

Adekwatność kapitałowa
oraz inne informacje
podlegające ogłoszeniu
Grupy Kapitałowej
Powszechnej Kasy Oszczędności
Banku Polskiego Spółki Akcyjnej
według stanu na 31 grudnia 2018 roku

Wprowadzenie

Raport „Adekwatność kapitałowa oraz inne informacje podlegające ogłaszaniu Grupy Kapitałowej Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego Spółki Akcyjnej według stanu na 31 grudnia 2018 roku”, zwany dalej „Raportem”, został przygotowany zgodnie z art. 111a ustawy z 29 sierpnia 1997 roku – Prawo bankowe¹, zwanej dalej „Ustawą prawo bankowe”, Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającym Rozporządzenie (UE) nr 648/2012, zwanym dalej „Rozporządzeniem CRR”, z uwzględnieniem aktów wykonawczych do Rozporządzenia CRR, ustawą z 5 sierpnia 2015 roku o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym², zwaną dalej „Ustawą o nadzorze makroostrożnościowym”, a także Rekomendacją M dotyczącą zarządzania ryzykiem operacyjnym w bankach, Rekomendacją P dotyczącą zarządzania ryzykiem płynności w banku oraz Rekomendacją H dotyczącą systemu kontroli wewnętrznej w banku wydanymi przez Komisję Nadzoru Finansowego, zwaną dalej „KNF”.

Ujawnienia odzwierciedlają także wymogi przedstawione w Rozporządzeniu Wykonawczym Komisji (UE) 1423/2013 z 20 grudnia 2013 roku ustanawiającym wykonawcze standardy techniczne w zakresie wymogów dotyczących ujawnienia informacji na temat funduszy własnych instytucji zgodnie z Rozporządzeniem CRR (Rozporządzenie 1423/2013), w Rozporządzeniu wykonawczym Komisji (UE) 2016/200 z 15 lutego 2016 roku, ustanawiającym wykonawcze standardy techniczne w odniesieniu do ujawniania informacji na temat wskaźnika dźwigni instytucji zgodnie z Rozporządzeniem CRR (Rozporządzenie 2016/200), wytyczne EBA/GL/2016/11 w sprawie wymogów dotyczących ujawniania informacji na mocy części ósmej Rozporządzenia CRR (Wytyczne EBA/GL/2016/11), wytyczne EBA/GL/2018/01 w sprawie jednolitego ujawniania na podstawie art. 473a Rozporządzenia CRR informacji na temat rozwiązań przejściowych w zakresie łagodzenia skutków wprowadzenia MSSF 9 względem funduszy własnych (Wytyczne EBA/GL/2018/01) w związku z zastosowaniem rozwiązań przejściowych wdrożenia MSSF 9 oraz wytyczne EBA/GL/2017/01 w sprawie ujawniania wskaźnika pokrycia wpływów netto w uzupełnieniu do ujawniania na temat zarządzania ryzykiem płynności na podstawie art. 435 Rozporządzenia CRR.

Zgodnie z art. 13 ust. 1 Rozporządzenia CRR, Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski Spółka Akcyjna zwana dalej „PKO Bankiem Polskim SA” lub „Bankiem”, będąca unijną instytucją dominującą, ogłasza w odrębnym dokumencie informacje dotyczące adekwatności kapitałowej, o których mowa w części ósmej Rozporządzenia CRR w cyklu rocznym oraz cyklu półrocznym.

Niniejszy Raport został sporządzony zgodnie z przepisami wewnętrznymi Banku dotyczącymi zasad polityki informacyjnej PKO Banku Polskiego SA w zakresie adekwatności kapitałowej („Zasady polityki informacyjnej PKO Banku Polskiego SA w zakresie adekwatności kapitałowej oraz innych informacji podlegających ogłaszaniu”, w rozumieniu art. 431 ust. Rozporządzenia CRR, udostępnione są na stronie internetowej Banku (www.pkobp.pl) oraz przepisami wewnętrznymi w tym zakresie, które zawierają szczegółowe informacje dotyczące ujawnianych informacji o adekwatności kapitałowej, sposobie ich weryfikacji, zatwierdzania oraz publikacji.

Zgodnie z Rozporządzeniem Delegowanym Komisji (UE) Nr 183/2014, w rachunku adekwatności kapitałowej zostały uwzględnione ujmowane w rachunku wyników korekty, które są związane z ryzykiem kredytowym, dotyczące okresów ujętych w kapitale podstawowym Tier 1. W związku z powyższym Bank uwzględnił korekty z tytułu szczególnego ryzyka kredytowego według stanu na 30 września 2018 roku, odpowiednie korekty zostały również uwzględnione na poziomie Grupy Kapitałowej.

Raport obejmuje rok 2018 i prezentuje dane według stanu na 31 grudnia 2018 roku oraz został przygotowany zgodnie z przepisami, o których mowa w akapicie wyżej, obowiązującymi na 31 grudnia 2018 roku. W Raporcie zostały zaprezentowane dane skonsolidowane³ Grupy Kapitałowej Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego Spółki Akcyjnej, zwanej dalej „Grupą Kapitałową Banku”. Część informacji zawartych w Raporcie dotyczy danych jednostkowych PKO Banku Polskiego SA z uwagi na istotny wpływ Banku na profil ryzyka Grupy Kapitałowej Banku.

O ile nie zaznaczono inaczej, dane liczbowe przedstawione w Raporcie wyrażone zostały w milionach złotych. Ewentualne różnice w sumach i udziałach wynikają z zaokrągleń kwot do milionów złotych oraz zaokrągleń udziałów procentowych do jednego miejsca dziesiętnego.

Raport został przygotowany z uwzględnieniem wszystkich dostępnych danych według stanu na 31 grudnia 2018 roku. W Raporcie odniesiono się do wymagań regulacji opisanych wyżej, w takim zakresie, w jakim dotyczą one Banku oraz Grupy Kapitałowej Banku. W przypadku braku odniesienia do konkretnego artykułu, oznacza to, że ujawnienia w jego zakresie nie mają zastosowania.

Niniejszy Raport był przedmiotem wewnętrznej weryfikacji przeprowadzonej przez audyt wewnętrzny Banku.

¹ Dz. U. z 2018 r. poz. 2187 z późn. zm.

² Dz. U. z 2017 r. poz. 1934, z 2018 r. poz. 650.

³ Dane obejmują tylko podmioty ujęte w konsolidacji ostrożnościowej.

Spis treści

1.	INFORMACJE O BANKU I GRUPIE KAPITAŁOWEJ BANKU.....	7
2.	SYSTEM ZARZĄDZANIA.....	11
2.1.	Zarządzanie ryzykiem	11
2.2.	Kompleksowe testy warunków skrajnych i odwrotne testy warunków skrajnych	15
2.3.	Kontrola wewnętrzna	16
2.4.	Ocena członków organu zarządzającego, informacje dotyczące polityki rekrutacji, oceny odpowiedniości.....	17
2.5.	Ryzyko kredytowe.....	18
2.5.1.	Wstęp.....	18
2.5.2.	Identyfikacja ryzyka	18
2.5.3.	Pomiar, szacowanie i ocena ryzyka kredytowego.....	18
2.5.4.	Metody pomiaru ryzyka kredytowego.....	18
2.5.5.	Metody ratingowe i scoringowe.....	19
2.5.6.	Kontrola ryzyka kredytowego.....	19
2.5.7.	Prognozowanie i monitorowanie ryzyka kredytowego	20
2.5.8.	Koncentracja ryzyka	20
2.5.9.	Utrata wartości ekspozycji kredytowych.....	24
2.5.10.	Raportowanie o ryzyku kredytowym.....	31
2.5.11.	Działania zarządcze dotyczące ryzyka kredytowego.....	31
2.5.12.	Stosowanie technik ograniczania ryzyka kredytowego i ryzyka kredytowego kontrahenta.....	32
2.5.13.	Korzystanie z zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej (ECAI) oraz inne informacje dotyczące ekspozycji na ryzyko kredytowe kontrahenta	36
2.5.14.	Ekspozycja na pozycje sekurytyzacyjne.....	41
2.5.15.	Ekspozycje w papierach kapitałowych nieuwzględnionych w portfelu handlowym.....	41
2.6.	Ryzyko stopy procentowej.....	42
2.6.1.	Wstęp.....	42
2.6.2.	Identyfikacja, pomiar i ocena ryzyka stopy procentowej	42
2.6.3.	Kontrola ryzyka stopy procentowej.....	43
2.6.4.	Monitorowanie ryzyka stopy procentowej	43
2.6.5.	Raportowanie ryzyka stopy procentowej.....	45
2.6.6.	Działania zarządcze dotyczące ryzyka stopy procentowej.....	45
2.7.	Ryzyko walutowe	46
2.7.1.	Wstęp.....	46
2.7.2.	Identyfikacja, pomiar i ocena ryzyka walutowego	46
2.7.3.	Kontrola ryzyka walutowego	46
2.7.4.	Monitorowanie ryzyka walutowego.....	46
2.7.5.	Raportowanie ryzyka walutowego	47
2.7.6.	Działania zarządcze dotyczące ryzyka walutowego.....	47
2.8.	Ryzyko płynności, w tym ryzyko finansowania	47
2.8.1.	Wstęp.....	47
2.8.2.	Identyfikacja pomiar i ocena ryzyka płynności.....	48
2.8.3.	Kontrola ryzyka płynności	48
2.8.4.	Monitorowanie ryzyka płynności.....	49
2.8.5.	Raportowanie ryzyka płynności	51
2.8.6.	Działania zarządcze dotyczące ryzyka płynności.....	51
2.9.	Ryzyko operacyjne	52

2.9.1. Wstęp.....	52
2.9.2. Identyfikacja, pomiar i ocena ryzyka operacyjnego.....	52
2.9.2.1. Identyfikacja, metoda pomiaru i oceny ryzyka operacyjnego	52
2.9.2.2. Polityka ubezpieczeniowa Banku	53
2.9.2.3. Wpływ ubezpieczeń.....	53
2.9.3. Kontrola ryzyka operacyjnego	54
2.9.4. Monitorowanie ryzyka operacyjnego	54
2.9.5. Raportowanie ryzyka operacyjnego	54
2.9.6. Działania zarządcze dotyczące ryzyka operacyjnego	54
2.9.7. Poniesione straty i działania zarządcze ograniczające ryzyko operacyjne	55
2.10. Ryzyko biznesowe.....	58
2.10.1. Wstęp.....	58
2.10.2. Identyfikacja, pomiar i ocena ryzyka biznesowego	58
2.10.3. Kontrola ryzyka biznesowego.....	58
2.10.4. Monitorowanie ryzyka biznesowego	58
2.10.5. Raportowanie ryzyka biznesowego.....	58
2.10.6. Działania zarządcze dotyczące ryzyka biznesowego.....	58
2.11. Ryzyko modeli	59
2.11.1. Wstęp.....	59
2.11.2. Identyfikacja, pomiar i ocena ryzyka modeli	59
2.11.3. Kontrola ryzyka modeli.....	59
2.11.4. Monitorowanie i raportowanie ryzyka modeli	59
2.11.5. Działania zarządcze dotyczące ryzyka modeli.....	59
2.12. Ryzyko zmian makroekonomicznych	59
2.12.1. Wstęp.....	59
2.12.2. Identyfikacja, pomiar i ocena ryzyka zmian makroekonomicznych	59
2.12.3. Kontrola ryzyka zmian makroekonomicznych	60
2.12.4. Monitorowanie ryzyka zmian makroekonomicznych.....	60
2.12.5. Raportowanie ryzyka zmian makroekonomicznych	60
2.12.6. Działania zarządcze dotyczące ryzyka zmian makroekonomicznych.....	60
2.13. Zarządzanie ryzykiem w PKO Banku Hipotecznym SA	61
3. Fundusze własne	62
4. Wymogi w zakresie funduszy własnych.....	67
4.1. Ryzyko kredytowe.....	69
4.2. Ryzyko rynkowe	70
4.3. Ryzyko operacyjne	70
5. Aktywa obciążone i wolne od obciążeń	71
6. Bufory kapitałowe.....	72
7. Dźwignia finansowa.....	79
8. Kapitał wewnętrzny (filar II).....	82
9. Adekwatność kapitałowa	84
9.1. Wpływ standardów rachunkowości MSSF 9 na adekwatność kapitałową.....	85
10. Polityka wynagrodzeń.....	87
10.1. Zmienne składniki wynagrodzeń członków Zarządu i kluczowych menedżerów o wysokim wpływie na profil ryzyka banku - Material Risk Takers (MRT)	87
10.1.1. Proces ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń MRT	88
10.1.2. Komitet ds. nominacji i wynagrodzeń Rady Nadzorczej (KNIWRN).....	88

10.1.3. Najważniejsze informacje na temat cech charakterystycznych systemu zmiennych składników wynagrodzeń MRT	88
10.2. Zmienne składniki wynagrodzeń pracowników nie będących Material Risk Takers	90
10.2.1. Premie	90
10.2.2. Nagrody	90
10.2.3. Pozapłacowe świadczenia przysługujące pracownikom Banku	90
10.2.3.1 Opieka medyczna	90
10.2.3.2 PPE	91
10.2.3.3 Ubezpieczenia	91
10.2.3.4 ZFŚS	91
10.2.3.5 Pozostałe Świadczenia	91
11. Słownik użytych pojęć i skrótów	92

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Raport Adekwatność kapitałowa oraz inne informacje podlegające ogłaszaniu		Wymagania Rozporządzenia CRR w zakresie ujawnień	
1.	Informacje o Banku i Grupie Kapitałowej Banku	Zakres stosowania	Artykuł 436
2.	System zarządzania	Cele i strategie w zakresie zarządzania ryzykiem	Artykuł 435
2.5.13	Korzystanie z zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej (ECAI) oraz inne informacje dotyczące ekspozycji na ryzyko kredytowe kontrahenta	Korzystanie z ECAI	Artykuł 444
		Ekspozycja na ryzyko kredytowe kontrahenta	Artykuł 439
2.5.9.	Utrata wartości ekspozycji	Korekty z tytułu ryzyka kredytowego	Artykuł 442
2.5.12.	Stosowanie technik ograniczenia ryzyka kredytowego	Stosowanie technik ograniczenia ryzyka kredytowego	Artykuł 453
2.5.15.	Ekspozycje w papierach kapitałowych nieuwzględnionych w portfelu handlowym	Ekspozycje w papierach kapitałowych nieuwzględnionych w portfelu handlowym	Artykuł 447
2.6.	Ryzyko stopy procentowej	Ekspozycja na ryzyko stopy procentowej przypisane pozycjom nieuwzględnionym w portfelu handlowym	Artykuł 448
2.9.	Ryzyko operacyjne	Stosowanie metod zaawansowanego pomiaru w odniesieniu do ryzyka operacyjnego	Artykuł 454
3.	Fundusze własne	Fundusze własne	Artykuł 437
4.	Wymogi w zakresie funduszy własnych	Wymogi kapitałowe	Artykuł 438
		Ryzyko rynkowe	Artykuł 445
		Ryzyko operacyjne	Artykuł 446
5.	Aktywa obciążone i wolne od obciążeń	Aktywa wolne od obciążeń	Artykuł 443
6.	Bufory kapitałowe	Bufory kapitałowe	Artykuł 440
7.	Dźwignia finansowa	Dźwignia finansowa	Artykuł 451
10.	Polityka wynagrodzeń	Polityka w zakresie wynagrodzeń	Artykuł 450
Nie dotyczy		Wskaźniki globalnego znaczenia systemowego	Artykuł 441
Nie dotyczy		Ekspozycja na pozycje sekurytyzacyjne	Artykuł 449
Nie dotyczy		Stosowanie metody IRB w odniesieniu do ryzyka kredytowego	Artykuł 452
Nie dotyczy		Stosowanie wewnętrznych modeli pomiaru ryzyka rynkowego	Artykuł 455

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ Powszechniej
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

1. Informacje o Banku i Grupie Kapitałowej Banku

Zgodnie z Rozporządzeniem CRR, na potrzeby adekwatności kapitałowej stosuje się konsolidację ostrożnościową, która, w odróżnieniu od konsolidacji zgodnej z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej, obejmuje tylko podmioty zależne spełniające definicję instytucji, instytucji finansowej lub przedsiębiorstwa usług pomocniczych.

Zgodnie z rozporządzeniem CRR, Grupę Kapitałową na potrzeby konsolidacji ostrożnościowej stanowią: PKO Bank Polski SA, Grupa Kapitałowa PKO Leasing SA, PKO BP BANKOWY PTE SA, PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA, Grupa Kapitałowa KREDOBANK SA, PKO Finance AB, PKO BP Finat sp. z o.o., PKO Bank Hipoteczny SA, oraz Grupa Kapitałowa Bankowe Towarzystwo Kapitałowe SA.

Z konsolidacji ostrożnościowej wyłączone są podmioty niefinansowe i ubezpieczeniowe. Tabele 1.1-1.2 prezentują różnice w zakresie konsolidacji Grupy Kapitałowej Banku do celów rachunkowości i regulacji ostrożnościowych według stanu na 31 grudnia 2018 roku.

Tabela 1.1. Różnice w zakresie rachunkowym i regulacyjnym konsolidacji oraz mapowania kategorii sprawozdań finansowych z regulacyjnymi kategoriami ryzyka [wzór EU LI1]

Grupa Kapitałowa Banku	2018	
	a)	b)
	Wartości bilansowe wykazywane w publikowanych sprawozdaniach finansowych	Wartości bilansowe wchodzące w zakres konsolidacji regulacyjnej
AKTYWA		
Kasa, środki w Banku Centralnym	22 925	22 955
Należności od banków	7 661	7 456
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	7 661	7 456
Instrumenty pochodne zabezpieczające	658	657
Pozostałe instrumenty pochodne	1 907	1 907
Papiery wartościowe	64 114	61 791
- przeznaczone do obrotu	235	236
- instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	2 848	1 299
- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	52 558	51 820
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	8 473	8 436
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	214 912	215 076
- nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 106	1 106
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	213 806	213 970
Inwestycje w jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	344	1 633
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	15	8
Wartości niematerialne	3 195	3 031
Rzeczowe aktywa trwałe	2 931	2 760
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	4	4
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	2 135	2 127
Inne aktywa	3 454	2 740
SUMA AKTYWÓW	324 255	322 145
ZOBOWIĄZANIA I KAPITAŁ WŁASNY		
ZOBOWIĄZANIA		
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	7	7
Zobowiązania wobec banków	2 001	2 001
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	2 001	2 001
Instrumenty pochodne zabezpieczające	471	471
Pozostałe instrumenty pochodne	2 655	2 655
Zobowiązania wobec klientów	242 816	241 938
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	242 816	241 938
Zobowiązania z tytułu działalności ubezpieczeniowej	1 292	
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	28 627	28 662
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	28 627	28 662
Zobowiązania podporządkowane	2 731	2 730
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	2 731	2 730
Pozostałe zobowiązania	3 685	3 526
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	371	368
Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	52	42
Rezerwy	446	445
SUMA ZOBOWIĄZAŃ	285 154	282 845
KAPITAŁ WŁASNY OGÓŁEM		
Kapitał własny ogółem	39 101	39 300
SUMA ZOBOWIĄZAŃ I KAPITAŁU WŁASNEGO	324 255	322 145

Wartości bilansowe wykazane w ujęciu regulacyjnym różnią się od wartości ujętych w publikowanym sprawozdaniu finansowym za rok zakończony 31 grudnia 2018 z powodu zastosowania różnych zakresów konsolidacji.

Tabela 1.2. Zarys różnic w zakresach konsolidacji (każdego podmiotu) [wzór EU L13]

Grupa Kapitałowa Banku		2018					f)
		a)	b)	c)	d)	e)	
Lp. ¹	Nazwa podmiotu	Metoda konsolidacji rachunkowości	Metoda konsolidacji regulacyjnej			Odliczone ²	Opis podmiotu
			Pełna konsolidacja	Konsolidacja metodą proporcjonalną	Nie są skonsolidowane i nie są odliczone od kapitału		
1	PKO Bank Polski SA		Jednostka dominująca				Działalność bankowa.
2	PKO Bank Hipoteczny SA	Pełna konsolidacja	X				Działalność bankowa.
3	PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	Pełna konsolidacja	X				Tworzenie i zarządzanie otwartymi i zamkniętymi funduszami inwestycyjnymi oraz zarządzanie portfelami klientów.
4	PKO BP BANKOWY PTE SA	Pełna konsolidacja	X				Zarządzanie otwartym i dobrowolnym funduszem emerytalnym.
5	PKO Leasing SA	Pełna konsolidacja	X				Działalność leasingowa i udzielanie pożyczek.
	PKO Leasing Nieruchomości sp. z o.o.	Pełna konsolidacja	X				Działalność leasingowa.
	PKO Agencja Ubezpieczeniowa sp. z o.o.	Pełna konsolidacja	X				Pośrednictwo ubezpieczeniowe oraz działalność pożyczkowa w ramach Grupy PKO Leasing SA.
	PKO Leasing Finanse sp. z o.o.	Pełna konsolidacja	X				Usługi pomocnicze w zakresie przechowywania i sprzedaży przedmiotów poleasingowych.
	PKO Leasing Sverige AB	Pełna konsolidacja	X				Działalność leasingowa.
	ROOF Poland Leasing 2014 DAC ³	Pełna konsolidacja	X				Spółka celowa utworzona na potrzeby sekurytyzacji wierzytelności leasingowych.
	PKO Faktoring SA	Pełna konsolidacja	X				Działalność faktoringowa.
6	PKO BP Finat sp. z o.o.	Pełna konsolidacja	X				Działalność usługowa, w tym usługi agenta transferowego oraz outsourcing specjalistów IT. Na podstawie zezwolenia KNF - usługi w charakterze krajowej instytucji płatniczej.
7	PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	Pełna konsolidacja				X	Ubezpieczenia na życie.
	Ubezpieczeniowe Usługi Finansowe sp. z o.o.	Pełna konsolidacja			X		Działalność usługowa.
8	PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	Pełna konsolidacja				X	Pozostałe ubezpieczenia osobowe i ubezpieczenia majątkowe.
9	PKO Finance AB	Pełna konsolidacja	X				Usługi finansowe, w tym pozyskiwanie środków finansowych w drodze emisji obligacji oraz udzielanie pożyczek spółkom z Grupy PKO Banku Polskiego SA, w tym Bankowi.
10	KREDOBANK SA	Pełna konsolidacja	X				Działalność bankowa.
	Finansowa Kompania „Idea Kapital” sp. z o.o.	Pełna konsolidacja	X				Obsługa prawna nabytych roszczeń pieniężnych z tytułu umów kredytowych.

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

11	Qualia Development sp. z o.o.	Pełna konsolidacja			X		Obsługa spółek z Grupy Qualia Development sp. z o.o.
	Qualia sp. z o.o.	Pełna konsolidacja			X		Obsługa posprzedażowa działalności deweloperskiej.
	Qualia - Residence sp. z o.o.	Pełna konsolidacja			X		Spółka w styczniu 2019 roku połączona ze spółką Qualia sp. z o.o.
	Sarnia Dolina sp. z o.o.	Pełna konsolidacja			X		Działalność deweloperska.
12	ZenCard sp. z o.o.	Pełna konsolidacja				X	Spółka technologiczna zajmująca się usługami i produktami z zakresu IT do wspomagania handlu i usług - nieuwzględniona w konsolidacji ostrożnościowej na podstawie art. 19 ust.1 Rozporządzenia CRR.
13	Operator Chmury Krajowej sp. z o.o.	Pełna konsolidacja				X	Spółka założona w celu świadczenia usług przechowywania i zdalnego przetwarzania danych - nieuwzględniona w konsolidacji ostrożnościowej na podstawie art. 19 ust.1 Rozporządzenia CRR.
14	Merkury - fiz an	Pełna konsolidacja			X		Lokowanie środków zebranych od uczestników funduszu.
	„Zarząd Majątkiem Górczewska” sp. z o.o.	Pełna konsolidacja			X		Zarządzanie nieruchomościami.
	Molina sp. z o.o.	Pełna konsolidacja			X		Komplementariusz w spółkach komandytowo - akcyjnych funduszu.
	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 1 S.K.A.	Pełna konsolidacja			X		Kupno i sprzedaż nieruchomości na własny rachunek. Zarządzanie nieruchomościami.
	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 2 S.K.A.	Pełna konsolidacja			X		
	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 3 S.K.A. w likwidacji	Pełna konsolidacja			X		
	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 4 S.K.A.	Pełna konsolidacja			X		
	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 5 S.K.A.	Pełna konsolidacja			X		
	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 6 S.K.A.	Pełna konsolidacja			X		
15	NEPTUN - fizan	Pełna konsolidacja			X		Lokowanie środków zebranych od uczestników funduszu.
	Bankowe Towarzystwo Kapitałowe SA	Pełna konsolidacja	X				Działalność usługowa oraz zarządzanie portfelem własnym.
	„Inter-Risk Ukraina” spółka z dodatkową odpowiedzialnością	Pełna konsolidacja	X				Działalność windykacyjna.
	Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” sp. z o.o.	Pełna konsolidacja	X				Usługi finansowe.
	„CENTRUM HAFFNERA” sp. z o.o.	Pełna konsolidacja			X		Zarządzanie spółką zależną.
	„Sopot Zdrój” sp. z o.o.	Pełna konsolidacja			X		Zarządzanie nieruchomościami.
16	PKO VC - fizan	Pełna konsolidacja			X		Lokowanie środków zebranych od uczestników funduszu.

¹ Podmioty „numerowane” inne niż PKO Bank Polski SA - podmioty bezpośrednio zależne od PKO Banku Polskiego SA; pozostałe podmioty - podmioty pośrednio zależne.

² W pozycji „odliczone” zaznaczone są zaangażowania kapitałowe Banku (inne niż podmioty objęte konsolidacją ostrożnościową) uwzględnione przy wyliczaniu odliczeń od funduszy własnych Grupy Kapitałowej Banku. Biorąc pod uwagę, że suma zaangażowań w instrumenty kapitału podstawowego Tier 1 podmiotów sektora finansowego nie przekroczyła progów wyznaczonych w Rozporządzeniu CRR, kapitał podstawowy Tier 1 Grupy Kapitałowej Banku w konsolidacji ostrożnościowej wg stanu na 31 grudnia 2018 roku nie został pomniejszony o wyżej wymienione zaangażowania. Zaangażowania te, zgodnie z wymogami Rozporządzenia CRR, zostały ujęte w aktywach ważonych ryzykiem z wagą 250%. Grupa Kapitałowa Banku nie posiada również zaangażowań stanowiących pomniejszenia kapitału Tier 2.

³ PKO Leasing SA zgodnie z MSSF 10 sprawuje kontrolę nad wyżej wymienioną spółką, mimo że nie posiada w spółce zaangażowania kapitałowego.

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ Powszechniej
KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
(W MILIONACH ZŁOTYCH)**

W 2018 roku w skład Grupy Kapitałowej Banku (zgodnie z konsolidacją rachunkową) weszły nowe podmioty:

- 1) PKO VC – fundusz inwestycyjny zamknięty aktywów niepublicznych (PKO VC – fizan), którego jedynym inwestorem jest PKO Bank Polski SA; fundusz jest zarządzany przez PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA; realizuje politykę właściwą dla funduszy typu venture capital, a przedmiotem jego zainteresowania są podmioty oferujące technologiczne innowacje finansowe w obszarach bankowym i okołobankowym oraz inne innowacyjne rozwiązania dla przedsiębiorstw,
- 2) Operator Chmury Krajowej sp. z o.o.⁴ spółka została założona w listopadzie 2018 roku w celu świadczenia kompleksowych usług przechowywania i przetwarzania danych; oferta produktowa obejmuje w szczególności usługi chmurowe, transformacji oraz bezpieczeństwa dla przedsiębiorstw oraz instytucji publicznych.

Wyżej wymienione podmioty prowadzą działalność na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. W konsolidacji ostrożnościowej według stanu na 31 grudnia 2018 roku nowe podmioty nie zostały uwzględnione. PKO VC – fizan nie spełnia definicji instytucji, instytucji finansowej lub przedsiębiorstwa usług pomocniczych, natomiast spółka Operator Chmury Krajowej sp. z o.o została wyłączona na podstawie art. 19 ust. 1 Rozporządzenia CRR (z konsolidacji ostrożnościowej mogą być wyłączone podmioty, których łączna wartość aktywów i pozycji pozabilansowych jest niższa niż 10 mln EUR).

W 2018 roku PKO Bank Polski SA przeprowadził także procedurę przymusowego odkupienia od akcjonariuszy mniejszościowych akcji KREDOBANK SA, stając się jedynym akcjonariuszem wyżej wymienionej spółki oraz nastąpiło połączenie GAMMA Towarzystwa Funduszy Inwestycyjnych SA⁵ (jako spółki przejmowanej) i PKO Towarzystwa Funduszy Inwestycyjnych SA (jako spółki przejmującej), a także połączenie Net Fund Administration sp. z o.o. (jako spółki przejmowanej) i PKO BP Finat sp. z o.o. (jako spółki przejmującej). Spółka Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” sp. z o.o. stała się spółką bezpośrednio zależną od Bankowego Towarzystwa Kapitałowego SA.

Dominującym podmiotem Grupy Kapitałowej Banku jest PKO Bank Polski SA, którego udział w skonsolidowanej sumie bilansowej wynosi 85,74%⁶.

PKO Bank Hipoteczny SA jest bankiem specjalistycznym prowadzącym działalność na podstawie ustawy z 29 sierpnia 1997 roku o listach zastawnych i bankach hipotecznych. Specjalizuje się w udzielaniu mieszkaniowych kredytów hipotecznych dla klientów indywidualnych, jak również nabywa wierzycelności z tytułu takich kredytów od PKO Banku Polskiego SA. Podstawowym celem PKO Banku Hipotecznego SA jest emisja listów zastawnych, które mają stanowić główne źródło długoterminowego finansowania kredytów zabezpieczonych nieruchomościami. Spółka prowadzi działalność na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przy czym listy zastawne są emitowane w ramach Programu Krajowego i Programu Międzynarodowego.

Grupa Kapitałowa PKO Leasing SA (tj. PKO Leasing SA oraz jej spółki zależne) prowadzi przede wszystkim działalność leasingową oraz faktoringową. Spółki wyżej wymienionej Grupy prowadzą działalność głównie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz w Szwecji (PKO Leasing Sverige AB) i Irlandii (ROOF Poland Leasing 2014 DAC).

KREDOBANK SA prowadzi działalność bankową na terytorium Ukrainy oraz podlega ukraińskiemu nadzorowi bankowemu. KREDOBANK SA jest bankiem uniwersalnym, ukierunkowanym na obsługę klientów detalicznych oraz klientów firm i przedsiębiorstw prowadzących działalność głównie w zachodniej części Ukrainy i w Kijowie. Jednocześnie dąży do pozyskania klientów korporacyjnych o wysokiej wiarygodności kredytowej.

Spółka oferuje usługi w zakresie między innymi: prowadzenia rachunków osób fizycznych i podmiotów gospodarczych, gromadzenia depozytów, udzielania kredytów, poręczeń i gwarancji, leasingu, obrotu czekowego i wekslowego, operacji na rynku walutowym, a także operacji na rynku papierów wartościowych. Od 2012 roku KREDOBANK SA stał się jedynym udziałowcem spółki Finansowa Kompania „Idea Kapital” sp. z o.o. i utworzył Grupę Kapitałową.

Pozostałe podmioty wymienione w tabeli 1.2, wchodzące w skład Grupy Kapitałowej Banku (według konsolidacji ostrożnościowej), prowadzą działalność głównie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz na Ukrainie (Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” sp. z o.o. i „Inter-Risk Ukraina” spółka z dodatkową odpowiedzialnością) i w Szwecji (PKO Finance AB).

Poprzez oddziały, PKO Bank Polski SA prowadzi również działalność w Republice Federalnej Niemiec (PKO Bank Polski SA Niederlassung Deutschland) oraz Republice Czeskiej (PKO BP SA Czech Branch).

Szczegółowa informacja o wszystkich podmiotach zależnych Banku, w tym informacja o udziałach Banku w kapitałach zakładowych poszczególnych podmiotów, została zawarta w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku za rok zakończony 31 grudnia 2018 roku, które zostało opublikowane 04 marca 2019 roku (nota 43 Skład Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA i zakres działalności podmiotów Grupy Kapitałowej).

W ramach Grupy Kapitałowej Banku występują niżej opisane ograniczenia do przedterminowej spłaty zobowiązań przez podmioty zależne⁷ oraz w zakresie przekazywania funduszy w postaci dywidend:

- 1) Z uwagi na trudną sytuację polityczną i gospodarczą na Ukrainie oraz związane z tym perturbacje na rynku walutowym, w 2018 roku utrzymano szereg ograniczeń administracyjnych, wprowadzonych w poprzednich latach, mogących wpływać na możliwość szybkiego transferu środków lub spłaty zobowiązań między podmiotami ukraińskimi z Grupy Kapitałowej Banku, a jednostką dominującą. Ograniczenia te m.in. obejmują zakaz spłaty zobowiązań dewizowych przed terminem.
- 2) Zgodnie z uchwałą Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy KREDOBANK SA rozpoczętego 29 stycznia 2009 roku i kontynuowanego 23 lutego 2009 roku, wprowadzono moratorium na wypłatę dywidend. Moratorium obowiązuje do czasu podjęcia stosownej uchwały o jego uchyleniu. W 2018 roku moratorium na wypłatę dywidendy zostało utrzymane.
- 3) Strategia na lata 2017-2020, zatwierdzona przez Radę Nadzorczą PKO Banku Hipotecznego SA, nie zakłada wypłaty dywidendy w okresie objętym strategią.
- 4) Wybrane umowy kredytowe podpisane przez spółki Grupy Kapitałowej Banku zawierają postanowienia dotyczące ograniczenia wypłaty dywidendy w czasie trwania kredytu.

Jednocześnie PKO Bank Polski SA i jego podmioty zależne przy podejmowaniu decyzji o wypłacie dywidendy kierują się przepisami prawa oraz rekomendacjami KNF. Oczekiwania nadzorcze w zakresie miar adekwatności kapitałowej zostały szerzej opisane w rozdziałach: „6. Bufory kapitałowe” oraz „9. Adekwatność kapitałowa” niniejszego Raportu.

⁴ Spółka została zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym 4 lutego 2019 roku; na koniec 2018 roku – spółka w organizacji.

⁵ Spółka do lutego 2018 roku występowała pod nazwą KBC Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA.

⁶ Udział został wyliczony w stosunku do skonsolidowanej sumy bilansowej spółek uwzględnianych w konsolidacji ostrożnościowej przed korektami i wyłączeniami konsolidacyjnymi według stanu na 31 grudnia 2018 roku.

⁷ Inne niż wykup obligacji czy listów zastawnych na życzenie emitenta przed terminem zapadalności

2. System zarządzania

System zarządzania stanowi zbiór zasad i mechanizmów odnoszących się do procesów decyzyjnych, zachodzących w Banku oraz do oceny prowadzonej działalności bankowej. System zarządzania w Banku obejmuje system zarządzania ryzykiem oraz system kontroli wewnętrznej.

2.1. Zarządzanie ryzykiem

Zarządzanie ryzykiem jest jednym z najważniejszych procesów wewnętrznych zarówno w PKO Banku Polskim SA, w tym także w oddziałach Banku za granicą, jak i w pozostałych podmiotach Grupy Kapitałowej Banku. Zarządzanie ryzykiem ma na celu zapewnienie prowadzenia rentownej działalności biznesowej, przy zapewnieniu kontroli poziomu ryzyka i jego utrzymaniu w ramach przyjętej przez Bank i Grupę Kapitałową Banku tolerancji na ryzyko i systemu limitów, w zmieniającym się otoczeniu makroekonomicznym i prawnym. Oczekiwany poziom ryzyka stanowi ważny składnik procesu planistycznego.

Celem zarządzania ryzykiem poprzez dążenie do utrzymywania poziomu ryzyka w ramach przyjętego poziomu tolerancji jest:

- 1) ochrona wartości kapitału akcjonariuszy,
- 2) ochrona depozytów klientów,
- 3) wsparcie Grupy Kapitałowej Banku w prowadzeniu efektywnej działalności.

Cele zarządzania ryzykiem osiąga się w szczególności poprzez zapewnianie właściwej informacji o ryzyku, tak aby decyzje mogły być podejmowane z pełną świadomością poszczególnych rodzajów ryzyka, jakie ze sobą niosą.

Zarządzanie ryzykiem w Grupie Kapitałowej Banku opiera się w szczególności na następujących zasadach:

- 1) Grupa Kapitałowa Banku zarządza wszystkimi zidentyfikowanymi rodzajami ryzyka,
- 2) proces zarządzania ryzykiem jest odpowiedni do skali działalności oraz do istotności, skali i złożoności danego ryzyka i na bieżąco dostosowywany do nowych czynników i źródeł ryzyka,
- 3) metody zarządzania ryzykiem (w szczególności modele i ich założenia) oraz systemy pomiaru lub oceny ryzyka są dostosowane do skali i złożoności ryzyka, aktualnie prowadzonej i planowanej działalności oraz otoczenia, a także są okresowo weryfikowane i walidowane,
- 4) zachowana jest niezależność organizacyjna obszaru zarządzania ryzykiem od działalności biznesowej,
- 5) zarządzanie ryzykiem jest zintegrowane z systemami planistycznymi i kontrolingowymi,
- 6) poziom ryzyka jest na bieżąco monitorowany i kontrolowany,
- 7) proces zarządzania ryzykiem wspiera realizację Strategii Banku przy zachowaniu zgodności ze strategią zarządzania ryzykiem, w szczególności w zakresie poziomu tolerancji na ryzyko.

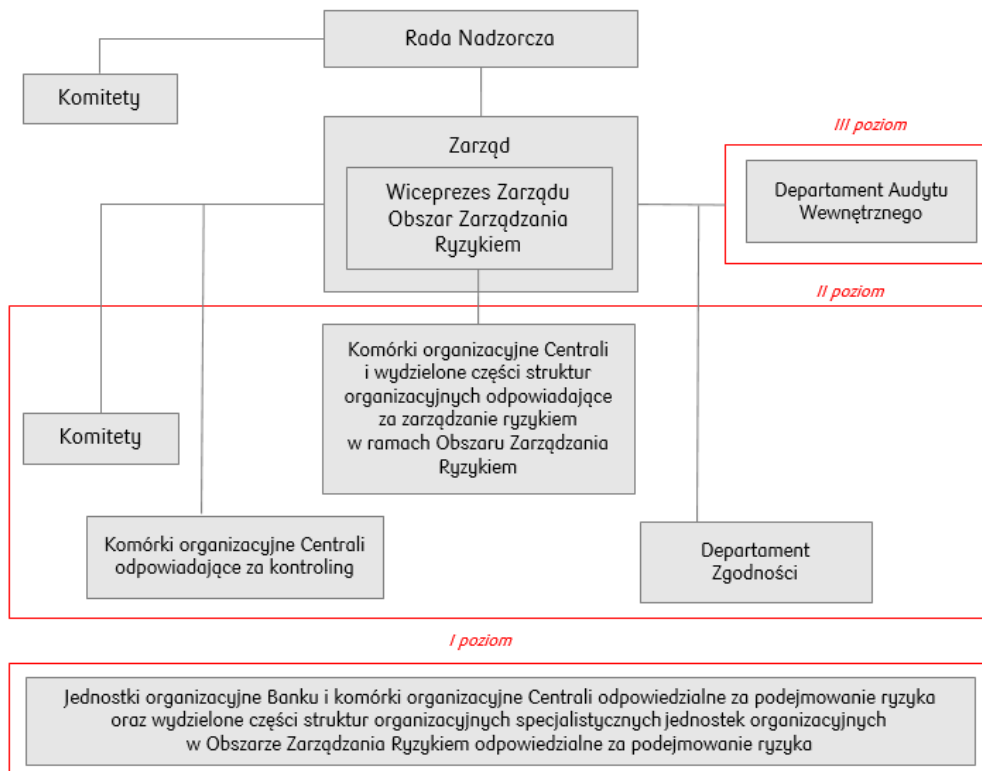
Na proces zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej Banku składają się następujące elementy:

- 1) identyfikacja ryzyka - polegająca na rozpoznaniu aktualnych i potencjalnych źródeł ryzyka oraz oszacowaniu istotności jego potencjalnego wpływu na działalność Banku i Grupy Kapitałowej Banku. Ocenę istotności ryzyka i analizę wpływu poszczególnych rodzajów ryzyka na działalność biznesową Banku i podmiotów Grupy Kapitałowej przeprowadza się nie rzadziej niż raz w roku. W sytuacji pojawienia się nowych rodzajów ryzyka, znaczących zmian w strategii i planach działania Banku lub Grupy Kapitałowej Banku lub środowisku zewnętrznym ocena istotności może być przeprowadzona z większą częstotliwością. Ocena istotności przeprowadzana jest poprzez określenie stopnia występowania poszczególnych czynników wpływających na dany rodzaj ryzyka, określenie, czy analizowany rodzaj ryzyka jest ryzykiem istotnym, takim który ma istotny wpływ w odniesieniu do dochodowości i kapitału niezbędnego do ich pokrycia, czy też podlegającym monitorowaniu. W zakresie konsolidacji ostrożnościowej, za istotne w Grupie Kapitałowej Banku uznaje się: ryzyko kredytowe, ryzyko walutowe, ryzyko stopy procentowej, ryzyko płynności, w tym ryzyko finansowania, ryzyko operacyjne, ryzyko biznesowe, ryzyko zmian makroekonomicznych i ryzyko modeli. Dla tych rodzajów ryzyka, które zostały uznane za istotne, w kolejnym etapie, określa się metodę szacowania kapitału wewnętrznego. Dla rodzajów ryzyka uznanych za podlegające monitorowaniu w Banku i podmiotach Grupy Kapitałowej Banku, z częstotliwością roczną dokonuje się porównania bieżących wartości wskaźników istotności z ich wartościami progowymi. Podmioty Grupy Kapitałowej Banku mogą uznać za istotne w tych podmiotach inne rodzaje ryzyka z uwzględnieniem specyfiki i skali swojej działalności oraz rynku, na którym podmiot prowadzi działalność. Dla tych rodzajów ryzyka, Bank weryfikuje istotność ryzyka na poziomie Grupy Kapitałowej Banku. Podmioty Grupy Kapitałowej Banku uczestniczą w ocenie istotności rodzajów ryzyka inicjowanej przez podmiot dominujący i ocenianej na poziomie Grupy Kapitałowej Banku.
- 2) pomiar i ocena ryzyka - pomiar ryzyka obejmujący określanie miar ryzyka odpowiednich do rodzaju, istotności ryzyka i dostępności danych oraz ilościowej kwantyfikacji ryzyka za pomocą ustalonych miar, a także ocena ryzyka polegająca na określeniu rozmiarów lub zakresu ryzyka z punktu widzenia realizacji celów zarządzania ryzykiem. W ramach pomiaru ryzyka przeprowadza się prace związane z wyceną ryzyk dla potrzeb polityki cenowej oraz testy warunków skrajnych oraz odwrócone testy warunków skrajnych, które są elementem rzetelnej oceny ryzyka. Testy warunków skrajnych przeprowadzane są w celu określania przewidywanego wpływu założonych zdarzeń na wyniki Banku i Grupy Kapitałowej Banku (np. zyski lub kapitał itd.). Odwrócony test warunków skrajnych jest natomiast rygorystycznym testem na zdolność przetrwania Banku i Grupy Kapitałowej Banku. Dodatkowo przeprowadzane są w Banku kompleksowe testy warunków skrajnych, które obejmują analizę wpływu zmian w otoczeniu i funkcjonowaniu Banku na sytuację finansową Banku i Grupy Kapitałowej Banku.
- 3) kontrola ryzyka - polegająca na określaniu narzędzi wykorzystywanych do diagnozowania lub ograniczania poziomu ryzyka w poszczególnych obszarach działalności Banku i Grupy Kapitałowej Banku. Obejmuje ustalanie dostosowanych do skali i złożoności działalności Banku i Grupy Kapitałowej Banku mechanizmów kontroli ryzyka, w szczególności w postaci strategicznych limitów tolerancji na poszczególne rodzaje ryzyka, które podlegają monitorowaniu, a w przypadku ich przekroczenia podejmowane są działania zarządcze.
- 4) prognozowanie i monitorowanie ryzyka - polegające na cyklicznym sporządzaniu prognoz poziomu ryzyka oraz monitorowaniu odchyłań realizacji od prognoz lub założonych punktów odniesienia (np. limitów, wartości progowych, planów, pomiarów z poprzedniego okresu, rekomendacji i zaleceń wydanych przez zewnętrzny organ nadzoru i kontroli), a także przeprowadzaniu testów warunków skrajnych (specyficznych i kompleksowych). Prognozy poziomu ryzyka poddaje się weryfikacji. Monitorowanie ryzyka odbywa się z częstotliwością adekwatną do istotności danego rodzaju ryzyka oraz jego zmienności.
- 5) raportowanie ryzyka - polegające na cyklicznym informowaniu organów Banku o wynikach pomiaru ryzyka lub oceny ryzyka, podjętych działaniach i rekomendacjach działań. Zakres, częstotliwość oraz forma raportowania są dostosowane do szczebla zarządczego odbiorców. Rada Nadzorcza, w sytuacji potencjalnych problemów płynnościowych Banku, jest niezwłocznie informowana o poziomie płynności Banku, zagrożeniach i podejmowanych działaniach zaradczych oraz w przypadku wystąpienia istotnych zdarzeń operacyjnych lub incydentów bezpieczeństwa.

6) działania zarządcze – polegające w szczególności na wydawaniu przepisów wewnętrznych kształtujących proces zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, określających poziom tolerancji na ryzyko, ustalających wysokości limitów i wartości progowych, wydawaniu zaleceń, podejmowaniu decyzji, w tym o wykorzystywaniu narzędzi wspierających zarządzanie ryzykiem. Celem podejmowania działań zarządczych jest kształtowanie procesu zarządzania ryzykiem oraz poziomu ryzyka.

Zarządzanie ryzykiem w Banku odbywa się we wszystkich jednostkach organizacyjnych Banku i komórkach organizacyjnych Centrali.

Schemat 2.1. Organizacja zarządzania ryzykiem Banku

Proces zarządzania ryzykiem jest nadzorowany przez Radę Nadzorczą, która regularnie otrzymuje informacje o profilu ryzyka w Banku i Grupie Kapitałowej Banku oraz najważniejszych działaniach podejmowanych w zakresie zarządzania ryzykiem.

Radę Nadzorczą wspierają m.in. następujące komitety:

- 1) Komitet ds. Nominacji i Wynagrodzeń Rady Nadzorczej (KNIWRN),
- 2) Komitet ds. Ryzyka Rady Nadzorczej (KRRN),
- 3) Komitet Audytu Rady Nadzorczej (KARN).

KNIWRN wspiera Radę Nadzorczą w wykonywaniu jej statutowych obowiązków oraz zadań wynikających z przepisów prawa, w zakresie wynagrodzeń. KNIWRN został szerzej opisany w rozdziale „10. Polityka wynagrodzeń” niniejszego Raportu.

Komitet ds. Ryzyka Rady Nadzorczej wspiera Radę Nadzorczą między innymi poprzez opiniowanie całościowej, bieżącej i przeszłej gotowości Banku do podejmowania ryzyka, wyrażonej w szczególności poprzez strategiczne limity tolerancji na poszczególne rodzaje ryzyka, opiniowanie rozwiązań dotyczących ograniczania ryzyka prowadzonej działalności, wspieranie Rady Nadzorczej w nadzorze nad wprowadzeniem przez Zarząd systemu zarządzania ryzykiem w Banku, ocenie adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem, a także w nadzorowaniu wdrażania strategii zarządzania ryzykiem.

Komitet Audytu Rady Nadzorczej wspiera Radę Nadzorczą w szczególności poprzez monitorowanie procesu sprawozdawczości finansowej i wykonywania czynności rewizji finansowej oraz kontrolowanie niezależności biegłego rewidenta i podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych. KARN wspiera również Radę Nadzorczą poprzez monitorowanie działalności Departamentu Audytu Wewnętrznego i Departamentu Zgodności oraz monitorowanie skuteczności systemu zarządzania ryzykiem, w szczególności poprzez analizę informacji otrzymanych od Komitetu ds. Ryzyka.

W 2018 roku odbyło się 7 posiedzeń KRRN oraz 9 posiedzeń KARN.

Zarząd, w zakresie zarządzania ryzykiem, odpowiada za strategiczne zarządzanie ryzykiem, w tym za nadzorowanie i monitorowanie działań podejmowanych przez Bank w zakresie zarządzania ryzykiem. Podejmuje najważniejsze decyzje mające wpływ na profil ryzyka Banku oraz uchwała przepisy wewnętrzne Banku dotyczące zarządzania ryzykiem.

Zarząd, w zarządzaniu ryzykiem, wspierają następujące komitety działające w Banku:

- 1) Komitet Ryzyka (KR),
- 2) Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami (KZAP),
- 3) Komitet Kredytowy Banku (KKB),
- 4) Komitet Ryzyka Operacyjnego (KRO).

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ Powszechnej
KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
(W MILIONACH ZŁOTYCH)**

KR monitoruje integralność, adekwatność i efektywność systemu zarządzania ryzykiem, adekwatność kapitałową i wdrażanie zasad zarządzania ryzykiem zgodnie ze strategią Banku oraz analizuje i ocenia wykorzystanie strategicznych limitów tolerancji na ryzyko określonych w Strategii zarządzania ryzykiem w PKO Banku Polskim SA i Grupie Kapitałowej Banku. KR wspiera Zarząd w procesie zarządzania ryzykiem przez formułowanie zaleceń i podejmowanie decyzji w sprawie adekwatności kapitałowej i efektywności systemu kontroli ryzyka. W 2018 roku odbyły się 4 posiedzenia Komitetu Ryzyka.

KZAP zarządza aktywami i pasywami Banku poprzez wpływanie na kształtowanie struktury bilansu Banku i pozycji pozabilansowych w sposób sprzyjający osiągnięciu optymalnego wyniku finansowego. Komitet wspiera Zarząd w działaniach Banku i Grupy Kapitałowej Banku dotyczących kształtowania struktury bilansu, zarządzania adekwatnością kapitałową, zarządzania rentownością z uwzględnieniem specyfiki działalności oraz generowanego ryzyka, zarządzania ryzykiem finansowym, w tym ryzykiem rynkowym i płynności, ryzykiem biznesowym oraz ryzykiem kredytowym (rozliczeniowym i przedroczniczym) transakcji na rynku hurtowym. W 2018 roku KZAP podejmował decyzje w trybie obiegowym oraz na 8 posiedzeniach.

KKB wydaje opinie i podejmuje decyzje kredytowe w odniesieniu do pojedynczych znaczących wartościowo zaangażowań kredytowych, bądź wydaje rekomendacje w tym zakresie dla Zarządu, wydaje rekomendacje i podejmuje decyzje w zakresie zarządzania wierzytelnościami trudnymi, a także podejmuje decyzje dotyczące zatwierdzenia modeli i parametrów ryzyka kredytowego oraz wyników walidacji tych modeli w składzie uwzględniającym przedstawicieli Obszaru Finansów i Rachunkowości. W 2018 roku KKB podejmował decyzje w trybie obiegowym oraz na 73 posiedzeniach.

KRO wspiera Zarząd w zarządzaniu ryzykiem operacyjnym przez podejmowanie decyzji dotyczących stosowanego w Banku podejścia AMA i narzędzi zarządzania ryzykiem operacyjnym, wydawanie rekomendacji, zaleceń w zakresie działań związanych z zarządzaniem ryzykiem operacyjnym. KRO formułuje opinie i zalecenia w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym w podmiotach Grupy Kapitałowej Banku, które są przekazywane w ramach sprawowanego przez Bank nadzoru właścicielskiego nad tymi podmiotami. W 2018 roku KRO podejmował decyzje w trybie obiegowym oraz na 10 posiedzeniach.

KZAP, KKB, KRO, KR, Zarząd, KRRN, KARN i Rada Nadzorcza są odbiorcami cyklicznych raportów dotyczących poszczególnych rodzajów ryzyka oraz adekwatności kapitałowej.

System zarządzania ryzykiem jest realizowany na trzech, niezależnych wzajemnie uzupełniających się poziomach:

- 1) pierwszy poziom - tworzą struktury organizacyjne zarządzające produktem, realizujące sprzedaż produktów i obsługę klientów oraz inne struktury realizujące zadania operacyjne generujące ryzyko, funkcjonujące na podstawie przepisów wewnętrznych. Funkcja jest realizowana we wszystkich jednostkach organizacyjnych Banku, w komórkach organizacyjnych Centrali i podmiotach Grupy Kapitałowej Banku. Jednostki i komórki organizacyjne Centrali implementują, zaprojektowane przez jednostki i komórki organizacyjne Centrali usytuowane na drugim poziomie, odpowiednie mechanizmy kontroli ryzyka, w tym zwłaszcza limity oraz zapewniają ich przestrzeganie poprzez odpowiednie mechanizmy kontrolne. Jednocześnie podmioty Grupy Kapitałowej Banku obowiązuje zasada spójności i porównywalności oceny i kontroli ryzyka w Banku oraz w podmiotach Grupy Kapitałowej Banku, z uwzględnieniem specyfiki działalności podmiotu oraz rynku, na którym prowadzi działalność,
- 2) drugi poziom - obejmuje działalność komórki do spraw zgodności oraz identyfikację, pomiar, ocenę lub kontrolę, monitorowanie i raportowanie istotnych rodzajów ryzyka, a także stwierdzanych zagrożeń i nieprawidłowości - zadania realizowane są przez wyspecjalizowane struktury organizacyjne działające na podstawie obowiązujących przepisów wewnętrznych Banku; celem tych struktur jest zapewnienie żeby działania realizowane na pierwszym poziomie były właściwie uregulowane w przepisach wewnętrznych Banku i skutecznie ograniczały ryzyko, wspierały pomiar, ocenę i analizę ryzyka oraz efektywność działalności. Drugi poziom wspiera podejmowanie działań mających na celu eliminację niekorzystnych odchyleń od planu finansowego w zakresie wielkości wpływających na ujęte w planie finansowym ilościowe strategiczne limity tolerancji na ryzyko. Funkcja realizowana jest w szczególności w Obszarze Zarządzania Ryzykiem, Departamencie Zgodności i właściwych komitetach,
- 3) trzeci poziom - stanowi audyt wewnętrzny, realizujący niezależne audyty elementów systemu zarządzania Bankiem, w tym systemu zarządzania ryzykiem oraz systemu kontroli wewnętrznej; audyt wewnętrzny funkcjonuje odrębnie od pierwszego i drugiego poziomu i może wspierać realizowane tam działania poprzez konsultacje, ale bez możliwości wpływu na podejmowane decyzje. Funkcja realizowana jest zgodnie z przepisami wewnętrznymi Banku dotyczącymi zasad funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej.

Niezależność poziomów, polega na zachowaniu organizacyjnej odrębności w następujących płaszczyznach:

- 1) funkcja drugiego poziomu w zakresie tworzenia rozwiązań systemowych jest niezależna od funkcji pierwszego poziomu,
- 2) funkcja trzeciego poziomu jest niezależna od funkcji pierwszego i drugiego poziomu,
- 3) funkcja zarządzania ryzykiem braku zgodności podlega Prezesowi Zarządu⁸

Komórki organizacyjne Centrali Banku zarządzające ryzykiem istotnym oraz ryzykiem nadmiernej dźwigni i ryzykiem koncentracji w zakresie przyznanych kompetencji były w 2018 roku umiejscowione w ramach: Pionu Ryzyka Bankowego, Departament Wierzytelności Korporacyjnych, Centrum Restrukturyzacji i Windykacji, Centrum Ryzyka Kredytowego Klienta Detalicznego oraz Centrum Ryzyka Kredytowego Klienta Korporacyjnego, które nadzorowane są przez Wiceprezesa Zarządu nadzorującego Obszar Zarządzania Ryzykiem.

Celem Pionu Ryzyka Bankowego jest tworzenie i wdrażanie systemowych rozwiązań w zakresie zarządzania ryzykami, które zidentyfikowane zostały jako istotne, jak również zarządzanie adekwatnością kapitałową oraz inicjowanie i koordynacja działań integracyjnych w odniesieniu do zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej Banku.

Pion Ryzyka Bankowego w zakresie zarządzania ryzykiem odpowiada w szczególności za:

- 1) identyfikację czynników i źródeł ryzyka,
- 2) pomiar, ocenę, kontrolę oraz cykliczne monitorowanie i raportowanie poziomu ryzyka,
- 3) koordynowanie działań w zakresie Strategii,
- 4) pomiar i ocenę adekwatności kapitałowej,
- 5) przygotowywanie rekomendacji dla Zarządu lub komitetów dotyczących akceptowalnego poziomu ryzyka,
- 6) tworzenie i opiniowanie przepisów wewnętrznych Banku dotyczących zarządzania ryzykiem i adekwatnością kapitałową,
- 7) rozwój systemów informatycznych i aplikacji przeznaczonych do wspierania zarządzania ryzykiem i adekwatnością kapitałową,
- 8) koordynowanie wdrożenia spójnych standardów zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej Banku,
- 9) walidację modeli stosowanych do zarządzania ryzykiem⁹.

⁸ W okresie objętym raportem funkcja ta podlegała Wiceprezesowi Zarządu nadzorującemu Obszar Prawny i Zgodności

⁹ Walidacja modeli podlega bezpośrednio Wiceprezesowi Zarządu nadzorującemu Obszar Zarządzania Ryzykiem

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ Powszechnej
KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
(W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Departament Wierzytelności Korporacyjnych odpowiada w szczególności za:

- 1) zarządzanie przejętymi wierzytelnościami trudnymi w rozumieniu odrębnych przepisów wewnętrznych Banku, w tym wypracowywanie i realizację optymalnego sposobu odzyskiwania tych wierzytelności,
- 2) współpracę z podmiotami Grupy Kapitałowej Banku w zakresie oceny ryzyka klienta lub transakcji oraz określania strategii postępowania z wierzytelnościami trudnymi wobec klientów wspólnych,
- 3) przygotowywanie propozycji w sprawach powierzenia dochodzenia lub sprzedaży wierzytelności trudnych,
- 4) przejmowanie majątku w wyniku dochodzenia należności,
- 5) dokonywanie przeglądu i klasyfikacji wierzytelności będących w zarządzaniu Departamentu oraz udzielonych zobowiązań pozabilansowych i ustalanie poziomu odpisów z tytułu utraty ich wartości związanej z ryzykiem działalności Banku.

Centrum Restrukturyzacji i Windykacji odpowiada w szczególności za:

- 1) tworzenie rozwiązań systemowych, w tym przepisów wewnętrznych Banku, aplikacji i narzędzi wspierających proces restrukturyzacji i windykacji oraz monitorowania opóźnień w spłacie,
- 2) odzyskiwanie wierzytelności poprzez ich restrukturyzację i windykację oraz zwiększanie efektywności tych działań,
- 3) outsourcing czynności monitorujących i windykacyjnych oraz zarządzanie majątkiem przejętym w wyniku dochodzenia należności Banku oraz efektywną sprzedaż wierzytelności,
- 4) działania interwencyjne w ramach monitorowania opóźnień w spłacie wierzytelności klientów indywidualnych i instytucjonalnych Obszaru Rynku Detalicznego.

Centrum Ryzyka Kredytowego Klienta Detalicznego odpowiada w szczególności za:

- 1) projektowanie i kształtowanie efektywnego systemu oceny ryzyka kredytowego związanego z finansowaniem klientów obsługiwanych w ramach Obszaru Rynku Detalicznego, w tym modeli oceny ryzyka kredytowego, przepisów wewnętrznych Banku dotyczących zasad (polityk) i metody oceny ryzyka kredytowego oraz narzędzi wspierających procesy,
- 2) ocenę, podejmowanie ryzyka kredytowego w ramach przyznaných uprawnień oraz monitorowanie ryzyka kredytowego klientów i transakcji.

Centrum Ryzyka Kredytowego Klienta Korporacyjnego odpowiada w szczególności za:

- 1) ocenę, podejmowanie ryzyka kredytowego w ramach przyznaných uprawnień oraz monitorowanie ryzyka kredytowego klientów i transakcji,
- 2) usprawnianie i optymalizację procesów kredytowych i narzędzi informatycznych wykorzystywanych w ramach realizowanych zadań,
- 3) tworzenie efektywnego systemu oceny ryzyka kredytowego klienta rynku korporacyjnego zapewniającego odpowiedni poziom kosztu ryzyka,
- 4) projektowanie i kształtowanie założeń polityki kredytowej portfeli kredytowych klienta oraz pomiar parametrów ryzyka portfeli korporacyjnych,
- 5) zarządzanie ryzykiem koncentracji dużych zaangażowań Banku.

Bank sprawuje nadzór nad funkcjonowaniem poszczególnych podmiotów Grupy Kapitałowej Banku. W ramach tego nadzoru Bank nadzoruje systemy zarządzania ryzykiem oraz wspiera ich rozwój, jak również uwzględnia poziom ryzyka działalności poszczególnych podmiotów w ramach systemu monitorowania i raportowania ryzyka na poziomie Grupy Kapitałowej Banku.

Zasady i sposób oceny poszczególnych rodzajów ryzyka w podmiotach Grupy Kapitałowej Banku określają przepisy wewnętrzne wprowadzane przez te podmioty. Podmioty Grupy Kapitałowej Banku tworzą i aktualizują przepisy wewnętrzne dotyczące zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka po zasięgnięciu opinii Banku i z uwzględnieniem rekomendacji formułowanych przez Bank oraz z uwzględnieniem postanowień Strategii zarządzania ryzykiem w PKO Banku Polskim SA i Grupie Kapitałowej Banku. Przepisy wewnętrzne podmiotów Grupy Kapitałowej Banku dotyczące zarządzania ryzykiem uwzględniają:

- 1) zasadę spójności i porównywalności oceny poszczególnych rodzajów ryzyka w Banku i podmiotach Grupy Kapitałowej Banku,
- 2) zakres i rodzaj powiązań podmiotów wchodzących w skład Grupy Kapitałowej Banku,
- 3) specyfikę i skalę działalności podmiotu Grupy Kapitałowej Banku oraz rynku, na którym prowadzi działalność,
- 4) rodzaje ryzyka podlegające zarządzaniu w podmiotach Grupy Kapitałowej Banku wynikające ze specyfiki ich działalności.

Komórki organizacyjne Centrali z Pionu Ryzyka Bankowego, Departament Zgodności nie rzadziej niż raz w roku, dokonują przeglądu Strategii zarządzania ryzykiem w PKO Banku Polskim SA i Grupie Kapitałowej Banku, w tym w szczególności strategicznych limitów tolerancji na ryzyko, w celu adaptacji do bieżących i prognozowanych warunków rynkowych oraz potrzeb Banku i Grupy Kapitałowej Banku. W uzasadnionych przypadkach wynikających z istotnych zmian sytuacji makroekonomicznej lub na podstawie wyników przeprowadzonych testów warunków skrajnych przegląd może zostać przeprowadzony częściej niż raz w roku. Ponadto metody zarządzania ryzykiem istotnym oraz systemy pomiaru lub oceny ryzyka dostosowuje się do skali i złożoności ryzyka, aktualnie prowadzonej i planowanej działalności Banku i jego otoczenia oraz okresowo weryfikuje się i waliduje.

Nadzór nad zarządzaniem ryzykiem w podmiotach Grupy Kapitałowej Banku jest realizowany w szczególności poprzez zaangażowanie komórek organizacyjnych Centrali i specjalistycznych jednostek organizacyjnych z Obszaru Zarządzania Ryzykiem, Departamentu Zgodności, Departamentu Planowania i Kontrolingu lub właściwych komitetów działających w Banku w opiniowanie transakcji podmiotów Grupy Kapitałowej Banku zgodnie z odrębnymi przepisami wewnętrznymi Banku. Nie rzadziej niż raz w roku ustalana jest lista podmiotów kluczowych Grupy Kapitałowej Banku, które mają istotny wpływ na profil ryzyka Grupy Kapitałowej Banku. Dla tych podmiotów, komórki organizacyjne Centrali i specjalistyczne jednostki organizacyjne z Obszaru Zarządzania Ryzykiem, Departament Zgodności oraz Departament Planowania i Kontrolingu, zgodnie z odrębnymi przepisami wewnętrznymi Banku, opiniują podejście dotyczące strategicznych limitów tolerancji na ryzyko specyficzne dla danego podmiotu oraz sposób ich raportowania.

Priorytetem Grupy Kapitałowej Banku jest utrzymanie silnej pozycji kapitałowej, w tym efektywne zarządzanie adekwatnością kapitałową, wspieranie polskiej przedsiębiorczości, satysfakcja klienta, innowacyjność, zaangażowanie się w kreowanie nowych standardów w skali rynku, przeciwdziałanie cyberzagrożeniom, przy równoczesnym utrzymaniu priorytetów w zakresie efektywności działania i skutecznej kontroli kosztów, adekwatnego poziomu funduszy własnych oraz odpowiedniej oceny i poziomu ryzyka. W tym celu w 2018 roku przeprowadzone zostały następujące działania:

- 1) Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA w 2018 roku powiększyła portfel wyemitowanych krótkoterminowych obligacji (głównie 3-6 miesięcznych) ze stanu 3,3 mld PLN na koniec 2017 roku do 4,1 mld PLN na koniec 2018 roku.
- 2) 8 lutego 2018 roku Bank dokonał całkowitej wcześniejszej spłaty linii kredytowej udzielonej przez Nordea Bank AB (publ) na podstawie umowy z 1 kwietnia 2014 roku; o zawarciu umowy z Nordea Bank AB (publ) i warunkach na jakich została zawarta Bank informował w raporcie bieżącym nr 26/2014. Linia kredytowa pierwotnie była udzielona na okres 7 lat, a tym samym Bank dokonał jej przedterminowej spłaty 3 lata przed pierwotnym terminem zapadalności.
- 3) 28 lutego 2018 roku Bank uplasował emisję obligacji podporządkowanych o łącznej wartości nominalnej obligacji 1 000 mln PLN. Wartość nominalna jednej obligacji wynosi 0,5 mln PLN, a cena emisyjna obligacji równa jest wartości nominalnej obligacji. Obligacje są oprocentowane w półrocznych okresach odsetkowych, odsetki od obligacji są naliczane od wartości nominalnej, według zmiennej stopy procentowej równej stawce

WIBOR 6M, powiększonej o marżę równą 150 p.b. p.a. w całym okresie emisji. 8 marca 2018 roku Komisja Nadzoru Finansowego wyraziła zgodę na przeznaczenie środków uzyskanych z emisji obligacji podporządkowanych na podwyższenie kapitału Tier II Banku.

- 4) 8 marca 2018 roku Komisja Nadzoru Finansowego wyraziła zgodę na przeznaczenie środków uzyskanych z emisji obligacji podporządkowanych przeprowadzonej 5 marca 2018 roku o łącznej wartości nominalnej 1 000 mln PLN na podwyższenie kapitału Tier 2 Banku na podstawie art. 127 ust. 2 pkt 2 Prawa bankowego w związku z art. 63 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 648/2012
- 5) 23 października 2018 roku Bank pozyskał ok. 646 mln PLN finansowania z Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI) z terminem zapadalności przypadającym w październiku 2023 roku. Dodatkowo, w 2018 roku PKO Leasing SA pozyskał 40 mln EUR finansowania od EBI oraz 50 mln EUR finansowania od CEB z terminem zapadalności odpowiednio w marcu 2023 roku oraz listopadzie 2023 roku. Bank zaliczył do funduszy własnych (zgodnie z decyzją podjętą przez Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku) zysk Banku za rok obrotowy 2017 w kwocie 2 086 mln PLN (równocześnie przeznaczając kwotę 687,5 mln PLN na dywidendę dla akcjonariuszy), przy czym część zysku za rok 2017 (1 822 mln PLN) była uwzględniona już w funduszach własnych według stanu na 31 grudnia 2017 roku w związku z uzyskaniem przez Bank odpowiednich zgód KNF na zaliczenie do kapitału podstawowego Tier I zysku netto Banku osiągniętego za 3 kwartały 2017 roku, po pomniejszeniu o przewidywane obciążenia.
- 6) Po uzyskaniu odpowiednich zgód KNF, Bank zaliczył do kapitału podstawowego Tier I zysk netto Banku osiągnięty za 3 kwartały 2018 roku, po pomniejszeniu o przewidywane obciążenia, w wysokości 1 635 mln PLN.
- 7) W ramach Grupy Kapitałowej Banku, do PKO Banku Hipotecznego SA przenoszone są sukcesywnie portfele kredytów hipotecznych udzielonych wcześniej przez PKO Bank Polski SA. Wartość portfela przeniesionego w 2018 roku wyniosła ok. 2,5 mld PLN.
- 8) W 2018 roku PKO Bank Hipoteczny SA przeprowadził pięć emisji złotych listów zastawnych skierowanych do inwestorów instytucjonalnych o łącznej wartości nominalnej 1 590 mln PLN z okresem wykupu od ok. 4 do ok. 10 lat od dnia emisji. Wśród instytucji, które nabyły listy zastawne znaleźli się zarówno inwestorzy krajowi, jak i zagraniczni. Listy zastawne PKO Banku Hipotecznego SA są jednymi z najbardziej bezpiecznych instrumentów dłużnych na rynku finansowym w Polsce. Wyrazem tego jest najwyższy możliwy do osiągnięcia przez polskie papiery wartościowe rating Aa3 nadany przez agencję Moody's. Ponadto w 2018 roku PKO Bank Hipoteczny SA przeprowadził jedną emisję listów zastawnych, denominowanych w walucie EUR, skierowaną do inwestorów instytucjonalnych o wartości nominalnej 500 mln EUR z okresem wykupu ok. 6 lat od dnia emisji.
- 9) Transakcje przeprowadzane w 2018 roku wewnątrz Grupy Kapitałowej Banku z podmiotami powiązаныmi oraz z powiązаныmi stronami Grupy Kapitałowej Banku nie miały istotnego wpływu na profil ryzyka Banku.

2.2. Kompleksowe testy warunków skrajnych i odwrotne testy warunków skrajnych

Kompleksowe testy warunków skrajnych stanowią uzupełnienie testów warunków skrajnych specyficznych dla poszczególnych rodzajów ryzyka oraz są integralnym elementem zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej Banku. Uwzględniają zbiorczo zidentyfikowane ryzyka, w szczególności ryzyka uznane z punktu widzenia Banku lub Grupy Kapitałowej Banku za istotne. Obejmują analizę wpływu zmian w otoczeniu makroekonomicznym lub funkcjonowaniu Grupy Kapitałowej Banku na sytuację finansową Grupy Kapitałowej Banku, w szczególności: rachunek zysków i strat, sprawozdanie z sytuacji finansowej, fundusze własne, adekwatność kapitałową, w tym wymogi w zakresie funduszy własnych, kapitał wewnętrzny, miary adekwatności kapitałowej, jakość portfela kredytowego i wybrane miary płynności. Wyliczenia przeprowadza się z wykorzystaniem wewnętrznych modeli Banku, z uwzględnieniem przyjętych założeń makroekonomicznych. Dane analizowane są z wysokim stopniem szczegółowości, z uwzględnieniem podziałów na portfele oraz typy produktów.

Kompleksowe testy warunków skrajnych obejmują testy cykliczne i testy nadzorcze oraz testy niezbędne do przygotowania planów naprawy zgodnie z wymogami ustawy Prawo Bankowe. Testy cykliczne przeprowadzane są raz w roku, w 3 letnim horyzoncie czasowym. Scenariusze stresowe testów cyklicznych zakładają szokowe osłabienie sytuacji gospodarczej względem scenariusza bazowego, odzwierciedlające historyczne przypadki kryzysów finansowych na świecie. Testy nadzorcze przeprowadzane są na zlecenie zewnętrznych organów nadzorczych, w określonym przez nadzór horyzoncie czasowym, w oparciu o zmienne makroekonomiczne i finansowe zawarte w zadanych przez organy nadzorcze scenariuszach. Testy niezbędne do przygotowania planów naprawy, służą oszacowaniu wpływu dotkliwych zmian otoczenia makroekonomicznego lub funkcjonowania Banku i Grupy Kapitałowej Banku na sytuację Banku i Grupy Kapitałowej Banku w warunkach kryzysowych, przeprowadzane w celu weryfikacji skuteczności działań naprawczych.

Kompleksowe testy warunków skrajnych uwzględniają zbiorczo następujące rodzaje ryzyka:

- 1) ryzyko kredytowe i koncentracji,
- 2) ryzyko rynkowe,
- 3) ryzyko płynności,
- 4) ryzyko operacyjne,
- 5) ryzyko biznesowe,
- 6) ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej.

Odwrotne testy warunków skrajnych (OTWS) uzupełniają wyniki kompleksowych testów warunków skrajnych i mają na celu ocenę odporności Banku na zmiany makroekonomiczne. OTWS przeprowadzane są w formie analizy wrażliwości i polegają na sformułowaniu potencjalnych, negatywnych scenariuszy dotyczących płynności lub adekwatności kapitałowej Banku, a następnie znalezieniu zdarzeń przyczyniających się do ich materializacji.

Bank uczestniczył w kolejnej edycji europejskich testów warunków skrajnych przeprowadzanych przez Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (EBA) przy udziale Komisji Nadzoru Finansowego. Testy mają na celu zapewnienie organom nadzoru oraz uczestnikom rynku, spółnych i porównywalnych danych o odporności europejskich banków w sytuacji wystąpienia niekorzystnych warunków rynkowych. Ogłoszone przez EBA wyniki przeprowadzonych testów potwierdzają, że PKO Bank Polski jest najodporniejszym na negatywne scenariusze makroekonomiczne bankiem w Europie.

2.3. Kontrola wewnętrzna

W Banku funkcjonuje system kontroli wewnętrznej, który jest elementem systemu zarządzania Bankiem. Za jego zaprojektowanie, wprowadzenie i funkcjonowanie odpowiada Zarząd Banku. Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad wprowadzeniem i funkcjonowaniem systemu kontroli wewnętrznej oraz regularnie monitoruje i ocenia jego adekwatność i skuteczność, w tym funkcję kontroli, komórki do spraw zgodności oraz komórkę audytu wewnętrznego. Rada Nadzorcza dokonuje oceny systemu kontroli wewnętrznej na podstawie określonych kryteriów oceny i z uwzględnieniem informacji przekazywanych przez Zarząd Banku, Komitet Audytu Rady Nadzorczej, komórkę do spraw zgodności i komórkę audytu wewnętrznego, ustaleń dokonanych przez biegłego rewidenta i wynikających z czynności nadzorczych uprawnionych instytucji oraz innych informacji i dokumentów istotnych z punktu widzenia adekwatności i efektywności systemu kontroli wewnętrznej. Radę Nadzorczą Banku wspiera w tym zakresie Komitet Audytu Rady Nadzorczej, który odpowiedzialny jest w szczególności za monitorowanie skuteczności systemu kontroli wewnętrznej.

Celem systemu kontroli wewnętrznej jest zapewnienie:

- 1) skuteczności i efektywności działania Banku,
- 2) wiarygodności sprawozdawczości finansowej,
- 3) przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem w Banku,
- 4) zgodności działania Banku z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa, przepisami wewnętrznymi Banku, rekomendacjami nadzorczymi oraz przyjętymi przez Bank standardami rynkowymi.

System kontroli wewnętrznej jest zorganizowany w Banku na trzech niezależnych od siebie poziomach:

- 1) pierwszy poziom tworzą struktury organizacyjne Banku realizujące działalność operacyjną, w szczególności: sprzedaż produktów i obsługę klientów oraz inne struktury organizacyjne Banku realizujące zadania operacyjne generujące ryzyko, funkcjonujące na podstawie odrębnych przepisów wewnętrznego Banku,
- 2) drugi poziom obejmuje działalność komórki do spraw zgodności oraz identyfikację, pomiar, kontrolę, monitorowanie i raportowanie poszczególnych rodzajów ryzyka, a także stwierdzanych zagrożeń i nieprawidłowości – zadania realizowane są przez wyspecjalizowane struktury organizacyjne, działające na podstawie obowiązujących zasad, metodyk i procedur; celem tych struktur jest zapewnienie by działania realizowane na pierwszym poziomie były właściwie zaprojektowane i skutecznie ograniczały ryzyko, wspierały pomiar i analizę ryzyka oraz efektywność działalności,
- 3) trzeci poziom stanowi działalność komórki audytu wewnętrznego, realizującej niezależne audyty elementów systemu zarządzania Bankiem, w tym systemu zarządzania ryzykiem oraz systemu kontroli wewnętrznej; audyt wewnętrzny funkcjonuje odrębnie od pierwszego i drugiego poziomu.

W ramach systemu kontroli wewnętrznej Bank wyodrębnia:

- 1) funkcję kontroli,
- 2) komórkę do spraw zgodności,
- 3) niezależną komórkę audytu wewnętrznego.

Funkcja kontroli zapewnia przestrzeganie mechanizmów kontrolnych dotyczących w szczególności zarządzania ryzykiem w Banku i obejmuje wszystkie jednostki Banku oraz usytuowane w nich stanowiska organizacyjne, odpowiedzialne za realizację zadań przypisanych tej funkcji.

Na funkcję kontroli składają się:

- 1) mechanizmy kontrolne,
- 2) niezależne monitorowanie mechanizmów kontrolnych,
- 3) raportowanie w ramach funkcji kontroli.

Bank wyodrębnia, a następnie Zarząd zatwierdza wykaz procesów istotnych mających istotne znaczenie dla realizacji celów systemu kontroli wewnętrznej i celów biznesowych Banku oraz zapewnia dokonywanie okresowych przeglądów procesów funkcjonujących w Banku, pod kątem ich istotności.

W procesach funkcjonujących w Banku i wspierających je aplikacjach wbudowane są mechanizmy kontrolne dostosowane do celów systemu kontroli wewnętrznej oraz do specyfiki prowadzonej przez Bank działalności. Mechanizmy te objęte są niezależnym monitorowaniem, w tym okresową oceną pod kątem ich adekwatności i efektywności.

Komórka do spraw zgodności jest wyodrębnioną organizacyjnie, niezależną komórką pełniącą kluczową rolę w zakresie zapewnienia zgodności i zarządzania ryzykiem braku zgodności rozumianym jako ryzyko poniesienia sankcji prawnych, powstania strat finansowych bądź utraty reputacji wskutek niezastosowania się Banku, pracowników Banku lub podmiotów działających w jego imieniu do powszechnie obowiązujących przepisów prawa, przepisów wewnętrznego Banku oraz przyjętych przez Bank standardów rynkowych.

Celem komórki do spraw zgodności jest kształtowanie rozwiązań w zakresie zapewnienia zgodności i zarządzania ryzykiem braku zgodności oraz identyfikacja, ocena, kontrola, monitorowanie oraz raportowanie tego ryzyka w Banku.

Audyt wewnętrzny stanowi niezależną i obiektywną działalność o charakterze zapewniającym i doradczym polegającą na systematycznej i dokonywanej w uporządkowany sposób ocenie poszczególnych obszarów działania Banku oraz wskazywaniu kierunków działań wpływających na podniesienie jakości i efektywności funkcjonowania Banku.

Celem komórki audytu jest w ramach działalności zapewniającej dokonywanie oceny adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej w ramach pierwszego i drugiego poziomu systemu kontroli wewnętrznej z uwzględnieniem adekwatności i efektywności wybranych do audytu mechanizmów kontroli ryzyka i mechanizmów kontrolnych oraz w ramach działalności doradczej przysporzenie wartości i usprawnienie procesów w Banku.

W Banku funkcjonują mechanizmy zapewniające niezależność komórki do spraw zgodności i komórki audytu wewnętrznego:

- 1) zatwierdzenie przez Zarząd i Radę Nadzorczą Karty Audytu oraz zasad zapewnienia zgodności i zarządzania ryzykiem braku zgodności,
- 2) podległość komórki do spraw zgodności bezpośrednio Prezesowi Zarządu¹⁰,
- 3) podległość funkcjonalna komórki audytu wewnętrznego Komitetowi Audytu Rady Nadzorczej oraz administracyjna Prezesowi Zarządu,
- 4) niepodleganie komórki audytu wewnętrznego, jako trzeciego poziomu, niezależnemu monitorowaniu ze strony jednostek organizacyjnych Banku usytuowanych w ramach drugiego poziomu,
- 5) zapewnienie dyrektorom wyżej wymienionych komórek bezpośredniego kontaktu z członkami Zarządu i Rady Nadzorczej,
- 6) uczestniczenie dyrektorów wyżej wymienionych komórek w posiedzeniach Zarządu,

¹⁰ W okresie objętym raportem funkcja ta podlegała Wiceprezesowi Zarządu nadzorującemu Obszar Prawny i Zgodności

- 7) uczestniczenie dyrektorów wyżej wymienionych komórek w posiedzeniach Rady Nadzorczej oraz odpowiednich Komitetów, w przypadku gdy przedmiotem ich posiedzenia są zagadnienia związane z systemem kontroli wewnętrznej lub zarządzaniem ryzykiem,
- 8) powoływanie i odwoływanie oraz zatwierdzanie wysokości wynagrodzenia dyrektorów wyżej wymienionych komórek za zgodą Komitetu Audytu Rady Nadzorczej lub Rady Nadzorczej,
- 9) informowanie KNF o zmianach na stanowisku dyrektorów wyżej wymienionych komórek wraz ze wskazaniem przyczyny zmiany,
- 10) zapewnienie pracownikom wyżej wymienionych komórek dostępu do wszelkich niezbędnych informacji (w tym poufnych i wrażliwych), pomieszczeń oraz systemów informatycznych (bez możliwości ingerencji w zasoby systemu), jak również komunikacji z pracownikami Banku, w zakresie, w którym uznają to za konieczne do wykonywania zadań,
- 11) nieuczestniczenie pracowników wyżej wymienionych komórek w realizacji bieżących zadań biznesowych,
- 12) zapewnianie wynagrodzeń gwarantujących niezależność i obiektywizm wypełniania przez nich zadań oraz umożliwiających zatrudnianie osób o odpowiednich kwalifikacjach, doświadczeniach i umiejętnościach,
- 13) ochrona pracowników wyżej wymienionych komórek przed nieuzasadnionym wypowiedzeniem stosunku pracy,
- 14) zapewnienie środków finansowych niezbędnych do skutecznego wykonywania zadań oraz systematycznego podnoszenia umiejętności i kwalifikacji przez pracowników wyżej wymienionych komórek.

Informacje dotyczące nieprawidłowości, wyniki ocen oraz inne istotne kwestie identyfikowane przez poszczególne elementy systemu kontroli wewnętrznej przedstawiane są w okresowych raportach przeznaczonych dla Zarządu, Komitetu Audytu Rady Nadzorczej lub Rady Nadzorczej.

Na stronie internetowej Banku (www.pkobp.pl) Bank zamieścił opis systemu kontroli wewnętrznej, uwzględniający w szczególności opis: celów systemu kontroli wewnętrznej; roli Zarządu, Rady Nadzorczej i Komitetu Audytu Rady Nadzorczej; trzech, niezależnych poziomów, na których zorganizowany jest system kontroli wewnętrznej; poszczególnych elementów systemu kontroli wewnętrznej, tj. funkcji kontroli, komórki do spraw zgodności i komórki audytu wewnętrznego.

W podmiotach Grupy Kapitałowej Banku funkcjonują systemy kontroli wewnętrznej, dostosowane do specyfiki i charakteru prowadzonej przez te podmioty działalności, które obejmują procesy i obszary działalności tych podmiotów. Podmioty te tworzą i wprowadzają regulacje wewnętrzne, w których określają w szczególności zadania dotyczące czynności kontrolnych realizowanych w ramach systemu kontroli wewnętrznej i podział odpowiedzialności za te zadania. Sposób funkcjonowania systemów kontroli wewnętrznej w spółkach uzależniony jest od wielkości i przedmiotu działalności podmiotów wchodzących w skład Grupy Kapitałowej Banku. W większości podmiotów istnieją wyodrębnione jednostki organizacyjne lub stanowiska sprawujące te funkcje, raportujące bezpośrednio do Zarządu danego podmiotu lub do Rady Nadzorczej. W przypadkach uzasadnionych profilem działalności podmiotu oraz jego strukturą organizacyjną (niewielkie podmioty z ograniczonym spektrum działania), czynności kontrolne wykonywane są przez osoby zarządzające, bez wyodrębnienia strukturalnego funkcji lub komórki kontroli wewnętrznej.

2.4. Ocena członków organu zarządzającego, informacje dotyczące polityki rekrutacji, oceny odpowiedniości

Członkowie Zarządu podlegają ocenie przez Radę Nadzorczą począwszy od momentu rekrutacji, przez cały okres pełnienia funkcji.

Wybór członków Zarządu oraz ich ocena odbywa się na podstawie następujących przepisów Rady Nadzorczej:

- 1) Polityki dotyczącej odpowiedniości członków Zarządu i osób pełniących najważniejsze funkcje w Banku oraz w spółkach Grupy Kapitałowej Banku,
- 2) Zasad i trybu oceny odpowiedniości kandydatów na członków Zarządu Banku oraz członków Zarządu Banku.

Ocenę odpowiedniości członków Zarządu Banku przeprowadza Komitet ds. Nominacji i Wynagrodzeń Rady Nadzorczej (KNiWRN), poprzez przyjęcie raportu z tej oceny. Źródłem danych do raportu są między innymi informacje oraz dokumenty przedstawione przez kandydatów na członków Zarządu lub osoby już powołane na te stanowiska. KNiWRN przy ocenie może korzystać ze wsparcia jednostki Banku odpowiedzialnej za zasoby ludzkie lub doradcy zewnętrznego oraz innych źródeł informacji. Raport przekazywany jest Radzie Nadzorczej Banku, która w sytuacji, gdy wymagają tego przepisy i wytyczne organów nadzoru, informuje KNF o wynikach dokonanych ocen odpowiedniości.

Weryfikacja odpowiedniości członków Zarządu Banku oraz kandydatów na członków Zarządu Banku dokonywana jest w formie oceny indywidualnej i zbiorowej. Ocena ta prowadzona jest jako wstępna w ramach postępowania kwalifikacyjnego przed powołaniem członka Zarządu oraz okresowa - przeprowadzana raz w roku dla osób już pełniących te funkcje.

W ocenie odpowiedniości uwzględnia się kryteria wynikające z wydanych w tym zakresie wytycznych krajowego lub europejskiego organu nadzoru, wymogi określone w powszechnie obowiązujących przepisach prawa - koncentrując się przede wszystkim na ocenie posiadanych kwalifikacji, rozumianych jako wiedza, doświadczenie i umiejętności w zakresie powierzanego stanowiska, a także odpowiednio w zakresie zasad zarządzania Bankiem, struktury GKB i potencjalnych konfliktów interesów, które mogą się z tym wiązać oraz reputacji, rozumianej jako wystarczająco nieposzlakowana opinia. Dodatkowo uwzględnia się ocenę uczciwości i etyczności działania, umiejętność formułowania niezależnego osądu oraz możliwości poświęcania odpowiedniej ilości czasu na wykonywanie powierzanych obowiązków, w tym z uwzględnieniem ograniczeń w zakresie podjęcia innej działalności.

Ocena odpowiedniości zbiorowej, obok wytycznych i wymogów określonych w powszechnie obowiązujących przepisach prawa koncentruje się przede wszystkim na zapewnieniu odpowiedniego poziomu wiedzy, umiejętności i doświadczenia w kontekście charakteru i zakresu działalności Banku i istotnych ryzyk tej działalności oraz w aspekcie zdolności Zarządu Banku jako całości do zarządzania Bankiem.

Przy wyborze członków Zarządu uwzględniana się zasadę zróżnicowania członków Zarządu oraz zasady zarządzania sukcesją. Zasady te mają zapewnić ciągłość podejmowania decyzji oraz odpowiedni dobór członków Zarządu w sposób umożliwiający dotarcie do szerokiego zakresu kompetencji, wiedzy i umiejętności adekwatnych do stanowiska, gwarantujących wydawanie przez członków Zarządu - indywidualnie i jako organ - najwyższej jakości niezależnych opinii i decyzji w całym zakresie działalności Banku. Rada Nadzorcza Banku, dokonując oceny odpowiedniości, dąży do osiągnięcia równowagi w zakresie reprezentowania płci w składzie Zarządu Banku, jednakże cele dotyczące zróżnicowania składu Zarządu są uwzględniane przy doborze tylko w takim zakresie, w jakim nie wpłynęły to negatywnie na funkcjonowanie i odpowiedność Zarządu. Więcej informacji na temat różnorodności zostało zawarte w Sprawozdaniu Zarządu z działalności Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za 2018 rok sporządzonym łącznie ze Sprawozdaniem Zarządu z działalności PKO Banku Polskiego SA za 2018 rok, które zostało opublikowane 4 marca 2019 roku (10. Ład korporacyjny, punkt 10.4 Polityka różnorodności).

W trakcie sprawowania funkcji przez członków Zarządu, zgodnie z art. 395 § 2 pkt 3 k.s.h. zwyczajne walne zgromadzenie raz w roku udziela absolutorium osobno każdemu z członków Zarządu. Udzielenie absolutorium stanowi pozytywną ocenę pracy tych osób, niezależnie od zatwierdzenia przez zwyczajne

walne zgromadzenie sprawozdania Zarządu z działalności spółki, a nieudzielenie takiego absolutorium stanowi wyraz negatywnej oceny pracy członka Zarządu i w konsekwencji może być podstawą odwołania go ze składu organu spółki.

Według stanu na 31 grudnia 2018 roku było 10 członków Rady Nadzorczej i 9 członków Zarządu, na tę datę wszyscy członkowie Zarządu Banku i Rady Nadzorczej spełniali wymogi określone w art. 22aa ustawy Prawo bankowe.

2.5. Ryzyko kredytowe

2.5.1. Wstęp

Ryzyko kredytowe jest rozumiane jako ryzyko poniesienia straty w wyniku niewywiązania się klienta z zobowiązań wobec Grupy Kapitałowej Banku lub jako ryzyko spadku wartości ekonomicznej wiarygodności Grupy Kapitałowej Banku w wyniku pogorszenia się zdolności klienta do obsługi zobowiązań.

Celem zarządzania ryzykiem kredytowym jest ograniczenie strat na portfelu kredytowym oraz minimalizacja ryzyka wystąpienia ekspozycji kredytowych zagrożonych utratą wartości, przy zachowaniu oczekiwanego poziomu dochodowości i wartości portfela kredytowego.

Bank oraz podmioty zależne Grupy Kapitałowej Banku kierują się przede wszystkim następującymi zasadami zarządzania ryzykiem kredytowym:

- 1) transakcja kredytowa wymaga wszechstronnej oceny ryzyka kredytowego, której wyrazem jest rating wewnętrzny lub ocena scoringowa,
- 2) pomiar ryzyka kredytowego transakcji kredytowych dokonywany jest na etapie rozpatrywania wniosku o zawarcie transakcji oraz cyklicznie, w ramach monitorowania z uwzględnieniem zmieniających się warunków zewnętrznych oraz zmian sytuacji finansowej kredytobiorców,
- 3) ocena ryzyka kredytowego ekspozycji istotnych ze względu na poziom ryzyka lub ich wartość jest dokonywana przez jednostki oceny ryzyka kredytowego, niezależne od jednostek biznesowych,
- 4) oferowane klientowi warunki transakcji kredytowej zależą od oceny poziomu ryzyka kredytowego generowanego przez tą transakcję,
- 5) decyzje kredytowe mogą być podejmowane jedynie przez osoby do tego uprawnione,
- 6) ryzyko kredytowe jest zdwywersyfikowane w szczególności pod względem obszarów geograficznych, sektorów gospodarki, produktów oraz klientów,
- 7) w zależności od poziomu ryzyka kredytowego przyjmowane są przez Bank odpowiednie zabezpieczenia celem minimalizacji potencjalnych przyszłych strat.

2.5.2. Identyfikacja ryzyka

Identyfikacja ryzyka kredytowego polega na rozpoznaniu aktualnych i potencjalnych źródeł oraz czynników wpływających na poziom ryzyka kredytowego w bieżącej i planowanej działalności kredytowej Grupy Kapitałowej Banku.

W ramach identyfikacji ryzyka kredytowego określa się czynniki, które mają istotny wpływ na poziom ryzyka kredytowego w działalności Grupy Kapitałowej Banku oraz szacuje się ich potencjalny wpływ na prowadzoną działalność Grupy Kapitałowej Banku.

Identyfikacja ryzyka kredytowego odnosi się do istniejących i projektowanych produktów kredytowych oferowanych klientom Grupy Kapitałowej Banku, procesów realizacji tych produktów, z wykorzystaniem narzędzi informatycznych i baz danych.

2.5.3. Pomiar, szacowanie i ocena ryzyka kredytowego

Pomiar, szacowanie i ocena ryzyka kredytowego następuje na poziomie klienta, pojedynczej transakcji kredytowej i na poziomie portfeli kredytowych Grupy Kapitałowej Banku. W ramach pomiaru lub szacowania ryzyka kredytowego przeprowadza się testy warunków skrajnych ryzyka wiążącego się z walutowymi i złotowymi ekspozycjami kredytowymi. Założenia do przeprowadzenia testów warunków skrajnych zapewniają rzetelny pomiar lub szacowanie ryzyka kredytowego w Grupie Kapitałowej Banku.

Pomiar, szacowanie i ocena portfelowego ryzyka kredytowego obejmuje cykliczną ocenę tego ryzyka przy uwzględnieniu całości ekspozycji kredytowych klientów, a także różnych przekrojów portfela, takich jak grupy klientów, grupy produktów kredytowych. Pomiar, szacowanie i ocena ryzyka kredytowego odbywa się na poziomie klienta i na poziomie portfelowym.

2.5.4. Metody pomiaru ryzyka kredytowego

W celu określenia poziomu ryzyka kredytowego oraz opłacalności portfeli kredytowych, Grupa Kapitałowa Banku wykorzystuje różne metody pomiaru i wyceny ryzyka kredytowego, w tym:

- 1) prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania (PD),
- 2) strata z tytułu niewykonania zobowiązania (LGD),
- 3) współczynnik konwersji kredytowej (CCF),
- 4) oczekiwaną stratę kredytową (EL),
- 5) wartość zagrożoną ryzykiem kredytowym (CVaR),
- 6) udział i strukturę ekspozycji kredytowych zagrożonych utratą wartości,
- 7) wskaźnik pokrycia odpisami kredytów z utratą wartości (Coverage Ratio),
- 8) koszt ryzyka kredytowego,
- 9) testy warunków skrajnych.

PKO Bank Polski SA systematycznie ulepsza zakres wykorzystywanych parametrów ryzyka kredytowego z uwzględnieniem metody wewnętrznych ratingów IRB, jak również rozszerza zakres stosowania miar ryzyka w celu pełnego pokrycia portfela kredytowego Banku tymi metodami.

Metody pomiaru portfelowego ryzyka kredytowego pozwalają m.in. na uwzględnienie ryzyka kredytowego w cenie produktów, ustalanie optymalnych warunków dostępności finansowania oraz wyznaczanie odpisów na oczekiwane straty kredytowe.

Proces oceny ryzyka kredytowego w Grupie Kapitałowej Banku uwzględnia wymagania Komisji Nadzoru Finansowego określone w Rekomendacjach KNF. Bank przeprowadza analizy oraz testy warunków skrajnych uwzględniając w szczególności Rekomendacje KNF: S, T i C. Bank ustala limity, które stanowią narzędzie wewnętrzne określające apetyt na ryzyko kredytowe oraz ryzyko koncentracji. Limity są narzędziem wspierającym zarządzanie tymi

ryzykami. Testy warunków skrajnych oraz analizy dotyczą wpływu potencjalnych zmian w otoczeniu makroekonomicznym na jakość portfela kredytowego Banku, a wyniki prezentowane są w raportach dla organów Banku. Powyższe informacje umożliwiają identyfikowanie i podejmowanie działań ograniczających negatywne skutki wpływu niekorzystnych sytuacji rynkowych na wynik Banku.

2.5.5. Metody ratingowe i scoringowe

Ocena ryzyka pojedynczych transakcji kredytowych jest dokonywana w Banku z wykorzystaniem metod scoringowych i ratingowych, które są tworzone, rozwijane i nadzorowane przez Obszar Zarządzania Ryzykiem. Funkcjonowanie tych metod wspierają specjalistyczne aplikacje informatyczne. Sposób dokonywania oceny określony został w przepisach wewnętrznych Banku, których głównym celem jest zapewnienie jednolitej i obiektywnej oceny ryzyka kredytowego w procesie kredytowania.

Proces oceny ryzyka kredytowego w Banku uwzględnia wymagania KNF określone w Rekomendacji S dotyczącej dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie oraz Rekomendacji T dotyczącej dobrych praktyk w zakresie zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych.

Bank ocenia ryzyko kredytowe klientów indywidualnych w dwóch wymiarach: zdolności kredytowej w ujęciu ilościowym i jakościowym. Ocena zdolności kredytowej w ujęciu ilościowym polega na zbadaniu sytuacji finansowej klienta, zaś ocena zdolności kredytowej w ujęciu jakościowym obejmuje ocenę scoringową oraz ocenę informacji o historii kredytowej klienta pozyskanych z wewnętrznych baz danych Banku oraz zewnętrznych baz danych.

W przypadku firm i przedsiębiorstw, spełniających określone kryteria, Bank ocenia ryzyko kredytowe z wykorzystaniem metody scoringowej. Ocena ta dotyczy niskokwotowych, nieskomplikowanych transakcji kredytowych i odbywa się w dwóch wymiarach: zdolności kredytowej oraz wiarygodności kredytowej klienta. Ocena zdolności kredytowej polega na zbadaniu możliwości klienta do uregulowania zobowiązań, zaś ocena wiarygodności kredytowej klienta obejmuje ocenę scoringową oraz ocenę historycznych i bieżących zachowań przedsiębiorcy oraz jego właścicieli (osób fizycznych) we współpracy kredytowej z bankami. W pozostałych przypadkach stosowana jest metoda ratingowa.

Ocena ryzyka kredytowego związanego z finansowaniem klientów instytucjonalnych dokonywana jest w dwóch wymiarach: klienta oraz transakcji. Miarami tej oceny jest ocena wiarygodności klienta, czyli rating oraz ocena transakcji, tj. zdolności do spłaty zobowiązania w określonej wysokości i terminach. Modele ratingowe dla klientów instytucjonalnych opracowane są z wykorzystaniem wewnętrznych danych Banku, co zapewnia, że są dostosowane do profilu ryzyka klientów Banku. Modele opierają się na statystycznej analizie zależności między niewykonaniem zobowiązania a punktową oceną ryzyka klienta. Ocena ryzyka klienta jest uzależniona od wielkości przedsiębiorstwa, dla którego dokonywana jest analiza. Dodatkowo, Bank stosuje model oceny przedsiębiorców kredytowanych w formule finansowania specjalistycznego pozwalający na adekwatną ocenę ryzyka kredytowego dużych przedsięwzięć polegających na finansowaniu nieruchomości (np. lokale biurowe, powierzchnie sklepowe, powierzchnie magazynowe oraz projektów infrastrukturalnych (np. infrastruktura telekomunikacyjna, przemysłowa, użyteczności publicznej)).

Modele oceny ryzyka podlegają monitoringowi nie rzadziej niż raz na kwartał zgodnie z przepisami wewnętrznymi Banku dotyczącymi okresowej weryfikacji modeli ryzyka kredytowego, a także objęte są procesem regularnej, niezależnej walidacji przeprowadzanej przez Departament Walidacji Modeli.

Informacja o ocenach ratingowych i scoringowych jest szeroko wykorzystywana w Banku w zarządzaniu ryzykiem kredytowym, w systemie kompetencji do podejmowania decyzji kredytowych oraz w systemie pomiaru i raportowania ryzyka kredytowego.

2.5.6. Kontrola ryzyka kredytowego

Kontrola ryzyka kredytowego polega na określeniu narzędzi do diagnozowania poziomu ryzyka kredytowego oraz stosowaniu mechanizmów kontroli ryzyka kredytowego do ograniczania poziomu tego ryzyka oraz przestrzeganiu mechanizmów kontrolnych, w ramach zarządzania ryzykiem kredytowym, zarówno w procesach kredytowych, jak i na poziomie portfelowym.

Głównym narzędziem kontrolowania ryzyka kredytowego na poziomie Banku i Grupy Kapitałowej Banku są ustalone strategiczne limity tolerancji na ryzyko kredytowe oraz wewnętrzne limity na ryzyko kredytowe.

Strategiczne limity tolerancji na ryzyko kredytowe określają maksymalną wielkość ryzyka kredytowego, jaką Bank lub Grupa Kapitałowa Banku jest gotowa podjąć. Wartości strategicznych limitów tolerancji na ryzyko kredytowe określa Strategia. Wewnętrzne limity na ryzyko kredytowe obejmują:

- 1) limity określające apetyt na portfelowe ryzyko kredytowe,
- 2) limity branżowe oraz
- 3) limity kompetencyjne.

W Banku i w Grupie Kapitałowej Banku ustala się limity określające apetyt na portfelowe ryzyko kredytowe, w szczególności w ujęciu:

- 1) zaangażowań wobec klientów prowadzących działalność w segmentach branżowych,
- 2) zaangażowań wynikających z ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie,
- 3) zaangażowań wobec grup (segmentów) klientów,
- 4) jakości portfela kredytowego,
- 5) zaangażowania w poszczególne rodzaje albo grupy produktów,
- 6) maksymalnego i jednostkowego poziomu relacji wydatków związanych z obsługą zobowiązań kredytowych i finansowych do dochodów klientów indywidualnych,
- 7) długości okresu transakcji kredytowej,
- 8) zaangażowania generowanego przez sposoby (kanały) dystrybucji produktów kredytowych.

Bank kontroluje poziom ekspozycji kredytowej wobec klientów Banku lub grup powiązanych klientów w rozumieniu ustawy Prawo bankowe ustalając limity kompetencji określające maksymalny poziom uprawnień do podejmowania decyzji kredytowych dotyczących transakcji kredytowych, w tym zmian ich warunków, o których mowa w przepisach wewnętrznych Banku dotyczących podziału kompetencji do podejmowania decyzji kredytowych.

Bank i podmioty Grupy Kapitałowej Banku monitorują i kontrolują wykorzystanie strategicznych limitów tolerancji na ryzyko kredytowe oraz limitów określających apetyt na portfelowe ryzyko kredytowe w Banku i w Grupie Kapitałowej Banku, w okresach miesięcznych i kwartalnych. Wyniki monitorowania prezentuje się odpowiednio w comiesięcznej informacji dla członków Komitetu ds. Ryzyka Rady Nadzorczej oraz w kwartalnym raporcie

o ryzyku kredytowym w PKO Banku Polskim SA. W przypadku, gdy poziom wykorzystania limitu strategicznego przekroczy ustaloną wartość progową uruchamia się działania w celu niedopuszczenia do przekroczenia ustalonego poziomu.

2.5.7. Prognozowanie i monitorowanie ryzyka kredytowego

Prognozowanie i monitorowanie ryzyka kredytowego polega na sporządzaniu prognoz poziomu ryzyka kredytowego oraz monitorowaniu odchyleń realizacji od prognoz lub założonych punktów odniesienia (np. limitów, wartości progowych, planów, pomiarów z poprzedniego okresu, rekomendacji i zaleceń wydanych przez zewnętrzny organ nadzoru i kontroli), a także przeprowadzania testów warunków skrajnych (specyficznych i kompleksowych). Prognozy poziomu ryzyka poddaje się wstecznej weryfikacji (*ang. backtesting*).

Monitorowanie ryzyka kredytowego odbywa się na poziomie pojedynczych transakcji kredytowych oraz na poziomie portfelowym.

Monitorowanie ryzyka kredytowego na poziomie pojedynczych transakcji kredytowych określają w szczególności przepisy wewnętrzne Banku dotyczące:

- 1) oceny ryzyka kredytowego Banku związanego z finansowaniem klientów,
- 2) identyfikacji grup podmiotów powiązanych,
- 3) oceny zabezpieczeń oraz kontroli inwestycji,
- 4) tworzenia odpisów na oczekiwane straty kredytowe,
- 5) Systemu Wczesnego Ostrzegania,
- 6) czynności operacyjnych w procesie kredytowym.

W celu skrócenia czasu reakcji na zaobserwowane sygnały ostrzegawcze sygnalizujące wzrost poziomu ryzyka kredytowego, Bank wykorzystuje i rozwija aplikację informatyczną SWO oraz rozwija scoringowe modele oceny behawioralnej.

Monitorowanie ryzyka kredytowego na poziomie portfelowym polega na:

- 1) nadzorowaniu poziomu portfelowego ryzyka kredytowego na podstawie przyjętych narzędzi pomiaru ryzyka kredytowego z uwzględnieniem zidentyfikowanych źródeł ryzyka kredytowego oraz analizy skutków i działań podjętych w ramach zarządzania systemowego,
- 2) rekomendowaniu działań zaradczych w przypadku stwierdzenia podwyższonego poziomu ryzyka kredytowego.

2.5.8. Koncentracja ryzyka

Celem zarządzania ryzykiem koncentracji jest zapewnienie bezpiecznej struktury portfela kredytowego poprzez ograniczanie zagrożeń wynikających z nadmiernych koncentracji z tytułu ekspozycji, charakteryzujących się potencjałem do generowania strat na tyle dużych, by zagrozić kondycji finansowej Grupy Kapitałowej Banku lub zdolności do prowadzenia podstawowej działalności lub doprowadzić do istotnej zmiany profilu ryzyka Grupy Kapitałowej Banku.

Grupa Kapitałowa Banku identyfikuje koncentrację w ujęciu portfelowym i koncentrację w ujęciu podmiotowym.

Grupa Kapitałowa Banku monitoruje ryzyko koncentracji zaangażowań w odniesieniu do:

- 1) zaangażowań wobec pojedynczych klientów oraz grup powiązanych klientów,
- 2) zaangażowań wobec grup klientów lub portfeli kredytowych narażonych na jeden czynnik ryzyka.

Ryzyko koncentracji zaangażowań wobec pojedynczych klientów oraz grup powiązanych klientów monitorowane jest w odniesieniu do limitu koncentracji zaangażowań, gdzie łączna kwota jednostkowego zaangażowania nie może przekraczać 25% skonsolidowanych funduszy własnych.

W procesie monitorowania koncentracji zaangażowań w ujęciu podmiotowym Bank uwzględnia:

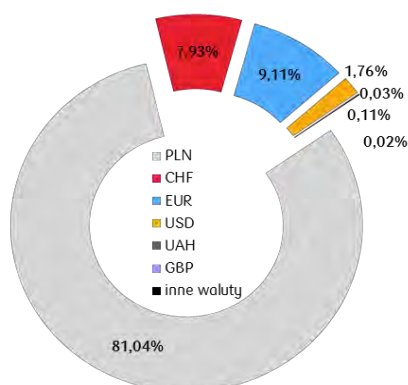
- 1) codzienne monitorowanie poziomu koncentracji dużych zaangażowań w rozumieniu art. 392 CRR (w przypadku, gdy zaangażowanie osiągnie lub przekroczy próg 10% kapitału Banku, Bank niezwłocznie zgłasza informację do KNF),
- 2) miesięczną kontrolę wykorzystania limitów wynikających z art. 395 ust. 1 CRR oraz z art. 79a ust. 4 Prawa bankowego,
- 3) kwartalną kontrolę limitów wewnętrznych na ryzyko koncentracji podmiotowej,
- 4) identyfikację sygnałów ostrzegawczych oraz inicjowanie działań mających na celu nieprzekroczenie limitów,
- 5) wykonywanie testów warunków skrajnych na ryzyko koncentracji (w tym testów kompleksowych, które umożliwiają ocenę wpływu skorelowanych ze sobą czynników ryzyka: kredytowego, stopy procentowej, walutowego, operacyjnego, płynności na poziom oczekiwanej straty kredytowej Banku).

Ponadto, Grupa Kapitałowa Banku analizuje ryzyko koncentracji wobec:

- 1) regionów geograficznych,
- 2) walut,
- 3) branż,
- 4) ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie,
- 5) największych podmiotów,
- 6) największych grup kapitałowych.

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ Powszechniej
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Wykres 2.1. Struktura walutowa portfela kredytowego (bilans i pozabilans)

Największą część zaangażowania walutowego Grupy Kapitałowej Banku stanowią ekspozycje w EUR i dotyczą one portfela kredytowego Banku. Udział tych kredytów w portfelu walutowym wyniósł na koniec 2018 roku 48% co oznacza wzrost w relacji do końca 2017 roku o 7%. Kolejną grupę kredytów w walutach stanowią kredyty w CHF stanowił na koniec 2018 roku 42% portfela walutowego Grupy Kapitałowej, co oznacza spadek w relacji do końca 2017 roku o 5%.

Tabela 2.1. Zaangażowanie wobec 10 największych klientów

Lp.	2018		2017	
	Wartość*	% Funduszy własnych	Wartość*	% Funduszy własnych
1	2 859	7,6%	2 936	8,6%
2	2 777	7,3%	2 856	8,4%
3	2 710	7,2%	2 450	7,2%
4	2 274	6,0%	2 332	6,9%
5	2 169	5,7%	1 895	5,6%
6	1 899	5,0%	1 747	5,1%
7	1 898	5,0%	1 602	4,7%
8	1 669	4,4%	1 566	4,6%
9	1 539	4,1%	1 322	3,9%
10	958	2,5%	1 101	3,2%
Razem	20 752	54,8%	19 807	58,2%

* Wartość rozumiane jako zaangażowanie łączne wobec klientów niebankowych (bilansowe i pozabilansowe) będące podstawą do porównania z limitem koncentracji zaangażowań. Zestawienie nie zawiera pozycji, które są wyłączone spod limitu koncentracji.

Na 31 grudnia 2018 roku oraz na 31 grudnia 2017 roku limity koncentracji nie były przekroczone. Na 31 grudnia 2018 największe zaangażowanie wobec pojedynczego podmiotu wyniosło 7,6% skonsolidowanych funduszy własnych.

Na 31 grudnia 2018 roku największa koncentracja zaangażowania Grupy Kapitałowej Banku w grupę podmiotów powiązanych w rozumieniu ustawy Prawo bankowe wyniosła 9,7% skonsolidowanych funduszy własnych.

Tabela 2.2. Zaangażowanie wobec 5 największych grup kapitałowych*

Lp.	2018		2017	
	Wartość*	% Funduszy własnych	Wartość*	% Funduszy własnych
1	3 683	9,7%	3 122	9,2%
2	3 160	8,3%	3 064	9,0%
3	2 863	7,6%	2 336	6,9%
4	2 446	6,5%	2 169	6,4%
5	2 280	6,0%	1 989	5,8%
Razem	14 433	38,1%	12 680	37,3%

* Zaangażowanie łączne wobec klientów niebankowych (bilansowe i pozabilansowe) będące podstawą do porównania z limitem koncentracji zaangażowań

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Tabela 2.3. Podział geograficzny ekspozycji [wzór EU CRB-C]

	2018														
	a)	b)	c)	d)	e)	f)	g)	h)	i)	j)	k)	l)	m)	n)	o)
	Wartość netto														
	Polska	Ukraina	Szwajcaria	Luksemburg	Austria	Wielka Brytania	Norwegia	Belgia	Hiszpania	Finlandia	Niemcy	Holandia	Francja	Inne kraje	Razem
1 Rządy centralne lub banki centralne	65 644	530	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	66 174
2 Samorządy terytorialne	12 007	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	12 007
3 Podmioty sektora publicznego	2 981	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2 981
4 Wielostronne banki rozwoju	0	0	0	207	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	207
5 Organizacje międzynarodowe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6 Instytucje	4 100	234	2 414	280	1 049	770	516	713	27	662	328	153	322	823	12 391
7 Przedsiębiorstwa	78 620	673	20	612	0	9	198	0	685	0	204	286	64	173	81 542
8 Detaliczne	81 040	775	1	13	1	6	1	0	0	0	5	1	0	913	82 758
9 Zabezpieczone hipoteką na nieruchomości	91 744	178	7	1	0	68	4	4	1	0	16	2	6	22	92 053
10 Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	6 602	64	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	40	6 708
11 Pozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	1 108	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1 108
12 Obligacje zabezpieczone	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13 Należności od instytucji i przedsiębiorstw o krótkoterminowej ocenie kredytowej	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14 Przedsiębiorstwa zbiorowego inwestowania	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5
15 Ekspozycje w papierach kapitałowych	834	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	834
16 Inne ekspozycje	15 355	217	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	15 572
17 Metoda standardowa ogółem	360 040	2 671	2 441	1 113	1 050	855	719	717	713	663	553	443	392	1 971	374 339
18 Razem	360 040	2 671	2 441	1 113	1 050	855	719	717	713	663	553	443	392	1 971	374 339

Wykazane w tabeli, w pozycji 9 ekspozycje zabezpieczone hipoteką na nieruchomości obejmują ekspozycje detaliczne oraz ekspozycje wobec przedsiębiorstw, do wysokości efektywnie zabezpieczonej hipotekami na nieruchomości.

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Tabela 2.4. Koncentracja ekspozycji według branży [wzór EU CRB- D]

		2018																			
		Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Górnictwo i wydobywanie	Przetwórstwo przemysłowe	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorące powietrze i powietrze do układów klimatyzacyjnych	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	Budownictwo	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	Transport i gospodarka magazynowa	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	Informacja i komunikacja	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenie społeczne	Edukacja	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	Pozostałe	Razem
1	Rządy centralne lub banki centralne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3 302	0	0	41 296	158	0	0	0	21 417	66 174	
2	Samorządy terytorialne	0	0	0	0	30	1	0	0	0	0	0	33	0	11 735	0	99	39	70	12 007	
3	Podmioty sektora publicznego	0	0	0	0	4	0	0	0	0	0	0	2 466	0	0	129	360	23	0	2 981	
4	Wielostronne banki rozwoju	0	0	0	0	0	0	0	0	0	207	0	0	0	0	0	0	0	0	207	
5	Organizacje międzynarodowe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
6	Instytucje	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3 598	0	0	0	0	0	0	0	0	8 792	12 391
7	Przedsiębiorstwa	321	2 503	21 245	6 384	940	5 667	9 864	3 005	420	4 020	8 259	6 594	5 446	1 608	20	26	606	443	4 169	81 542
8	Detaliczne	219	35	1 840	49	158	1 988	3 463	999	506	110	14 334	4 809	406	191	1	101	296	51	53 200	82 758
9	Zabezpieczone hipoteką na nieruchomości	11	6	404	7	5	152	301	49	191	15	14	475	44	14	0	50	75	155	90 086	92 053
10	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	51	88	1 431	203	14	460	891	289	562	47	16	585	130	79	0	18	38	40	1 766	6 708
11	Pozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	0	0	0	0	0	20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1 088	1 108
12	Obligacje zabezpieczone	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13	Należności od instytucji i przedsiębiorstw o krótkoterminowej ocenie kredytowej	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14	Przedsiębiorstwa zbiorowego inwestowania	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	5
15	Ekspozycje w papierach kapitałowych	0	0	5	0	0	0	0	0	0	13	0	4	0	0	0	0	0	0	812	834
16	Inne ekspozycje	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	15 572	15 572
17	Metoda standardowa ogółem	602	2 632	24 925	6 644	1 151	8 288	14 518	4 341	1 679	4 193	29 743	12 463	8 530	43 189	11 914	323	1 475	751	196 979	374 339
18	Razem	602	2 632	24 925	6 644	1 151	8 288	14 518	4 341	1 679	4 193	29 743	12 463	8 530	43 189	11 914	323	1 475	751	196 979	374 339

2.5.9. Utrata wartości ekspozycji kredytowych

W obszarze utraty wartości Bank stosuje MSSF 9, który opiera się na koncepcji strat oczekiwanych.

Model utraty wartości ma zastosowanie do aktywów finansowych, które nie są wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat obejmujących:

- 1) dłużne instrumenty finansowe obejmujące zaangażowania o charakterze kredytowym oraz papiery wartościowe,
- 2) należności leasingowe,
- 3) zobowiązania pozabilansowe finansowe oraz gwarancyjne.

Zgodnie z MSSF 9 dla inwestycji kapitałowych nie są rozpoznawane oczekiwane straty kredytowe.

Utrata wartości ekspozycji kredytowych jest mierzona jako 12 miesięczne albo dożywotnie oczekiwane straty kredytowe z aktywa. Horyzont pomiaru oczekiwanej straty zależy od tego, czy od momentu początkowego ujęcia aktywa nastąpił znaczący wzrost ryzyka kredytowego. Ze względu na to kryterium aktywa finansowe alokowane są do 4 etapów (ang. *stage*):

- 1) Etap 1 – aktywa, w przypadku których ryzyko kredytowe nie jest istotnie wyższe od ryzyka kredytowego z dnia ich początkowego ujęcia i nie rozpoznaje się w odniesieniu do nich przesłanki utraty wartości,
- 2) Etapu 2 – aktywa w przypadku których ryzyko kredytowe jest istotnie wyższe od ryzyka kredytowego z dnia początkowego ujęcia ekspozycji ale nie rozpoznaje się w odniesieniu do nich przesłanki utraty wartości,
- 3) Etapu 3 – aktywa w odniesieniu do których rozpoznaje się przesłankę utraty wartości
- 4) Etapu 4 – aktywa udzielone lub zakupione z rozpoznaną (w dacie udzielenia lub zakupu) przesłanką utraty wartości,

W celu oceny znaczącego wzrostu ryzyka kredytowego ekspozycji detalicznych Bank stosuje model oparty na kalkulacji marginalnego PD, czyli prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania w określonym miesiącu liczonym od momentu uruchomienia ekspozycji. Bank identyfikuje przesłankę istotnego wzrostu ryzyka dla danej ekspozycji w oparciu o porównanie krzywych prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania w horyzoncie trwania ekspozycji na datę początkowego ujęcia oraz na datę raportową.

W celu oceny znaczącego wzrostu ryzyka kredytowego dla klientów instytucjonalnych Bank stosuje model oparty na łańcuchach Markowa. Kalkulacja krzywej maksymalnego akceptowalnego pogorszenia się jakości kredytu w czasie, które nie jest identyfikowane jako istotny wzrost ryzyka kredytowego odbywa się na podstawie prawdopodobieństw niewykonania zobowiązania oszacowanych na podstawie migracji klientów pomiędzy poszczególnymi klasami ratingowymi oraz scoringowymi.

W celu identyfikacji pozostałych przesłanek istotnego wzrostu ryzyka kredytowego wykorzystuje się pełną dostępną informację jakościową i ilościową, w tym:

- 1) działania restrukturyzacyjne wprowadzające dla dłużnika udogodnienia wymuszone jego trudną sytuacją finansową (ang. *forbearance*),
- 2) opóźnienie w spłacie materialnie istotnej kwoty kapitału lub odsetek dłuższe niż 30 dni,
- 3) zidentyfikowane sygnały wczesnego ostrzegania w ramach procesu monitoringu świadczące o istotnym wzroście ryzyka kredytowego,
- 4) istotne podwyższenie wskaźnika LTV,
- 5) ocenę analityka w ramach procesu analizy zindywidualizowanej,

Przesłanką niewykonania zobowiązania i utraty wartości ekspozycji kredytowej jest, w szczególności:

- 1) opóźnienie w spłacie materialnie istotnej kwoty kapitału lub odsetek dłuższe niż 90 dni,
- 2) pogorszenie się w okresie kredytowania sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika, wyrażające się zaklasyfikowaniem do klasy ratingowej lub klasy ryzyka wskazującej na istotne zagrożenie dla spłaty zadłużenia,
- 3) zawarcie umowy restrukturyzacyjnej lub zastosowanie ulgi w spłacie wierzytelności wymuszone względami ekonomicznymi lub prawnymi wynikającymi z trudności finansowych klienta (do czasu uznania wierzytelności za uzdrowioną),
- 4) wnioskowanie o ogłoszenie upadłości dłużnika, postawienie go w stan likwidacji lub wszczęcie wobec niego postępowania egzekucyjnego.

Jako *forbearance* i przesłankę utraty wartości uznaje się uzgodnione z dłużnikiem lub emitentem zmiany warunków umowy, wymuszone jego trudną sytuacją finansową (działania restrukturyzacyjne wprowadzające udogodnienia, które w innym przypadku nie byłyby przyznane). Celem *forbearance* jest przywrócenie dłużnikowi lub emitentowi zdolności wywiązania się z zobowiązań wobec Banku oraz maksymalizacja efektywności zarządzania wierzytelnościami trudnymi, tj. uzyskanie możliwie najwyższych odzysków, przy jednoczesnym ograniczaniu do minimum ponoszonych w związku z tym kosztów.

Zmiany warunków spłaty dokonywane w ramach *forbearance* mogą dotyczyć:

- 1) rozłożenia zadłużenia wymagalnego na raty,
- 2) zmiany formuły spłaty (raty annuitetowe, raty malejące),
- 3) wydłużenia okresu kredytowania,
- 4) zmiany oprocentowania,
- 5) zmiany wysokości marży,
- 6) redukcji wierzytelności.

Udzielenie w ramach *forbearance* udogodnień uznawanych jako przesłanki utraty wartości skutkuje rozpoznaniem zdarzenia default i zaklasyfikowaniem ekspozycji kredytowej do portfela ekspozycji nieobsługiwanych. Wyłączenie jej z tego portfela (zaprzestanie rozpoznawania umowy *forbearance* jako przesłanki utraty wartości) następuje po 12 miesiącach od wprowadzenia *forbearance*, o ile uregulowane zostaną w tym okresie wszystkie zaległości w spłacie oraz co najmniej 6 rat wynikających z umownego harmonogramu, a aktualna sytuacja finansowa klienta nie stanowi w ocenie Banku zagrożenia dla wywiązania się przez niego z warunków umowy restrukturyzacyjnej.

Ekspozycje objęte restrukturyzacją wymuszoną przestają spełniać kryteria ekspozycji ze statusem *forbearance* nie wcześniej niż po 24 miesiącach od zaprzestania rozpoznawania tego statusu jako przesłanki utraty wartości, o ile klient dokonał spłaty przynajmniej 12 rat w docelowej wysokości i na koniec tego okresu nie posiada zadłużenia przeterminowanego powyżej 30 dni.

Strata oczekiwana wyznaczana jest jako iloczyn parametrów ryzyka kredytowego: prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania (PD), poziomu straty w momencie niewykonania zobowiązania (LGD) oraz wartości ekspozycji w momencie niewykonania zobowiązania (EAD), przy czym każdy z powyższych parametrów ma postać wektora o wymiarze liczby miesięcy pokrywających horyzont szacowania straty kredytowej. W przypadku ekspozycji zaklasyfikowanych do Fazy 1 Bank stosuje maksymalnie 12-miesięczny horyzont szacowania straty oczekiwanej. W przypadku ekspozycji zaklasyfikowanych do Fazy 2, 3 lub 4 oczekiwana stratę szacuje się w horyzoncie do daty zapadalności ekspozycji bądź jej odnowienia. W odniesieniu do

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ Powszechniej
KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
(W MILIONACH ZŁOTYCH)**

---

ekspozycji detalicznych bez harmonogramu spłat Bank horyzont ten wyznacza w oparciu o dane behawioralne na podstawie historycznych obserwacji. Strata oczekiwana zarówno w całym okresie trwania ekspozycji, jak i w okresie 12 miesięcy jest sumą strat oczekiwanych w poszczególnych okresach zdyskontowanych efektywną stopą procentową. W celu wyznaczenia wartości aktywa na moment niewykonania zobowiązania w danym okresie Bank koryguje parametr określający wielkość ekspozycji na moment niewykonania zobowiązania o przyszłe spłaty wynikające z harmonogramu oraz potencjalne nadpłaty i niedopłaty.

W obliczeniach oczekiwanych strat kredytowych uwzględnia się szacunki dotyczące przyszłych warunków makroekonomicznych. W zakresie analizy portfelowej, wpływ scenariuszy makroekonomicznych jest uwzględniany w wysokości poszczególnych parametrów ryzyka. Metodyka kalkulacji parametrów ryzyka obejmuje badanie zależności wysokości tych parametrów od warunków makroekonomicznych w oparciu o dane historyczne. Na potrzeby kalkulacji straty oczekiwanej wykorzystuje się trzy scenariusze makroekonomiczne opracowane na podstawie własnych prognoz – bazowy oraz dwa scenariusze alternatywne. Zakres prognozowanych wskaźników obejmuje wskaźnik dynamiki PKB, stopę bezrobocia, stopę WIBOR 3M, stopę Libor CHF 3M, kurs CHF/PLN, indeks cen nieruchomości oraz stopę referencyjną NBP. Ostateczna strata oczekiwana jest średnią ważoną prawdopodobieństwem scenariuszy ze strat oczekiwanych odpowiadających poszczególnym scenariuszom. Bank zapewnia zgodność scenariuszy makroekonomicznych stosowanych na potrzeby kalkulacji parametrów ryzyka ze scenariuszami makroekonomicznymi wykorzystywanymi w procesach budżetowania ryzyka kredytowego.

W przypadku identyfikacji przesłanki utraty wartości ekspozycji znaczących indywidualnie, oczekiwaną stratę kredytową z ekspozycji ustala się metodą zindywidualizowaną, jako różnicę pomiędzy jej wartością bilansową brutto (w przypadku pozabilansowej ekspozycji kredytowej - wartością jej równoważnika bilansowego), a wartością bieżącą oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych, ustalonych z uwzględnieniem możliwych scenariuszy dotyczących realizacji umowy i zarządzania ekspozycją kredytową, ważonych prawdopodobieństwem ich realizacji.

Zindywidualizowaną metodę pomiaru oczekiwanej straty stosuje się także w odniesieniu do ekspozycji indywidualnie znaczących niespełniających przesłanek utraty wartości, w przypadku których zastosowanie w tych obliczeniach parametrów portfelowych byłoby ze względu na specyfikę sprawy nieuzasadnione.

Zarówno proces oceny istotnego wzrostu ryzyka kredytowego, jak i proces kalkulacji straty oczekiwanej realizowany jest w trybie miesięcznym na poziomie indywidualnej ekspozycji. Wykorzystuje się w nim dedykowane środowisko obliczeniowe umożliwiające dystrybucję wyników do jednostek wewnętrznych Banku.

Przesłanki klasyfikacji ekspozycje kredytowych do kategorii pozycji zagrożonych (niewykonaniem zobowiązania) są spójne z przesłankami niewykonania zobowiązania i utraty wartości.

Jako ekspozycje przeterminowane wykazywane są ekspozycje kredytowe, w przypadku których występuje opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek dotyczące kwot przekraczających progi kwotowe uwzględniane przy rozpoznawaniu przeterminowania jako utraty wartości.

Do kategorii ekspozycji o utraconej wartości zalicza się bilansowe ekspozycje kredytowe, spełniające przesłanki utraty wartości, z wyjątkiem tych, dla których w ramach pomiaru utraty wartości metodą zindywidualizowaną ustalono, że różnice pomiędzy wartością bilansową brutto (lub wartością równoważnika bilansowego jej pozabilansowej części) a wartością oczekiwanych przepływów pieniężnych są niematerialne (nie przekraczają poziomu objaśnianego potencjalnym błędem eksperckich oszacowań).

W zakresie korekty z tytułu szczególnego ryzyka kredytowego, Bank wykorzystuje odpis z tytułu utraty wartości aktywów, który został uwzględniony w funduszach Tier I Banku, zgodnie z Rozporządzeniem CRR oraz przepisami wykonawczymi do Rozporządzenia CRR.

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Tabela 2.5. Całkowita i średnia kwota netto ekspozycji [wzór EU CRB-B]

	2018		2017	
	a)	b)	a)	b)
	Wartość netto ekspozycji na koniec okresu	Średnia wartość netto ekspozycji w okresie	Wartość netto ekspozycji na koniec okresu	Średnia wartość netto ekspozycji w okresie
1 Rządy centralne lub banki centralne	66 174	55 572	56 981	52 774
2 Samorządy terytorialne	12 007	10 594	10 232	10 187
3 Podmioty sektora publicznego	2 981	3 011	3 095	3 115
4 Wielostronne banki rozwoju	207	179	355	224
5 Organizacje międzynarodowe	0	0	0	0
6 Instytucje	12 391	11 439	10 538	9 504
7 Przedsiębiorstwa	81 542	77 282	72 757	74 353
8 <i>W tym: MŚP</i>	8 110	8 025	7 751	5 489
9 Detaliczne	82 758	96 455	107 094	105 465
10 <i>W tym: MŚP</i>	28 082	26 853	26 228	24 377
11 Zabezpieczone hipoteką na nieruchomości	92 053	73 293	55 377	54 480
12 <i>W tym: MŚP</i>	927	932	1 166	1 000
13 Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	6 708	7 029	6 559	6 681
14 Pozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	1 108	918	526	670
15 Obligacje zabezpieczone	0	0	0	0
16 Należności od instytucji i przedsiębiorstw o krótkoterminowej ocenie kredytowej	0	0	0	0
17 Przedsiębiorstwa zbiorowego inwestowania	5	6	5	15
18 Ekspozycje w papierach kapitałowych	834	971	1 349	1 170
19 Inne ekspozycje	15 572	15 404	15 480	15 158
20 Metoda standardowa ogółem	374 339	352 154	340 348	333 796
21 Razem	374 339	352 154	340 348	333 796

Tabela 2.6. Zapadalność ekspozycji [wzór EU CRB- E]

	2018					
	a)	b)	c)	d)	e)	f)
	Wartość ekspozycji netto					Razem
	Na żądanie	do 1 roku	od 1 do 5 lat	powyżej 5 lat	Brak określonego terminu zapadalności	
1 Rządy centralne lub banki centralne	0	18 909	0	47 264	0	66 174
2 Samorządy terytorialne	1 711	47	278	9 960	11	12 007
3 Podmioty sektora publicznego	2 612	12	40	316	0	2 981
4 Wielostronne banki rozwoju	0	0	0	207	0	207
11 Organizacje międzynarodowe	0	0	0	0	0	0
12 Instytucje	311	7 927	3 723	430	0	12 391
13 Przedsiębiorstwa	22 849	3 538	26 735	26 784	1 636	81 542
14 Detaliczne	6 685	11 941	10 322	53 809	0	82 758
15 Zabezpieczone hipoteką na nieruchomości	82	29	682	91 259	0	92 053
16 Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	968	1 063	1 654	3 004	19	6 708
17 Pozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	0	0	0	20	1 088	1 108
18 Obligacje zabezpieczone	0	0	0	0	0	0
19 Należności od instytucji i przedsiębiorstw o krótkoterminowej ocenie kredytowej	0	0	0	0	0	0
20 Przedsiębiorstwa zbiorowego inwestowania	5	0	0	0	0	5
21 Ekspozycje w papierach kapitałowych	0	0	0	23	812	834
22 Inne ekspozycje	0	7 237	28	0	8 306	15 572
23 Metoda standardowa ogółem	35 223	50 704	43 463	233 077	11 872	374 339
24 Razem	35 223	50 704	43 463	233 077	11 872	374 339

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Tabela 2.7 Jakość kredytowa ekspozycji według kategorii ekspozycji i instrumentu [wzór EU CR1-A]

		2018					
		a)	b)	c)	d)	e)	f)
		Wartość bilansowa brutto		Korekta z tytułu szczególnego ryzyka kredytowego	Korekta z tytułu ogólnego ryzyka kredytowego	Skumulowane umorzenia	Wartość ekspozycji netto
Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	Ekspozycje, których nie dotyczy niewykonanie zobowiązania	(a+b-c-d)					
1	Rządy centralne lub banki centralne	0	66 175	1	0	0	66 174
2	Samorządy terytorialne	0	12 015	8	0	0	12 007
3	Podmioty sektora publicznego	0	2 989	8	0	0	2 981
4	Wielostronne banki rozwoju	0	207	0	0	0	207
5	Organizacje międzynarodowe	0	0	0	0	0	0
6	Instytucje	0	12 394	3	0	0	12 391
7	Przedsiębiorstwa	0	81 962	420	0	58	81 542
8	W tym: MŚP	0	8 163	53	0	0	8 110
9	Detaliczne	0	83 390	632	0	8	82 758
10	W tym: MŚP	0	28 332	250	0	2	28 082
11	Zabezpieczone hipoteką na nieruchomości	0	92 533	480	0	0	92 053
12	W tym: MŚP	0	958	30	0	0	927
13	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	11 965	0	5 256	0	1 396	6 708
14	Pozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	0	1 108	0	0	0	1 108
15	Obligacje zabezpieczone	0	0	0	0	0	0
16	Należności od instytucji i przedsiębiorstw o krótkoterminowej ocenie kredytowej	0	0	0	0	0	0
17	Przedsiębiorstwa zbiorowego inwestowania	0	5	0	0	0	5
18	Ekspozycje w papierach kapitałowych	0	834	0	0	0	834
19	Inne ekspozycje	0	15 572	0	0	0	15 572
20	Metoda standardowa ogółem	11 965	369 184	6 810	0	1 463	374 339
21	Razem	11 965	369 184	6 810	0	1 463	374 339
22	W tym: Pożyczki*	10 582	190 174	6 102	0	1 463	194 654
23	W tym: Dłużne papiery wartościowe*	0	51 035	0	0	0	51 035
24	W tym: Ekspozycje pozabilansowe*	340	57 270	124	0	0	57 486

* dotyczy PKO Banku Polskiego SA

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Tabela 2.8. Jakość kredytowa ekspozycji według branży [wzór EU CR1 B]

	2018					
	a)	b)	c)	d)	e)	f)
	Wartość bilansowa brutto		Korekta z tytułu szczególnego ryzyka kredytowego	Korekta z tytułu ogólnego ryzyka kredytowego	Skumulowane umorzenia	Wartość ekspozycji netto
	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	Ekspozycje, których nie dotyczy niewykonanie zobowiązania				(a+b-c-d)
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	72	580	49	0	11	602
Górnictwo i wydobywanie	99	2 549	16	0	23	2 632
Przetwórstwo przemysłowe	1 859	23 655	589	0	133	24 925
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorące powietrze i powietrze do układów klimatyzacyjnych	275	6 469	100	0	1	6 644
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	29	1 146	23	0	11	1 151
Budownictwo	891	7 963	566	0	99	8 288
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	1 458	13 802	742	0	164	14 518
Transport i gospodarka magazynowa	272	4 254	185	0	31	4 341
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	856	1 149	327	0	32	1 679
Informacja i komunikacja	45	4 181	33	0	6	4 193
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	66	71 049	76	0	2	71 039
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	686	12 048	272	0	18	12 463
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	314	8 439	223	0	5	8 530
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	95	1 892	94	0	5	1 893
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenie społeczne	0	11 920	7	0	0	11 914
Edukacja	27	312	15	0	2	323
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	53	1 459	38	0	3	1 475
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	51	717	17	0	3	751
Pozostałe	4 817	195 600	3 438	0	912	196 979
Razem	11 965	369 184	6 810	0	1 463	374 339

Wartość bilansowa brutto obejmuje: kredyty i pożyczki, akcje i udziały, bony pieniężne, obligacje, lokaty międzybankowe, instrumenty pochodne, inne aktywa oraz pozycje pozabilansowe. Ekspozycje zaprezentowane w tabeli uwzględniają podziału według branż, bez podziału na typ kontrahenta.

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Tabela 2.8a Jakość kredytowa ekspozycji dla sektora budowlanego oraz sektora okołobudowlanego, takiego jak deweloperzy oraz wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe (według wewnętrznej klasyfikacji stosowanej przez Bank)

	2018				
	a)	b)		c)	d)
	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	Ekspozycje, których nie dotyczy niewykonanie zobowiązania		Korekta z tytułu szczególnego ryzyka kredytowego	Wartość ekspozycji netto (a+b-c)
	Wartość bilansowa brutto	Wartość bilansowa brutto	Ekspozycje pozabilansowe		
Sektor budowlany (w tym: budowa dróg, autostrad i mostów, roboty wykończeniowe)	284	850	2 507	209	3 431
Deweloperzy	1 022	7 127	4 279	620	11 808
Wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe	68	5 385	652	17	6 089

Ekspozycje na sektor budowlany w łącznej kwocie 3 641 mln PLN obejmują ekspozycje bilansowe w kwocie 1 134 mln PLN oraz ekspozycje pozabilansowe w kwocie 2 507 mln PLN.

Tabela 2.9. Jakość kredytowa ekspozycji w podziale geograficznym [wzór EU CR1-C]

	2018					
	a)	b)	c)	d)	e)	f)
	Wartość bilansowe brutto		Korekta z tytułu szczególnego ryzyka kredytowego	Korekta z tytułu ogólnego ryzyka kredytowego	Skumulowane umorzenia	Wartość
	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	Ekspozycje, których nie dotyczy niewykonanie zobowiązania				(a+b-c-d)
1 Polska	11 819	354 911	6 690	0	1 460	360 040
2 Ukraina	64	2 635	28	0	0	2 671
3 Szwajcaria	0	2 441	0	0	0	2 441
4 Luksemburg	0	1 117	4	0	0	1 113
5 Austria	0	1 050	0	0	0	1 050
6 Wielka Brytania	3	855	3	0	2	855
7 Norwegia	0	719	0	0	0	719
8 Belgia	0	717	0	0	0	717
9 Hiszpania	0	713	0	0	0	713
10 Finlandia	0	663	0	0	0	663
11 Niemcy	0	556	4	0	0	553
12 Holandia	0	444	1	0	0	443
13 Francja	1	392	1	0	0	392
14 Inne kraje	76	1 973	78	0	1	1 971
15 Łącznie	11 965	369 184	6 810	0	1 463	374 339

ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)

Tabela 2.10. Struktura czasowa ekspozycji przeterminowanych [wzór EU CR1-D]

		2018					
		a)	b)	c)	d)	e)	f)
		Wartości bilansowe brutto					
		do 30 dni włącznie	od 30 dni do 60 dni włącznie	od 60 dni do 90 dni włącznie	od 90 dni do 180 dni włącznie	od 180 dni do 1 roku włącznie	powyżej 1 roku
1	Kredyty	4 875	234	118	459	669	5 610
2	Dłużne papiery wartościowe	0	0	0	0	0	0
3	Ogół ekspozycji	4 875	234	118	459	669	5 610

Tabela 2.11. Ekspozycje zagrożone i objęte restrukturyzacją w PKO Banku Polskim SA [wzór EU CR1-E]

PKO Bank Polski SA		2018													
		a)	b)	c)	d)	e)	f)	g)	h)	i)	j)	k)	l)	m)	
		Wartości bilansowe brutto ekspozycji normalnych i zagrożonych							Skumulowana utrata wartości i rezerwy oraz negatywne korekty wartości godziwej ze względu na ryzyko kredytowe				Otrzymane zabezpieczenia i gwarancje finansowe		
		W tym normalne, ale przeterminowane o więcej niż o 30 dni i nie więcej niż o 90 dni		W tym normalne objęte restrukturyzacją	W tym zagrożone			W tym ekspozycje o utraconej wartości			Dla ekspozycji normalnych		Dla ekspozycji zagrożonych		Dla ekspozycji zagrożonych
010	Dłużne papiery wartościowe	51 035	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
020	Kredyty i zaliczki	200 756	488	282	10 582	10 582	10 187	8 067	-58	-42	-4 811	-4 451	351	115	
030	Ekspozycje pozabilansowe	60 607	21	0	340	340	318	40	0	0	-35	-7	30	1	

Tabela 2.12. Zmiany dotyczące korekt z tytułu szczególnego i ogólnego ryzyka kredytowego [wzór EU CR2-A]

	2018
	a)
	Skumulowana korekta z tytułu szczególnego ryzyka kredytowego
1 Saldo początkowe	-7 087
2 Zwiększenia wynikające z kwot odpisanych z tytułu szacowanych strat kredytowych w danym okresie	-14 559
3 Zmniejszenia wynikające z kwot rozwiązanych z tytułu szacowanych strat kredytowych w danym okresie	17 550
4 Zmniejszenia wynikające z kwot wpisanych w ciężar skumulowanych korekt o ryzyko kredytowe	1 463
5 Transfery między korektami o ryzyko kredytowe	0
6 Wpływ różnic kursowych	0
7 Połączenia przedsiębiorstw, w tym przejęcia i zbycia jednostek zależnych	0
8 Inne korekty	-4 177
9 Saldo końcowe	-6 810
10 Kwoty odzyskane poprzez korekty o ryzyko kredytowe wykazywane bezpośrednio w rachunku zysków i strat	31
11 Korekty o szczególne ryzyko kredytowe wykazywane bezpośrednio w rachunku zysków i strat	0

Tabela 2.13. Zmiany dotyczące kredytów i dłużnych papierów wartościowych, których dotyczy niewykonanie zobowiązania lub utrata wartości [wzór EU CR2- B]

	2018
	a)
	Wartość brutto ekspozycji, których dotyczy niewykonanie zobowiązania
1 Saldo początkowe	12 455
2 Kredyty i dłużne papiery wartościowe, których zaczęło dotyczyć niewykonanie zobowiązania lub obniżenie wartości od ostatniego okresu sprawozdawczego	2 189
3 Przywrócono status ekspozycji, których nie dotyczy niewykonanie zobowiązania	592
4 Kwoty umorzone	-1 463
5 Inne zmiany	-1 809
6 Saldo końcowe	11 965

2.5.10. Raportowanie o ryzyku kredytowym

Raportowanie o ryzyku kredytowym obejmuje cykliczne informowanie o skali narażenia na ryzyko portfela kredytowego.

W Banku sporządzane są miesięczne i kwartalne raporty dotyczące ryzyka kredytowego. Poza informacją dotyczącą Banku, raporty zawierają również informację o poziomie ryzyka kredytowego podmiotów Grupy Kapitałowej Banku, w których zidentyfikowano istotny poziom ryzyka kredytowego (m.in. w Grupie Kapitałowej KREDOBANK SA, Grupie Kapitałowej PKO Leasing SA, PKO Banku Hipotecznym SA).

Ponadto w Banku opracowywane są w trybie dziennym, tygodniowym, miesięcznym oraz kwartalnym raporty dotyczące ekspozycji kredytowych z tytułu transakcji instrumentów pochodnych zawartych z instytucjami finansowym i instytucjonalnymi podmiotami niefinansowymi, przy czym raporty miesięczne i kwartalne dotyczą także Grupy Kapitałowej Banku. Raporty zawierają informacje o ekspozycjach kredytowych z tytułu instrumentów pochodnych zawartych z instytucjami finansowymi i instytucjonalnymi podmiotami niefinansowymi oraz informacje na temat wykorzystania limitów. Odbiorcami raportów są przede wszystkim: KKB, KZAP, KR, Zarząd oraz Rada Nadzorcza.

2.5.11. Działania zarządcze dotyczące ryzyka kredytowego

Celem działań zarządczych jest kształtowanie i optymalizacja systemu zarządzania ryzykiem kredytowym oraz poziomu ryzyka kredytowego w Grupie Kapitałowej Banku.

Działania zarządcze w zarządzaniu ryzykiem kredytowym obejmują w szczególności:

- 1) wydawanie przepisów wewnętrznych regulujących system zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku i Grupie Kapitałowej Banku,
- 2) wydawanie zaleceń, wytycznych postępowania, wyjaśnień i interpretacji przepisów wewnętrznych Banku i Grupy Kapitałowej Banku,
- 3) podejmowanie decyzji dotyczących akceptowalnego poziomu ryzyka kredytowego, w tym w szczególności decyzji kredytowych,
- 4) opracowywanie i udoskonalanie narzędzi oraz mechanizmów kontroli ryzyka kredytowego umożliwiających utrzymanie poziomu ryzyka kredytowego w granicach akceptowanych przez Bank i Grupę Kapitałową Banku,
- 5) opracowywanie i monitorowanie funkcjonowania mechanizmów kontrolnych w zarządzaniu ryzykiem kredytowym,
- 6) opracowywanie i udoskonalanie metod i modeli oceny ryzyka kredytowego,
- 7) rozwijanie i doskonalenie narzędzi informatycznych wykorzystywanych w zarządzaniu ryzykiem kredytowym,
- 8) planowanie działań oraz wydawanie rekomendacji i zaleceń.

Do podstawowych narzędzi zarządzania ryzykiem kredytowym stosowanych w Banku należą, w szczególności:

- 1) minimalne warunki transakcji (parametry ryzyka) określone dla danego typu transakcji (np. minimalna wartość wskaźnika LtV, maksymalna kwota kredytu, wymagane zabezpieczenie),

- 2) reguły określania dostępności do kredytowania, w tym punkty odjęcia – minimalna liczba punktów przyznawanych w wyniku oceny wiarygodności z wykorzystaniem systemu scoringowego (dla klienta indywidualnego, firm i przedsiębiorstw), bądź klasa ratingu klienta (dla klienta instytucjonalnego), od których można dokonać z klientem transakcji kredytowej,
- 3) limity koncentracji – limity określone w art. 395 ust. 1 Rozporządzenia CRR oraz w ustawie Prawo bankowe lub wewnętrzne limity określające apetyt na ryzyko koncentracji,
- 4) limity branżowe – określające apetyt na ryzyko kredytowe ograniczające poziom ryzyka związanego z finansowaniem klientów instytucjonalnych prowadzących działalność w branżach charakteryzujących się wysokim poziomem ryzyka kredytowego,
- 5) limity określające apetyt na portfelowe ryzyko kredytowe wynikające między innymi z Rekomendacji S i T,
- 6) limity kredytowe określające maksymalne zaangażowanie Banku wobec określonego kontrahenta bądź kraju z tytułu operacji rynku hurtowego oraz limity rozliczeniowe i limity na okres zaangażowania,
- 7) limity kompetencyjne określające maksymalny poziom uprawnień do podejmowania decyzji kredytowych wobec klientów Banku; limity zależą przede wszystkim od kwoty zaangażowania kredytowego Banku w stosunku do klienta (lub grupy klientów powiązanych) i okresu transakcji kredytowej; wysokość limitów kompetencyjnych zależy od poziomu podejmowania decyzji kredytowej (w strukturze organizacyjnej Banku),
- 8) minimalne marże kredytowe – marże na ryzyko kredytowe związane z dokonaniem przez Bank określonej transakcji kredytowej z danym klientem instytucjonalnym, przy czym oferowane klientowi oprocentowanie nie może być niższe od stawki referencyjnej powiększonej o marżę na ryzyko kredytowe.

Szczególą rolę w ustalaniu warunków transakcji kredytowej stanowi polityka zabezpieczeń. Prowadzona przez Bank i podmioty Grupy Kapitałowej Banku polityka zabezpieczeń ma na celu należyte zabezpieczenie ryzyka kredytowego, na jakie narażona jest Grupa Kapitałowa Banku, w tym przede wszystkim ustanowienie najbardziej płynnych zabezpieczeń. Zabezpieczenie może zostać uznane za płynne, jeśli możliwe jest jego zbycie bez istotnego obniżenia jego ceny i w czasie, który nie naraża Banku na zmianę wartości zabezpieczenia ze względu na właściwą danemu zabezpieczeniu fluktuację cen. Grupa Kapitałowa Banku dąży do dywersyfikacji zabezpieczeń (w zakresie form jak i przedmiotów zabezpieczenia). Grupa Kapitałowa Banku ocenia zabezpieczenia pod kątem faktycznej możliwości ich wykorzystania jako ewentualne źródło dochodzenia swoich roszczeń.

2.5.12. Stosowanie technik ograniczania ryzyka kredytowego i ryzyka kredytowego kontrahenta

Głównymi technikami ograniczania ryzyka kredytowego są adekwatna ocena ryzyka klienta i transakcji, system limitów (opisane w sekcjach powyżej) oraz zabezpieczenia kredytowe.

Polityka zabezpieczeń Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA określa zasady stosowania zabezpieczeń oraz sposoby postępowania w przypadku przekroczenia stosowanych limitów, w celu zabezpieczenia przed ryzykiem. Stosowane są odpowiednie metody określone w przepisach wewnętrznych Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego.

Podstawą oceny wartości nieruchomości, zabezpieczeń rzeczowych i praw jest wartość rynkowa. Wartość rynkową ustala się na podstawie oszacowania Grupy Kapitałowej Banku lub wyceny sporządzonej przez niezależnego rzeczoznawcę zgodnie z odrębnymi przepisami dotyczącymi oceny zabezpieczeń, w tym oceny nieruchomości.

W ocenie zabezpieczenia uwzględnia się w szczególności:

- 1) sytuację majątkową, ekonomiczno-finansową albo społeczno-finansową podmiotów udzielających zabezpieczenia osobistego,
- 2) stan i wartość rynkową przedmiotów zabezpieczenia rzeczowego oraz ich podatność na deprecjację w okresie utrzymywania zabezpieczenia (wpływ zużycia technologicznego przedmiotu zabezpieczenia na jego wartość),
- 3) potencjalne korzyści ekonomiczne wynikające z określonego sposobu zabezpieczenia wiarygodności, w tym w szczególności możliwość pomniejszenia odpisów z tytułu utraty wartości,
- 4) sposób ustanowienia zabezpieczenia, w tym typowy czas trwania i złożoność czynności formalnych, jak również niezbędne koszty (koszty utrzymania zabezpieczenia i egzekucji z zabezpieczenia), z wykorzystaniem przepisów wewnętrznych dotyczących oceny zabezpieczeń,
- 5) złożoność, czasochłonność oraz uwarunkowania ekonomiczne i prawne skutecznej realizacji zabezpieczenia, w kontekście ograniczeń egzekucyjnych oraz obowiązujących zasad podziału sum uzyskanych z egzekucji indywidualnej lub w postępowaniu upadłościowym, kolejność zaspokajania się z zabezpieczenia.

Ustanawianie określonych typów zabezpieczeń uzależnione jest od produktu oraz segmentu klienta.

Przy udzielaniu kredytów przeznaczonych na finansowanie nieruchomości mieszkaniowych i komercyjnych zabezpieczenie obligatoryjnie ustanawiane jest w postaci hipoteki na nieruchomości.

Do czasu skutecznego ustanowienia zabezpieczenia (w zależności od rodzaju kredytu oraz jego kwoty) może zostać przyjęte zabezpieczenie przejściowe w innej formie.

Przy udzielaniu kredytów konsumpcyjnych przyjmuje się najczęściej zabezpieczenie osobiste (poręczenie cywilne, poręczenie wekslowe) albo ustanawia się zabezpieczenia na rachunku bankowym, na samochodzie lub papierach wartościowych.

Zabezpieczenie kredytów przeznaczonych na finansowanie firm i przedsiębiorstw oraz klientów korporacyjnych ustanawia się m.in. na wiarygodnościach gospodarczych, rachunkach bankowych, rzeczach ruchomych, nieruchomościach czy papierach wartościowych lub formie gwarancji BGK (powszechnie stosowane w przypadku firm i przedsiębiorstw).

Przy wyliczaniu wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego, Bank nie wykorzystuje kredytowych instrumentów pochodnych jako zabezpieczania ryzyka zgodnie z Rozporządzeniem CRR (art 453 d).

Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA nie identyfikuje istotnych ekspozycji na ryzyko niekorzystnych korelacji, a jej poziom jest monitorowany na bieżąco.

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Tabela 2.14. Techniki ograniczania ryzyka kredytowego – przegląd ekspozycji [wzór EU CR3]

		2018				
		a)	b)	c)	d)	e)
		Ekspozycje niezabezpieczone	Ekspozycje zabezpieczone	Ekspozycje zabezpieczone w formie zabezpieczenia rzeczowego	Ekspozycje zabezpieczone przez gwarancje finansowe	Ekspozycje zabezpieczone przez pochodne instrumenty kredytowe
1	Kredyty ogółem*	316 579	6 725	4 950	1 775	0
2	Dłużne papiery wartościowe ogółem	51 035	0	0	0	0
3	Ogół ekspozycji	367 614	6 725	4 950	1 775	0
4	W tym ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	6 319	390	263	127	0

*W wierszu kredyty ogółem prezentowane są wszystkie ekspozycje po odjęciu dłużnych papierów wartościowych, ujętych w oddzielnym wierszu

Tabela 2.15. Metoda standardowa – ekspozycja na ryzyko kredytowe (bez instrumentów pochodnych) i efekty ograniczania ryzyka kredytowego [wzór EU CR4]

		2018									
		a)		b)		c)		d)		e)	
		Ekspozycje przed zastosowaniem współczynników konwersji kredytowej i ograniczeniem ryzyka kredytowego		Ekspozycje po zastosowaniu współczynników konwersji kredytowej i ograniczeniu ryzyka kredytowego		Aktywa ważone ryzykiem i ich zagęszczenie					
Kategorie ekspozycji		Kwota bilansowa	Kwota pozabilansowa	Kwota bilansowa	Kwota pozabilansowa	Aktywa ważone ryzykiem	Zagęszczenie aktywów ważonych ryzykiem				
1	Rządy centralne lub banki centralne	66 144	1	67 575	55	6 390	9%				
2	Samorządy regionalne lub władze lokalne	10 151	1 857	10 252	414	2 144	20%				
3	Podmioty sektora publicznego	368	2 613	296	40	168	50%				
4	Wielostronne banki rozwoju	207	0	207	0	0	0%				
5	Organizacje międzynarodowe	0	0	0	0	0	0%				
6	Instytucje	6 965	3 171	6 965	1 772	2 303	26%				
7	Przedsiębiorstwa	47 223	33 292	43 240	6 503	48 485	97%				
8	Detaliczne	66 897	15 859	65 989	2 908	47 332	69%				
9	Zabezpieczone hipoteką na nieruchomości	91 670	383	91 616	40	62 023	68%				
10	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	6 403	305	6 044	97	7 557	123%				
11	Ekspozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	1 108	0	1 108	0	1 662	150%				
12	Obligacje zabezpieczone	0	0	0	0	0	0%				
13	Instytucje i przedsiębiorstwa posiadające krótkoterminową ocenę kredytową	0	0	0	0	0	0%				
14	Przedsiębiorstwa zbiorowego inwestowania	5	0	5	0	5	100%				
15	Ekspozycje kapitałowe	834	0	834	0	2 070	248%				
16	Inne pozycje	15 565	7	15 565	3	4 571	29%				
17	Razem	313 541	57 486	309 696	11 831	184 710	57%				

Łączna wartość ekspozycji nie obejmuje instrumentów pochodnych, transakcji odkupu, transakcji udzielania lub zaciągania pożyczek papierów wartościowych lub towarów, transakcji z długim terminem rozliczenia oraz transakcji z obowiązkiem uzupełnienia zabezpieczenia kredytowego w kwocie 3 312 mln PLN.

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Tabela 2.16. Metoda standardowa – ekspozycje w podziale na klasę aktywów i wagę ryzyka [wzór EU CR5]

Kategorie ekspozycji	2018																Razem	W tym bez ratingu
	Waga ryzyka																	
	0%	2%	4%	10%	20%	35%	50%	70%	75%	100%	150%	250%	370%	1250%	Inne kwestie	Odczone		
1 Rządy centralne lub banki centralne	64 786	0	0	0	1	0	0	0	0	524	0	2 346	0	0	0	0	67 657	64 786
2 Samorządy regionalne lub władze lokalne	0	0	0	0	10 629	0	37	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10 666	5 345
3 Podmioty sektora publicznego	0	0	0	0	1	0	335	0	0	0	0	0	0	0	0	0	336	336
4 Wielostronne banki rozwoju	207	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	207	207
5 Organizacje międzynarodowe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6 Instytucje	730	0	0	0	7 439	0	2 108	0	0	148	1	0	0	0	0	0	10 426	730
7 Przedsiębiorstwa	0	0	0	0	0	0	579	0	0	50 190	0	0	0	0	0	0	50 769	2 744
8 Detaliczne	0	0	0	0	0	0	0	0	68 898	0	0	0	0	0	0	0	68 898	68 898
9 Zabezpieczone hipoteką na nieruchomości	0	0	0	0	0	64 417	530	0	0	1 375	25 335	0	0	0	0	0	91 657	91 657
10 Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3 310	2 831	0	0	0	0	0	6 141	6 141
11 Ekspozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1 108	0	0	0	0	0	1 108	1 108
12 Obligacje zabezpieczone	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13 Instytucje i przedsiębiorstwa posiadające krótkoterminową ocenę kredytową	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14 Przedsiębiorstwa zbiorowego inwestowania	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	0	0	0	0	0	5	5
15 Ekspozycje kapitałowe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	11	0	824	0	0	0	0	834	834
16 Inne pozycje	10 761	0	0	0	295	0	0	0	0	4 512	0	0	0	0	0	0	15 569	15 569
17 Razem	76 484	0	0	0	18 365	64 417	3 590	0	68 898	60 074	29 274	3 170	0	0	0	0	324 272	258 358

W tabeli 2.16 przedstawiona została całkowita kwota ekspozycji pozycji bilansowych i pozabilansowych Grupy Kapitałowej Banku w wysokości 324 272 mln PLN, co stanowi łączną ekspozycję po odliczeniu korekt z tytułu szczególnego ryzyka kredytowego i odpisów z tytułu utraty wartości oraz po zastosowaniu odpowiednich współczynników konwersji dla ekspozycji pozabilansowych, tj. po przemnożeniu kwot ekspozycji pozycji pozabilansowych przez odpowiadające im współczynniki 0%, 20%, 50% lub 100%.

	2018										Wartość ekspozycji
	Ekspozycje po odliczeniu korekt wartości i rezerw	Techniki ograniczania ryzyka kredytowego mające wpływ na kwotę ekspozycji – ochrona kredytowa rzeczywista	W pełni skorygowana wartość ekspozycji			Podział ekspozycji pozabilansowych według współczynników konwersji				Ekspozycje pozabilansowe po zastosowaniu współczynników konwersji	
				w tym:		0%	20%	50%	100%		
				Ekspozycje bilansowe	Ekspozycje pozabilansowe						
(a)	(b)	(c = a-b)	(d)	(e = f+g+h+i)	(f)	(g)	(h)	(i)	(J = f*0%+g*20%+h*50%+i*100%)	(k = d+j)	
Całkowite ekspozycje	374 339	4 950	369 390	312 441	56 949	20 941	24 215	9 607	2 185	11 831	324 272

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ Powszechnej
KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
(W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Według stanu na 31 grudnia 2018 roku, Bank nie stosował kompensowania pozycji bilansowych i pozabilansowych zgodnie z art. 205 Rozporządzenia CRR, dlatego art. 453 lit. a Rozporządzenia CRR dotyczący ujawnienia informacji o zasadach i procedurach dotyczących kompensowania pozycji bilansowych i pozabilansowych oraz zakresu, w jakim dana jednostka takie kompensowanie wykorzystuje, nie ma zastosowania.

Według stanu na 31 grudnia 2018 roku, Bank wykorzystywał na potrzeby wyznaczenia ekwiwalentu bilansowego dla transakcji pochodnych wpływ umów o kompensowaniu zobowiązań zgodnie z art. 298 Rozporządzenia CRR. Umowy takie zawierane są przede wszystkim z kontrahentami instytucjonalnymi. Umożliwiają one rozliczenia, również w przypadku niewypłacalności jednej ze stron, wszystkich transakcji objętych daną umową, jedną kwotą będącą sumą wartości rynkowych poszczególnych transakcji. Wykorzystywane umowy o kompensowaniu zobowiązań spełniają warunki z artykułów 295-297 Rozporządzenia CRR.

2.5.13. Korzystanie z zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej (ECAI) oraz inne informacje dotyczące ekspozycji na ryzyko kredytowe kontrahenta

W procesie wyliczania wymogów w zakresie funduszy własnych Bank wykorzystuje oceny wiarygodności kredytowej nadawane przez następujące zewnętrzne instytucje wiarygodności kredytowej (agencje ratingowe):

- 1) Moody's Investors Service,
- 2) Standard and Poor's Ratings Services,
- 3) Fitch Ratings.

Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA nie wykorzystuje ocen agencji kredytów eksportowych w procesie wyliczania wymogów w zakresie funduszy własnych.

Przy wyliczaniu wymogów z tytułu funduszy własnych na ryzyko kredytowe Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA korzysta z ocen wiarygodności kredytowej przyznanych przez instytucje oceny wiarygodności kredytowej (ECAI). Oceny wiarygodności kredytowej stosowane przy wyznaczaniu wag ryzyka dla ekspozycji wobec kontrahentów znajdujących się w kategoriach:

- 1) rządy centralne lub banki centralne,
- 2) instytucje,
- 3) przedsiębiorstwa,
- 4) samorządy regionalne lub władze lokalne.

Zasady stosowania ratingów zewnętrznych oraz sposób przenoszenia oceny emitenta i emisji na poszczególne ekspozycje są zgodne z Rozporządzeniem CRR.

Proces przenoszenia oceny emitenta i emisji na pozycje spoza portfela handlowego na potrzeby wyliczania wymogów w zakresie funduszy własnych jest zgodny z przepisami Rozporządzenia CRR, części III, tytuł II, rozdział 2.

PKO Bank Polski SA współpracuje na rynku hurtowym z instytucjami finansowymi, których siedziby znajdują się na terytorium 69 krajów. Bank, w ramach wyznaczonych limitów, może zawierać transakcje z 384 kontrahentami, w tym z bankami krajowymi i zagranicznymi, zakładami ubezpieczeń, funduszami emerytalnymi i funduszami inwestycyjnymi. Zakres zawieranych transakcji obejmuje transakcje lokacyjno-depozytowe, transakcje na papierach wartościowych, wymiany walutowej oraz transakcje pochodne.

Bank posiada dostęp do dwóch izb rozliczeniowych (w jednej, jako uczestnik pośredni, w drugiej bezpośrednio), za pośrednictwem których rozlicza określone w Rozporządzeniu EMIR¹¹ transakcje pochodne na stopę procentową z wybranymi kontrahentami krajowymi i zagranicznymi.

W celu ograniczenia ryzyka kredytowego transakcji pochodnych oraz transakcji na papierach wartościowych Bank zawiera z kontrahentami umowy ramowe (na standardzie ZBP, ISDA i ICMA). Umożliwiają one kompensację wzajemnych wymagalnych (redukcja ryzyka rozliczeniowego) oraz niewymagalnych zobowiązań stron (redukcja ryzyka przedrozliczeniowego) wynikających z transakcji, jak również skorzystanie z mechanizmu nettingu upadłościowego (*close-out netting*) w momencie rozwiązywania umowy ramowej na skutek wystąpienia przypadku naruszenia lub przypadku uzasadniającego rozwiązanie w stosunku do jednej lub dwóch stron umowy.

Dodatkowo Bank zawiera z kontrahentami umowy zabezpieczające (CSA – *Credit Support Annex* na standardzie ISDA lub Umowę zabezpieczającą według standardów ZBP), na podstawie których każda ze stron, po spełnieniu przesłanek określonych w tej umowie, zobowiązuje się do ustanowienia stosownego zabezpieczenia wraz z prawem do jego potrącenia.

Dla transakcji kredytowych z instytucjami finansowymi mającymi siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej stosuje się międzynarodowe standardy umów kredytowych *Loan Market Association*.

Zawarcie umowy ramowej z kontrahentem stanowi podstawę weryfikacji wysokości wewnętrznego limitu na kontrahenta oraz długości okresów zaangażowań Banku w terminowe transakcje finansowe lub operacje sprzedaży papierów wartościowych ze zobowiązaniem do ich odkupu.

Bank na bieżąco monitoruje sytuację finansową kontrahentów oraz ustala adekwatne do wysokości ponoszonego ryzyka limity na ekspozycje przedrozliczeniową i rozliczeniową pojedynczych kontrahentów. Bank wyznacza limity kredytowe i rozliczeniowe. Limit kredytowy określa maksymalne zaangażowanie Banku wobec określonego kontrahenta bądź kraju z tytułu operacji rynku hurtowego. Limit rozliczeniowy określa maksymalną, akceptowalną wysokość wpływów od pojedynczego kontrahenta lub kraju w jednym dniu.

Zgodnie z obowiązującą w Banku metodologią, wysokość limitów dla instytucji finansowych uzależniona jest m. in. od ratingu kontrahenta oraz poziomu funduszy własnych Banku i kontrahenta, a w przypadku instytucji niefinansowych również od ankiety skarbowej określającej zapotrzebowanie klienta na transakcje zabezpieczające.

Bank zarządza ryzykiem korekty wyceny instrumentów pochodnych z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta w ramach zarządzania ryzykiem kredytowym. Ocena ryzyka kredytowego kontrahenta stanowi podstawę do szacowania korekt CVA i DVA.

Wysokość kapitału wewnętrznego na ryzyko kredytowe niewypłacalności kontrahentów będących instytucją finansową, krajem lub bankiem centralnym wyznacza się w oparciu o ekwiwalent bilansowy transakcji bilansowych i pozabilansowych. W zależności od posiadanego ratingu ekspozycje zalicza się do poszczególnych stopni jakości kredytowej i przypisuje odpowiednią wagę ryzyka wyliczoną w oparciu o metody wewnętrzne. Monitorowanie i raportowanie poziomów kapitału wewnętrznego na ryzyko kontrahenta stanowi jeden z elementów zarządzania tym ryzykiem.

Na 31 grudnia 2018 roku Bank miał podpisane umowy zabezpieczające CSA z kontrahentami, w których wysokość zabezpieczenia powiązana jest z ratingiem Banku. W przypadku obniżenia ratingu Banku poniżej poziomu określonego daną umową, ma to wpływ na obliczenie zgodnie z metodą opisaną w umowie, wysokości zabezpieczenia składanego przez Bank na bazie dziennej lub konieczność wniesienia przez Bank dodatkowego zabezpieczenia wstępnego. Na dzień raportu wielkość wypływu tytułem złożenia dodatkowego zabezpieczenia w przypadku spadku ratingu Banku o 3 notche wyniosłaby ok. 1 200 mln PLN.

¹¹ EMIR (ang. *European Market Infrastructure Regulation*) - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 648/2012 z 4 lipca 2012 roku w sprawie instrumentów pochodnych będących przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym, kontrahentów centralnych i repozytoriów transakcji, które weszło w życie 16 sierpnia 2012 roku

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ Powszechniej
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Dodatnia wartość godziwa brutto instrumentów pochodnych zawartych z instytucjami finansowymi na 31 grudnia 2018 roku wyniosła 1 439 mln PLN. Wartość tę obliczono sumując dodatnie rynkowe wartości dla wszystkich trwających transakcji. Wartość netto ekspozycji kredytowej po uwzględnieniu saldowania transakcji dla kontrahentów posiadających umowy ramowe wyniosła 644 mln PLN (z wyłączeniem transakcji centralnie rozliczanych). Korzyści z saldowania wyniosły 795 mln PLN. Wartość przyjętego od kontrahentów zabezpieczenia w ramach umów CSA i umów zabezpieczających ZBP wyniosła 593 mln PLN.

Na 31 grudnia 2018 roku Bank nie posiadał żadnych kredytowych instrumentów pochodnych.

Na 31 grudnia 2018 roku Bank uwzględnił korekty z tytułu wyceny kredytowej w wycenie pochodnych instrumentów finansowych zawartych z niefinansowymi podmiotami gospodarczymi na podstawie przeprowadzonej analizy odzyskiwalności ekspozycji. W korekcie Bank uwzględnił wartość rynkową ryzyka kredytowego z punktu widzenia Banku. Analizą zostały objęte wszystkie istotne ekspozycje z tytułu dodatkowej dla Banku wyceny pochodnych instrumentów finansowych zawartych z niefinansowymi podmiotami gospodarczymi. W szczególności w korekcie uwzględniono ryzyko niewykonania umów zawartych z kontrahentem, na podstawie m.in. analizy sytuacji ekonomiczno-finansowej podmiotów, prawdopodobieństwo spłat poszczególnych kontraktów, jak również wartość odzyskiwalną z zabezpieczeń.

Instytucje finansowe, z którymi Bank zawiera transakcje na rynku międzybankowym, posiadają zróżnicowany poziom ratingów zewnętrznych pomiędzy AAA a BBB (tabela 2.17.).

Tabela 2.17. Jakość zaangażowań* wobec instytucji finansowych**

Rating	PKO Bank Polski SA	
	2018	2017
AAA	9,6%	6,3%
AA	23,1%	24,7%
A	32,6%	51,7%
BBB	31,4%	10,9%
BBB	0,1%	0,0%
B	0,0%	0,0%
CCC	0,0%	0,0%
Brak ratingu	3,2%	6,4%
Razem	100,0%	100,0%

* Zaangażowanie stanowi sumę zaangażowania nominalnego z tytułu lokat i papierów wartościowych oraz sumę wycen instrumentów pochodnych, z uwzględnieniem ich nettowania dla kontrahentów, z którymi obowiązują umowy ramowe o kompensowaniu

** Zaangażowanie wobec instytucji spoza Grupy Kapitałowej Banku

Powyzsze zestawienie bazuje na ratingach zewnętrznych przyznanych przez agencje Moody's, Standard and Poor's Ratings Services i Fitch, zmapowanych na jednolitą skalę ratingową.

Wartość ekspozycji na ryzyko kontrahenta wyliczana jest metodą wyceny według wartości rynkowej zgodnie z częścią trzecią, tytułem II, rozdziałem 6, sekcją 3 Rozporządzenia CRR. Do określenia aktualnego kosztu odtworzenia wszystkich umów o dodatniej wartości, Bank przypisuje umowom ich bieżącą wartość rynkową.

Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA nie posiadała na koniec 2018 roku kredytowych instrumentów pochodnych, wykorzystywanych do celów zmniejszania wymogów kapitałowych.

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Tabela 2.18 Analiza ekspozycji podlegających ramom CCR (z wyłączeniem wymogów kapitałowych lub ekspozycji rozliczanych przez kontrahenta centralnego) [wzór EU CCR1]

	2018						
	a)	b)	c)	d)	e)	f)	g)
	Wartość referencyjna	Koszt odtworzenia/aktualna wartość rynkowa	Potencjalne przyszłe ekspozycje kredytowe	Efektywna EPE	Mnożnik	EAD po ograniczeniu ryzyka kredytowego	Aktywa wazone ryzykiem
1	Wycena wg wartości rynkowej	381	2 210			2 727	1 398
2	Pierwotna ekspozycja	0				0	0
3	Metoda standardowa	0			0	0	0
4	Metoda modeli wewnętrznych (dla instrumentów pochodnych i transakcji finansowania z użyciem papierów wartościowych)			0	0	0	0
5	W tym transakcje finansowania papierów wartościowych			0	0	0	0
6	W tym instrumenty pochodne i transakcje z długim terminem rozliczenia			0	0	0	0
7	W tym w ramach umów o kompensowaniu międzyproduktowym			0	0	0	0
8	Uproszczona metoda ujmowania zabezpieczeń finansowych (dla transakcji finansowania z użyciem papierów wartościowych)					0	0
9	Kompleksowa metoda ujmowania zabezpieczeń finansowych (dla transakcji finansowania z użyciem papierów wartościowych)					18	18
10	Wartość zagrożona dla transakcji finansowania z użyciem papierów wartościowych					0	0
11	Razem						1 416

Tabela 2.19. Ekspozycje wobec kontrahentów centralnych [wzór EU CCR8]

	2018		
	a)	b)	
	EAD po ograniczeniu ryzyka kredytowego	Aktywa wazone ryzykiem	
1	Ekspozycje wobec kwalifikujących się kontrahentów centralnych (łącznie)		
2		43	
3	Ekspozycje dla transakcji z kwalifikującymi się kontrahentami centralnymi (z wyłączeniem początkowych depozytów zabezpieczających i wkładów do funduszy na wypadek niewykonania zobowiązania); w tym:		
4	388	5	
5	(i) instrumenty pochodne będące przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym;	385	5
6	(ii) giełdowe instrumenty pochodne;	3	0
7	(iii) transakcje finansowania z użyciem papierów wartościowych;	0	0
8	(iv) pakiety kompensowania, dla których zatwierdzono kompensowanie międzyproduktowe.	0	0
9	Wyodrębnione początkowe depozyty zabezpieczające	52	
10	Niewyodrębnione początkowe depozyty zabezpieczające	0	0
11	Wniesione z góry wkłady do funduszy na wypadek niewykonania zobowiązania	25	0
12	Alternatywny sposób obliczania wymogów w zakresie funduszy własnych z tytułu ekspozycji		38
13	Ekspozycje wobec niekwalifikujących się kontrahentów centralnych (łącznie)		
14	0		
15	Ekspozycje dla transakcji z niekwalifikującymi się kontrahentami centralnymi (z wyłączeniem początkowych depozytów zabezpieczających i wkładów do funduszy na wypadek niewykonania zobowiązania); w tym:		
16	0	0	
17	(i) instrumenty pochodne będące przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym;	0	0
18	(ii) giełdowe instrumenty pochodne;	0	0
19	(iii) transakcje finansowania z użyciem papierów wartościowych;	0	0
20	(iv) pakiety kompensowania, dla których zatwierdzono kompensowanie międzyproduktowe.	0	0
21	Wyodrębnione początkowe depozyty zabezpieczające	0	
22	Niewyodrębnione początkowe depozyty zabezpieczające	0	0
23	Wniesione z góry wkłady do funduszy na wypadek niewykonania zobowiązania	0	0
24	Wkłady nierzeczywiste do funduszy na wypadek niewykonania zobowiązania	0	0

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ Powszechniej
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Tabela 2.20. Narzut kapitałowy CVA [wzór EU CCR2]

		2018	
		a)	b)
		Wartość ekspozycji	Aktywa ważone ryzykiem
1	Wszystkie portfele podlegające metodzie zaawansowanego pomiaru	0	0
2	(i) wartość zagrożona (z uwzględnieniem mnożnika ×3)		0
3	(i) wartość zagrożona w warunkach skrajnych (z uwzględnieniem mnożnika ×3)		0
4	Wszystkie portfele podlegające metodzie standardowej	993	308
EU4	W oparciu o metodę wyceny pierwotnej ekspozycji	0	0
5	Całość podlegająca narzutowi kapitałowemu CVA	0	0

Tabela 2.21. Metoda standardowa – wpływ kompensowania i ustanowionego zabezpieczenia na wartość ekspozycji [wzór EU CCR5-A]

		2018				
		a)	b)	c)	d)	e)
		Dodatnia wartość godziwa brutto lub wartość bilansowa netto	Korzyści wynikające z kompensowania	Skompensowana bieżąca ekspozycja kredytowa	Ustanowione zabezpieczenie	Wartość netto ekspozycji kredytowej
1	Instrumenty pochodne	2 565	1 445 708	0	621 166	0
2	Transakcje finansowania z użyciem papierów wartościowych	101	0	101	94	7
3	Kompensowanie międzyproduktowe	0	0	0	0	0
4	Razem	2 666	1 445 708	101	621 261	7

Tabela 2.22. Struktura zabezpieczeń dla ekspozycji na ryzyko kredytowe kontrahenta [wzór EU CCR5-B]

		2018															
		a)		b)		c)		d)		e)		f)					
		Zabezpieczenie stosowane w transakcjach dotyczących instrumentów pochodnych						Zabezpieczenie stosowane w transakcjach finansowania papierów wartościowych									
		Wartość godziwa otrzymanych zabezpieczeń				Wartość godziwa przekazanych zabezpieczeń				Wartość godziwa otrzymanych zabezpieczeń				Wartość godziwa przekazanych zabezpieczeń			
		Wyodrębnione		Niewyodrębnione		Wyodrębnione		Niewyodrębnione		Wyodrębnione		Niewyodrębnione		Wyodrębnione		Niewyodrębnione	
Razem		660		0		467		0		51		50					

Tabela 2.23. Ekspozycje na kredytowe instrumenty pochodne [wzór EU CCR6]

		2018			
		a)		b)	c)
		Kredytowe instrumenty pochodne pełniące funkcję zabezpieczenia			Inne kredytowe instrumenty pochodne
		Ochrona nabyta		Ochrona sprzedana	
Wartości referencyjne					
Jednopodmiotowe swapy ryzyka kredytowego		0		0	
Indeksowane swapy ryzyka kredytowego		0		0	
Swapy przychodu całkowitego		0		0	
Opcje kredytowe		0		0	
Inne kredytowe instrumenty pochodne		0		0	
Wartości referencyjne ogółem		0		0	
Wartości godziwe					
Dodatnia wartość godziwa (aktywa)		0		0	
Ujemna wartość godziwa (pasywa)		0		0	

ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)

Tabela 2.24. Metoda standardowa – ekspozycje na ryzyko kredytowe kontrahenta według kategorii ekspozycji i wag ryzyka [wzór EU CCR3]

2018															
Kategorie ekspozycji		Waga ryzyka											Razem	W tym bez ratingu	
		0%	2%	4%	10%	20%	50%	70%	75%	100%	150%	Inne kwestie			
1	Rządy centralne lub banki centralne	28	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	28	28
2	Samorządy regionalne lub władze lokalne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Podmioty sektora publicznego	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Wielostronne banki rozwoju	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Organizacje międzynarodowe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Instytucje	729	0	0	0	308	650	0	0	2	0	0	0	1 688	729
7	Przedsiębiorstwa	0	0	0	0	0	0	0	0	1 027	0	0	0	1 027	7
8	Detaliczne	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	2	2
9	Instytucje i przedsiębiorstwa posiadające krótkoterminową ocenę kredytową	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	Inne pozycje	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11	Razem	757	0	0	0	308	650	0	2	1 028	0	0	0	2 745	765

2.5.14. Ekspozycja na pozycje sekurytyzacyjne

Szczegółowe informacje w tym zakresie zostały zaprezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku za rok zakończony 31 grudnia 2018 roku, które zostało opublikowane 4 marca 2019 roku (nota 74. Informacje o sekurytyzacji portfela leasingowego i pakietowej sprzedaży wierzytelności). W wyniku sekurytyzacji nie nastąpił transfer ryzyka poza Grupę Kapitałową Banku.

2.5.15. Ekspozycje w papierach kapitałowych nieuwzględnionych w portfelu handlowym

PKO Bank Polski SA oraz jego podmioty zależne objęte konsolidacją ostrożnościową posiadają zaangażowania kapitałowe¹² w innych podmiotach, które są zaklasyfikowane do portfela bankowego.

Ekspozycje, znajdujące się w portfelu bankowych według stanu na 31 grudnia 2018 roku, ze względu na rodzaj zaangażowania oraz na cel nabycia, dzielą się na następujące grupy¹³:

- 1) zaangażowania w podmioty zależne nieobjęte konsolidacją ostrożnościową – w grupie tej znajdują się spółki, które uzupełniają podstawową ofertę Banku w zakresie usług ubezpieczeniowych oraz świadczą usługi w obszarze technologii informatycznych i komputerowych, zamknięte fundusze inwestycyjne utworzone w celu optymalizacji działań zarządczych i sprzedażowych dotyczących nadzorowanych aktywów, a także nowe podmioty, które weszły w skład Grupy Kapitałowej Banku w 2018 roku,
- 2) zaangażowania Banku w spółki finansowe i infrastruktury rynku finansowego – inwestycje w spółki stanowiące wspólne przedsięwzięcia, stowarzyszone oraz z mniejszościowym udziałem Banku w kapitale tych spółek, świadczące usługi finansowe lub przyczyniające się do rozwoju rynków finansowych; w grupie tej znajduje się m.in. spółka Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService sp. z o.o., wspólnie z którą PKO Bank Polski SA oferuje kompleksowe usługi w zakresie posadowienia terminali POS oraz rozliczania transakcji dokonywanych instrumentami płatniczymi z wykorzystaniem tych terminali,
- 3) jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych – głównie inwestycje spółki PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA (PKO TFI SA) w jednostki uczestnictwa zarządzanych przez siebie nowych funduszy inwestycyjnych; aktywa nabywane są celem zapewnienia środków wymaganych do powstania funduszu,
- 4) pozostałe zaangażowania kapitałowe - inwestycje Banku i inwestycje spółek zależnych objętych konsolidacją ostrożnościową w większości przeznaczone do sprzedaży; w grupie tej znajdują się m.in. akcje i udziały nabyte w ramach restrukturyzacji wierzytelności kredytowych, w tym przejęte na własność przedmioty zabezpieczenia.

Tabela 2.25. Ekspozycje kapitałowe – portfel bankowy

	2018		2017	
	Wartość bilansowa	Wartość godziwa*	Wartość bilansowa	Wartość godziwa*
Inwestycje wyceniane metodą praw własności (podmioty zależne nieobjęte konsolidacją ostrożnościową, wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone)	1 633	1 590	1 093	1 102
w tym: akcje dopuszczone do obrotu na rynku regulowanym	0	0	19	22
Udziały w innych podmiotach, w tym wykazywane w pozycji aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży**	25	25	339	343
Kapitałowe papiery wartościowe	284	284	176	263
Akcje dopuszczone do obrotu na rynku regulowanym	43	43	49	49
Akcje niedopuszczone do obrotu na rynku regulowanym***	241	241	127	214
Jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych PKO TFI SA	5	5	5	5
Tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania	0	0	252	252
Razem	1 947	1 903	1 864	1 964

* Szacowana wartość godziwa, w tym dla akcji dopuszczonych do obrotu na rynku regulowanym – wartość rynkowa; wartości 2017 roku i 2018 roku zawierają wycenę do wartości godziwej aktywów finansowych podmiotów niepublicznych według nowych modeli wyceny opracowanych na potrzeby wdrożenia MSSF 9.

** Zaangażowanie wykazane w 2017 roku w pozycji aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży, w 2018 roku zostało przeklasyfikowane do podmiotów zależnych wycenianych, w konsolidacji ostrożnościowej, metodą praw własności.

*** W pozycji tej są również wykazywane akcje niedopuszczone do obrotu na rynku regulowanym spółek publicznych.

Ekspozycje kapitałowe prezentowane w powyższej tabeli podlegają okresowej wycenie.

Inwestycje w podmioty zależne nieobjęte konsolidacją ostrożnościową, wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone wyceniane są metodą praw własności z wyjątkiem sytuacji, gdy wykazywane są w pozycji aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży. Udział Grupy Kapitałowej Banku w wyniku finansowym wyżej wymienionych podmiotów od dnia nabycia ujmuje się w rachunku zysków i strat, zaś jej udział w zmianach stanu innych dochodów całkowitych od dnia nabycia – w innych dochodach całkowitych. Wartość bilansową inwestycji koryguje się o łączne zmiany stanu poszczególnych elementów kapitału od dnia ich nabycia.

¹² Przedmiotowa informacja dotyczy zaangażowania kapitałowego w postaci: akcji, udziałów, jednostek uczestnictwa, certyfikatów inwestycyjnych oraz tytułów uczestnictwa w instytucjach wspólnego inwestowania. Bank do portfela bankowego w ramach konsolidacji ostrożnościowej klasyfikuje: jednostki zależne nieobjęte konsolidacją ostrożnościową, jednostki stowarzyszone, wspólne przedsięwzięcia oraz wyżej wymienione papiery wartościowe i udziałowe stanowiące aktywa finansowe nieprzeznaczone do obrotu.

¹³ Do kwietnia 2018 roku Bank posiadał zaangażowanie kapitałowe w The 2020 European Fund for Energy, Climate Change and Infrastructure (Fundusz Marguerite I) – akcje funduszu wykazywane jako tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania. Akcje funduszu zostały sprzedane.

Każdorazowo, na koniec okresu sprawozdawczego, oceniane jest istnienie przesłanek, które wskazują na możliwość wystąpienia utraty wartości inwestycji dokonanych w podmiotach zależnych nieobjętych konsolidacją ostrożnościową, wspólnych przedsięwzięciach i stowarzyszonych. W przypadku istnienia takiej przesłanki, dokonywane jest oszacowanie wartości odzyskiwalnej, tj. wartości użytkowej inwestycji lub wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży składnika aktywów, w zależności od tego, która z nich jest wyższa (test na utratę wartości). W przypadku, gdy wartość bilansowa składnika aktywów przewyższa jego wartość odzyskiwalną, w rachunku zysków i strat ujmowany jest odpis z tytułu utraty wartości. Wartość użytkowa jest ustalana na podstawie wartości szacunkowej oczekiwanych przyszłych przepływów środków pieniężnych z tytułu dalszego posiadania akcji lub udziałów, na podstawie planów finansowych podmiotów, z wykorzystaniem stopy dyskontowej ustalonej dla zaangażowań kapitałowych Banku. Za wartość godziwą przyjmuje się bieżącą ofertę kupna lub wartość oszacowaną na podstawie technik wyceny powszechnie stosowanych przez uczestników rynku.

Inwestycje w podmioty zależne nieobjęte konsolidacją ostrożnościową, spółki stanowiące wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone wykazywane jako aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży wyceniane są w wartości bilansowej albo w wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży – w zależności, która z tych wartości jest niższa.

Akcje i udziały w pozostałych spółkach wyceniane są według wartości godziwej ustalonej według wartości rynkowej dla spółek, dla których istnieje aktywny rynek lub na podstawie wewnętrznych modeli wyceny – dla spółek, dla których nie istnieje aktywny rynek. Skutki zmiany wartości godziwej akcji i udziałów ujmowane są w rachunku zysków i strat¹⁴.

Jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych oraz tytuły uczestnictwa w instytucjach wspólnego inwestowania wyceniane są według wartości godziwej ze skutkiem ujmowanym w rachunku zysków i strat¹⁵.

Wartość godziwa zaangażowań kapitałowych, ustalona na podstawie wewnętrznych modeli wyceny, została opisana w sprawozdaniach finansowych Banku i Grupy Kapitałowej Banku za 2018 rok w notach dotyczących hierarchii wartości godziwej.

W 2018 roku Grupa Kapitałowa Banku (według konsolidacji ostrożnościowej) zrealizowała skumulowany zysk brutto ze sprzedaży papierów wartościowych stanowiących ekspozycje kapitałowe portfela bankowego w wysokości 70,3 mln PLN. Całkowita wartość niezrealizowanych zysków brutto Grupy Kapitałowej Banku z aktualizacji wyceny ekspozycji kapitałowych portfela bankowego (według stanu na koniec 2018 roku wynosiła 401,7 mln PLN). Wyżej wymieniona wartość uwzględnia niezrealizowany zysk Grupy Kapitałowej Banku w wysokości 178,5 mln PLN z tytułu przeszacowania do wartości godziwej ceny nabycia udziałów jednej ze spółek.

W 2018 roku PKO Bank Polski SA z tytułu posiadanych akcji i udziałów stanowiących ekspozycje kapitałowe portfela bankowego otrzymał dywidendę brutto w łącznej wysokości 33,6 mln PLN.

2.6. Ryzyko stopy procentowej

2.6.1. Wstęp

Ryzyko stopy procentowej to ryzyko poniesienia straty na pozycjach bilansowych i pozabilansowych Grupy Kapitałowej Banku, wrażliwych na zmiany stóp procentowych, w wyniku zmian stóp procentowych na rynku. Bank aktywnie zarządza ryzykiem stopy procentowej wynikającym zarówno z pozycji w portfelu handlowym, jak i z pozycji nienależących do portfela handlowego.

Celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej jest ograniczanie ewentualnych strat z tytułu zmian rynkowych stóp procentowych do akceptowalnego poziomu poprzez odpowiednie kształtowanie struktury pozycji bilansowych i pozabilansowych.

2.6.2. Identyfikacja, pomiar i ocena ryzyka stopy procentowej

Identyfikacja ryzyka stopy procentowej polega na identyfikacji aktualnych i potencjalnych jego źródeł oraz na szacowaniu istotności jego potencjalnego wpływu na działalność Banku i Grupy Kapitałowej Banku.

Proces oraz organizacja zarządzania ryzykiem stopy procentowej w Grupie Kapitałowej Banku są zgodne z zasadami opisanymi w punkcie 2.1.

Proces zarządzania ryzykiem stopy procentowej jest nadzorowany przez Radę Nadzorczą, która regularnie otrzymuje informacje o profilu ryzyka Banku i Grupy Kapitałowej Banku oraz o najważniejszych działaniach podejmowanych w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej. Rada Nadzorcza zatwierdza także raporty potwierdzające zgodność pomiędzy profilem ryzyka stopy procentowej a tolerancją na ryzyko stopy procentowej określoną na poziomie Banku oraz Grupy Kapitałowej Banku. Zarząd odpowiada za zarządzanie ryzykiem stopy procentowej Banku, w tym za nadzorowanie i monitorowanie działań podejmowanych przez Bank w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej. Zarząd uchwała przepisy wewnętrzne dotyczące zarządzania ryzykiem stopy procentowej.

Strategia zarządzania ryzykiem w PKO Banku Polskim SA i Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA określa akceptowalny poziom ryzyka stopy procentowej zarówno w Banku jak i Grupie Kapitałowej Banku oraz określa zasady zarządzania ryzykiem stopy procentowej w Grupie Kapitałowej Banku. Dodatkowo Strategia zarządzania ryzykiem stopy procentowej w portfelu bankowym w PKO Banku Polskim SA określa podejście do zarządzania ryzykiem stopy procentowej w tym portfelu.

Przypisanie transakcji do modeli biznesowych według MSSF 9 oraz podział pomiędzy portfelem handlowym a bankowym określa Polityka Inwestycyjna Banku.

Bank sprawuje nadzór nad funkcjonowaniem zarządzania ryzykiem stopy procentowej w poszczególnych podmiotach zależnych Grupy Kapitałowej Banku. W ramach nadzoru Bank wpływa na metody zarządzania ryzykiem stopy procentowej w tych podmiotach oraz wspiera ich rozwój. Bank uwzględnia także poziom ryzyka stopy procentowej w działalności poszczególnych podmiotów w ramach systemu monitorowania i raportowania ryzyka stopy procentowej na poziomie Grupy Kapitałowej Banku.

¹⁴ Wyżej opisane zasady obowiązują od 1 stycznia 2018 roku.

Ryzyko stopy procentowej generowane w działalności podstawowej Banku jest przenoszone za pomocą systemu cen transferowych w celu scentralizowanego zarządzania tym ryzykiem. Model biznesowy Banku zakłada aktywne zarządzanie ryzykiem stopy procentowej za pomocą odpowiedniego kształtowania oferty produktowej oraz wykorzystania dostępnych instrumentów finansowych, w ramach przyjętych w Banku limitów i wartości progowych na ryzyko stopy procentowej.

W celu określenia poziomu ryzyka stopy procentowej Bank wykorzystuje miarę wrażliwości dochodu odsetkowego, miarę wrażliwości wartości ekonomicznej, model wartości zagrożonej (*VaR*), analizy szokowe oraz luki przeszacowań.

Wrażliwość dochodu odsetkowego jest miarą określającą zmianę dochodu odsetkowego wynikającą ze skokowej zmiany stóp procentowych. Miara ta uwzględnia zróżnicowanie terminów przeszacowań poszczególnych pozycji odsetkowych w każdym z wybranych horyzontów czasowych.

Wrażliwość wartości ekonomicznej (*Basis Point Value – BPV*) definiowana jest jako zmiana wartości godziwej instrumentu finansowego, która wynika z równoległego przesunięcia krzywej dochodowości o jeden punkt bazowy w górę.

Wartość zagrożona (*VaR*) definiowana jest jako potencjalna wartość straty wynikająca z utrzymywanej struktury pozycji bilansowych i pozabilansowych oraz zmienności stóp procentowych, przy założonym poziomie prawdopodobieństwa i z uwzględnieniem korelacji między czynnikami ryzyka. *VaR* dla potrzeb zarządzania ryzykiem rynkowym wyznacza się przy poziomie ufności 99% i 10-dniowym okresie utrzymania pozycji. Do zarządzania ryzykiem stopy procentowej wykorzystuje się między innymi wartość *VaR* wyznaczoną dla poszczególnych instrumentów finansowych oraz dla portfeli Banku, a także w podziale na rodzaje działalności Banku.

Analizy szokowe (*stress-testy, crash-testy*) służą do oszacowania potencjalnych strat wynikających z utrzymywanej struktury bilansu i pozycji pozabilansowych w przypadku wystąpienia sytuacji na rynku, która nie jest standardowo opisana za pomocą miar statystycznych. Dodatkowo Bank stosuje analizy szokowe w postaci odwróconego *stress-testu* ryzyka stopy procentowej.

W Banku stosowane są cztery rodzaje scenariuszy analiz szokowych:

- stress-testy* hipotetyczne – w których arbitralnie przyjmowane są zmiany stóp procentowych: równoległe przesunięcie krzywych stóp procentowych w poszczególnych walutach o ± 50 p.b., ± 100 p.b., ± 200 p.b., wartości przekraczające 200 p.b. oraz scenariusze wygięcia (nierównoległego przesunięcia typu „*peak*” oraz „*twist*”) krzywych dochodowości,
- stress-testy* historyczne – w których zmiany stóp procentowych są przyjmowane na podstawie zachowań stóp procentowych w przeszłości, obejmujące: największą historyczną zmianę, wygięcie krzywej dochodowości z uwzględnieniem pozycji na portfelach, największe historyczne nierównoległe przesunięcie krzywych stóp procentowych dla papierów wartościowych oraz instrumentów pochodnych je zabezpieczających,
- crash-testy* – w których zmiany stóp procentowych przyjmuje się na podstawie zachowania stóp procentowych w przeszłości w taki sposób, aby maksymalizować potencjalną stratę Banku,
- odwrócone *stress-testy* – których celem jest znalezienie takiego scenariusza przesunięcia krzywych dochodowości, którego wyniki odpowiadałyby zadanej zmianie wartości pozycji bilansowych i pozabilansowych Banku.

Luka przeszacowań prezentuje różnicę między wartością bieżącą pozycji aktywnych oraz pasywnych narażonych na ryzyko stopy procentowej, podlegających przeszacowaniu w danym przedziale czasowym, przy czym pozycje te ujmowane są w dacie transakcji.

W procesie pomiaru ryzyka stopy procentowej, w odniesieniu do sald kredytów oraz depozytów o nieokreślonym terminie przeszacowania, Bank stosuje podejście oparte na replikowanych profilach ryzyka stopy procentowej z uwzględnieniem niestabilności sald tych produktów (określonej na podstawie ich kształtowania się w przeszłości). Ponadto, Bank cyklicznie monitoruje wpływ przedterminowej spłaty kredytów na miary ryzyka stopy procentowej i według ostatnich analiz uznaje ten wpływ za nieistotny.

2.6.3. Kontrola ryzyka stopy procentowej

Kontrola ryzyka stopy procentowej obejmuje ustalanie dostosowanych do skali i złożoności działalności Grupy Kapitałowej Banku limitów i wartości progowych dotyczących ryzyka stopy procentowej, w szczególności strategicznych limitów tolerancji na ryzyko stopy procentowej.

2.6.4. Monitorowanie ryzyka stopy procentowej

Ryzyko stopy procentowej Banku monitorowane jest w cyklach dziennych, natomiast Grupy Kapitałowej Banku w cyklach miesięcznych. W 2018 roku ryzyko stopy procentowej Grupy Kapitałowej Banku było zdeterminowane głównie niedopasowaniem terminów przeszacowań aktywów i zobowiązań.

Na 31 grudnia 2018 roku niedopasowanie terminów przeszacowań Grupy Kapitałowej Banku w przypadku złotej stopy procentowej, a także w przypadku stóp procentowych w USD, EUR oraz CHF składało się głównie z niedopasowania Banku. Niedopasowanie terminów przeszacowań stóp procentowych dla tych walut, generowane przez pozostałe podmioty Grupy Kapitałowej Banku nie wpływało w istotny sposób na ryzyko stopy procentowej całej Grupy Kapitałowej Banku i tym samym nie zmieniało istotnie jej profilu ryzyka.

Tabele 2.26 – 2.29 przedstawiają luki przeszacowań Banku i podmiotów zależnych Grupy Kapitałowej Banku według stanu na 31 grudnia 2018 roku w podziale na waluty.

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Tabela 2.26. Luka przeszacowań złotowa (w mln PLN)

2018	0-1 miesiąc	1-3 miesiące	3-6 miesiący	6-12 miesiący	1-2 lata	2-5 lat	powyżej 5 lat	Razem
PKO Bank Polski SA								
Luka okresowa	36 321	31 150	-5 437	-5 381	-3 335	-28 350	4 909	29 877
Luka skumulowana	36 321	67 471	62 034	56 653	53 318	24 968	29 877	0
Podmioty Grupy Kapitałowej Banku								
Luka okresowa	-1 074	3 168	-1 909	75	72	53	5	390
Luka skumulowana	-1 074	2 094	185	260	332	385	390	0
Razem - Luka okresowa	35 247	34 318	-7 346	-5 306	-3 263	-28 297	4 915	30 269
Razem - Luka skumulowana	35 247	69 566	62 219	56 914	53 651	25 354	30 269	0

Tabela 2.27. Luka przeszacowań USD (w mln USD)

2018	0-1 miesiąc	1-3 miesiące	3-6 miesiący	6-12 miesiący	1-2 lata	2-5 lat	powyżej 5 lat	Razem
PKO Bank Polski SA								
Luka okresowa	1 157	-779	-166	-235	-113	-101	0	-237
Luka skumulowana	1 157	378	212	-23	-136	-237	-237	0
Podmioty Grupy Kapitałowej Banku								
Luka okresowa	1	-2	-2	0	9	2	1	10
Luka skumulowana	1	0	-2	-2	7	10	10	0
Razem - Luka okresowa	1 158	-780	-168	-235	-104	-98	1	-226
Razem - Luka skumulowana	1 158	378	210	-25	-129	-227	-226	0

Tabela 2.28. Luka przeszacowań EUR (w mln EUR)

2018	0-1 miesiąc	1-3 miesiące	3-6 miesiący	6-12 miesiący	1-2 lata	2-5 lat	powyżej 5 lat	Razem
PKO Bank Polski SA								
Luka okresowa	2 111	-1 618	-82	-260	-234	-74	-18	-175
Luka skumulowana	2 111	493	411	151	-83	-157	-175	0
Podmioty Grupy Kapitałowej Banku								
Luka okresowa	70	-55	-4	8	6	4	0	29
Luka skumulowana	70	15	11	20	25	29	29	0
Razem - Luka okresowa	2 181	-1 673	-86	-251	-228	-70	-17	-145
Razem - Luka skumulowana	2 181	508	422	171	-57	-128	-145	0

Tabela 2.29. Luka przeszacowań CHF (w mln CHF)

2018	0-1 miesiąc	1-3 miesiące	3-6 miesiący	6-12 miesiący	1-2 lata	2-5 lat	powyżej 5 lat	Razem
PKO Bank Polski SA								
Luka okresowa	-731	1 093	79	-15	-3	-125	0	298
Luka skumulowana	-731	362	441	426	423	298	298	0
Podmioty Grupy Kapitałowej Banku								
Luka okresowa	1	-2	0	0	0	0	0	-1
Luka skumulowana	1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	0
Razem - Luka okresowa	-730	1 091	79	-15	-3	-125	0	298
Razem - Luka skumulowana	-730	362	441	426	423	298	298	0

VaR dla Banku oraz analiza *stress-testowa* narażenia Grupy Kapitałowej Banku na ryzyko stopy procentowej według stanu na 31 grudnia 2018 roku oraz według stanu na 31 grudnia 2017 roku zostały przedstawione poniżej.

Tabela 2.30. Wrażliwość aktywów finansowych narażonych na ryzyko stopy procentowej

	2018		2017	
	VaR 10-dniowy	Stress-test ± 200 p.b.*	VaR 10-dniowy	Stress-test ± 200 p.b.*
PKO Bank Polski SA	241	1 531	301	2 097
Grupa Kapitałowa Banku	0	1 552	0	2 151

*W tabeli zaprezentowano wartość bezwzględną najbardziej niekorzystnego testu warunków skrajnych spośród scenariuszy: przesunięcie krzywych stóp w poszczególnych walutach o 200 p.b. w górę oraz o 200 p.b. w dół.

Na 31 grudnia 2018 roku wartość zagrożona dla stopy procentowej w horyzoncie 10-dniowym (VaR 10-dniowy) wyniosła dla Banku 241,5 mln PLN. Na 31 grudnia 2017 roku miara VaR dla Banku wyniosła 301,5 mln PLN.

Wyniki testów warunków skrajnych pokazujące zmiany wartości rynkowej wynikające z przesunięcia krzywych dochodowości w podziale na poszczególne waluty zostały przedstawione w Tabeli 2.31.

Tabela 2.31. Wyniki testów warunków skrajnych* - zmiana wartości portfela Banku w wyniku równoległego przesunięcia krzywych stóp procentowych w poszczególnych walutach o 200 p.b. w górę lub w dół (w zależności od tego, który scenariusz generuje większą stratę)

	Bank		Podmioty Grupy Kapitałowej Banku		Razem	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
PLN	-1 346	-1 809	-3	-48	-1 349	-1 857
EUR	-81	-142	-11	-5	-92	-147
USD	-40	-30	-7	-1	-47	-31
CHF	-70	-111	0	0	-70	-111
GBP	0	0	0	0	0	0

* Wartości dla głównych walut obcych zostały przedstawione w ekwiwalencie złotowym

Biorąc pod uwagę charakter prowadzonej działalności pozostałych podmiotów Grupy Kapitałowej Banku generujących istotne ryzyko stopy procentowej oraz specyfikę rynku, na którym działają, Grupa Kapitałowa Banku nie wyznacza skonsolidowanej miary wrażliwości VaR. Podmioty te wykorzystują własne miary ryzyka do zarządzania ryzykiem stopy procentowej. Miarę VaR 10-dniowy dla stopy procentowej dla głównych walut stosuje KREDOBANK SA, jej wartość na 31 grudnia 2018 roku wyniosła 12,2 mln PLN, a na 31 grudnia 2017 roku 9,6 mln PLN.

2.6.5. Raportowanie ryzyka stopy procentowej

W Banku opracowywane są raporty dotyczące ryzyka stopy procentowej w trybie dziennym, tygodniowym, miesięcznym oraz kwartalnym, przy czym raporty miesięczne i kwartalne dotyczą także Grupy Kapitałowej Banku. Raporty zawierają informacje o ekspozycji na ryzyko stopy procentowej oraz informacje na temat wykorzystania limitów na to ryzyko. Pomiar narażenia Banku na ryzyko stopy procentowej dokonywany jest w trybie dziennym. Odbiorcami raportów są przede wszystkim: KZAP, KR, Zarząd, Komitet ds. Ryzyka Rady Nadzorczej oraz Rada Nadzorcza.

2.6.6. Działania zarządcze dotyczące ryzyka stopy procentowej

Do głównych narzędzi zarządzania ryzykiem stopy procentowej w Grupie Kapitałowej Banku należą:

- 1) procedury dotyczące zarządzania ryzykiem stopy procentowej,
- 2) limity i wartości progowe na ryzyko stopy procentowej,
- 3) określanie charakterystyk oraz poziomu narażenia poszczególnych produktów na ryzyko stopy procentowej,
- 4) określenie dopuszczalnych typów transakcji opartych na stopie procentowej.

W Grupie Kapitałowej Banku zostały ustanowione limity i wartości progowe na ryzyko stopy procentowej, m.in. na wrażliwość dochodu odsetkowego, na wrażliwość wartości ekonomicznej, a także limity i wartości progowe strat oraz limity instrumentów wrażliwych na zmiany stóp procentowych.

Metody zarządzania ryzykiem stopy procentowej w podmiotach Grupy Kapitałowej Banku określają przepisy wewnętrzne, wprowadzane przez te podmioty, dla których ryzyko stopy procentowej jest istotne. Przepisy te opracowywane są po zasięgnięciu opinii Banku i z uwzględnieniem rekomendacji kierowanych przez Bank.

Akceptowalny poziom ryzyka zarówno na poziomie Banku jak i Grupy Kapitałowej Banku określany jest w ramach Strategii zarządzania ryzykiem w PKO Banku Polskim SA i Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA.

Bank co najmniej raz do roku przeprowadza przegląd procesu zarządzania ryzykiem w celu weryfikacji spójności procesu zarządzania ryzykiem stopy procentowej z procesem zarządzania pozostałymi ryzykami, wymogami regulacyjnymi oraz ze stopniem dopasowania do skali i złożoności ryzyka stopy procentowej na jakie narażony jest Bank, co zapewnia utrzymanie stałej skuteczności instrumentów zabezpieczających i środków ograniczających ryzyko. Dodatkowo skuteczność procesu zarządzania ryzykiem jest stale monitorowana w ramach raportów określonych w rozdziale 2.6.5 niniejszego Raportu.

2.7. Ryzyko walutowe

2.7.1. Wstęp

Ryzyko walutowe to ryzyko poniesienia straty z tytułu zmian kursów walutowych, generowane przez utrzymywanie otwartych pozycji.

Celem zarządzania ryzykiem walutowym jest ograniczanie ewentualnych strat z tytułu zmian kursów walut do akceptowalnego poziomu poprzez odpowiednie kształtowanie struktury walutowej pozycji bilansowych oraz pozabilansowych. Akceptowalny poziom ryzyka zarówno dla Banku, jak i Grupy Kapitałowej Banku określany jest w ramach wprowadzonej przez Zarząd i zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą Strategii zarządzania ryzykiem w PKO Banku Polskim SA i Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA.

Ogólna struktura zarządzania ryzykiem, w tym ryzykiem walutowym, zawarta jest w rozdziale 2.1 niniejszego Raportu. Zgodnie z obowiązującymi w Banku, wprowadzonymi przez Zarząd, Zasadami zarządzania ryzykiem walutowym, pozycja walutowa generowana z działalności bankowej (np. spłata przez klienta zaciągniętego kredytu walutowego w PLN, przewalutowanie kredytu) jest codziennie przenoszona do Departamentu Skarbu. Oznacza to, że pozycja walutowa Banku na koniec dnia może się składać wyłącznie z wygenerowanej w tym dniu niedomkniętej pozycji w działalności bankowej oraz ograniczonej limitami pozycji walutowej pochodzącej z działalności handlowej, co powoduje, że narażenie Banku na ryzyko walutowe jest niskie.

2.7.2. Identyfikacja, pomiar i ocena ryzyka walutowego

Identyfikacja ryzyka walutowego polega na identyfikacji aktualnych i potencjalnych jego źródeł oraz na szacowaniu istotności jego potencjalnego wpływu na działalność Banku i Grupy Kapitałowej Banku.

Proces oraz organizacja zarządzania ryzykiem walutowym w Grupie Kapitałowej Banku są zgodne z zasadami opisanymi w rozdziale 2.1 niniejszego Raportu.

Proces zarządzania ryzykiem walutowym jest nadzorowany przez Radę Nadzorczą, która regularnie otrzymuje informacje o profilu ryzyka Banku i Grupy Kapitałowej Banku oraz o najważniejszych działaniach podejmowanych w zakresie zarządzania tym ryzykiem. Rada Nadzorcza zatwierdza także raporty potwierdzające zgodność pomiędzy profilem ryzyka walutowego a tolerancją na ryzyko walutowe określoną na poziomie Banku oraz Grupy Kapitałowej Banku. Zarząd odpowiada za zarządzanie ryzykiem walutowym Banku, w tym za nadzorowanie i monitorowanie działań podejmowanych przez Bank w zakresie zarządzania ryzykiem walutowym. Zarząd uchwała przepisy wewnętrzne dotyczące zarządzania ryzykiem walutowym.

Strategia zarządzania ryzykiem w PKO Banku Polskim SA i Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA określa akceptowalny poziom ryzyka walutowego zarówno w Banku jak i Grupie Kapitałowej Banku oraz określa zasady zarządzania ryzykiem walutowym w Grupie Kapitałowej Banku.

Bank sprawuje nadzór nad funkcjonowaniem zarządzania ryzykiem walutowym w poszczególnych podmiotach zależnych Grupy Kapitałowej Banku. W ramach nadzoru Bank wpływa na metody zarządzania ryzykiem walutowym w tych podmiotach oraz wspiera ich rozwój. Bank uwzględnia także poziom ryzyka walutowego w działalności poszczególnych podmiotów w ramach systemu monitorowania i raportowania ryzyka walutowego na poziomie Grupy Kapitałowej Banku.

W celu określenia poziomu ryzyka walutowego Bank wykorzystuje model wartości zagrożonej (*VaR*) oraz analizy szokowe.

Analizy szokowe (*stress-testy*, *crash-testy*) dla ryzyka walutowego służą do oszacowania potencjalnej straty z zajętych pozycji walutowych w przypadku wystąpienia nadzwyczajnej sytuacji na rynku walutowym, która nie jest standardowo opisana za pomocą miar statystycznych. Dodatkowo Bank stosuje analizy szokowe w postaci odwróconego *stress-testu* z tytułu ryzyka walutowego.

W Banku przeprowadzane są analizy *stress-testowe*, analizy *crash-testowe* oraz analizy odwróconych *stress-testów* z wykorzystaniem następujących scenariuszy zmian kursów walutowych:

- 1) scenariusze hipotetyczne – w których przyjmuje się hipotetyczną aprecjację lub deprecjację kursów walutowych (20-procentową oraz 50-procentową),
- 2) scenariusze historyczne – scenariusze zachowań kursów walutowych zaobserwowane w przeszłości,
- 3) odwrócone *stress-testy* – badające potencjalne zmiany kursów walutowych skutkujące stratą Banku na określonym poziomie funduszy własnych Banku.

2.7.3. Kontrola ryzyka walutowego

Głównym narzędziem kontrolowania ryzyka walutowego zarówno na poziomie Banku jak i Grupy Kapitałowej Banku są ustalone strategiczne limity tolerancji na ryzyko walutowe oraz wprowadzane przez KZAP limity określające dopuszczalne narażenie poszczególnych portfeli Banku na ryzyko walutowe.

W Grupie Kapitałowej Banku zostały ustanowione limity i wartości progowe na ryzyko walutowe m.in. na pozycje walutowe, wartość zagrożoną obliczaną w horyzoncie 10-dniowym oraz stratę na rynku walutowym.

2.7.4. Monitorowanie ryzyka walutowego

W 2018 roku ryzyko walutowe Grupy Kapitałowej Banku kształtowało się na niskim poziomie, gdyż Bank, co do zasady, prowadzi politykę domykania pozycji w walutach głównych, tj. EUR, USD, CHF i GBP. *VaR* 10-dniowy dla pozycji walutowej Banku na 31 grudnia 2018 roku wyniósł 3,7 mln PLN.

VaR i analiza testów warunków skrajnych aktywów finansowych Banku oraz Grupy Kapitałowej Banku (łącznie dla wszystkich walut) narażonych na ryzyko walutowe według stanu na 31 grudnia 2018 roku oraz według stanu na 31 grudnia 2017 roku przedstawiały się następująco:

Tabela 2.32. Wrażliwość aktywów finansowych narażonych na ryzyko walutowe

	2018		2017	
	VaR 10-dniowy	Stress-test $\pm 20\%$ *	VaR 10-dniowy	Stress-test $\pm 20\%$ *
PKO Bank Polski SA	4	229	3	184
Grupa Kapitałowa Banku	0	225	0	2

* W tabeli zaprezentowano wartość bezwzględną najbardziej niekorzystnego testu warunków skrajnych spośród scenariuszy: aprecjacja PLN o 20% oraz deprecjacja PLN o 20%.

Podobnie jak w przypadku ryzyka stopy procentowej, biorąc pod uwagę charakter prowadzonej działalności pozostałych podmiotów Grupy Kapitałowej Banku generujących istotne ryzyko walutowe oraz specyfikę rynku, na którym działają, Bank nie wyznacza skonsolidowanej miary wrażliwości VaR. Podmioty te wykorzystują własne miary ryzyka do zarządzania ryzykiem walutowym. Miarę VaR 10-dniowy stosuje KREDOBANK SA, jej wartość według stanu na 31 grudnia 2018 roku wyniosła 0,24 mln PLN, a według stanu na 31 grudnia 2017 roku 0,11 mln PLN.

2.7.5. Raportowanie ryzyka walutowego

W Banku opracowywane są raporty dotyczące ryzyka walutowego w trybie dziennym, tygodniowym, miesięcznym oraz kwartalnym, przy czym raporty miesięczne i kwartalne dotyczą także Grupy Kapitałowej Banku. Raporty zawierają informacje o ekspozycji na ryzyko walutowe oraz informacje na temat wykorzystania limitów na to ryzyko. Odbiorcami raportów są przede wszystkim: KZAP, KR, Zarząd, Komitet ds. Ryzyka Rady Nadzorczej oraz Rada Nadzorcza.

2.7.6. Działania zarządcze dotyczące ryzyka walutowego

Głównymi narzędziami zarządzania ryzykiem walutowym w Grupie Kapitałowej Banku są:

- 1) procedury dotyczące zarządzania ryzykiem walutowym,
- 2) limity i wartości progowe na ryzyko walutowe,
- 3) określenie dopuszczalnych typów transakcji walutowych oraz stosowanych w tych transakcjach kursów walutowych.

Metody zarządzania ryzykiem walutowym w podmiotach Grupy Kapitałowej Banku określają przepisy wewnętrzne wprowadzane przez te podmioty, dla których ryzyko walutowe jest istotne. Przepisy te opracowywane są po zasięgnięciu opinii Banku i z uwzględnieniem rekomendacji kierowanych przez Bank.

Akceptowalny poziom ryzyka walutowego zarówno na poziomie Banku jak i Grupy Kapitałowej Banku określany jest w ramach Strategii zarządzania ryzykiem w PKO Banku Polskim SA i Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA.

Bank co najmniej raz do roku przeprowadza przegląd procesu zarządzania ryzykiem w celu weryfikacji spójności procesu zarządzania ryzykiem walutowym z procesem zarządzania pozostałymi ryzykami, wymogami regulacyjnymi oraz ze stopniem dopasowania do skali i złożoności ryzyka walutowego na jakie narażony jest Bank, co zapewnia utrzymanie stałej skuteczności instrumentów zabezpieczających i środków ograniczających ryzyko. Dodatkowo skuteczność procesu zarządzania ryzykiem jest stale monitorowana w ramach raportów określonych w rozdziale 2.7.5 niniejszego Raportu.

2.8. Ryzyko płynności, w tym ryzyko finansowania

2.8.1. Wstęp

Ryzyko płynności to ryzyko braku możliwości terminowego wywiązania się ze zobowiązań w wyniku braku płynnych środków. Sytuacja braku płynności może wynikać z niewłaściwej struktury bilansu, niedopasowania przepływów pieniężnych, nieotrzymania płatności od kontrahentów, nagłego wycofania środków przez klientów lub innych wydarzeń na rynku.

Celem zarządzania ryzykiem płynności jest zapewnienie, poprzez odpowiednie kształtowanie struktury bilansu oraz zobowiązań pozabilansowych, niezbędnej wysokości środków finansowych koniecznych do wywiązania się z bieżących i przyszłych (również potencjalnych) zobowiązań z uwzględnieniem charakteru prowadzonej działalności oraz potrzeb mogących się pojawić w wyniku zmian otoczenia rynkowego.

W ramach zarządzania ryzykiem płynności Bank zarządza również:

- 1) ryzykiem finansowania, które uwzględnia ryzyko utraty posiadanych źródeł finansowania oraz braku możliwości odnowienia wymagalnych środków finansowania lub utraty dostępu do nowych źródeł finansowania,
- 2) ryzykiem płynności produktu, w celu oszacowania którego, określa koszt upłynnienia płynnych papierów wartościowych, który następnie jest wykorzystywany w głównych miarach ryzyka płynności, testach warunków skrajnych oraz w ramach systemu wewnętrznych cen transferowych w Banku.

Proces oraz organizacja zarządzania ryzykiem płynności w Grupie Kapitałowej Banku są zgodne z opisanymi w rozdziale 2.1 niniejszego Raportu.

Proces zarządzania ryzykiem płynności jest nadzorowany przez Radę Nadzorczą, która regularnie otrzymuje informacje o profilu ryzyka Banku i Grupy Kapitałowej Banku oraz o najważniejszych działaniach podejmowanych w zakresie zarządzania ryzykiem płynności. Rada Nadzorcza zatwierdza także raporty potwierdzające zgodność pomiędzy profilem ryzyka płynności a tolerancją na ryzyko płynności określoną na poziomie Banku oraz Grupy Kapitałowej Banku. Zarząd odpowiada za zarządzanie ryzykiem płynności Banku, w tym za nadzorowanie i monitorowanie działań podejmowanych przez Bank w zakresie zarządzania ryzykiem płynności. Zarząd uchwała przepisy wewnętrzne dotyczące zarządzania ryzykiem płynności.

Strategia zarządzania ryzykiem w PKO Banku Polskim SA i Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA określa akceptowalny poziom ryzyka płynności zarówno w Banku jak i Grupie Kapitałowej Banku oraz określa zasady zarządzania ryzykiem płynności w Grupie Kapitałowej Banku.

Bank sprawuje nadzór nad funkcjonowaniem zarządzania ryzykiem płynności w poszczególnych podmiotach zależnych Grupy Kapitałowej Banku. W ramach nadzoru, Bank wpływa na metody zarządzania ryzykiem płynności w tych podmiotach oraz wspiera ich rozwój. Bank uwzględnia także poziom ryzyka płynności w działalności poszczególnych podmiotów w ramach systemu monitorowania i raportowania ryzyka płynności na poziomie Grupy Kapitałowej Banku.

Funkcje skarbowe oraz zarządzania ryzykiem płynności są w Banku rozdzielone pomiędzy Obszar Bankowości Korporacyjnej i Inwestycyjnej a Obszar Zarządzania Ryzykiem, natomiast w ramach poszczególnych podmiotów Grupy Kapitałowej Banku są scentralizowane. Wewnętrzny transfer płynności w ramach Grupy Kapitałowej Banku ograniczany jest do poziomu zgłaszanego zapotrzebowania na finansowanie oraz przyznanych limitów.

Grupa Kapitałowa Banku, posiada różnego rodzaju długoterminowe źródła zewnętrznego finansowania, w ramach których należy wymienić kredyty pozyskane od międzynarodowych instytucji finansowych, emisje obligacji w ramach Programu Emisji Obligacji Własnych PKO Banku Polskiego SA na rynku krajowym oraz programu Euro Medium Term Notes (EMTN) na rynku zagranicznym, emisje obligacji na rynku zagranicznym za pośrednictwem PKO Finance AB w ramach programu EMTN, emisje listów zastawnych przez PKO Bank Hipoteczny SA oraz sekurytyzacje aktywów przez PKO Leasing SA.

2.8.2. Identyfikacja pomiar i ocena ryzyka płynności

Identyfikacja ryzyka płynności polega na identyfikacji aktualnych i potencjalnych jego źródeł oraz na szacowaniu istotności jego potencjalnego wpływu na działalność Banku i Grupy Kapitałowej Banku.

Podstawą polityki Grupy Kapitałowej Banku w zakresie płynności jest utrzymywanie odpowiedniego poziomu nadwyżki płynności poprzez wzrost portfela płynnych papierów wartościowych oraz stabilnych źródeł finansowania (w szczególności stabilnej bazy depozytowej). W ramach zarządzania ryzykiem płynności wykorzystuje się również instrumenty rynku pieniężnego, w tym operacje otwartego rynku NBP.

W Grupie Kapitałowej Banku wykorzystywane są m.in. następujące miary ryzyka płynności:

- 1) kontraktowa luka płynności – zestawienie wszystkich pozycji bilansu ze względu na ich umowny termin zapadalności i wymagalności,
- 2) urealniona luka płynności – zestawienie poszczególnych kategorii bilansu ze względu na ich urealniony termin zapadalności lub wymagalności,
- 3) wskaźnik pokrycia wypływów netto (LCR) – miara określająca relację płynnych aktywów wysokiej jakości do wypływów netto w horyzoncie 30 dni w warunkach skrajnych (miara nadzorcza określona w Rozporządzeniu CRR),
- 4) wskaźnik pokrycia stabilnego finansowania netto (NSFR) – miara określająca relację pozycji zapewniających stabilne finansowanie do pozycji wymagających stabilnego finansowania,
- 5) rezerwa płynności – różnica pomiędzy najbardziej płynnymi aktywami, a oczekiwanymi i potencjalnymi zobowiązaniami, które stają się wymagalne w danym okresie,
- 6) nadwyżka płynności – miara określająca zdolność Banku do utrzymania płynności w każdym dniu w trakcie okresu zwanego „horyzontem przeżycia”, w warunkach skrajnych, uwzględniających scenariusze o różnym stopniu dotkliwości i prawdopodobieństwa,
- 7) krajowe wskaźniki nadzorcze M3-M4 – miary określone w uchwale 386/2008 KNF w sprawie wiążących banki norm płynności,
- 8) wskaźnik relacji stabilnych środków finansowania do aktywów niepłynnych – relacja stanu stabilnej bazy depozytowej, funduszy własnych oraz stabilnych rynkowych źródeł finansowania do kredytów, aktywów trwałych oraz niepłynnych papierów wartościowych,
- 9) wskaźnik koncentracji długoterminowych rynkowych źródeł finansowania – relacja długoterminowych źródeł finansowania, grupowanych łącznie według zdefiniowanego okresu wymagalności, do bazy depozytowej i wszystkich długoterminowych źródeł finansowania,
- 10) miary stabilności portfela depozytów i kredytów,
- 11) wskaźniki wczesnego ostrzegania – monitorowanie ich poziomu ma na celu wczesne wykrycie niekorzystnych zjawisk mogących mieć negatywny na sytuację płynnościową Banku lub sektora finansowego,
- 12) testy warunków skrajnych (stress-testy płynności).

Podstawowym celem przeprowadzania testów warunków skrajnych (stress-testu) w ramach zarządzania ryzykiem płynności jest zidentyfikowanie i określenie czynników stanowiących największe zagrożenie prowadzące do ograniczenia płynności Banku oraz ich wpływu na płynność Banku, gdyby doszło do ich materializacji.

W Banku w pomiarze ryzyka płynności wykorzystywane są następujące rodzaje scenariuszy:

- 1) scenariusz horyzontu przeżycia Banku w warunkach skrajnych,
- 2) scenariusze masowego wycofywania depozytów przez klientów niefinansowych,
- 3) scenariusze wrażliwości wpływów i wypływów na zmianę warunków rynkowych,
- 4) scenariusze oddziaływania skrajnych warunków rynkowych na oczekiwane straty na portfelu kredytów mieszkaniowych,
- 5) scenariusze prognozowanego ryzyka płynności w warunkach szokowych,
- 6) scenariusze dotyczące dodatkowego zabezpieczenia zawartych instrumentów pochodnych na wypadek obniżenia oceny kredytowej Banku,
- 7) stress-testy odwrócone.

Wyniki testów warunków skrajnych wykorzystywane są w szczególności w:

- 1) monitorowaniu ekspozycji Banku na ryzyko płynności w warunkach skrajnych,
- 2) procesie ustalania limitów i wartości progowych nałożonych na miary ryzyka płynności,
- 3) kontrolowaniu utrzymania nadwyżki płynności, w każdym dniu w trakcie okresu zwanego „horyzontem przeżycia”,
- 4) procesie planowania finansowego w Banku,
- 5) określaniu symptomów uruchamiających płynnościowy plan awaryjny Banku.

2.8.3. Kontrola ryzyka płynności

Kontrola ryzyka płynności obejmuje ustalanie dostosowanych do skali oraz złożoności Banku i Grupy Kapitałowej Banku, limitów strategicznych tolerancji na ryzyko płynności, limitów i wartości progowych określających akceptowalny poziom narażenia podmiotów Grupy Kapitałowej Banku na ryzyko płynności krótko-, średnio- i długoterminowej.

2.8.4. Monitorowanie ryzyka płynności

Prezentowane poniżej urealnione luki płynności zawierają zestawienie zapadających aktywów i wymagalnych zobowiązań oraz dodatkowo zostały urealnione w zakresie niektórych pozycji bilansowych w celu właściwego zobrazowania pozycji płynnościowej Banku i podmiotów Grupy Kapitałowej Banku.

Najważniejsze urealnienia dotyczą:

- 1) osadu depozytów (z wyłączeniem rynku międzybankowego) i ich wymagalności – depozyty klientów (rachunki bieżące, konta oszczędnościowe oraz depozyty terminowe) zostały zakwalifikowane do odpowiednich przedziałów czasowych uwzględniając ich stabilność (utrzymywanie się odpowiedniego poziomu salda lub odnawialność po terminie wymagalności),
- 2) osadu kredytów w rachunkach bieżących podmiotów niefinansowych i ich zapadalności – kredyty w rachunku bieżącym zostały zakwalifikowane do odpowiednich przedziałów czasowych uwzględniających odnawialność tych kredytów,
- 3) płynnych papierów wartościowych i ich terminu zapadalności – płynne papiery wartościowe zostały zakwalifikowane do przedziału do 7 dni zgodnie z możliwym terminem ich upłynięcia (zastawu, sprzedaży).

Poniższe tabele prezentują dane dotyczące luki okresowej oraz skumulowanej luki okresowej Banku i podmiotów Grupy Kapitałowej Banku, według stanu na 31 grudnia 2018 roku oraz według stanu na 31 grudnia 2017 roku.

Tabela 2.33. Urealniona luka płynności* - aktywa i zobowiązania

2018	a'vista	0-1 miesiąc	1-3 miesiące	3-6 miesiące	6-12 miesiące	1-2 lata	2-5 lat	powyżej 5 lat
PKO Bank Polski SA								
Luka okresowa	22 921	25 839	-1 358	1 498	11 224	17 386	21 296	-98 807
Luka skumulowana	22 921	48 760	47 402	48 900	60 124	77 511	98 807	0
Podmioty Grupy Kapitałowej Banku								
Luka okresowa	85	4 294	-1 285	-1 472	568	-4 412	-6 442	8 664
Luka skumulowana	85	4 379	3 094	1 623	2 191	-2 221	-8 664	0
Razem - Luka okresowa	23 006	30 133	-2 643	26	11 792	12 974	14 854	-90 143
Razem - Luka skumulowana	23 006	53 140	50 497	50 523	62 315	75 289	90 143	0

2017	a'vista	0-1 miesiąc	1-3 miesiące	3-6 miesiące	6-12 miesiące	1-2 lata	2-5 lat	powyżej 5 lat
PKO Bank Polski SA								
Luka okresowa	15 256	22 934	-1 927	1 912	12 096	10 242	34 258	-94 771
Luka skumulowana	15 256	38 190	36 263	38 175	50 271	60 513	94 771	-
Podmioty Grupy Kapitałowej Banku								
Luka okresowa	755	4 286	1 056	-2 089	-6 006	-92	-3 858	5 947
Luka skumulowana	755	5 041	6 097	4 008	-1 997	-2 090	-5 947	-
Razem - Luka okresowa	16 011	27 220	-871	-177	6 091	10 150	30 401	-88 824
Razem - Luka skumulowana	16 011	43 231	42 360	42 182	48 273	58 423	88 824	0

* Wyznaczona jako suma urealnionej luki płynności PKO Banku Polskiego SA, PKO Banku Hipotecznego i KREDOBANK oraz kontraktowej luki płynności pozostałych spółek Grupy Kapitałowej Banku.

We wszystkich przedziałach urealniona skumulowana luka płynności Grupy Kapitałowej Banku wykazywała wartości dodatnie. Oznacza to skumulowaną nadwyżkę zapadających aktywów nad wymagalnymi zobowiązaniami. Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące kontraktowej pozabilansowej luki płynności instrumentów pochodnych Grupy Kapitałowej Banku.

Tabela 2.34. Kontraktowa pozabilansowa luka płynności instrumentów pochodnych dla Grupy Kapitałowej Banku

2018	0-1 miesiąc	1-3 miesiące	3-6 miesiące	6-12 miesiące	1-2 lata	2-5 lat	Powyżej 5 lat	Razem
Razem - Luka okresowa	-107	72	36	-355	343	982	35	1 006
Razem - Luka skumulowana	-107	-35	1	-354	-11	972	1 006	-

2017	0-1 miesiąc	1-3 miesiące	3-6 miesiące	6-12 miesiące	1-2 lata	2-5 lat	Powyżej 5 lat	Razem
Razem - Luka okresowa	-120	7	-43	96	551	1 389	500	2 380
Razem - Luka skumulowana	-120	-113	-156	-60	491	1 880	2 380	-

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ Powszechniej
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Poniższa tabela przedstawia rezerwę płynności i nadwyżkę płynności Banku według stanu na 31 grudnia 2018 roku oraz według stanu na 31 grudnia 2017 roku.

Tabela 2.35. Nadwyżka płynności Banku

MIARA WRAŻLIWOŚCI	2018	2017
Nadwyżka płynności w horyzoncie do 30 dni	21 323	14 318

Bank utrzymuje wysoki, bezpieczny poziom nieobciążonych, wysokiej jakości aktywów płynnych, które stanowią zabezpieczenie na wypadek zrealizowania się scenariuszy skrajnych płynności (nadwyżka płynności). Do aktywów łatwo zbywalnych zaliczane są: gotówka (pomniejszona o minimalny stan utrzymywany w bankomatach i oddziałach Banku), środki na rachunkach nostro (z wyłączeniem średniego poziomu rezerwy obowiązkowej), lokaty międzybankowe ulokowane w innych bankach oraz płynne papiery wartościowe.

Tabela 2.36. Pozycje nadwyżki płynności dotyczące aktywów płynnych w Banku

POZYCJA	2018	2017
Gotówka	5 075	4 617
Rachunki nostro i lokaty	16 335	6 005
Bony i obligacje skarbowe	39 884	33 134
Bony pieniężne	2 900	4 199
Inne płynne papiery wartościowe	988	1 627

Poniższa tabela przedstawia nadzorcze miary płynności Banku oraz Grupy Kapitałowej Banku według stanu na 31 grudnia 2018 roku oraz według stanu na 31 grudnia 2017 roku.

Tabela 2.37. Nadzorcze miary płynności [wzór LIQ 2]

PKO Bank Polski SA		
Miara	2018	2017
M3	17,44	13,92
M4	1,22	1,19
Grupa Kapitałowa Banku		
Miara	2018	2017
LCR	132,0%	156,0%
NSFR	117,7%	113,9%

W okresie od 31 grudnia 2017 roku do 31 grudnia 2018 roku wartości wskaźników miar nadzorczych utrzymywały się powyżej limitów nadzorczych.

Struktura źródeł finansowania Banku została opisana w rocznym Sprawozdaniu finansowym Banku za rok zakończony 31 grudnia 2018 roku opublikowanym 04 marca 2019 roku (nota 68. Zarządzanie ryzykiem płynności, Struktura źródeł finansowych). Bank stosuje strategię polegającą na wykorzystaniu jako podstawowego źródła finansowania we wszystkich walutach stabilnej części bazy depozytowej. Istotny udział w finansowaniu Banku oraz Grupy Kapitałowej Banku (w szczególności w przypadku walut obcych) stanowią także emisje obligacji denominowanych w EUR, CHF, PLN i USD oraz listów zastawnych denominowanych w EUR i PLN. Nadwyżki finansowania pozyskanego z rynku w danej walucie (emisje papierów wartościowych) wykorzystywane są do zarządzania walutowymi potrzebami płynnościowymi Banku przy zastosowaniu transakcji pochodnych (przede wszystkim CIRS, FX swap).

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Tabela 2.38. - Wskaźnik pokrycia wypływów netto Grupy Kapitałowej Banku (średnia za 2018 rok) [wzór LIQ1]

		2018							
Zakres konsolidacji (indywidualne/skonsolidowane)		Całkowita wartość nieważona (średnia)				Całkowita wartość ważona (średnia)			
Waluta i jednostki (PLN mln)									
Koniec kwartału (DD miesiąc RRR)		31-03-2018	30-06-2018	30-09-2018	31-12-2018	31-03-2018	30-06-2018	30-09-2018	31-12-2018
Liczba punktów danych użytych do obliczenia średnich		12	12	12	12	12	12	12	12
AKTYWA PŁYNNE WYSOKIEJ JAKOŚCI									
1	Aktywa płynne wysokiej jakości ogółem					46 128	46 504	46 295	47 203
WYPŁYWY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH									
2	Depozyty detaliczne i depozyty klientów będących małymi przedsiębiorstwami, w tym:	149 323	149 362	149 772	151 601	10 446	10 453	10 466	10 712
3	Depozyty stabilne	109 367	110 097	111 073	111 663	5 468	5 505	5 554	5 583
4	Depozyty mniej stabilne	39 951	39 256	38 684	39 920	4 973	4 939	4 898	5 110
5	Niezabezpieczone finansowanie hurtowe	59 957	63 046	65 953	68 806	17 479	18 253	18 913	20 557
6	Depozyty operacyjne (wszyscy kontrahenci) i depozyty w ramach sieci współpracy banków spółdzielczych	52 652	55 562	58 505	54 785	12 099	12 501	12 893	11 811
7	Depozyty nieoperacyjne (wszyscy kontrahenci)	6 537	6 647	6 700	13 192	4 612	4 915	5 271	7 917
8	Dług niezabezpieczony	767	837	748	829	767	837	748	829
9	Zabezpieczone finansowanie hurtowe					0	1	3	3
10	Dodatkowe wymogi	48 938	46 129	45 605	46 689	8 929	8 500	8 466	8 631
11	Wpływy związane z ekspozycją na instrumenty pochodne i inne wymogi w zakresie zabezpieczeń	3 403	3 684	3 862	3 950	3 403	3 684	3 862	3 950
13	Instrumenty kredytowe i instrumenty wsparcia płynności	45 535	42 446	41 743	42 739	5 525	4 816	4 605	4 682
14	Inne zobowiązania umowne związane z finansowaniem	2 104	2 401	2 378	2 329	1 319	1 610	1 520	1 454
15	Inne zobowiązania warunkowe związane z finansowaniem	17 523	18 283	18 726	18 710	3 868	3 644	3 657	3 656
16	WYPŁYWY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH OGÓŁEM					42 040	42 461	43 025	45 014
WYPŁYWY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH									
17	Zabezpieczone transakcje kredytowe (np. z udzielonym przyrzeczeniem odkupu)	847	610	644	478	59	43	45	33
18	Wpływy z w pełni obsługiwanych ekspozycji	8 354	8 894	10 003	11 267	6 095	6 690	7 634	8 745
19	Inne wpływy środków pieniężnych	2 147	1 983	1 928	1 761	1 498	1 305	1 219	1 023
20	WYPŁYWY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH OGÓŁEM	11 348	11 487	12 575	13 505	7 652	8 038	8 898	9 802
EU-20c	Wpływy podlegające ograniczeniu wynoszącemu 75%	11 348	11 487	12 575	13 505	7 652	8 038	8 898	9 802
WARTOŚĆ SKORYGOWANA OGÓŁEM									
21	ZABEZPIECZENIE PRZED UTRATĄ PŁYNNOŚCI					46 128	46 504	46 295	47 203
22	WYPŁYWY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH NETTO OGÓŁEM					34 388	34 424	34 127	35 213
23	WSKAŹNIK POKRYCIA WYPŁYWÓW NETTO (%)					135%	135%	136%	134%

Wskaźnik pokrycia wypływów netto wyznaczany jest jednostkowo przez każdy podmiot Grupy Kapitałowej Banku objęty wymogiem wyznaczania tego wskaźnika oraz skonsolidowany dla Grupy Kapitałowej Banku razem. Lista spółek uwzględnionych w ramach konsolidacji jest określana zgodnie z zakresem konsolidacji ostrożnościowej.

Według stanu na koniec grudnia 2018 roku Grupa Kapitałowa Banku posiadała 3 waluty, dla których stosunek wartości zobowiązań w danej walucie do łącznej wartości zobowiązań we wszystkich walutach wynosił co najmniej 5%: PLN, EUR oraz CHF. Grupa Kapitałowa Banku posiadała wskaźnik LCR powyżej 100% dla wszystkich walut łącznie oraz dla waluty PLN.

Według stanu na koniec grudnia 2018 roku wpływy z tytułu instrumentów pochodnych wyznaczone zgodnie z Rozporządzeniem CRR wynosiły 0,5 mld PLN, natomiast wpływ scenariusza niekorzystnych warunków rynkowych na instrumenty pochodne, transakcje finansowania oraz inne umowy stanowił 0,8% całkowitej nieważonej wartości wypływów ujmowanych we wskaźniku pokrycia wypływów netto.

Na koniec grudnia 2018 roku Bank udzielił PKO Bankowi Hipotecznemu SA linię kredytową o charakterze stand-by w kwocie 1,5 mld PLN, z czego niewykorzystana kwota udzielonych zobowiązań wynosiła 0,6 mld PLN.

2.8.5. Raportowanie ryzyka płynności

W Banku opracowywane są raporty dotyczące ryzyka płynności w trybie dziennym, tygodniowym, miesięcznym oraz kwartalnym, przy czym raporty miesięczne oraz kwartalne dotyczą także Grupy Kapitałowej Banku. Raporty zawierają informacje o ekspozycji na ryzyko płynności oraz informacje na temat wykorzystania limitów na to ryzyko. Odbiorcami raportów są przede wszystkim: KZAP, KR, Zarząd, Komitet ds. Ryzyka Rady Nadzorczej oraz Rada Nadzorcza.

2.8.6. Działania zarządcze dotyczące ryzyka płynności

Głównymi narzędziami zarządzania ryzykiem płynności w Grupie Kapitałowej Banku są:

- 1) procedury dotyczące zarządzania ryzykiem płynności, w tym w szczególności plany awaryjne,
- 2) limity i wartości progowe ograniczające ryzyko płynności,
- 3) transakcje depozytowe, lokacyjne, pochodne, w tym walutowe transakcje strukturalne, oraz transakcje kupna i sprzedaży papierów wartościowych,
- 4) transakcje zapewniające długoterminowe finansowanie działalności kredytowej.

Metody zarządzania ryzykiem płynności w podmiotach Grupy Kapitałowej Banku określają przepisy wewnętrzne, wprowadzane przez podmioty, dla których ryzyka płynności jest istotne. Przepisy te opracowywane są po zasięgnięciu opinii Banku i z uwzględnieniem rekomendacji kierowanych przez Bank.

Akceptowalny poziom ryzyka zarówno na poziomie Banku jak i Grupy Kapitałowej Banku określany jest w ramach Strategii zarządzania ryzykiem w PKO Banku Polskim SA i Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA.

Bank co najmniej raz do roku przeprowadza przegląd procesu zarządzania ryzykiem (z uwzględnieniem wytycznych ILAAP) w celu weryfikacji czy proces zarządzania ryzykiem płynności jest odpowiedni do skali i złożoności ryzyka płynności na jakie narażony jest Bank oraz spójny z procesem zarządzania pozostałymi ryzykami i wymogami regulacyjnym. Działanie to zapewnia utrzymanie stałej skuteczności instrumentów zabezpieczających i środków ograniczających ryzyko. Dodatkowo skuteczność procesu zarządzania ryzykiem jest stale monitorowana w ramach raportów określonych w rozdziale 2.8.5 niniejszego Raportu.

2.9. Ryzyko operacyjne

2.9.1. Wstęp

Ryzyko operacyjne jest rozumiane jako ryzyko powstania straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, ludzi, systemów lub zdarzeń zewnętrznych. Ryzyko operacyjne uwzględnia ryzyko prawne, a nie obejmuje ryzyka utraty reputacji i ryzyka biznesowego.

Celem zarządzania ryzykiem operacyjnym jest zwiększenie bezpieczeństwa prowadzonej przez Grupę Kapitałową Banku działalności operacyjnej przez udoskonalanie efektywnych, dostosowanych do profilu i skali działalności mechanizmów identyfikacji, oceny, pomiaru, kontroli, monitorowania, ograniczania i raportowania ryzyka operacyjnego.

Bieżące zarządzanie ryzykiem operacyjnym realizowane jest przez każdego pracownika Grupy Kapitałowej Banku w zakresie swoich zadań i obowiązków i polega na zapobieganiu materializacji zdarzeń operacyjnych powstających przy obsłudze produktów, realizacji procesów i eksploatacji aplikacji oraz na reagowaniu na występujące zdarzenia operacyjne. Reagowanie obejmuje:

- 1) identyfikowanie zdarzeń oraz wyjaśnianie przyczyn ich powstawania,
- 2) określanie skutków zdarzeń operacyjnych,
- 3) rejestrowanie danych o zdarzeniach operacyjnych i ich skutkach,
- 4) monitorowanie informacji o zdarzeniach operacyjnych i ich skutkach,
- 5) likwidowanie negatywnych skutków zdarzeń operacyjnych,
- 6) wdrażanie działań naprawczych i prewencyjnych.

Profil ryzyka operacyjnego Banku oraz Grupy Kapitałowej Banku rozumiany jako skala i struktura ekspozycji na ryzyko operacyjne, określony jest przez strategiczne limity tolerancji na ryzyko operacyjne.

Przepisy wewnętrzne Banku jednoznacznie określają podział kompetencji pomiędzy Radą Nadzorczą, a Zarządem w obszarze zarządzania ryzykiem operacyjnym. Rada Nadzorcza, w ramach zarządzania ryzykiem operacyjnym, nadzoruje proces zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym:

- 1) zatwierdza strategiczne limity tolerancji na ryzyko operacyjne Banku i Grupy Kapitałowej Banku,
- 2) zatwierdza strategię zarządzania ryzykiem operacyjnym,
- 3) ocenia proces zarządzania ryzykiem operacyjnym, w szczególności na podstawie cyklicznych raportów ryzyka operacyjnego uwzględniających roczną ocenę adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Zarząd, w ramach zarządzania ryzykiem operacyjnym, ustala proces zarządzania ryzykiem operacyjnym, w szczególności:

- 1) wyznacza cel zarządzania ryzykiem operacyjnym,
- 2) kształtuje strategię zarządzania ryzykiem operacyjnym,
- 3) podejmuje uchwały w sprawie zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym, strategicznych limitów tolerancji na ryzyko operacyjne oraz znacznych zmian i rozszerzeń podejścia AMA,
- 4) akceptuje wartość korekty kierowniczej dotyczącej wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego zgodnie z podejściem AMA,
- 5) przyjmuje raporty i informacje na temat ryzyka operacyjnego.

Prawidłowość realizacji procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym weryfikowana jest cyklicznie w ramach:

- 1) przeglądu strategii i procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym mającego na celu ocenę adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym,
- 2) samooceny utrzymania zgodności z wymogami dotyczącymi podejścia AMA,
- 3) walidacji podejścia AMA,
- 4) audytu wewnętrznego.

Podmioty wchodzące w skład Grupy Kapitałowej Banku zarządzają ryzykiem operacyjnym wspólnie z zasadami zarządzania tym ryzykiem w Banku, z uwzględnieniem zakresu i rodzaju powiązań podmiotów wchodzących w skład Grupy Kapitałowej Banku, specyfiki i skali działalności poszczególnych podmiotów.

2.9.2. Identyfikacja, pomiar i ocena ryzyka operacyjnego

2.9.2.1. Identyfikacja, metoda pomiaru i oceny ryzyka operacyjnego

Dla potrzeb zarządzania ryzykiem operacyjnym, Bank gromadzi dane wewnętrzne i zewnętrzne o zdarzeniach operacyjnych oraz przyczynach i skutkach ich powstania, dane o czynnikach otoczenia biznesowego, wyniki samooceny ryzyka operacyjnego, dane dotyczące wartości wskaźników ryzyka operacyjnego oraz dane dotyczące jakości kontroli wewnętrznej.

Samoocena ryzyka operacyjnego obejmuje identyfikację i ocenę ryzyka operacyjnego dla produktów, procesów i aplikacji informatycznych Banku oraz zmian organizacyjnych i jest przeprowadzana cyklicznie oraz przed wprowadzaniem nowych lub zmienianych produktów, procesów i aplikacji Banku

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ Powszechnej
KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
(W MILIONACH ZŁOTYCH)**

z wykorzystaniem zgromadzonych danych o zdarzeniach operacyjnych oraz informacji pozyskiwanych w trakcie pomiaru, monitorowania, współpracy z podmiotami Grupy Kapitałowej Banku oraz raportowania ryzyka operacyjnego, w tym audytów wewnętrznych oraz audytów bezpieczeństwa.

W 2018 roku decydujący wpływ na profil ryzyka operacyjnego Grupy Kapitałowej Banku miały PKO Bank Polski SA oraz Grupa Kapitałowa PKO Leasing SA.

Pomiar ryzyka operacyjnego w Banku ma na celu określenie skali zagrożeń związanych z występowaniem ryzyka operacyjnego przy wykorzystaniu ustalonych miar ryzyka. Pomiar ryzyka operacyjnego obejmuje:

- 1) obliczanie wskaźników ryzyka operacyjnego: *KRI* i *RI*,
- 2) obliczanie wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego zgodnie z podejściem *AMA* (Bank) oraz *BIA* (oddziały w Niemczech i w Czechach oraz podmioty Grupy Kapitałowej Banku objęte konsolidacją ostrożnościową),
- 3) testy warunków skrajnych,
- 4) obliczanie kapitału wewnętrznego dla Grupy Kapitałowej Banku.

Wymóg *BIA* w zakresie działalności prowadzonej przez Bank objętej podejściem *BIA* obliczany jest zgodnie z Rozporządzeniem CRR (część III, tytuł III) i dotyczy tej części działalności prowadzonej przez Bank, do której Bank posiada zezwolenie KNF uzyskane w związku z łączeniem podejścia *BIA* i *AMA* do obliczania wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego.

Bank szacuje parametry rozkładów wykorzystywanych do pomiaru ryzyka operacyjnego na podstawie danych wewnętrznych i zewnętrznych o zdarzeniach operacyjnych. Algorytm szacowania tych parametrów uwzględnia progi strat, od których gromadzone są informacje o zdarzeniach operacyjnych. Wysokość progów dla zdarzeń wewnętrznych została ustalona z uwzględnieniem ekonomicznego kosztu gromadzenia informacji o zdarzeniach operacyjnych i ich wartości dodanej w pomiarze ryzyka operacyjnego. Wykorzystywane zewnętrzne dane o zdarzeniach operacyjnych pochodzą m. in. z systemu wymiany informacji na temat zdarzeń z obszaru ryzyka operacyjnego, prowadzonego przez Związek Banków Polskich (ZORO). Dodatkowo w pomiarze ryzyka operacyjnego uwzględniane są dane makroekonomiczne oraz dane obrazujące rozmiar działalności operacyjnej i biznesowej Banku.

Wymóg w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego zgodnie z podejściem *AMA* odpowiada wartości zagrożonej na ryzyko operacyjne, powiększonej o wynik analizy scenariuszowej oraz skorygowanej o wartość korekty z tytułu zmian jakości kontroli wewnętrznej i korekty kierowniczej, zgodnie z poniższą formułą:

$$AMA = (LDA+AS) \cdot (1+KW) + KK$$

gdzie:

AMA	-	wymóg w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego (wymóg <i>AMA</i>),
LDA	-	wartość zagrożona,
AS	-	wynik analizy scenariuszowej,
KW	-	korekta z tytułu zmian jakości kontroli wewnętrznej,
KK	-	korekta kierownicza.

Miara wymogu *AMA* obejmuje potencjalnie poważne przypadki skrajne, osiągając normę ostrożnościową porównywalną z poziomem ufności 99,9% przez okres jednego roku.

Wyczenia wartości zagrożonej dokonuje się za pomocą podejścia rozkładu strat (*LDA*). W ramach tego podejścia, na podstawie historycznych wewnętrznych i zewnętrznych danych o zdarzeniach operacyjnych oraz o otoczeniu operacyjnym, mierzy się potencjalną stratę, która nie zostanie przekroczona w ciągu najbliższego roku.

Celem analizy scenariuszowej jest uwzględnienie w wymogu *AMA* ryzyka operacyjnego związanego z typami zdarzeń operacyjnych, które nie zostały pokryte podejściem *LDA*.

Korekta z tytułu zmian jakości kontroli wewnętrznej pozwala na uwzględnienie możliwości pogorszenia jakości kontroli wewnętrznej w Banku skutkującej wzrostem częstotliwości lub dotkliwości zdarzeń operacyjnych.

Celem korekty kierowniczej jest uwzględnienie w kalkulacji wymogu *AMA* nadzwyczajnych zdarzeń, które ze względu na swoją specyfikę nie zostały uwzględnione w wymogu *AMA* w ramach podejścia *LDA* ani w ramach analizy scenariuszowej.

W ramach pomiaru ryzyka przeprowadzane są testy warunków skrajnych, które dotyczą potencjalnych następstw realizacji skrajnie niekorzystnych, lecz możliwych, scenariuszy. Ma to na celu określenie wrażliwości wyników Banku na realizację scenariusza testowego oraz ustalenie czy wymóg *AMA* pokrywa łączną kwotę strat wynikających z realizacji tych scenariuszy. Dotychczasowe wyniki testów warunków skrajnych nie podważają dostatecznego konserwatywności wymogu *AMA*. Dodatkowo Bank dokonuje testowania wstecznego poprawności obliczonego wymogu *AMA*. Wyniki testowania wstecznego potwierdzają dostateczny konserwatywność wymogu *AMA*.

Departament Walidacji Modeli, jako niezależna komórka organizacyjna Centrali, cyklicznie dokonuje walidacji stosowanego podejścia *AMA*. Celem walidacji podejścia *AMA* jest niezależna ocena stopnia realizacji przez model potrzeb biznesowych znanych w momencie przeprowadzania walidacji.

2.9.2.2. Polityka ubezpieczeniowa Banku

W celu zminimalizowania niekorzystnych skutków finansowych zdarzeń operacyjnych PKO Bank Polski SA prowadzi politykę ubezpieczeniową polegającą na zapewnieniu ciągłej i efektywnej ochrony ubezpieczeniowej w zamian za akceptowalny poziom kosztów. PKO Bank Polski SA dąży do stosowania jednolitych zasad ubezpieczenia dla całej Grupy Kapitałowej Banku tak aby zoptymalizować zakres oraz koszty ochrony ubezpieczeniowej poprzez wykorzystanie efektu skali.

Program ubezpieczeniowy Banku jest na bieżąco monitorowany pod kątem identyfikacji potrzeby niezbędnych zmian.

2.9.2.3. Wpływ ubezpieczeń

Bank w obliczaniu wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego uwzględnia wpływ ubezpieczeń.

Wykorzystywane przez Bank do pomniejszenia wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego polisy ubezpieczeniowe spełniają kryteria określone w art. 323 Rozporządzenia CRR i są zgodne z przepisami wewnętrznymi Banku w zakresie wyliczenia wartości pomniejszeń wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ubezpieczeń. Polisy ubezpieczeniowe Banku dotyczą przede wszystkim ubezpieczenia mienia od wszystkich ryzyk oraz odpowiedzialności cywilnej Banku. Przy wyliczeniu pomniejszeń z tytułu posiadanych ubezpieczeń Bank uwzględnia udział własny oraz franszycę.

Zgodnie z art. 323 Rozporządzenia CRR obniżenie wymogów w zakresie funduszy własnych z tytułu uznania ubezpieczeń i innych mechanizmów transferu ryzyka nie przekracza wartości 20% wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego przed uwzględnieniem technik ograniczania ryzyka.

2.9.3. Kontrola ryzyka operacyjnego

Celem kontroli ryzyka operacyjnego jest dążenie do utrzymania poziomu ryzyka operacyjnego Banku i Grupy Kapitałowej Banku na ustalonym poziomie.

Kontrola ryzyka operacyjnego obejmuje ustalenie dostosowanych do skali i złożoności działalności Banku oraz Grupy Kapitałowej Banku mechanizmów kontroli ryzyka w postaci limitów ryzyka operacyjnego, w szczególności strategicznych limitów tolerancji na ryzyko operacyjne, limitów strat oraz wskaźników ryzyka operacyjnego, wraz z wartościami progowymi i krytycznymi.

Strategiczne limity tolerancji na ryzyko operacyjne określa Zarząd i zatwierdza Rada Nadzorcza. Dodatkowo Zarząd określa poziomy wykorzystania strategicznych limitów tolerancji na ryzyko operacyjne dla Banku oraz dla Grupy Kapitałowej Banku, których przekroczenie jest sygnałem do podjęcia działań zarządczych ograniczających ryzyko operacyjne.

W Banku funkcjonuje system limitów strat przypisanych poszczególnym jednostkom organizacyjnym Banku i komórkom organizacyjnym Centrali lub pionom funkcjonalnym, którego celem jest określenie maksymalnego, dopuszczalnego poziomu ryzyka operacyjnego dla poszczególnych jednostek organizacyjnych Banku i komórek organizacyjnych Centrali lub pionów funkcjonalnych, zapewniającego niedopuszczenie do przekroczenia strategicznych limitów tolerancji na ryzyko operacyjne.

2.9.4. Monitorowanie ryzyka operacyjnego

Monitorowanie ryzyka operacyjnego ma na celu obserwację odchyień od założonych punktów odniesienia (w szczególności limitów, wartości progowych, pomiarów z poprzedniego okresu, rekomendacji i zaleceń) w celu diagnozowania obszarów wymagających działań zarządczych.

Bank regularnie monitoruje w szczególności:

- 1) stopień wykorzystania strategicznych limitów tolerancji dla Banku, Grupy Kapitałowej Banku oraz limitów strat na ryzyko operacyjne dla Banku,
- 2) zdarzenia operacyjne i ich skutki,
- 3) wyniki samooceny ryzyka operacyjnego,
- 4) wymóg w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego zgodnie z podejściem *BIA* w zakresie działalności oddziałów w Niemczech i w Czechach oraz zgodnie z podejściem *AMA* w zakresie pozostałej działalności prowadzonej przez Bank, a dla podmiotów Grupy Kapitałowej Banku objętych konsolidacją ostrożnościową zgodnie z podejściem *BIA*,
- 5) wyniki testów warunków skrajnych, w tym odwrotnych testów warunków skrajnych,
- 6) wartości wskaźników ryzyka operacyjnego w relacji do wartości progowych i krytycznych,
- 7) poziom ryzyka dla Banku oraz Grupy Kapitałowej Banku, obszarów i narzędzi zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku takich jak samoocena, wskaźniki ryzyka operacyjnego, limity strat,
- 8) skuteczność i terminowość podejmowanych działań zarządczych w ramach redukcji lub transferu ryzyka operacyjnego,
- 9) działania zarządcze związane z występowaniem podwyższonego lub wysokiego poziomu ryzyka operacyjnego oraz ich skuteczność w zakresie obniżenia poziomu ryzyka operacyjnego.

2.9.5. Raportowanie ryzyka operacyjnego

Raportowanie informacji dotyczących ryzyka operacyjnego prowadzi się na potrzeby wyższej kadry kierowniczej, KRO, KR, Zarządu oraz Rady Nadzorczej w cyklach miesięcznych i kwartalnych.

Odbiorcami informacji miesięcznych są KRO, wyższa kadra kierownicza, komórki organizacyjne Centrali oraz specjalistyczne jednostki organizacyjne odpowiedzialne za systemowe zarządzanie ryzykiem operacyjnym. Informacja miesięczna zawiera w szczególności informacje o:

- 1) liczbie i skutkach zdarzeń operacyjnych,
- 2) strukturze zdarzeń operacyjnych,
- 3) wartościach wskaźników ryzyka operacyjnego.

Odbiorcami raportów kwartalnych są KRO, KR, Zarząd oraz Rada Nadzorcza. Raporty kwartalne zawierają w szczególności informacje na temat:

- 1) profilu ryzyka operacyjnego Banku wynikającego z procesu identyfikacji i oceny zagrożeń dla produktów, procesów i aplikacji Banku, pomiaru *LDA*,
- 2) poziomu ryzyka operacyjnego dla Banku, obszarów i narzędzi zarządzania ryzykiem operacyjnym takich jak samoocena, wskaźniki ryzyka operacyjnego, limity strat,
- 3) wyników pomiaru i monitorowania ryzyka operacyjnego,
- 4) działań podjętych celem ograniczenia ryzyka operacyjnego oraz oceny skuteczności podejmowanych działań w celu obniżenia poziomu ryzyka operacyjnego.

2.9.6. Działania zarządcze dotyczące ryzyka operacyjnego

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym realizuje się na poziomie całego Banku oraz na poziomach poszczególnych obszarów systemowego zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Systemowe zarządzanie ryzykiem operacyjnym polega na tworzeniu rozwiązań służących kontroli poziomu ryzyka operacyjnego, umożliwiającym realizację celów Banku. Głównymi obszarami systemowego zarządzania ryzykiem operacyjnym są:

- 1) bezpieczeństwo,
- 2) informatyka,
- 3) rozliczenia,
- 4) zasoby ludzkie,
- 5) działalność biznesowa,
- 6) administracja,
- 7) wsparcie (w szczególności zarządzanie ubezpieczeniami, powierzenie wykonania czynności podmiotom zewnętrznym, budowa i wdrażanie wewnętrznego modelu pomiaru ryzyka operacyjnego oraz systemów identyfikowania, oceny, monitorowania i limitowania ryzyka operacyjnego itp.).

Działania zarządcze podejmuje się w następujących przypadkach:

- 1) z inicjatywy KRO lub Zarządu,
- 2) z inicjatywy jednostek i komórek organizacyjnych Banku zarządzających ryzykiem operacyjnym,
- 3) gdy ryzyko operacyjne przekroczyło poziom ustalony przez Zarząd lub KRO.

W szczególności w przypadku, gdy poziom ryzyka operacyjnego osiągnął stan podwyższony lub wysoki Bank stosuje następujące podejścia i instrumenty zarządzania ryzykiem operacyjnym:

- 1) redukcja ryzyka – łagodzenie wpływu czynników ryzyka lub skutków jego materializacji przez wprowadzenie lub wzmocnienie instrumentów zarządzania ryzykiem operacyjnym takich jak:
  - a) instrumenty kontrolne (m.in. autoryzacja, kontrola wewnętrzna, rozdzielność funkcji),
  - b) instrumenty zarządzania zasobami ludzkimi (dobór kadr, podnoszenie kwalifikacji pracowników, systemy motywacyjne),
  - c) ustalenie lub weryfikacja wartości progowych i krytycznych wskaźników ryzyka operacyjnego,
  - d) ustalenie lub weryfikacja limitów ryzyka operacyjnego,
  - e) plany awaryjne,
- 2) transfer ryzyka – przeniesienie odpowiedzialności za pokrycie ewentualnych strat na podmiot zewnętrzny:
  - a) ubezpieczenia,
  - b) outsourcing,
- 3) unikanie ryzyka – rezygnacja z działalności generującej ryzyko lub wyeliminowanie prawdopodobieństwa wystąpienia czynnika ryzyka.

2.9.7. Poniesione straty i działania zarządcze ograniczające ryzyko operacyjne

W 2018 roku w Banku zostały ujawnione zdarzenia z tytułu ryzyka operacyjnego, z wyłączeniem strat powiązanych z procesem kredytowania, które obejmowały straty zaprezentowane w tabeli 2.39 na łączną kwotę netto w wysokości 26,34 mln PLN (45,24 mln PLN brutto).

Najistotniejsze zdarzenie operacyjne, niezwiązane z ryzykiem kredytowym, zostało ujawnione w kategorii Klienci, produkty i praktyki operacyjne i dotyczyło pozwu klienta o odszkodowanie. Bank podjął działania proceduralne ograniczające ryzyko operacyjne.

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Tabela 2.39. Straty* z tytułu zdarzeń ujawnionych

KATEGORIE ZDARZEŃ - PKO BANK POLSKI SA		2018	
Kategoria ogólna	Kategoria szczegółowa	Wysokość straty brutto**	Wysokość straty netto***
Oszustwa wewnętrzne	Działania nieuprawnione	0,15	0,09
	Kradzież i oszustwo	2,61	1,62
Zasady dotyczące zatrudnienia oraz bezpieczeństwo w miejscu pracy	Stosunki pracownicze	1,02	0,41
	Podziały i dyskryminacja	0,06	0,06
Klienci, produkty i praktyki operacyjne	Obsługa klientów, ujawnianie informacji o klientach, zobowiązania względem klientów	17,21	16,69
	Niewłaściwe praktyki biznesowe lub rynkowe	1,57	1,50
	Wady produktów	0,59	0,55
	Klasyfikacja klienta i ekspozycje	0,03	0,01
Zakłócenia działalności banku i awarie systemów	Systemy	0,77	0,44
Wykonywanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi	Wprowadzanie do systemu, wykonywanie, rozliczanie i obsługa transakcji	2,89	1,70
	Napływ i dokumentacja klientów	0,01	0,01
	Zarządzanie rachunkami klientów	0,40	0,08
	Sprzedawcy i dostawcy	0,27	0,20
Szkody związane z aktywami rzeczowymi	Kłęski żywiołowe i inne zdarzenia	1,67	0,41
Oszustwa zewnętrzne	Kradzież i oszustwo	16,01	2,57
Razem		45,24	26,34

* Straty nie uwzględniają strat z tytułu ryzyka operacyjnego powiązanych z ryzykiem kredytowym, które traktowane są jako straty ryzyka kredytowego do celów obliczania minimalnych wymogów w zakresie funduszy własnych

** Straty brutto według stanu na 31.12.2018 roku obejmują zgodnie z Rekomendacją M straty zrealizowane (np. rezerwy, odpisy, koszty), jak i straty niezrealizowane (straty potencjalne); nie uwzględniają z kolei odzysków bezpośrednich ani odzysków z tytułu mechanizmu transferu ryzyka

*** Straty netto według stanu na 31.12.2018 roku obejmują straty zrealizowane (np. rezerwy, odpisy, koszty)

W celu ograniczenia strat z tytułu ryzyka operacyjnego w Banku podejmowane są działania zarządcze mające zarówno charakter doraźny, jak i systemowy. Działania doraźne obejmują bezpośrednie reagowanie na identyfikowane źródła ryzyka, niwelowanie nieprawidłowości o charakterze odwracalnym oraz odzyskiwanie utraconych środków. Na działania systemowe składają się m.in. zabezpieczenia systemów informatycznych, doskonalenie sposobów autoryzacji transakcji, blokowanie przelewów na rachunki zidentyfikowane jako przestępcze, rozwój systemu antyfraudowego, doskonalenie procesów, optymalizacja kontroli wewnętrznej, szkolenia, transfer ryzyka (ubezpieczenia, outsourcing).

Bank stale podnosi zabezpieczenia systemów IT, w szczególności w zakresie aplikacji wykorzystywanych przez klientów Banku - dotyczy to m.in. aktywnego zwalczania stron phishingowych podszywających się pod serwis Banku, śledzenie rozwoju złośliwego oprogramowania atakującego klientów Banku, rozwoju mechanizmów detekcji zainfekowanych komputerów klientów oraz doskonalenia reguł i rozszerzania zakresu prowadzonego monitoringu transakcji elektronicznych.

W 2018 roku zaobserwowano zmianę dominującej tendencji w zakresie stosowanych mechanizmów kradzieży środków za pośrednictwem elektronicznych kanałów dostępu, polegającą na coraz częstszym wykorzystywaniu przez przestępców funkcjonalności serwisu internetowego Banku - w odpowiedzi na powyższe wdrożono dodatkową funkcjonalność autoryzacji. Wprowadzono również procedurę blokowania możliwości zlecenia operacji obciążeniowych z rachunków użytkowników iPKO Biznes, co do których zaszło podejrzenie o logowanie do bankowości elektronicznej z komputera zainfekowanego złośliwym oprogramowaniem.

Kontynuowane również były prace nad rozbudową funkcjonalności polegającej na definiowaniu limitów płatności zlecanych poprzez bankowość internetową oraz możliwością samodzielnego zarządzania nimi przez klientów z poziomu serwisu www oraz automatycznego serwisu telefonicznego (IVR).

Wprowadzona w 2016 roku weryfikacja 3D Secure znacznie ograniczyła liczbę transakcji internetowych, które nie są autoryzowane przez klientów Banku. Akceptanci, którzy nie prowadzą przedmiotowej weryfikacji, w przypadku powstania procesu reklamacyjnego Chargeback, są zobligowani do zwrotu środków reklamowanych przez klienta.

W 2018 roku doskonalono systemy wykrywania incydentów, anomalii oraz zaawansowanych typów złośliwego oprogramowania, a także automatyzację wielu działań związanych z obsługą incydentów.

Działająca w strukturach Banku specjalistyczna komórka CERT realizuje strategię w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa informatycznego usług świadczonych przez Bank. CERT PKO BP jest członkiem międzynarodowego forum zrzeszającego zespoły reagujące - FIRST oraz należy do grupy roboczej europejskich zespołów reagujących - TERENA TF-CSIRT i działającej przy niej organizacji Trusted Introducer. W 2018 roku Bank rozpoczął proces

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ Powszechniej
KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
(W MILIONACH ZŁOTYCH)**

---

certyfikacji CERT na zgodność z wymaganiami metodyki SIM3: Security Incident Management Maturity Model. W efekcie tych działań PKO Bank Polski jako pierwsza organizacja w sektorze finansowym w Polsce będzie posiadała certyfikowany CERT.

Wysoka dojrzałość organizacyjna w obszarze obsługi incydentów cyberbezpieczeństwa jest szczególnie istotna w świetle decyzji KNF z 2018 roku o uznaniu Banku operatorem usługi kluczowej w rozumieniu ustawy o krajowym systemie cyberbezpieczeństwa.

Dodatkowo przedstawiciele Banku angażują się w prace realizowane w ramach Bankowego Centrum Cyberbezpieczeństwa (BCC), działającego w ramach Związku Banków Polskich. Celem BCC jest realizacja kompleksowych i długofalowych działań na kilku poziomach: wewnątrzsektorowym, międzysektorowym (m.in. współpraca z instytucjami z sektora telekomunikacji, transportu czy energetyki), ogólnokrajowym (współpraca z administracją państwową, organami ścigania) i międzynarodowym, zmierzających do zwiększenia poziomu bezpieczeństwa bankowości mobilnej i elektronicznej oraz przygotowanie narzędzi (struktury, procedury, mechanizmy wymiany informacji) umożliwiających zarządzanie sytuacją kryzysową (np. w przypadku zmasowanego ataku cyberprzestępców na sektor bankowy).

Należy zwrócić uwagę, że w 2018 roku BCC powołało zespół CERT działający przy ZBP - FinCERT.pl. Zespół ten w wyniku udzielonego przez Bank poparcia dołączył do Trusted Introducer.

Dołączenie do międzynarodowych organizacji pozwala zespołowi CERT Banku na bardziej skuteczne i szybsze reagowanie na zagrożenia cyberbezpieczeństwa poprzez współpracę operacyjną oraz wymianę doświadczeń i wiedzy z podobnymi jednostkami na całym świecie. Członkostwo jest również potwierdzeniem wysokiego poziomu realizowanych usług oraz uznaniem dla profesjonalizmu i umiejętności w zakresie zapewniania bezpieczeństwa informatycznego Banku. Przekłada się to na postrzeganie Banku jako organizacji spełniającej najwyższe standardy nie tylko krajowe, ale również międzynarodowe w zakresie cyberbezpieczeństwa.

W ramach współpracy w zakresie wymiany informacji o zagrożeniach, w 2018 roku Bank korzystał z informacji o złośliwym oprogramowaniu, incydentach czy atakach phishingowych, w szczególności z danych o trendach i nowych zagrożeniach z *CIRCL - The Computer Incident Response Center Luxembourg* oraz *NICP* - instytucji biorących udział w *NATO Industry Cyber Partnership*, którego członkiem jest PKO Bank Polski SA, jako jedyny bank z Polski.

Na podstawie wyników i doświadczeń uzyskanych ze zrealizowanego w 2018 roku, we współpracy z Politechniką Gdańską i firmą Microsystem, projektu badawczego dotyczącego przygotowania biometrycznego systemu weryfikacji tożsamości klienta bankowego, w Banku kontynuowane są działania zmierzające do przygotowania pierwszego w polskiej bankowości kompleksowego rozwiązania biometrycznego. Jego celem jest opracowanie systemu umożliwiającego bezpieczną i skuteczną weryfikację osoby na podstawie jej niepowtarzalnych cech fizycznych czy behawioralnych, wykorzystujących innowacyjną technologię biometryczną. Obecnie prowadzone są prace dotyczące aspektu rozwiązania dla identyfikacji i weryfikacji klienta w Oddziałach Laboratoryjnych, Systemu Kontroli Dostępu oraz koncepcji dla wymiaru klienta mobilnego, w tym także aspektu Centrum Autoryzacji Biometrycznej.

Wykorzystanie danych biometrycznych w bankowości wprowadzi nową jakość w podejściu do bezpieczeństwa, szybkości autoryzacji oraz kosztów obsługi klienta. Zastosowana technologia jest bezpieczna i odporna na fałszerstwa. Danych biometrycznych nie da się skopiować i wykorzystać przez osoby trzecie. Rozwiązanie przygotowywane przez Bank będzie uzupełnieniem dotychczasowych metod autoryzacji oraz punktem wyjścia do prac nad nowymi technologiami wykorzystywanymi w bankowości.

W zakresie fizycznego bezpieczeństwa obiektów oraz przechowywanych w nich wartości pieniężnych i przetwarzanych informacji, w Banku stosowane są zabezpieczenia techniczne (budowlane, mechaniczne i elektroniczne), ochrona fizyczna stacjonarna oraz zdalna ochrona w formie monitorowania sygnałów alarmowych z zapewnionym dojazdem grup interwencyjnych. Bieżące działania Banku w zakresie ochrony fizycznej i monitorowania sygnałów alarmowych oraz realizowane zabezpieczenia techniczne mają na celu minimalizację zagrożeń związanych z przechowywaniem znacznych ilości gotówki, zwłaszcza napadom i włamaniom oraz innym zagrożeniom fizycznego bezpieczeństwa, jak pożary, zniszczenia mienia, wandalizm i terroryzm. Zabezpieczenia techniczne i ochrona fizyczna podnoszą jednocześnie bezpieczeństwo infrastruktury teleinformatycznej Banku oraz przetwarzanych w Banku informacji, zwłaszcza stanowiących tajemnicę bankową i dane osobowe. Zabezpieczenie techniczne obiektów Banku i stacjonarna ochrona fizyczna oraz monitorowanie sygnałów alarmowych zapewniają poziom bezpieczeństwa wymagany przepisami prawa i adekwatny do oceny ryzyka operacyjnego. Bezpieczeństwo wewnątrz obiektów zapewniane jest poprzez fizyczne ograniczenie i kontrolę dostępu osób do stref chronionych, w których przechowywane są wartości pieniężne i depozyty oraz przetwarzania danych chronionych i kluczowe elementy Sieci Informatycznej Banku, poprzez stosowanie systemów alarmowych, systemów kontroli dostępu i systemów telewizji dozorowej.

2.10. Ryzyko biznesowe

2.10.1. Wstęp

Ryzyko biznesowe (strategiczne) to ryzyko nieosiągnięcia założonych celów finansowych, w tym poniesienia strat, wynikające z niekorzystnych zmian zachodzących w otoczeniu biznesowym, podjęcia niekorzystnych decyzji, nieprawidłowego wprowadzenia podjętych decyzji lub braku podjęcia odpowiednich działań, które miałyby być odpowiedzią na zachodzące w otoczeniu biznesowym zmiany.

Celem zarządzania ryzykiem biznesowym jest utrzymywanie na akceptowalnym poziomie potencjalnych, negatywnych konsekwencji finansowych wynikających z niekorzystnych zmian zachodzących w otoczeniu biznesowym, z podjęcia niekorzystnych decyzji, nieprawidłowego wprowadzenia podjętych decyzji lub braku podjęcia odpowiednich działań, które miałyby być odpowiedzią na zmiany zachodzące w otoczeniu biznesowym.

2.10.2. Identyfikacja, pomiar i ocena ryzyka biznesowego

Identyfikacja ryzyka biznesowego polega na rozpoznaniu i określeniu czynników zarówno aktualnych, jak i potencjalnych, które wynikają z bieżącej i planowanej działalności Grupy Kapitałowej Banku i które mogą znacznie wpływać na sytuację finansową Grupy Kapitałowej Banku, powstanie lub zmianę wysokości przychodów i kosztów Grupy Kapitałowej Banku. Identyfikacja ryzyka biznesowego odbywa się poprzez jakościową ocenę ryzyka biznesowego oraz identyfikację i analizę czynników, które miały wpływ na znaczne odchylenia realizacji przychodów oraz kosztów od ich prognozowanych wartości.

Pomiar ryzyka biznesowego ma na celu określenie skali zagrożeń związanych z występowaniem ryzyka biznesowego przy wykorzystaniu ustalonych miar ryzyka. Pomiar ryzyka biznesowego obejmuje:

- 1) wyliczenie kapitału wewnętrznego,
- 2) przeprowadzanie testów warunków skrajnych
- 3) przeprowadzanie odwrotnych testów warunków skrajnych.

Ocena poziomu ryzyka biznesowego dokonywana jest w ujęciu kwartalnym, w oparciu o:

- 1) poziom wyliczonych strategicznych limitów tolerancji,
- 2) jakościową ocenę ryzyka biznesowego,
- 3) wyniki pomiaru kapitału wewnętrznego na ryzyko biznesowe.

2.10.3. Kontrola ryzyka biznesowego

Celem kontroli ryzyka biznesowego jest dążenie do utrzymania poziomu ryzyka biznesowego Grupy Kapitałowej Banku na akceptowalnym poziomie.

Kontrola ryzyka biznesowego obejmuje ustalanie i cykliczny przegląd mechanizmów kontroli ryzyka w postaci limitów tolerancji na ryzyko biznesowe, wraz z jego wartościami progowymi i krytycznymi, adekwatnymi do skali i złożoności działalności Grupy Kapitałowej Banku.

2.10.4. Monitorowanie ryzyka biznesowego

Celem monitorowania ryzyka biznesowego jest diagnozowanie obszarów wymagających działań zarządczych. Monitorowaniu podlegają w szczególności:

- 1) strategiczne limity tolerancji na ryzyko biznesowe,
- 2) wyniki testów warunków skrajnych,
- 3) wyniki odwrotnych testów warunków skrajnych,
- 4) poziom kapitału wewnętrznego,
- 5) odchylenia realizacji ryzyka biznesowego od prognozy,
- 6) wyniki jakościowej oceny ryzyka biznesowego.

2.10.5. Raportowanie ryzyka biznesowego

Raportowanie ryzyka biznesowego Grupy Kapitałowej Banku prowadzone jest w okresach kwartalnych. Odbiorcami raportów ryzyka biznesowego są KZAP, KR, Zarząd, Komitet ds. Ryzyka Rady Nadzorczej oraz Rada Nadzorcza. Raporty zawierają m.in. wyniki pomiaru ryzyka biznesowego, w szczególności kapitał wewnętrzny, stopień wykorzystania strategicznego limitu tolerancji na ryzyko biznesowe, wyniki jakościowej oceny ryzyka biznesowego, prognozę kapitału wewnętrznego na pokrycie ryzyka biznesowego, testowanie wsteczne prognozy oraz wyniki monitoringu wysokości przychodów i kosztów Banku, wyniki testów warunków skrajnych oraz odwrotnych testów warunków skrajnych, wyniki corocznej oceny adekwatności i skuteczności zarządzania ryzykiem, w tym przeglądu procesu zarządzania ryzykiem biznesowym, informacje na temat ryzyka biznesowego w podmiotach Grupy Kapitałowej Banku, w szczególności kapitał wewnętrzny oraz stopień wykorzystania strategicznego limitu tolerancji na ryzyko biznesowe.

2.10.6. Działania zarządcze dotyczące ryzyka biznesowego

Działania zarządcze polegają w szczególności na:

- 1) weryfikacji i aktualizacji kwartalnych prognoz finansowych, z uwzględnieniem działań zmierzających do ograniczenia poziomu ryzyka biznesowego,
- 2) monitorowaniu poziomu strategicznego limitu tolerancji na ryzyko biznesowe.

2.11. Ryzyko modeli

2.11.1. Wstęp

Ryzyko modeli jest to ryzyko poniesienia strat w wyniku podejmowania błędnych decyzji biznesowych na podstawie funkcjonujących modeli. W ramach Grupy Kapitałowej Banku ryzyko modeli zarządzane jest zarówno na poziomie danego podmiotu Grupy Kapitałowej Banku (właściciela modelu), jak i na poziomie Banku jako podmiotu dominującego Grupy Kapitałowej Banku.

Celem zarządzania ryzykiem modeli jest ograniczanie ryzyka poniesienia strat w wyniku podejmowania błędnych decyzji biznesowych na podstawie funkcjonujących modeli poprzez odpowiednio zdefiniowany i realizowany proces zarządzania modelami.

Wszystkie modele istotne w Banku oraz modele podmiotów Grupy Kapitałowej Banku istotne dla Grupy Kapitałowej Banku objęte są procesem regularnej, niezależnej walidacji przeprowadzanej przez jednostkę walidacyjną PKO Banku Polskiego SA.

2.11.2. Identyfikacja, pomiar i ocena ryzyka modeli

Identyfikacja ryzyka modeli polega w szczególności na:

- 1) gromadzeniu informacji o wykorzystywanych, a także planowanych do wdrożenia modelach,
- 2) cyklicznym określaniu istotności modeli.

Ocena ryzyka modeli ma na celu określenie skali zagrożeń związanych z występowaniem ryzyka modeli. Ocena pozwala na ustalenie profilu ryzyka oraz zidentyfikowanie modeli, które generują najwyższe ryzyko narażając Grupę Kapitałową Banku na potencjalne straty. Oceny dokonuje się na poziomie pojedynczego modelu, a także w ujęciu zagregowanym na poziomie poszczególnych podmiotów Grupy Kapitałowej Banku.

2.11.3. Kontrola ryzyka modeli

Celem kontroli ryzyka modeli jest utrzymanie zagregowanej oceny ryzyka modeli na poziomie akceptowanym przez Grupę Kapitałową Banku. Kontrola ryzyka modeli polega na określeniu mechanizmów wykorzystywanych do diagnozowania poziomu ryzyka modeli oraz narzędzi ograniczania poziomu tego ryzyka. W ramach narzędzi wykorzystywanych do diagnozowania ryzyka modeli wyróżnia się strategiczny limit tolerancji na ryzyko modeli oraz wartości progowe ryzyka modeli.

2.11.4. Monitorowanie i raportowanie ryzyka modeli

Celem monitorowania ryzyka modeli jest diagnozowanie obszarów wymagających działań zarządczych. Monitorowanie ryzyka modeli, obejmuje:

- 1) aktualizację poziomu ryzyka modeli,
- 2) ocenę wykorzystania strategicznego limitu tolerancji na ryzyko modeli oraz wartości progowych ryzyka modeli,
- 3) weryfikację statusu wykonania oraz ocenę skuteczności realizacji działań w ramach ograniczania ryzyka modeli.

Wyniki monitorowania są cyklicznie prezentowane w raportach skierowanych do KR, Zarządu, Komitetu ds. Ryzyka Rady Nadzorczej oraz Rady Nadzorczej i zawierają kompleksową ocenę ryzyka modeli, a w szczególności:

- 1) informacje o stopniu wykorzystania strategicznego limitu tolerancji na ryzyko modeli,
- 2) informacje o poziomie ryzyka modeli (w ujęciu jednostkowym i skonsolidowanym),
- 3) mapę ryzyka modeli,
- 4) ocenę skuteczności zaleceń podejmowanych w celu obniżenia poziomu ryzyka modeli,
- 5) ewentualne propozycje nowych działań zarządczych ograniczających ryzyko modeli.

2.11.5. Działania zarządcze dotyczące ryzyka modeli

Celem podejmowania działań zarządczych jest kształtowanie procesu zarządzania ryzykiem modeli oraz poziomu tego ryzyka poprzez ustalenie akceptowalnych poziomów ryzyka oraz podejmowanie decyzji o zastosowaniu narzędzi wspierających zarządzanie ryzykiem modeli.

2.12. Ryzyko zmian makroekonomicznych

2.12.1. Wstęp

Ryzyko zmian makroekonomicznych jest to ryzyko pogorszenia sytuacji finansowej Grupy Kapitałowej Banku w wyniku niekorzystnego wpływu zmiany warunków makroekonomicznych.

Celem zarządzania ryzykiem zmian makroekonomicznych jest identyfikacja czynników makroekonomicznych mających znaczący wpływ na działalność Grupy Kapitałowej Banku oraz podejmowanie działań mających na celu ograniczenie niekorzystnego wpływu potencjalnych zmian sytuacji makroekonomicznej na sytuację finansową Grupy Kapitałowej Banku.

2.12.2. Identyfikacja, pomiar i ocena ryzyka zmian makroekonomicznych

Identyfikacja ryzyka zmian makroekonomicznych polega na określeniu scenariuszy potencjalnych zmian makroekonomicznych oraz określeniu czynników ryzyka mających największy wpływ na sytuację finansową Grupy Kapitałowej Banku. Ryzyko zmian makroekonomicznych powstaje w wyniku oddziaływania czynników zależnych (w szczególności struktura bilansu i plany reakcji przygotowywane na potrzeby scenariuszy stresowych)

i niezależnych od działań Grupy Kapitałowej Banku (czynniki makroekonomiczne). Grupa Kapitałowa Banku identyfikuje czynniki wpływające na poziom ryzyka zmian makroekonomicznych w trakcie przeprowadzania kompleksowych testów warunków skrajnych.

Pomiar ryzyka zmian makroekonomicznych ma na celu określenie skali zagrożeń związanych z występowaniem ryzyka zmian makroekonomicznych i obejmuje:

- 1) wyznaczenie w ramach kompleksowych testów warunków skrajnych wyniku finansowego, wraz z jego składowymi oraz miar ryzyka,
- 2) przeprowadzanie odwrotnych testów warunków skrajnych,
- 3) wyliczanie kapitału wewnętrznego.

Ocena poziomu ryzyka zmian makroekonomicznych dokonywana jest w cyklu rocznym, w oparciu o wyniki cyklicznych kompleksowych testów warunków skrajnych. Poziom ryzyka zmian makroekonomicznych określa się jako umiarkowany, podwyższony lub wysoki.

2.12.3. Kontrola ryzyka zmian makroekonomicznych

Celem kontroli ryzyka zmian makroekonomicznych jest dążenie do ograniczenia niekorzystnego wpływu potencjalnych zmian sytuacji makroekonomicznej na sytuację finansową Grupy Kapitałowej Banku.

Kontrola ryzyka zmian makroekonomicznych polega na określeniu dostosowanego do skali działalności Grupy Kapitałowej Banku dopuszczalnego poziomu ryzyka zmian makroekonomicznych i jego wpływu na funkcjonowanie i sytuację finansową Grupy Kapitałowej Banku. Dopuszczalny poziom ryzyka zmian makroekonomicznych oznacza sytuację, w której wyniki kompleksowych testów warunków skrajnych nie wskazują na konieczność podejmowania działań naprawczych, lub działania naprawcze, konieczne do podjęcia będą wystarczające do poprawy sytuacji finansowej Grupy Kapitałowej Banku.

2.12.4. Monitorowanie ryzyka zmian makroekonomicznych

Monitorowanie ryzyka zmian makroekonomicznych polega na analizie sytuacji makroekonomicznej, czynników makroekonomicznych, na które Grupa Kapitałowa Banku jest wrażliwa, poziomu ryzyka zmian makroekonomicznych oraz wyników kompleksowych testów warunków skrajnych.

2.12.5. Raportowanie ryzyka zmian makroekonomicznych

Raportowanie ryzyka zmian makroekonomicznych realizowane jest w cyklu kwartalnym w postaci raportu przekazywanego KZAP, KR, Zarządowi, Komitetowi ds. Ryzyka Rady Nadzorczej oraz Radzie Nadzorczej. Raport prezentuje w szczególności:

- 1) wyniki pomiaru ryzyka zmian makroekonomicznych, w szczególności kapitał wewnętrzny,
- 2) poziom ryzyka zmian makroekonomicznych,
- 3) wyniki kompleksowych testów warunków skrajnych,
- 4) wyniki odwrotnych testów warunków skrajnych.

2.12.6. Działania zarządcze dotyczące ryzyka zmian makroekonomicznych

Działania zarządcze polegają w szczególności na:

- 1) ustaleniu akceptowalnych poziomów ryzyka,
- 2) podjęciu działań mających na celu obniżenie poziomu ryzyka w przypadku wystąpienia podwyższonego lub wysokiego poziomu ryzyka zmian makroekonomicznych.

2.13. Zarządzanie ryzykiem w PKO Banku Hipotecznym SA

W PKO Banku Hipotecznym SA obowiązuje system zarządzania ryzykiem spójny z systemem obowiązującym w Grupie Kapitałowej Banku.

Specjalistyczny charakter banku hipotecznego sprawia, że:

- 1) zarządzanie ryzykiem kredytowym dotyczy głównie kompetencji w zakresie segmentu kredytów hipotecznych, oceny zdolności kredytowej klienta detalicznego i oceny bankowo-hipotecznej wartości nieruchomości (BHWN),
- 2) głównym źródłem finansowania jest emisja długoterminowych listów zastawnych, kompetencje w zakresie zarządzania płynnością koncentrują się w obszarze emisji instrumentów na krajowym i zagranicznym rynku długu zabezpieczonego.

PKO Bank Hipoteczny SA buduje portfel kredytów hipotecznych w drodze sprzedaży agencyjnej oraz nabywania wierzytelności od podmiotu dominującego. Portfel kredytów hipotecznych stanowi podstawę puli zabezpieczającej emisję listów zastawnych.

Bankowo-hipoteczna wartość nieruchomości jest to ustalona przez PKO Bank Hipoteczny SA wartość, która w ocenie banku odzwierciedla poziom ryzyka związanego z nieruchomością jako przedmiotem zabezpieczenia udzielanych kredytów oraz służy do określenia kwoty, do jakiej może być udzielony kredyt zabezpieczony hipoteką na danej nieruchomości lub do decyzji, czy wierzytelność zabezpieczona na przedmiotowej nieruchomości może być nabyta przez bank.

PKO Bank Hipoteczny SA ustala BHWN w oparciu o ekspertyzę bankowo-hipotecznej wartości nieruchomości, która jest wykonywana z zachowaniem należytej staranności i ostrożności, uwzględniając jedynie te cechy nieruchomości i nakłady konieczne do jej budowy, które będą miały charakter trwały i przy założeniu racjonalnej eksploatacji będą możliwe do uzyskania przez każdego posiadacza nieruchomości. W ekspertyzie, sporządzonej na określoną datę, udokumentowane są założenia i parametry przyjęte do analizy, proces ustalania BHWN i wynikająca z niego propozycja BHWN. Ekspertyza uwzględnia analizy i prognozy dotyczące parametrów specyficznych dla danej nieruchomości, które mają wpływ na ocenę ryzyka kredytowego, a także czynniki o charakterze ogólnym np. rozwój liczby ludności, stopę bezrobocia, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Hipoteczny list zastawny to dłużny papier wartościowy imienny lub na okaziciela, emitowany przez banki hipoteczne, którego podstawą emisji jest pula wierzytelności zabezpieczonych hipoteką. Listy zastawne są emitowane głównie na dłuższe terminy, stanowią więc źródło długoterminowego finansowania dla Grupy Kapitałowej Banku.

Model biznesowy PKO Banku Hipotecznego SA zakłada wysoki udział listów zastawnych w strukturze finansowania. List zastawny jest stabilnym źródłem finansowania, ale balonowy charakter wykupu sprawia, że w większości przypadków w chwili wykupu powstaje potrzeba zastąpienia tego finansowania kolejnymi emisjami lub alternatywnym źródłem finansowania. W procesie zarządzania płynnością finansową PKO Bank Hipoteczny SA zwraca szczególną uwagę na dopasowanie terminów przepływów i możliwości odnowienia źródeł finansowania w momentach wymagalności znacznych wartościowo pasywów (wykup listów zastawnych).

System zarządzania ryzykiem oraz informacje ilościowe w zakresie ujawnień znajdują się w Sprawozdaniu finansowym PKO Banku Hipotecznego SA za rok zakończony 31 grudnia 2018 roku oraz Sprawozdaniu Zarządu z działalności PKO Banku Hipotecznego za rok zakończony 31 grudnia 2018 roku.

3. Fundusze własne

Fundusze własne na potrzeby adekwatności kapitałowej wyliczane są zgodnie z przepisami ustawy Prawo bankowe, części drugiej Rozporządzenia CRR oraz aktami wykonawczymi do Rozporządzenia CRR.

Fundusze własne Grupy Kapitałowej Banku składają się z kapitału podstawowego Tier I oraz kapitału Tier II. W Grupie Kapitałowej Banku nie są identyfikowane elementy dodatkowego kapitału Tier I.

W skład kapitału podstawowego Tier I wchodzi:

- 1) kapitał zakładowy, prezentowany zgodnie ze statutem oraz wpisem do rejestru handlowego według wartości nominalnej,
- 2) kapitał zapasowy, tworzony z corocznych odpisów z zysku netto i przeznaczony na pokrycie strat bilansowych, jakie mogą wyniknąć w związku z działalnością Grupy,
- 3) kapitał rezerwowy, tworzony niezależnie od kapitału zapasowego z corocznych odpisów z zysku netto w wysokości uchwalonej przez Walne Zgromadzenie (zwane dalej „WZ”) i przeznaczony wyłącznie na pokrycie mogących powstać strat bilansowych,
- 4) inne skumulowane całkowite dochody (z wyłączeniem zysków i strat dotyczących zabezpieczenia przepływów pieniężnych),
- 5) fundusz ogólnego ryzyka, tworzony z odpisów z zysku netto w wysokości uchwalonej przez WZ i przeznaczony na niezidentyfikowane ryzyka działalności bankowej,
- 6) zyski zatrzymane (niepodzielony wynik z lat ubiegłych),
- 7) wynik finansowy netto w trakcie zatwierdzania oraz wynik netto bieżącego okresu sprawozdawczego, obliczony zgodnie z obowiązującymi zasadami rachunkowości, pomniejszony o wszelkie przewidywane obciążenia i dywidendy, w kwotach nie większych niż kwoty zysku zweryfikowane przez biegłego rewidenta; warunkiem zaliczenia wyniku do funduszy własnych jest jego zatwierdzenie przez WZ lub przed zatwierdzeniem przez WZ, uzyskanie zgody KNF na jego zaliczenie do funduszy własnych.

Kapitał podstawowy Tier I pomniejsza się o:

- 1) straty za bieżący rok obrotowy,
- 2) wartości niematerialne wycenione według wartości bilansowej po pomniejszeniu o kwotę powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego, odliczana kwota zawiera wartość firmy uwzględnioną w wycenie znacznych inwestycji,
- 3) dodatkowe korekty wartości aktywów wycenianych według wartości godziwej, które wynikają ze stosowania wymogów w zakresie ostrożnej wyceny,
- 4) aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oparte na przyszłej rentowności i nie wynikające z różnic przejściowych,
- 5) dodatkowe korekty wartości godziwej zobowiązań oraz instrumentów pochodnych będących zobowiązaniami, wynikające z własnego ryzyka kredytowego Banku,
- 6) aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oparte na przyszłej rentowności i wynikające z różnic przejściowych, w kwocie przekraczającej 10% kapitału podstawowego Tier I Grupy Kapitałowej Banku (po uwzględnieniu pomniejszeń o kwoty określone w pkt 1-5 i 7),
- 7) zaangażowania kapitałowe bezpośrednie i pośrednie w podmioty sektora finansowego, jeżeli Grupa Kapitałowej Banku nie dokonała znacznej inwestycji w te podmioty, wyrażone w postaci posiadanych akcji lub udziałów, lub innych instrumentów kapitału podstawowego Tier I lub instrumentów w Tier II tych podmiotów, o ile ich suma przekracza 10% kapitału podstawowego Tier I Grupy Kapitałowej Banku (po uwzględnieniu pomniejszeń o kwoty określone w pkt 1-5),
- 8) zaangażowania kapitałowe bezpośrednie i pośrednie w podmioty sektora finansowego, jeżeli Grupa Kapitałowa Banku dokonała znacznej inwestycji w te podmioty, wyrażone w postaci posiadanych akcji lub udziałów, lub innych instrumentów kapitału podstawowego Tier I tych podmiotów, których suma przekracza 10% kapitału podstawowego Tier I Grupy Kapitałowej Banku (po uwzględnieniu pomniejszeń o kwoty określone w pkt 1-5 i 7),
- 9) kwotę, o jaką suma:
  - a) aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego opartych na przyszłej rentowności i wynikających z różnic przejściowych, do wysokości 10% kapitału podstawowego Tier I Grupy Kapitałowej Banku (obliczonego po uwzględnieniu pomniejszeń o kwoty określone w pkt 1-5 i 7) oraz
  - b) zaangażowań kapitałowych bezpośrednich i pośrednich w podmioty sektora finansowego, jeżeli Grupa Kapitałowej Banku dokonała znacznej inwestycji w te podmioty, wyrażonych w postaci posiadanych akcji lub udziałów lub instrumentów kapitału podstawowego Tier I tych podmiotów, do wysokości 10% kapitału podstawowego Tier I Grupy Kapitałowej Banku (obliczonego po uwzględnieniu pomniejszeń o kwoty określone w pkt 1-5 i 7),
  - c) przekracza równowartość 17,65% kapitału podstawowego Tier I Grupy Kapitałowej Banku (wyliczonego z uwzględnieniem wszystkich pomniejszeń określonych w pkt 1-7); kwota poniżej progu (17,65%) jest uwzględniana w ekspozycjach ważonych ryzykiem.

Kwota poniżej progu (17,65%) jest uwzględniana w aktywach ważonych ryzykiem.

W skład kapitału Tier II wchodzi zobowiązania podporządkowane, rozumiane jako zobowiązania z tytułu przyjęcia przez Bank, w kwocie i na zasadach ustalonych w decyzji KNF wydawanej na wniosek Banku, środków pieniężnych spełniających warunki określone w art. 63 Rozporządzenia CRR.

Kapitał Tier II pomniejszany jest o:

- 1) zaangażowania kapitałowe bezpośrednie i pośrednie w podmioty sektora finansowego w postaci instrumentów kapitału Tier II tych podmiotów, jeżeli instytucja dokonała znacznej inwestycji w te podmioty,
- 2) zaangażowania kapitałowe bezpośrednie i pośrednie w podmioty sektora finansowego, jeżeli instytucja nie dokonała znacznej inwestycji w te podmioty, wyrażone w postaci posiadanych akcji lub udziałów, lub innych instrumentów kapitału Tier II, o ile łączna kwota tych zaangażowań przekracza 10% kapitału podstawowego Tier I Banku.

W przypadku, gdyby wartość pomniejszeń, o których mowa w pkt 1 i 2 obniżyłaby wartość kapitału Tier II poniżej zera, wartość nadwyżki tych pomniejszeń ponad wartość kapitału Tier II odejmuje się od kapitału podstawowego Tier I.

Zgodnie z wymogiem Rozporządzenia Wykonawczego 1423/2013, tabela 3.1 przedstawia uzgodnienia pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej wykorzystywanych do obliczania funduszy własnych z regulacyjnymi funduszami własnymi według stanu na 31 grudnia 2018 roku.

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Tabela 3.1. Uzgodnienie pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej wykorzystywanych do obliczania funduszy własnych z regulacyjnymi funduszami własnymi

	2018				
	Sprawozdanie z sytuacji finansowej sporządzone według MSSF	Dekonsolidacja spółek nieobjętych konsolidacją ostrożnościową	Konsolidacja ostrożnościowa/Sprawozdanie z sytuacji finansowej sporządzone zgodnie z Rozporządzeniem CRR	Pozycje nieujmowane w regulacyjnych funduszach własnych	Pozycje ujmowane w regulacyjnych funduszach własnych
Aktywa					
Wartości niematerialne	3 195	-164	3 031	-221	2 810
ZOBOWIĄZANIA					
Zobowiązania podporządkowane	2 731	0	2 731	-31	2 700
KAPITAŁY					
Kapitał zakładowy	1 250	0	1 250	0	1 250
Kapitał zapasowy	29 354	-73	29 281	0	29 281
Pozostałe kapitały rezerwowe	3 831	-78	3 753	0	3 753
Fundusz ogólnego ryzyka	1 070	0	1 070	0	1 070
Inne dochody całkowite	250	-1	249	-23	226
Kapitał z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	491	1	492	0	492
Kapitał z aktualizacji wyceny instrumentów zabezpieczających przepływ pieniędzy	24	-1	23	-23	0
Różnice kursowe z przeliczenia	-242	0	-242	0	-242
Zyski i straty aktuarialne	-10	-1	-11	0	-11
Udziały w innych dochodach całkowitych jednostki stowarzyszonej	-13	0	-13	0	-13
Zysk roku bieżącego	3 741	44	3 785	-3 785	0
Wynik z lat ubiegłych	-385	297	-88	1 678	1 590
Udziały niekontrolujące	-10	10	0	0	0
Kapitał własny razem	39 101	199	39 300	-2 130	37 170
Dodatkowe korekty					790
Dodatkowe korekty aktywów wycenianych do wartości godziwej					-68
Aktywa z tytułu podatku odroczonego, które są uzależnione od przyszłej rentowności, ale nie pochodzą z różnic przejściowych					0
Korekty wynikające z MSSF 9 w okresie przejściowym					858
Fundusze własne ogółem przyjęte do kalkulacji łącznego współczynnika kapitałowego					37 850

Zgodnie z wymogiem Rozporządzenia Wykonawczego 1423/2013 tabela 3.2 przedstawia informacje na temat charakteru i kwot poszczególnych pozycji funduszy własnych wykorzystanych do obliczenia łącznego współczynnika kapitałowego na 31 grudnia 2018 roku. Wiersze zostały pominięte tylko w przypadku, gdy ich wartość wyniosła 0.

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Tabela 3.2. Fundusze własne wykorzystane do obliczenia współczynników kapitałowych w ujęciu skonsolidowanym

2018			
Kapitał podstawowy Tier I: instrumenty i kapitały rezerwowe		(A) Kwota w dniu ujawnienia	(B) Odniesienie do artykułu Rozporządzenia (UE) nr 575/2013
1	Instrumenty kapitałowe i związane z nim azio emisyjne	1 250	Art. 26 ust. 1 lit. a) i b)
	w tym: instrument typu 1 Seria A akcje zwykłe imienne	313	
	w tym: instrument typu 2 Seria A akcje zwykłe na okaziciela	198	
	w tym: instrument typu 3 Seria B akcje zwykłe na okaziciela	105	
	w tym: instrument typu 4 Seria C akcje zwykłe na okaziciela	385	
	w tym: instrument typu 5 Seria D akcje zwykłe na okaziciela	250	
2	Zyski zatrzymane	1 590	Art. 26 ust. 1 lit. c), Art. 28
3	Skumulowane inne całkowite dochody (i pozostałe kapitały rezerwowe)	33 283	Art. 26 ust. 1 lit. d) i e)
3a	Fundusze ogólne ryzyka bankowego	1 070	Art. 26 ust. 1 lit f)
6	Kapitał podstawowy Tier I przed korektami regulacyjnymi	37 192	Art. 26
Kapitał podstawowy Tier I: korekty regulacyjne			
7	Dodatkowe korekty wartości (kwota ujemna)	-59	Art. 34
8	Wartości niematerialne i prawne (po odliczeniu powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego) (kwota ujemna)	-2 810	Art. 36 ust. 1 lit. b)
10	Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oparte na przyszłej rentowności z wyłączeniem aktywów wynikających z różnic przejściowych (po odliczeniu powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego w przypadku spełnienia warunków określonych w art. 38 ust. 3) (kwota ujemna)	0	Art. 36 ust. 1 lit. c), Art. 38
11	Kapitały rezerwowe odzwierciedlające wartość godziwą związane z zyskami lub stratami z tytułu instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	-23	Art. 33 ust. 1 lit a)
14	Zyski lub straty z tytułu zobowiązań, wycenione według wartości godziwej, które wynikają ze zmian zdolności kredytowej Instytucji	-9	Art. 33 ust. 1 lit c)
20	Korekty wynikające z MSSF 9 w okresie przejściowym	858	0
26	Korekty regulacyjne stosowane w odniesieniu do kapitału podstawowego Tier I pod względem kwot ujętych przed przyjęciem CRR.	0	Art. 469 ust. 1 lit. a) i b), Art. 472 ust. 5, Art. 468 ust. 4, Art. 472 ust. 2, Art. 478
26a	Korekty regulacyjne dotyczące niezrealizowanych zysków I strat zgodnie z art. 467 i 468;	0	Art. 467, Art. 468
	w tym: ...filtr dla niezrealizowanego zysku 1	0	Art. 467
	w tym: ...filtr dla niezrealizowanego zysku 2	0	Art. 467
	w tym: ...filtr dla niezrealizowanego zysku 3	0	Art. 467

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

28	Całkowite korekty regulacyjne w kapitale podstawowym Tier I	-2 044	
29	Kapitał podstawowy Tier I	35 150	Art. 50
Kapitał dodatkowy Tier I: korekty regulacyjne			
45	Kapitał Tier I (kapitał Tier I = kapitał podstawowy Tier I + kapitał dodatkowy Tier I)	35 150	Art. 25
Kapitał Tier II: instrumenty i rezerwy			
46	Instrumenty kapitałowe i powiązane ażio emisyjne	2 700	Art. 62 lit. a), Art. 63
51	Kapitał Tier II przed korektami regulacyjnymi	2 700	Art. 62
Kapitał Tier II: korekty regulacyjne			
58	Kapitał Tier II	2 700	Art. 71
59	Łączny kapitał (łączny kapitał = kapitał Tier I + kapitał Tier II)	37 850	Art. 72
60	Aktywa ważne ryzykiem razem	200 442	0
Współczynniki i bufor kapitałowe			
61	Kapitał podstawowy Tier I (wyrażony jako odsetek łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko)	17,54%	Art. 92 ust. 1 lit. a)
62	Kapitał Tier I (wyrażony jako odsetek łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko)	17,54%	Art. 92 ust. 1 lit b)
63	Łączny kapitał (wyrażony jako odsetek łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko)	18,88%	Art. 92 ust. 1 lit c)
64	Wymóg bufora dla poszczególnych instytucji (wymóg dotyczący kapitału podstawowego Tier I zgodnie z art. 92 ust. 1 lit. a) powiększony o wymogi utrzymywania bufora zabezpieczającego i antycyklicznego, jak również bufor ryzyka systemowego oraz bufor instytucji o znaczeniu systemowym wyrażony jako odsetek kwoty ekspozycji na ryzyko)	5,88%	
65	w tym: wymóg utrzymywania bufora zabezpieczającego	1,875%	
66	w tym: wymóg utrzymywania bufora antycyklicznego	0,01%	
67	w tym: wymóg utrzymywania bufora ryzyka systemowego	3%	
67a	w tym: bufor globalnych instytucji o znaczeniu systemowym lub bufor innych instytucji o znaczeniu systemowym	1%	
68	Kapitał podstawowy Tier I dostępny w celu pokrycia buforów (wyrażony jako odsetek łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko)	9,64%	
Kwoty poniżej progów odliczeń (przed ważeniem ryzyka)			
72	Bezpośrednie i pośrednie udziały kapitałowe podmiotów sektora finansowego, jeżeli Grupa nie dokonała znacznej inwestycji w te podmioty (kwota poniżej progu 10% oraz po odliczeniu kwalifikowalnych pozycji krótkich)	198	Art. 36 ust. 1 lit. h), Art. 46 ust. 4
73	Posiadane przez Grupę bezpośrednie i pośrednie udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli Grupa dokonała znacznej inwestycji w te podmioty (kwota poniżej progu 10% oraz po odliczeniu kwalifikowalnych pozycji krótkich)	811	Art. 36 ust. 1 lit. i), Art. 48 ust. 1, Art. 470
75	Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego wynikające z różnic przejściowych (kwota poniżej progu 10%, po odliczeniu powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego w przypadku spełnienia warunków określonych w art. 38 ust. 3)	2 347	Art. 36 ust. 1 lit. c), Art. 48 ust. 1, Art. 470

Na 31 grudnia 2018 roku zgodnie z art. 48 Rozporządzenia CRR zaangażowania kapitałowe w podmioty sektora finansowego nie przekroczyły 10% kapitału podstawowego Tier I, nie stanowią więc pomniejszych kapitałów własnych Banku i Grupy Kapitałowej Banku i zostały uwzględniane w aktywach ważonych ryzykiem.

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Opis głównych cech instrumentów emitowanych przez Bank zaliczonych do kapitału podstawowego Tier I oraz instrumentów Tier II zaprezentowano w Tabeli 3.3. (dane zostały zaprezentowane w złotych). Wiersze w tabeli zostały pominięte tylko w przypadku, gdy nie dotyczą Grupy Kapitałowej Banku.

Tabela 3.3. Główne cechy instrumentów kapitałowych (w PLN)

Instrumenty kapitałowe	Nazwa I	Nazwa II	Nazwa III	Nazwa IV	Nazwa V	Nazwa VI	Nazwa VII
1 Emitent	PKO BP	PKO BP	PKO BP	PKO BP	PKO BP	PKO BP	PKO BP
2 Unikatowy identyfikator (np. CUSIP, ISIN lub identyfikator Bloomberg dla ofert na rynku niepublicznym)	PLPKO0000016	PLPKO0000016	PLPKO0000016	PLPKO0000016	PLPKO0000016	PLPKO0000099	PLPKO0000107
3 Prawo lub prawa właściwe, którym podlega instrument	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie
4 Zasady przejściowe określone w Rozporządzeniu CRR	Kapitał podstawowy Tier 1	Kapitał podstawowy Tier 1	Kapitał podstawowy Tier 1	Kapitał podstawowy Tier 1	Kapitał podstawowy Tier 1	Kapitał Tier 2	Kapitał Tier 2
5 Zasady określone w rozporządzeniu CRR obowiązujące po okresie przejściowym	Kapitał podstawowy Tier 1	Kapitał podstawowy Tier 1	Kapitał podstawowy Tier 1	Kapitał podstawowy Tier 1	Kapitał podstawowy Tier 1	Kapitał Tier 2	Kapitał Tier 2
6 Kwalifikowalne na poziomie jednostkowym lub (sub-) skonsolidowanym/na poziomie jednostkowym oraz (sub-) skonsolidowanym	Poziom jednostkowy i skonsolidowany	Poziom jednostkowy i skonsolidowany	Poziom jednostkowy i skonsolidowany	Poziom jednostkowy i skonsolidowany	Poziom jednostkowy i skonsolidowany	Poziom jednostkowy i skonsolidowany	Poziom jednostkowy i skonsolidowany
7 Rodzaj instrumentu (rodzaje określone zgodnie z systemem prawnym)	akcje zwykłe	akcje zwykłe	akcje zwykłe	akcje zwykłe	akcje zwykłe	Obligacje	Obligacje
8 Kwota uznana w kapitale regulacyjnym (według stanu na ostatni dzień sprawozdawczy)	312 500 000	197 500 000	105 000 000	385 000 000	250 000 000	1 700 000 000	1 000 000 000
9 Wartość nominalna instrumentu	312 500 000	197 500 000	105 000 000	385 000 000	250 000 000	1 700 000 000	1 000 000 000
9a Cena emisyjna	312 500 000	197 500 000	105 000 000	385 000 000	250 000 000	-	-
12 Wieczyste czy terminowe	wieczyste	wieczyste	wieczyste	wieczyste	wieczyste	terminowe	terminowe
13 Pierwotny termin zapadalności	brak terminu zapadalności	brak terminu zapadalności	brak terminu zapadalności	brak terminu zapadalności	brak terminu zapadalności	28.08.2027	06.03.2028
17 Stała lub zmienna dywidenda / stały lub zmienny kupon	Zmienna dywidenda	Zmienna dywidenda	Zmienna dywidenda	Zmienna dywidenda	Zmienna dywidenda	Zmienny kupon	Zmienny kupon
30 Odpisy obniżające wartość	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie
36 Niezgodne cechy przejściowe	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie

Na 31 grudnia 2018 roku w funduszach własnych Banku wyliczanych na potrzeby adekwatności kapitałowej został ujęty zysk netto Banku za rok 2017 (w kwocie 2 086 mln PLN), (równocześnie przeznaczając kwotę 687,5 mln PLN na wypłatę dywidendy dla akcjonariuszy), przy czym część kwoty (1 822 mln PLN) była już ujęta w funduszach własnych Banku na 31 grudnia 2017 roku w związku z uzyskaniem zgód KNF na zaliczenie do funduszy własnych zysku netto za 3 kwartały 2017 roku, po pomniejszeniu o przewidywane obciążenia. Zysk ten, powiększył pozostałe kapitały rezerwowe Banku (kapitał zapasowy i rezerwowy), zgodnie z uchwałą Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego Spółki Akcyjnej z 18 czerwca 2018 roku w sprawie podziału zysku PKO Banku Polskiego SA osiągniętego w 2018 roku.

Dodatkowo, po uzyskaniu odpowiednich zgód KNF, Bank zaliczył do kapitału podstawowego Tier I zysk netto osiągnięty za 3 kwartały 2018 roku, po pomniejszeniu o przewidywane obciążenia (w kwocie 1 635 mln PLN). Ponadto, Bank po uzyskaniu odpowiednich zgód KNF, zaliczył do funduszy własnych nową emisję obligacji podporządkowanych Banku w kwocie 1 000 mln PLN.

4. Wymogi w zakresie funduszy własnych

Grupa Kapitałowa Banku wylicza wymogi w zakresie funduszy własnych, zgodnie z Rozporządzeniem CRR, dla następujących rodzajów ryzyka:

- 1) ryzyko kredytowe - metodą standardową (zgodnie z Rozporządzeniem CRR, część III, tytuł II, rozdział 2), stosując następujące formuły w zakresie:
  - a) ekspozycji bilansowych - iloczyn wartości bilansowej (uwzględniającej wartość korekt z tytułu szczególnego ryzyka kredytowego), wagi ryzyka przypisanej ekspozycji zgodnie z metodą standardową wyliczania wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego oraz 8% (przy uwzględnieniu uznawalnych zabezpieczeń),
  - b) udzielonych zobowiązań pozabilansowych - iloczyn wartości zobowiązania (uwzględniającej wartość korekt z tytułu szczególnego ryzyka kredytowego), wagi ryzyka produktu, wagi ryzyka przypisanej ekspozycji pozabilansowej zgodnie z metodą standardową wyliczania wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego oraz 8% (przy uwzględnieniu uznawalnych zabezpieczeń),
  - c) transakcji pozabilansowych (instrumentów pochodnych) - iloczyn wagi ryzyka przypisanej transakcji pozabilansowej zgodnie z metodą standardową wyliczania wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego, ekwiwalentu bilansowego transakcji pozabilansowych oraz 8% (wartość ekwiwalentu bilansowego wyliczana jest zgodnie z metodą wyceny rynkowej).
- 2) ryzyko operacyjne¹⁵:
  - a) zgodnie z podejściem AMA - w zakresie działalności prowadzonej przez Bank, z wyłączeniem oddziałów zagranicznych w Niemczech i w Czechach,
  - b) zgodnie z podejściem BIA (zgodnie z Rozporządzeniem CRR, część III, tytuł III) - w zakresie działalności oddziałów zagranicznych w Niemczech i Czechach oraz w zakresie działalności podmiotów Grupy Kapitałowej Banku objętych konsolidacją ostrożnościową.
- 3) ryzyko rynkowe (zgodnie z Rozporządzeniem CRR, część III, tytuł IV, rozdziały 2-4):
  - a) ryzyko walutowe - wyliczane metodą podstawową,
  - b) ryzyko cen towarów - wyliczane metodą uproszczoną,
  - c) ryzyko instrumentów kapitałowych - wyliczane metodą uproszczoną,
  - d) ryzyko szczególne instrumentów dłużnych - wyliczane metodą podstawową,
  - e) ryzyko ogólne instrumentów dłużnych - wyliczane zgodnie z podejściem opartym na duracji,
  - f) pozostałe rodzaje ryzyka, inne niż ryzyko delta (ryzyko non-delta) wyliczane metodą scenariuszową w przypadku opcji, dla których Bank stosuje własne modele wyceny oraz metodą delta plus dla pozostałych opcji;
- 4) pozostałe ryzyka:
  - a) ryzyko rozliczenia i ryzyka dostawy - wyliczane metodą określoną w tytule V, część III Rozporządzenia CRR,
  - b) ryzyko kredytowego kontrahenta - wyliczane metodą wyceny według wartości rynkowej określonej w rozdziale 6, tytuł II, część III Rozporządzenia CRR,
  - c) ryzyko z tytułu korekty wyceny kredytowej (CVA) - wyliczane metodą standardową określoną w tytule VI, część III Rozporządzenia CRR,
  - d) przekroczenie limitu dużych ekspozycji - wyliczane metodą określoną w art. 395-401 Rozporządzenia CRR,
  - e) dla ekspozycji wobec kontrahenta centralnego wyliczany jest wymóg z tytułu transakcji oraz wniesionych wkładów do funduszu kwalifikującego się kontrahenta centralnego na wypadek niewykonania zobowiązania (CCP) (wyznaczony zgodnie z metodą określoną w Części III, Tytuł II, Rozdział 6, Sekcja 9 Rozporządzenia CRR).

Łączny wymóg w zakresie funduszy własnych Grupy Kapitałowej Banku składa się z sumy wyżej wymienionych wymogów w zakresie funduszy własnych na poszczególne rodzaje ryzyka.

Przy wyliczaniu wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta, Bank wykorzystuje kompensowanie umowne zgodnie z Rozporządzeniem CRR (art. 295-298).

¹⁵ Bank, od 31 grudnia 2015 roku, na podstawie zgody KNF wydanej w lipcu 2015 roku oraz w styczniu 2017 roku, stosuje do wyliczania wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego łącznie: podejście AMA w odniesieniu do działalności Banku, z wyłączeniem działalności oddziału Banku w Republice Federalnej Niemiec oraz oddziału Banku w Czechach, dla których stosuje się podejście BIA.

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ Powszechniej
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Informacja o wymogach w zakresie funduszy własnych Grupy Kapitałowej Banku została zawarta w tabeli 4.1.

Tabela 4.1 Aktywa ważone ryzykiem Grupy Kapitałowej Banku [wzór EU OV1]

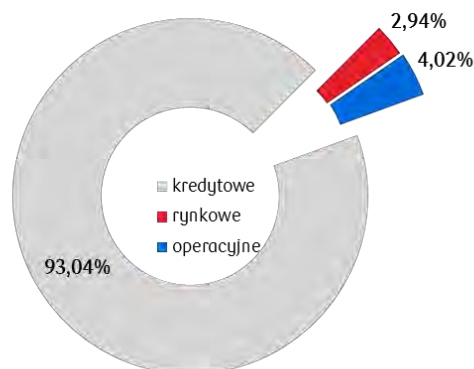
Referencje CRR		Aktywa ważone ryzykiem					Minimalne wymogi kapitałowe
		31.12.2018	30.09.2018	30.06.2018	31.03.2018	31.12.2017	31.12.2018
1	Ryzyko kredytowe (z wyjątkiem ryzyka kredytowego kontrahenta)	184 709	184 613	188 607	183 263	179 664	14 777
art. 438 lit. c) i d)	w tym metoda standardowa	184 709	184 613	188 607	183 263	179 664	14 777
art. 107 art. 438 lit. c) i d)	6 Ryzyko kredytowe kontrahenta	1 767	2 039	2 391	2 145	2 091	141
art. 438 lit. c) i d)	7 w tym metoda wyceny według wartości rynkowej	1 416	1 448	1 771	1 522	1 541	113
art. 438 lit. c) i d)	8 w tym wycena pierwotnej wartości ekspozycji	0	0	0	0	0	0
	9 w tym metoda standardowa	0	0	0	0	0	0
	10 w tym metoda modeli wewnętrznych (IMM)	0	0	0	0	0	0
art. 438 lit. c) i d)	11 w tym kwota ekspozycji z tytułu swoich wkładów do funduszu kontrahenta centralnego na wypadek niewykonania zobowiązania oraz pozostałych ekspozycji wobec kontrahenta centralnego	43	50	40	41	36	3
art. 438 lit. c) i d)	12 w tym aktualizacja wyceny kredytowej	308	542	579	583	515	25
art. 438 lit. e)	13 Ryzyko rozliczenia	0	0	0	0	0	0
art. 438 lit. e)	19 Ryzyko rynkowe	5 900	6 512	6 399	5 412	5 924	472
	20 w tym metoda standardowa	5 900	6 512	6 399	5 412	5 924	472
	21 w tym metoda modeli wewnętrznych	0	0	0	0	0	0
art. 438 lit. e)	22 Duże ekspozycje	0	0	0	0	0	0
art. 438 lit. f)	23 Ryzyko operacyjne	8 066	9 047	8 851	8 562	8 204	645
	24 w tym metoda wskaźnika bazowego	2 623	2 606	2 623	2 603	2 520	210
	25 w tym metoda standardowa	0	0	0	0	0	0
	26 w tym metoda zaawansowanego pomiaru	5 443	6 441	6 228	5 959	5 684	435
art. 437 ust. 2) i art. 48 i art. 60 art. 500	27 Kwoty poniżej progów dla odliczenia (podlegające wadze ryzyka 250%) - uwzględnione w wycenie na ryzyko kredytowe	7 893	8 103	7 318	7 127	0	631
	28 Korekta dla dolnej granicy	0	0	0	0	0	0
	29 Razem	200 442	202 211	206 248	199 382	195 883	16 035

Naistotniejsze wydarzenia mające wpływ na poziom aktywów ważonych ryzykiem:

- zmiana podejścia do oceny wartości zabezpieczenia dla kredytów mieszkaniowych i zastosowanie wagi ryzyka 35% w wyniku otrzymania od Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego pisma przedstawiającego aktualne stanowisko w zakresie możliwości zastosowania 35% wagi ryzyka dla kredytów udzielanych w złotych w pełni i całkowicie zabezpieczonych hipoteką na nieruchomości mieszkalnej. UKNF wskazał, że wiążące w tym zakresie są przepisy rozporządzenia CRR,
- wzrost wartości ekspozycji,
- zwiększenia kwoty pomniejszeń z tytułu ubezpieczeń (AMA).

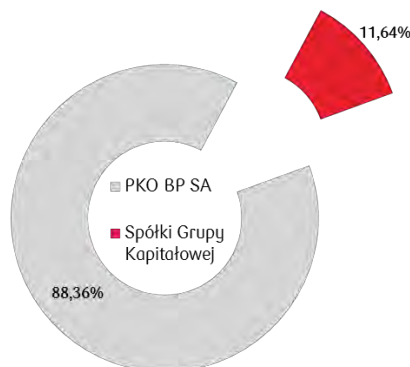
Na 31 grudnia 2018 roku największą część łącznego wymogu w zakresie funduszy własnych Grupy Kapitałowej Banku stanowił wymóg w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego (93,04%) – wykres 4.1. Na wykresie ryzyko kredytowe zostało zaprezentowane uwzględniając ryzyko korekty wyceny kredytowej, natomiast ryzyko rozliczenia/dostawy zostało ujęte w ryzyku rynkowym.

Wykres 4.1. Struktura wymogu w zakresie funduszy własnych według rodzajów ryzyka

Znaczącą część (88,4%) łącznego wymogu w zakresie funduszy własnych Grupy Kapitałowej Banku stanowiły wymogi w zakresie funduszy własnych Banku (wykres 4.2).

Wykres 4.2. Struktura wymogu w zakresie funduszy własnych – Bank i podmioty Grupy Kapitałowej Banku.

W skład Grupy Kapitałowej Banku wchodzi spółki ubezpieczeniowe PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA oraz PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA, które są wyłączone z konsolidacji ostrożnościowej, jako podmioty finansowe objęte odrębnym nadzorem KNF, obejmującym również ocenę spełnienia wymogów kapitałowych dla zakładów ubezpieczeń.

Na 31 grudnia 2018 roku Bank nie posiadał instrumentów, które powinny być wykazywane jako nieodliczone udziały w zakładach ubezpieczeniowych zgodnie z art. 49 Rozporządzenia CRR.

4.1. Ryzyko kredytowe

Wymóg w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego oraz ryzyka kredytowego kontrahenta na 31 grudnia 2018 roku w podziale na poszczególne klasy ekspozycji prezentuje tabela 4.2.

Tabela 4.2. Struktura wymogu w zakresie funduszy własnych na ryzyko kredytowe* Grupy Kapitałowej Banku

	2018		2017	
	Wymóg	Procent	Wymóg	Procent
Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	511	3,4%	469	3,2%
Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	172	1,2%	148	1,0%
Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	13	0,1%	17	0,1%
Ekspozycje wobec wielostronnych banków rozwoju	0	0,0%	0	0,0%
Ekspozycje wobec organizacji międzynarodowych	0	0,0%	0	0,0%
Ekspozycje wobec instytucji	219	1,5%	192	1,3%
Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	3 961	26,6%	3 104	21,4%
Ekspozycje detaliczne	3 787	25,4%	5 324	36,7%
Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	4 962	33,3%	3 923	27,1%
Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	605	4,1%	577	4,0%
Ekspozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	133	0,9%	63	0,4%
Ekspozycje w postaci obligacji zabezpieczonych	0	0,0%	0	0,0%
Pozycje stanowiące pozycje sekurytyzacyjne	0	0,0%	0	0,0%
Ekspozycje wobec instytucji i przedsiębiorstw posiadających krótkoterminową ocenę kredytową	0	0,0%	0	0,0%
Ekspozycje w postaci jednostek uczestnictwa lub udziałów w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	0	0,0%	0	0,0%
Ekspozycje kapitałowe	166	1,1%	268	1,8%
Inne pozycje	366	2,5%	412	2,8%
Razem	14 893	100,0%	14 499	100,0%

* uwzględnia wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego, ryzyka kredytowego kontrahenta (metoda wyceny według wartości rynkowej) oraz ryzyka CCP

Najwyższy wymóg w zakresie funduszy własnych Grupa Kapitałowa Banku jest zobowiązana utrzymywać na pokrycie ryzyka związanego z ekspozycjami zabezpieczonymi na nieruchomościach (33,3%), ekspozycjami detalicznymi (25,4%), co wynika z dużego zaangażowania Banku w tych segmentach oraz ekspozycjami wobec przedsiębiorstw (26,6%).

4.2. Ryzyko rynkowe

Największy udział w wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka rynkowego w Grupie Kapitałowej Banku w roku 2018 występował dla wymogu z tytułu ryzyka szczególnego instrumentów dłużnych (77,0%). Kolejnym, istotnym co do udziału, rodzajem wymogu w zakresie funduszy własnych jest wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka ogólnego instrumentów dłużnych (21%) (tabela 4.3.).

Tabela 4.3. Ryzyko rynkowe Grupy Kapitałowej Banku w ramach metody standardowej [wzór EU MR1]

		2018	
		a)	b)
		Aktywa ważone ryzykiem	Wymogi kapitałowe
Produkty bezwarunkowe			
1	Ryzyko stopy procentowej (ogólne i szczegółowe)	5 821	466
2	Ryzyko kapitałowe (ogólne i szczegółowe)	63	5
3	Ryzyko walutowe	0	0
4	Ryzyko cen towarów	0	0
Opcje			
5	Metoda uproszczona	0	0
6	Metoda delta plus	15	1
7	Metoda opierająca się na scenariuszu	1	0
8	Sekurytyzacja (ryzyko szczegółowe)	0	0
9	Razem	5 900	472

Wymóg w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka walutowego wyniósł zero, gdyż całkowita pozycja walutowa nie przekraczała 2% funduszy własnych Grupy Kapitałowej Banku.

Na koniec 2018 roku Grupa Kapitałowa Banku nie posiadała otwartej pozycji na ryzyko cen towarów, więc wymóg w zakresie funduszy własnych z tego tytułu wyniósł zero.

W związku z tym, że Grupa Kapitałowa Banku nie stosuje na potrzeby wyliczenia wymogów w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka rynkowego modeli wewnętrznych, art. 455 Rozporządzenia CRR "Stosowanie wewnętrznych modeli pomiaru ryzyka rynkowego" nie ma zastosowania.

4.3. Ryzyko operacyjne

Podział wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego, ze względu na stosowaną metodę wyliczania, został zaprezentowany w tabeli 4.4.

Tabela 4.4. Wymóg w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego

	Grupa Kapitałowa Banku		Podmioty zależne		Bank	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Podejście Wskaźnika Bazowego - BIA	210	202	209	201	1	1
Podejście Zaawansowane - AMA	435	454	0	0	435	454
Razem	645	656	209	201	436	455

5. Aktywa obciążone i wolne od obciążeń

Poniższe tabele przedstawiają informacje na temat aktywów obciążonych i wolnych od obciążeń Grupy Kapitałowej Banku.

Dany składnik aktywów jest traktowany jako obciążony, jeżeli został on zastawiony lub podlega jakiegokolwiek formie ustaleń mających na celu zabezpieczenie lub wsparcie jakości kredytowej transakcji bilansowej lub pozabilansowej, z której nie może on zostać swobodnie wycofany (np. w celu zastawiania dla potrzeb finansowania). Według stanu na 31 grudnia 2018 roku Grupa Kapitałowa Banku posiadała aktywa obciążone:

- 1) z tytułu transakcji sprzedaży papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu (repo),
- 2) obligacje Skarbu Państwa wpisane do rejestru listów zastawnych, zgodnie art. 18 ust. 3a Ustawy o listach zastawnych i bankach hipotecznych.

Ponadto Grupa Kapitałowa Banku posiadała wyemitowane dłużne papiery wartościowe w postaci hipotecznych listów zastawnych i obligacji, których zabezpieczeniem są kredyty hipoteczne w wysokości 16 998 mln PLN oraz obligacje w wysokości 641 mln PLN zabezpieczone wierzytelnościami z tytułu umów leasingowych w wysokości 641 mln zł.

Tabela 5.1. Aktywa obciążone i nieobciążone

		2018			
		Wartość bilansowa aktywów obciążonych	Wartość godziwa aktywów obciążonych	Wartość bilansowa aktywów wolnych od obciążeń	Wartość godziwa aktywów wolnych od obciążeń
		010	040	060	090
010	Aktywa Grupy Kapitałowej Banku, w tym:	18 287		303 858	
030	Instrumenty udziałowe	0		332	
040	Dłużne papiery wartościowe	407	356	61 052	52 816
050	w tym: obligacje zabezpieczone	0	0	0	0
060	w tym: papiery wartościowe zabezpieczone aktywami	0	0	0	0
070	w tym: wyemitowane przez sektor instytucji rządowych i samorządowych	407	356	51 819	45 553
080	w tym: wyemitowane przez instytucje finansowe	0	0	809	947
090	w tym: wyemitowane przez przedsiębiorstwa niefinansowe	0	0	5 490	3 417
120	Inne aktywa	17 880		242 473	
121	w tym: kredyty i zaliczki inne niż kredyty płatne na żądanie	17 686		198 694	
122	w tym: kredyty na żądanie	194		23 386	
123	w tym: inne	0		20 393	

Tabela 5.2. Zabezpieczenia otrzymane

		2018	
		Wartość godziwa obciążonych zabezpieczeń otrzymanych lub wyemitowanych własnych dłużnych papierów wartościowych	Wartość godziwa zabezpieczeń otrzymanych lub wyemitowanych własnych dłużnych papierów wartościowych dostępnych dla celów obciążenia
		010	040
250	AKTYWA, OTRZYMANE ZABEZPIECZENIE I WYEMITOWANE WŁASNE DŁUŻNE PAPIERY WARTOŚCIOWE OGÓŁEM	18 287	

Tabela 5.3. Aktywa obciążone/zabezpieczenia otrzymane i powiązane zobowiązania

		2018	
		Odpowiadające im zobowiązania, zobowiązania warunkowe lub papiery wartościowe stanowiące przedmiot udzielonej pożyczki	Aktywa, otrzymane zabezpieczenie i wyemitowane własne dłużne papiery wartościowe inne niż obciążone obligacje zabezpieczone i papiery wartościowe zabezpieczone aktywami
		010	030
010	Wartość bilansowa wybranych zobowiązań finansowych	13 527	18 285
011	w tym: Wyemitowane dłużne papiery wartościowe	13 483	18 242
012	w tym: Umowy z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	45	43

Transakcje repo i sell-buy-back są transakcjami warunkowymi skutkującymi obciążeniem aktywów przekazanych kontrahentom jako zabezpieczenia pożyczki. Transakcje są standardowo wykorzystywane przez Bank w modelu biznesowym stosowanym w zakresie zarządzania płynnością na rynkach finansowych i w ramach obsługi potrzeb transakcyjnych instytucji finansowych będących kontrahentami Banku. Przekazywane zabezpieczenia z tytułu wycen bieżących zawartych transakcjach pochodnych stanowią standardowy mechanizm zabezpieczania ekspozycji kredytowej Banku wynikający z zawartych umów zabezpieczających i jako takie są częścią modelu biznesowego Banku związanego z aktywnością transakcyjną na rynkach finansowych.

6. Bufory kapitałowe

Zgodnie z Rozporządzeniem CRR oraz ustawą o nadzorze makroostrożnościowym, instytucje finansowe mają obowiązek utrzymywania wymogu połączonego bufora ponad poziomy minimalne określone w Rozporządzeniu CRR dla:

- 1) łącznego współczynnika kapitałowego (TCR),
- 2) współczynnika kapitału Tier I (T1),
- 3) współczynnika kapitału podstawowego Tier I (CET1).

Wymóg połączonego bufora jest sumą wszystkich obowiązujących buforów, tj. bufora zabezpieczającego, bufora antycyklicznego, bufora ryzyka systemowego oraz bufora z tytułu zidentyfikowania Banku jako instytucji o znaczeniu systemowym. Bufory te muszą być pokrywane kapitałem podstawowym typu Tier I.

Bufor zabezpieczający obowiązuje wszystkie banki. Sukcesywnie co roku będzie zwiększany do ostatecznego, stałego poziomu równego 2,5% (od 1 stycznia 2019 roku). Według stanu na 31 grudnia 2018 roku bufor zabezpieczający wynosił 1,875%.

Bufor antycykliczny nakładany jest w celu ograniczania ryzyka systemowego wynikającego z cyklu kredytowego. Wprowadzany jest przez ministra właściwego ds. instytucji finansowych w okresach nadmiernego wzrostu akcji kredytowej i rozwiązywany w sytuacji jej spowolnienia. Bank wylicza wskaźnik bufora antycyklicznego w wartości wyznaczonej przez właściwy organ państwa, w którym Bank posiada ekspozycje. Według stanu na 31 grudnia 2018 roku wskaźnik bufora antycyklicznego wynosił 2% dla ekspozycji kredytowych na terenie Norwegii i Szwecji, 1,875% na terenie Hongkongu, 1,25% na terenie Islandii i Słowacji, 1% w Czechach i Wielkiej Brytanii, 0,5% na terenie Litwy oraz 0% dla ekspozycji kredytowych na terytorium pozostałych krajów.

Grupa Kapitałowa Banku wylicza wskaźnik bufora antycyklicznego specyficznego dla danej instytucji uwzględniając w wyliczeniach wartość wszystkich ekspozycji kredytowych w innych krajach i odpowiedniej dla tych krajów wartości bufora antycyklicznego. Według stanu na 31 grudnia 2018 roku bufor antycykliczny specyficzny dla Grupy Kapitałowej Banku wynosił 0,01%.

Tabele 6.1. oraz 6.2 prezentują informację dotyczącą rozkładu geograficznego odnośnych ekspozycji kredytowych oraz kwotę bufora antycyklicznego specyficznego dla Grupy Kapitałowej Banku.

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Tabela 6.1. Rozkład geograficzny odnośnych ekspozycji kredytowych na potrzeby obliczania bufora antycyklicznego*

		2018											
		Ogólne ekspozycje kredytowe		Ekspozycja zaliczana do portfela handlowego		Ekspozycja sekurytyzacyjna		Wymogi w zakresie funduszy własnych			Wagi stosowane przy wymogu w zakresie funduszy własnych	Wskaźnik bufora antycyklicznego	
		Wartość ekspozycji według metody standardowej	Wartość ekspozycji według metody IRB	Suma długich i krótkich pozycji portfela handlowego	Wartość ekspozycji zaliczonych do portfela handlowego według metody modeli wewnętrznych	Wartość ekspozycji według metody standardowej	Wartość ekspozycji według metody IRB	Z czego: Ogólne ekspozycje kredytowe	Z czego: Ekspozycje zaliczone do portfela handlowego	Z czego: Ekspozycje sekurytyzacyjne			Ogółem
		010	020	030	040	050	060	070	080	090	100	110	120
010	Podział według państwa												
1	Polska	230 972	0	5 734	0	0	0	13 680	289	0	13 969	97,909207	0,00
2	Ukraina	1 499	0	0	0	0	0	97	0	0	97	0,682000	0,00
3	Hiszpania	554	0	0	0	0	0	44	0	0	44	0,310300	0,00
4	Luksemburg	343	0	0	0	0	0	27	0	0	27	0,192500	0,00
5	Holandia	270	0	0	0	0	0	22	0	0	22	0,152000	0,00
6	Szwecja	240	0	0	0	0	0	19	0	0	19	0,135000	2,00
7	Niemcy	192	0	0	0	0	0	15	0	0	15	0,106100	0,00
8	Bahamy	186	0	0	0	0	0	15	0	0	15	0,104200	0,00
9	Norwegia	140	0	0	0	0	0	11	0	0	11	0,077400	2,00
10	Czechy	137	0	0	0	0	0	11	0	0	11	0,077000	1,00
11	Liberia	112	0	0	0	0	0	9	0	0	9	0,062600	0,00
12	Cypr	83	0	0	0	0	0	7	0	0	7	0,046000	0,00
13	Wielka Brytania	75	0	0	0	0	0	5	0	0	5	0,037200	1,00
14	Francja	69	0	0	0	0	0	5	0	0	5	0,037300	0,00
15	Malta	36	0	0	0	0	0	4	0	0	4	0,030000	0,00
16	Szwajcaria	27	0	0	0	0	0	2	0	0	2	0,016400	0,00
17	Estonia	16	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0,009200	0,00
18	Irlandia	8	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0,003900	0,00
19	Belgia	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,002100	0,00
20	Stany Zjednoczone	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,002100	0,00
21	Włochy	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,001300	0,00
22	Korea Południowa	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,001100	0,00
23	Australia	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000700	0,00
24	Dania	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000700	0,00
25	Portugalia	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000600	0,00

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

26	Austria	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000400	0,00
27	Rosja	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000500	0,00
28	Kanada	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000300	0,00
29	Republika Srodkowoafrykanska	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000100	0,00
30	Bulgaria	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000200	0,00
31	Grecja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000100	0,00
32	Finlandia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000100	0,00
33	Zjednoczone Emiraty Arabskie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000100	0,00
34	Islandia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000100	1,25
35	Białorus	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000100	0,00
36	Kazachstan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000100	0,00
37	Rumunia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000200	0,00
38	Brazylia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
39	Moldawia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000100	0,00
40	Hongkong	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000200	1,88
41	Lotwa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000100	0,00
42	Gruzja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000100	0,00
43	Polinezja Francuska	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
44	Słowenia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
45	Litwa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,50
46	Armenia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
47	Słowacja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	1,25
48	Chiny	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
49	Indie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
50	Afganistan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
51	Węgry	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
52	Nepal	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
53	Uganda	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
54	Republika Południowej Afryki	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
55	Turcja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
56	Syria	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
57	Arabia Saudyjska	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
58	Pakistan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
59	Izrael	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
60	Uzbekistan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

61	Filipiny	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
62	Iran	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
63	Bangladesz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
64	Wietnam	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
65	Tadżykistan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
66	Azerbejdżan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
67	Albania	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
68	Jordania	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
69	Chorwacja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
70	Serbia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
71	Irak	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
72	Kenia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
73	Maroko	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
74	Egipt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
75	Nigeria	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
76	Macedonia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
77	Algieria	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
78	Wenezuela	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
79	Tunezja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
80	Nowa Zelandia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
81	Makau	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
82	Laos	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
83	Kamerun	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
84	Kirgistan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
85	Japonia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
86	Meksyk	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
87	Korea Północna	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
88	Zimbabwe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
89	Aruba	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
90	Senegal	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
91	Mongolia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
92	Malezja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
93	Liban	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
94	Kuba	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

95	Bosnia i Hercegowina	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
96	Indonezja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
97	Tajlandia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
98	Ghana	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
99	Libia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
100	Czarnogóra	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
101	Sri Lanka	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
102	Somalia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
103	Argentyna	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
104	Tajwan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
105	Namibia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
106	Tanzania	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
107	Peru	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
108	Andora	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
109	Jemen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
110	Etiopia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
111	Kuwejt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
112	Guernsey	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
113	Kongo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
114	Georgia Południowa i Sandwich Południowy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
115	Kolumbia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
116	Zambia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
117	Paragwaj	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
118	Dominikana	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
119	Turkmenistan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
120	Erytrea	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
121	Dzibuti	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
122	Mali	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
123	Kostaryka	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
124	Wybrzeże Kości Słoniowej	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
125	Gwinea	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
126	Sierra Leone	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
127	Gibraltar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
128	Belize	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
129	Katar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
130	Malawi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00

ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)

131	Sudan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
132	Angola	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
133	Honduras	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
134	Singapur	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
135	Curacao	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
136	Jamajka	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
137	Ekwador	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
138	Czad	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
139	Vanuatu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
140	Liechtenstein	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
141	Mjanma	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
142	Panama	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
143	Falklandy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
144	Gwatemala	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
145	Bolivia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
146	Togo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
147	Chile	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
148	Fidzi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
149	Burkina Faso	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
150	Wyspa Bouveta	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
151	Mikronezja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
152	Gambia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
153	Oman	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
154	Monako	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
155	Mozambik	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
156	Bahrajn	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
157	Bermudy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
158	Niue	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
159	Bhutan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
020	Razem	234 981	0	5 734	0	0	0	13 979	289	0	14 267		

* Wartość ekspozycji według metody standardowej równa 0 wynika z zaokrągleń do mln PLN, nie jest równoznaczna z brakiem ekspozycji dla danego państwa

Tabela 6.2. Kwota bufora antycyklicznego specyficznego dla Grupy Kapitałowej Banku

		2018	2017
010	Łączna kwota ekspozycji na ryzyko	200 442	195 884
020	Specyficzny dla instytucji wskaźnik bufora antycyklicznego	0,01%	0
030	Wymóg w zakresie specyficznego dla instytucji bufora antycyklicznego	11	-

Bufor ryzyka systemowego służy do zapobiegania i ograniczania długoterminowego ryzyka niecyklicznego lub ryzyka makroostrożnościowego, które może spowodować silne negatywne konsekwencje dla systemu finansowego i gospodarki danego kraju. Według stanu na 31 grudnia 2018 roku bufor ryzyka systemowego wynosił 3%.

Bufor innej instytucji o znaczeniu systemowym jest dodatkowym wymogiem dla instytucji mogących kreować ryzyko systemowe. Bank został zidentyfikowany jako inna instytucja o znaczeniu systemowym, na podstawie decyzji KNF z 10 października 2016 roku. W 2018 roku, wyniku przeglądu, dokonanego przez KNF w trybie art. 46 ust. 1 ustawy o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym, po zasięgnięciu opinii Komitetu Stabilności Finansowej, KNF nałożyła na Bank bufor innej instytucji o znaczeniu systemowym (O-SII) w wysokości równoważnej 1% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko, obliczonej zgodnie z art. 92 ust. 3 rozporządzenia CRR. Na wzrost bufora z 0,75% na 1% wpłynęły czynniki związane z rozpoznaniem przez KNF dodatkowych transakcji jako transgraniczne oraz emisją własnych dłużnych papierów wartościowych. Bufor musi być utrzymywany zarówno w ujęciu jednostkowym, jak i skonsolidowanym.

7. Dźwignia finansowa

Grupa Kapitałowa Banku wylicza wskaźnik dźwigni, jako jedną z miar adekwatności kapitałowej.

Celem zarządzania ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej jest zapewnienie właściwej relacji pomiędzy wielkością kapitału podstawowego (Tier I) i sumą aktywów bilansowych oraz udzielonych zobowiązań pozabilansowych Banku i Grupy Kapitałowej. Sposób zarządzania ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej został uregulowany w przepisach wewnętrznych Banku. Za ocenę ryzyka nadmiernej dźwigni finansowej odpowiada Pion Ryzyka Bankowego (Departament Adekwatności Kapitałowej i Ryzyka Operacyjnego) oraz (Departament Rachunkowości i Podatków).

Identyfikacja ryzyka nadmiernej dźwigni finansowej polega na rozpoznaniu aktualnych i potencjalnych źródeł i czynników ryzyka oraz na określeniu jego potencjalnego wpływu na działalność Banku i Grupy Kapitałowej Banku. Dla celów pomiaru ryzyka nadmiernej dźwigni finansowej, kalkuluje się wskaźnik dźwigni jako miarę kapitału Tier I podzieloną przez miarę ekspozycji całkowitej i wyraża wskaźnik jako wartość procentową. Grupa Kapitałowa Banku oblicza wskaźnik dźwigni na datę sprawozdawczą. Wskaźnik dźwigni według stanu na 31 grudnia 2018 rok był kalkulowany zarówno w odniesieniu do kapitału Tier I, jak i według definicji przejściowej kapitału Tier I (w rozumieniu rozwiązań przejściowych dotyczących złagodzenia wpływu wprowadzenia MSSF 9 na fundusze własne).

Dla utrzymania wskaźnika dźwigni na akceptowalnym poziomie ustala się strategiczny limit tolerancji i wartość progową, których poziom są monitorowane i weryfikowane przynajmniej raz w roku. Poziom ryzyka nadmiernej dźwigni finansowej określa się jako poziom niski, gdy wartość wskaźnika dźwigni jest równa lub wyższa niż wartość progowa, poziom podwyższony, gdy wartość wskaźnika dźwigni jest poniżej wartości progowej i jest równa lub wyższa niż strategiczny limit tolerancji, zaś poziom wysoki, gdy wartość wskaźnika dźwigni jest poniżej strategicznego limitu tolerancji.

Poziom wskaźnika dźwigni jest regularnie wyliczany i raportowany. W przypadku wystąpienia wysokiego lub podwyższonego poziomu ryzyka nadmiernej dźwigni finansowej przygotowuje się propozycje działań zarządczych z uwzględnieniem bieżącej sytuacji makroekonomicznej oraz kosztów związanych z proponowanymi działaniami. Określa się wpływ rekomendowanych działań zarządczych na poziom ryzyka nadmiernej dźwigni finansowej. Wskaźnik dźwigni prognozowany jest w procesie planowania finansowego i uwzględnia planowane zmiany w działalności Banku i Grupy Kapitałowej Banku oraz wpływ struktury aktywów na jego poziom. Bank posiada listę potencjalnych narzędzi do wykorzystania, w przypadku zaistnienia potrzeby zwiększenia kapitału Tier I lub dostosowania struktury ekspozycji bilansowych i pozabilansowych (mianownika wskaźnika dźwigni).

W 2018 roku wartość wskaźnika dźwigni utrzymywała się powyżej limitów wewnętrznych, zewnętrznych, a także powyżej wartości minimalnych rekomendowanych przez KNF.

Tabela 7.1. Uzgodnienie pozycji aktywów wykazanych w zbadanym sprawozdaniu finansowym i ekspozycji do kalkulacji wskaźnika dźwigni [wzór LRSum]

		Ekspozycje wskaźnika dźwigni określone w rozporządzeniu w sprawie wymogów kapitałowych	
		2018	2017
1	Aktywa razem według opublikowanych sprawozdań finansowych	324 255	296 939
2	Korekta z tytułu jednostek objętych konsolidacją na potrzeby rachunkowości, ale nieobjętych zakresem konsolidacji regulacyjnej	-2 110	-2 358
4	Korekta z tytułu instrumentów pochodnych	2 435	2 528
5	Korekta z tytułu transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych (SFT)	7	0
6	Korekty z tytułu pozycji pozabilansowych (tj. przekształcenie ekspozycji pozabilansowych do ich ekwiwalentu bilansowego)	14 089	11 919
7	Inne korekty	-1 878	-2 199
8	Miara ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni	336 797	306 830

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Tabela 7.2. Wskaźnik dźwigni. Ekspozycja do obliczenia wskaźnika dźwigni w rozumieniu Rozporządzenia CRR [wzór LRCOM]

		Ekspozycje wskaźnika dźwigni określone w rozporządzeniu w sprawie wymogów kapitałowych	
		2018	2017
Ekspozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych i transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych)			
1	Pozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i aktywów powierniczych, ale z uwzględnieniem zabezpieczenia)	322 858	294 748
2	(Kwoty aktywów odliczane przy ustalaniu kapitału Tier I)	-2 902	-2 831
3	Całkowite ekspozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i aktywów powierniczych) (suma wierszy 1 i 2)	319 957	291 917
Ekspozycje z tytułu instrumentów pochodnych			
4	Koszt odwrócenia związany z wszystkimi transakcjami na instrumentach pochodnych (tj. z pominięciem kwalifikującego się zmiennego depozytu zabezpieczającego w gotówce)	860	1 133
5	Kwoty narzutu w odniesieniu do potencjalnej przyszłej ekspozycji związanej z wszystkimi transakcjami na instrumentach pochodnych (metoda wyceny według wartości rynkowej)	2 435	2 528
7	(Odliczenia aktywów wierzytelności w odniesieniu do zmiennego depozytu zabezpieczającego w gotówce zapewnionego w transakcjach na instrumentach pochodnych)	-567	-705
11	Całkowite ekspozycje z tytułu instrumentów pochodnych (suma wierszy 4-10)	2 727	2 956
Ekspozycje z tytułu transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych			
12	Aktywa z tytułu transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych brutto (bez uwzględnienia kompensowania), po korekcie z tytułu transakcji księgowych dotyczących sprzedaży	18	38
14	Ekspozycja na ryzyko kredytowe kontrahenta w odniesieniu do aktywów z tytułu transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych	7	0
16	Całkowite ekspozycje z tytułu transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych (suma wierszy 12-15a)	24	38
Inne ekspozycje pozabilansowe			
17	Ekspozycje pozabilansowe wyrażone wartością nominalną brutto	57 610	51 898
18	(Korekty z tytułu konwersji na kwoty ekwiwalentu kredytowego)	-43 520	-39 979
19	Inne ekspozycje pozabilansowe (suma wierszy 17 i 18)	14 089	11 919
Kapitał i miara ekspozycji całkowitej			
20	Kapitał Tier I	35 149	32 326
21	Miara ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni (suma wierszy 3, 11, 16, 19, EU-19a i EU-19b)	336 797	306 830
Wskaźnik dźwigni			
22	Wskaźnik dźwigni	10,44%	10,54%
Wybór przepisów przejściowych i kwota wyłączonych pozycji powierniczych			
EU-23	Wybór przepisów przejściowych na potrzeby określenia miary kapitału	Przejściowe	Przejściowe
EU-24	Kwota wyłączonych pozycji powierniczych zgodnie z art. 429 ust. 11 rozporządzenia (UE) nr 575/2013	0	0

Tabela 7.3. Ekspozycje bilansowe [wzór LRSpl]

		Ekspozycje wskaźnika dźwigni określone w rozporządzeniu w sprawie wymogów kapitałowych	
		2018	2017
EU-1	Całkowite ekspozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i ekspozycji wyłączonych), w tym:	322 858	294 748
EU-2	Ekspozycje zaliczane do portfela handlowego	9 317	9 905
EU-3	Ekspozycje zaliczane do portfela bankowego, w tym:	313 541	284 843
EU-4	Obligacje zabezpieczone	0	0
EU-5	Ekspozycje traktowane jako ekspozycje wobec państwa	66 144	56 980
EU-6	Ekspozycje wobec samorządów regionalnych, wielostronnych banków rozwoju, organizacji międzynarodowych i podmiotów sektora publicznego, których nie traktuje się jak państwa	10 726	9 458
EU-7	Instytucje	6 965	4 790
EU-8	Zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	91 670	55 019
EU-9	Ekspozycje detaliczne	66 897	92 680
EU-10	Przedsiębiorstwa	47 223	42 685
EU-11	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	6 403	5 879
EU-12	Pozostałe ekspozycje (np. kapitałowe, sekurytyzacyjne i inne aktywa niegenerujące zobowiązania kredytowego)	17 512	17 353

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ Powszechniej
KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
(W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Decyzje strategiczne miały pośredni wpływ na wielkość wskaźnika dźwigni w roku 2018: Czynniki mające wpływ na wielkość wskaźnika dźwigni:

- 1) wzrost ekspozycji w wyniku:
  - a) zwiększenia wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom,
  - b) zwiększenia wartości obligacji skarbowych,
  - c) zmiana kursów walut.
- 2) wzrost wysokości funduszy własnych w wyniku dokonania podziału zysku Banku za rok 2017 oraz z tytułu zaliczenia zysku za 3 kwartały 2018 roku (po pomniejszeniu o przewidywane obciążenia, po uzyskaniu odpowiednich zgód KNF).

8. Kapitał wewnętrzny (filar II)

W 2018 roku Grupa Kapitałowa Banku wyznaczała kapitał wewnętrzny zgodnie z:

- 1) Rozporządzeniem CRR,
  - 2) ustawą Prawo bankowe,
  - 3) Rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Finansów z 6 marca 2017 roku w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach,
  - 4) ustawą o nadzorze makroostrożnościowym,
- oraz z przepisami wewnętrznymi Banku i Grupy Kapitałowej Banku.

Kapitał wewnętrzny to wielkość kapitału niezbędna do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności Banku i Grupy Kapitałowej Banku oraz zmian otoczenia gospodarczego, uwzględniająca przewidywany poziom ryzyka.

Celem szacowania kapitału wewnętrznego jest utrzymanie funduszy własnych na poziomie wynikającym ze Strategii zapewniającym bezpieczeństwo działalności przy uwzględnieniu zmian profilu i skali prowadzonej działalności oraz niekorzystnych warunków skrajnych oraz umożliwienie bardziej efektywnego zarządzania Bankiem i Grupą Kapitałową Banku nakierowanego na poprawę rentowności działalności i rentowności zainwestowanego kapitału.

Dla każdego ryzyka uznanego za istotne, Grupa Kapitałowa Banku opracowuje i stosuje odpowiednie metody jego oceny i pomiaru. Bank cyklicznie monitoruje istotność poszczególnych rodzajów ryzyka odnoszących się do działalności Banku i Grupy Kapitałowej Banku. Kapitał wewnętrzny na pokrycie poszczególnych rodzajów ryzyka jest ustalany zgodnie z metodami określonymi w przepisach wewnętrznych.

Łączny kapitał wewnętrzny Grupy Kapitałowej Banku stanowi sumę wysokości kapitału wewnętrznego niezbędnego do pokrycia wszystkich istotnych rodzajów ryzyka, na które Bank i Grupa Kapitałowa Banku są narażone, z uwzględnieniem podmiotów objętych konsolidacją ostrożnościową. Przyjmowany do kalkulacji kapitału wewnętrznego współczynnik korelacji pomiędzy poszczególnymi rodzajami ryzyka oraz poszczególnymi podmiotami Grupy Kapitałowej Banku wynosi 1.

Kapitał wewnętrzny na pokrycie ryzyka kredytowego niewypłacalności, Banku wyznacza się jako różnicę między maksymalną stratą, którą Bank może ponieść w okresie jednego roku, szacowaną z wykorzystaniem metody CR+, a wartością oczekiwaną przez Bank straty kredytowej dla podmiotów niebędących instytucjami finansowymi, krajami i bankami centralnymi oraz zmodyfikowaną metodą standardową wyliczenia wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego, określoną w Rozporządzeniu CRR dla instytucji finansowych, krajów i banków centralnych. Kapitał wewnętrzny na pokrycie ryzyka kredytowego niewypłacalności Banku wyznacza się dla ekspozycji obciążonych ryzykiem kredytowym obejmujących pozycje bilansowe i pozabilansowe. Podmioty Grupy Kapitałowej Banku, w których ryzyko kredytowe jest istotne wyznaczają kapitał wewnętrzny na ryzyko kredytowe na podstawie wartości wymogu w zakresie funduszy własnych na ryzyko kredytowe. Łączny kapitał wewnętrzny na pokrycie ryzyka kredytowego niewypłacalności stanowi sumę kapitału wewnętrznego ustalonego dla wyodrębnionych portfeli ekspozycji oraz podmiotów Grupy Kapitałowej Banku, w których szacuje się kapitał wewnętrzny na ryzyko kredytowe.

Do obliczenia kapitału wewnętrznego z tytułu ryzyka stopy procentowej stosowana jest metoda wartości zagrożonej z uwzględnieniem wyników testów warunków skrajnych. Dodatkowo do obliczenia kapitału wewnętrznego z tytułu ryzyka stopy procentowej stosowana jest miara wrażliwości dochodu odsetkowego.

Do obliczenia kapitału wewnętrznego ryzyka walutowego stosowana jest metoda wartości zagrożonej z uwzględnieniem wyników testów warunków skrajnych.

Kapitał wewnętrzny na pokrycie ryzyka stopy procentowej i ryzyka walutowego Grupy Kapitałowej Banku oblicza się w sposób zbliżony jak dla Banku, z uwzględnieniem specyfiki podmiotów, dla których kapitał wewnętrzny jest obliczany.

Kapitał wewnętrzny na pokrycie ryzyka płynności obejmuje oszacowany łączny koszt związany z szybkim upłynieniem portfela papierów wartościowych w celu pokrycia stress-testowych wypływów środków oraz koszt pozyskania dodatkowych środków w celu sfinansowania aktywów płynnych w wartości brakującej do wymaganego w Banku poziomu aktywów płynnych. Łączny kapitał wewnętrzny na ryzyko płynności Grupy Kapitałowej Banku stanowi sumę kapitału wewnętrznego Banku oraz podmiotów Grupy Kapitałowej Banku, dla których ryzyko płynności zostało uznane jako istotne. Kapitał wewnętrzny dla podmiotów Grupy Kapitałowej Banku oblicza się w sposób zbliżony jak dla Banku, z uwzględnieniem ich specyfiki.

Kapitał wewnętrzny na pokrycie ryzyka operacyjnego Banku jest równy poziomowi ryzyka operacyjnego Banku obliczonemu przy wykorzystaniu podejścia AMA oraz BIA. Kapitał wewnętrzny na pokrycie ryzyka operacyjnego podmiotów Grupy Kapitałowej Banku przyjmowany jest dla podmiotów Grupy Kapitałowej Banku objętych konsolidacją ostrożnościową, które oceniły ryzyko operacyjne jako istotne - w wysokości kapitału oszacowanego przez te podmioty.

Kapitał wewnętrzny na pokrycie ryzyka biznesowego Banku wyznacza się na podstawie analizy historycznej zmienności odchyłeń zrealizowanych przychodów biznesowych netto od wartości prognozowanych zgodnie z koncepcją wyniku narażonego na ryzyko (Earnings at Risk).

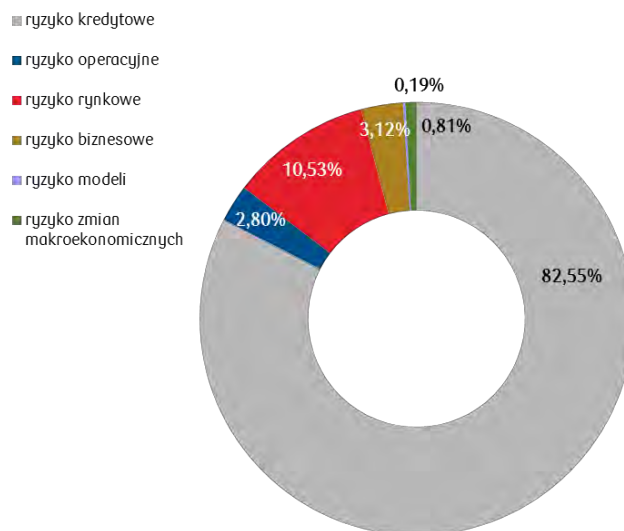
Kapitał wewnętrzny na pokrycie ryzyka biznesowego podmiotów Grupy Kapitałowej Banku przyjmowany jest dla podmiotów Grupy Kapitałowej Banku, które oceniły ryzyko biznesowe jako istotne. Kapitał wewnętrzny na pokrycie ryzyka biznesowego Grupy Kapitałowej Banku wyznacza się jako sumę kapitału wewnętrznego Banku oraz kapitałów wewnętrznych podmiotów Grupy Kapitałowej Banku.

Kapitał wewnętrzny na pokrycie ryzyka zmian makroekonomicznych Bank i podmioty Grupy Kapitałowej, w których ryzyko zmian makroekonomicznych jest istotne, wyznaczają na podstawie wyników kompleksowych testów warunków skrajnych i jest równy średniej arytmetycznej z kwot łącznego wymogu w zakresie funduszy własnych w scenariuszu szokowym, które powodują obniżenie łącznego współczynnika kapitałowego TCR poniżej poziomu wynikającego ze scenariusza bazowego, wyliczonych na cztery kolejne kwartały.

Kapitał wewnętrzny na pokrycie ryzyka modeli Banku i podmiotów Grupy Kapitałowej wyznaczany jest na podstawie wskaźnika określającego wysokość kapitału wewnętrznego na pokrycie ryzyka modeli w zależności od poziomu ryzyka modeli.

Poniższy wykres obrazuje strukturę kapitału wewnętrznego, w podziale na poszczególne rodzaje ryzyka, oszacowaną na 31 grudnia 2018 roku dla Grupy Kapitałowej Banku.

Wykres 8.1. Struktura kapitału wewnętrznego Grupy Kapitałowej Banku według stanu na 31.12.2018 roku

Alokacja łącznego kapitału wewnętrznego jest przeprowadzana w podziale na obszary biznesowe, segmenty klienta oraz podmioty Grupy Kapitałowej Banku.

9. Adekwatność kapitałowa

Adekwatność kapitałowa to proces mający na celu zapewnienie, iż poziom ryzyka, które Bank oraz Grupa Kapitałowa Banku podejmują w związku z rozwojem działalności biznesowej, może zostać pokryty posiadanym kapitałem, biorąc pod uwagę określony poziom tolerancji na ryzyko oraz horyzont czasowy. Proces zarządzania adekwatnością kapitałową obejmuje w szczególności przestrzeganie obowiązujących regulacji organów nadzoru i kontroli, a także określonego w Banku oraz Grupie Kapitałowej Banku poziomu tolerancji na ryzyko oraz proces planowania kapitałowego, w tym politykę dotyczącą źródeł pozyskiwania kapitału.

Podstawowe regulacje obowiązujące w procesie oceny adekwatności kapitałowej to:

- 1) Rozporządzenie CRR,
- 2) ustawa Prawo bankowe,
- 3) ustawa o nadzorze makroostrożnościowym,
- 4) Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z 6 marca 2017 roku. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach.

Celem zarządzania adekwatnością kapitałową jest utrzymywanie, w sposób ciągły, funduszy własnych na poziomie adekwatnym do skali oraz profilu ryzyka działalności Banku i Grupy Kapitałowej Banku.

Zarządzanie adekwatnością kapitałową Grupy Kapitałowej Banku obejmuje:

- 1) określanie oraz realizację pożądaných przez Bank celów kapitałowych,
- 2) identyfikację i monitorowanie istotnych rodzajów ryzyka,
- 3) pomiar lub szacowanie kapitału wewnętrznego na pokrycie poszczególnych rodzajów ryzyka oraz łącznego kapitału wewnętrznego,
- 4) ustalanie wewnętrznych limitów na poziom adekwatności kapitałowej,
- 5) prognozowanie, monitorowanie oraz raportowanie poziomu i struktury kapitału własnego oraz adekwatności kapitałowej,
- 6) zarządzanie strukturą bilansu pod kątem optymalizacji jakości posiadanych przez Bank funduszy własnych,
- 7) kapitałowe działania awaryjne,
- 8) testy warunków skrajnych,
- 9) planowanie i alokację wymogu w zakresie funduszy własnych oraz kapitału wewnętrznego na obszary biznesowe i segmenty klienta w Banku oraz poszczególne podmioty Grupy Kapitałowej Banku,
- 10) ocenę rentowności obszarów biznesowych i segmentów klienta.

Miarami adekwatności kapitałowej są:

- 1) łączny współczynnik kapitałowy (TCR),
- 2) współczynnik kapitału Tier I (T1),
- 3) współczynnik kapitału podstawowego Tier I (CET1),
- 4) relacja funduszy własnych do kapitału wewnętrznego,
- 5) wskaźnik dźwigni.

Celem monitorowania poziomu miar adekwatności kapitałowej jest określenie stopnia spełniania norm nadzorczych oraz identyfikacja przypadków wymagających uruchomienia kapitałowych działań awaryjnych.

Zgodnie z art. 92 Rozporządzenia CRR, minimalny poziom współczynników kapitałowych utrzymywanych przez Grupę Kapitałową Banku wynosi:

- 1) łączny współczynnik kapitałowy (TCR) – 8,0%,
- 2) współczynnik kapitału Tier I (T1) – 6,0%,
- 3) współczynnik kapitału podstawowego Tier I (CET1) – 4,5%.

Zgodnie z Rozporządzeniem CRR oraz ustawą o nadzorze makroostrożnościowym, Grupa Kapitałowa Banku ma obowiązek utrzymywania wymogu połączonego bufora, który stanowi sumę obowiązujących buforów. Szczegółowe informacje dotyczące buforów kapitałowych zostały przedstawione w rozdziale 6 niniejszego Raportu.

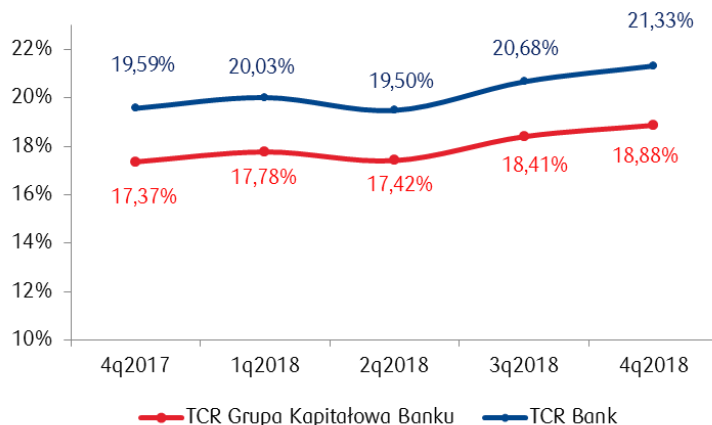
Dodatkowo, Grupa Kapitałowa jest zobowiązana utrzymywać fundusze własne na pokrycie dodatkowego wymogu kapitałowego w celu zabezpieczenia ryzyka wynikającego z zabezpieczonych hipoteką walutowych kredytów i pożyczek dla gospodarstw domowych, tzw. domiar kapitałowy. 29 listopada 2018 roku, Grupa Kapitałowa otrzymała pismo Komisji Nadzoru Finansowego dotyczące indywidualnego zalecenia przestrzegania dodatkowego wymogu w zakresie funduszy własnych tzw. domiar kapitałowy dla skonsolidowanych współczynników kapitałowych: łącznego współczynnika kapitałowego: 0,42 p.p., współczynnika kapitału Tier 1: 0,31 p.p. oraz współczynnika kapitału podstawowego Tier 1: 0,23 p.p. Spadek wartości dodatkowego wymogu wynikał głównie ze zmniejszenia wartości portfela walutowych kredytów hipotecznych.

Bank spełnia wymogi KNF w zakresie minimalnych współczynników kapitałowych.

Grupa Kapitałowa Banku utrzymała w 2018 roku i w 2017 roku bezpieczną bazę kapitałową, powyżej limitów nadzorczych i regulacyjnych.

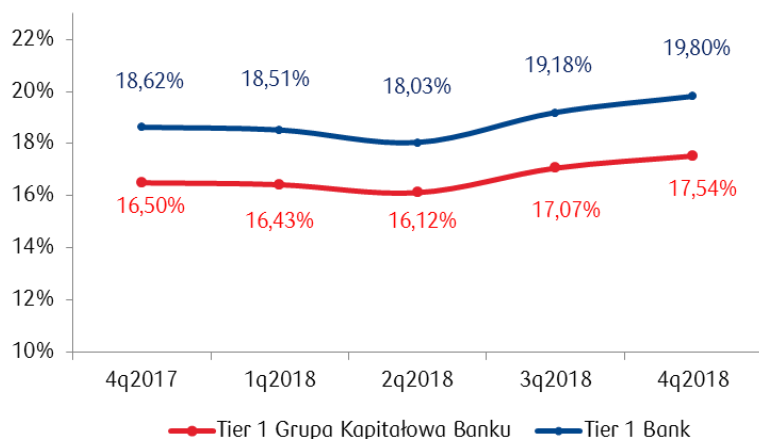
Poniższy wykres prezentuje zmiany poziomu łącznego współczynnika kapitałowego Banku oraz Grupy Kapitałowej Banku.

Wykres 9.1. Łączny współczynnik kapitałowy (TCR)

Poniższy wykres prezentuje zmiany poziomu współczynnika kapitału Tier I (współczynnika kapitału podstawowego Tier I)¹⁶ Banku oraz Grupy Kapitałowej Banku.

Wykres 9.2. Współczynnik kapitału Tier I (T1)/Współczynnik kapitału podstawowego Tier I (CET1)

W 2018 roku wartość miar adekwatności kapitałowej utrzymywała się powyżej limitów wewnętrznych i zewnętrznych.

9.1. Wpływ standardów rachunkowości MSSF 9 na adekwatność kapitałową

Od 1 stycznia 2018 roku zaczął obowiązywać nowy standard rachunkowości MSSF 9 Instrumenty finansowe, który zastąpił standard MSR 39 Instrumenty finansowe. Zmianie uległy klasyfikacja i wycena instrumentów finansowych, rozpoznawanie i kalkulacja utraty ich wartości oraz rachunkowość zabezpieczeń.

Wpływ wdrożenia MSSF 9 na fundusze własne i mierniki adekwatności kapitałowej reguluje Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady 2017/2395¹⁷. Zgodnie z tą regulacją banki mogą stosować przepisy przejściowe w zakresie funduszy własnych i powiększać kapitał podstawowy Tier I związany z wdrożeniem nowego modelu utraty wartości w okresie kolejnych 5 lat od daty 1 stycznia 2018 roku, przy czym współczynnik korygujący będzie malał z okresu na okres. Bank zdecydował się na pełne zastosowanie przepisów przejściowych i rozłożenie w czasie wpływu korekt z tytułu wdrożenia MSSF 9 na fundusze własne i mierniki adekwatności kapitałowej.

Grupa Kapitałowa zdecydowała się na pełne zastosowanie przepisów przejściowych i rozłożenie w czasie wpływu korekt z tytułu wdrożenia MSSF 9 na fundusze własne i mierniki adekwatności kapitałowej.

¹⁶ Współczynnik kapitału Tier I oraz współczynnik kapitału podstawowego Tier I w Banku oraz Grupie Kapitałowej Banku są sobie równe.

¹⁷ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/2395 z 12 grudnia 2017 r. zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 575/2013 w odniesieniu do rozwiązań przejściowych dotyczących złagodzenia wpływu wprowadzenia MSSF 9 na fundusze własne oraz dotyczących traktowania jako duże ekspozycje niektórych ekspozycji wobec podmiotów sektora publicznego denominowanych w walucie krajowej dowolnego państwa członkowskiego

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Tabela 9.1. Porównanie funduszy własnych instytucji oraz współczynnika kapitałowego oraz wskaźnika dźwigni finansowej z uwzględnieniem i bez uwzględnienia zastosowania rozwiązań przejściowych dotyczących MSSF 9 i analogicznych oczekiwanych strat z tytułu kredytów [wzór MSSF 9-FL]

		31.12.2018	30.09.2018	30.06.2018	31.03.2018
Dostępny kapitał (kwoty)					
1	Kapitał podstawowy Tier 1 (CET1)	35 150	34 522	33 238	32 759
2	Kapitał podstawowy Tier 1 (CET1), gdyby nie stosowano rozwiązań przejściowych dotyczących MSSF 9 lub analogicznych oczekiwanych strat z tytułu kredytów	34 292	33 677	32 575	32 097
3	Kapitał Tier 1	35 150	34 522	33 238	32 759
4	Kapitał Tier 1, gdyby nie stosowano rozwiązań przejściowych dotyczących MSSF 9 lub analogicznych oczekiwanych strat z tytułu kredytów	34 292	33 677	32 575	32 097
5	Łączny kapitał	37 850	37 222	35 938	35 459
6	Łączny kapitał, gdyby nie stosowano rozwiązań przejściowych dotyczących MSSF 9 lub analogicznych oczekiwanych strat z tytułu kredytów	36 992	36 377	35 276	34 797
Aktywa ważone ryzykiem (kwoty)					
7	Aktywa ważone ryzykiem ogółem	200 442	202 212	206 248	199 387
8	Aktywa ważone ryzykiem ogółem, gdyby nie stosowano rozwiązań przejściowych dotyczących MSSF 9 lub analogicznych oczekiwanych strat z tytułu kredytów	199 624	201 363	205 468	198 711
Współczynniki kapitałowe					
9	Kapitał podstawowy Tier 1 (jako procent kwoty ekspozycji na ryzyko)	17,54%	17,07%	16,12%	16,43%
10	Kapitał podstawowy Tier 1 (jako procent kwoty ekspozycji na ryzyko), gdyby nie stosowano rozwiązań przejściowych dotyczących MSSF 9 lub analogicznych oczekiwanych strat z tytułu kredytów	17,18%	16,72%	15,85%	16,15%
11	Kapitał Tier 1 (jako procent kwoty ekspozycji na ryzyko)	17,54%	17,07%	16,12%	16,43%
12	Kapitał Tier 1 (jako procent kwoty ekspozycji na ryzyko), gdyby nie stosowano rozwiązań przejściowych dotyczących MSSF 9 lub analogicznych oczekiwanych strat z tytułu kredytów	17,18%	16,72%	15,85%	16,15%
13	Łączny kapitał (jako procent kwoty ekspozycji na ryzyko)	18,88%	18,41%	17,42%	17,78%
14	Łączny kapitał (jako procent kwoty ekspozycji na ryzyko), gdyby nie stosowano rozwiązań przejściowych dotyczących MSSF 9 lub analogicznych oczekiwanych strat z tytułu kredytów	18,53%	18,07%	17,17%	17,51%
Wskaźnik dźwigni finansowej					
15	Miara ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni	336 797	315 668	310 795	307 149
16	Wskaźnik dźwigni finansowej	10,44%	10,94%	10,69%	10,67%
17	Wskaźnik dźwigni finansowej, gdyby nie stosowano rozwiązań przejściowych dotyczących MSSF 9 lub analogicznych oczekiwanych strat z tytułu kredytów	10,21%	10,70%	10,50%	10,47%

10. Polityka wynagrodzeń

Podstawową regulacją wewnętrzną w zakresie polityki wynagradzania stanowi Polityka wynagradzania Pracowników Banku i Grupy Kapitałowej PKO BP (Polityka) przyjęta uchwałą Rady Nadzorczej nr 42/2017 z 14 czerwca 2017 roku.

Polityka zapewnia spójny system wynagradzania poprzez:

- 1) stosowanie systemu wynagradzania zgodnego z trendami rynkowymi,
- 2) pozyskiwanie optymalnych kandydatów do pracy,
- 3) dostosowanie mechanizmów narzędzi i poziomów wynagrodzeń do strategii i celów Banku oraz Grupy Kapitałowej Banku,
- 4) uwzględnienie możliwości Grupy Kapitałowej Banku w zakresie kształtowania pożądanych mechanizmów i poziomów wynagrodzeń,
- 5) kształtowanie płac stałych w oparciu o wartościowanie stanowisk pracy,
- 6) kształtowanie struktury wynagrodzenia na podstawie osiągniętych efektów pracy i oceny kompetencji pracowników,
- 7) budowanie w pracownikach odpowiedzialności za realizowane zadania oceniane w oparciu o zobiektywizowane kryteria,
- 8) zagwarantowanie, że zmienne składniki wynagrodzeń będą tak sparametryzowane, żeby uwzględniały koszt ryzyka, koszt kapitału i ryzyko płynności Banku i Grupy Kapitałowej Banku w perspektywie długoterminowej,
- 9) zapewnienie, aby pieniężne lub niepieniężne formy wynagrodzenia nie zachęcały osób zaangażowanych do faworyzowania własnych interesów lub interesów Banku i podmiotów Grupy Kapitałowej Banku ze szkodą dla klientów.

ZUZP zawarty 28 marca 1994 roku (z późn. zm.) z zakładowymi organizacjami związków zawodowych stanowi podstawę przyznawania pracownikom Banku następujących składników wynagrodzeń:

- 1) wynagrodzenie zasadnicze,
- 2) dodatki za pracę w godzinach nadliczbowych oraz w warunkach szczególnie uciążliwych i szkodliwych dla zdrowia,
- 3) premie i nagrody za szczególne osiągnięcia w pracy zawodowej.

Wynagrodzenia zasadnicze oraz przyznawane pracownikom świadczenia dodatkowe są kształtowane w oparciu o wartościowanie stanowisk pracy (kategorie zaszerogowania przypisane do poszczególnych stanowisk organizacyjnych) oraz analizę wynagrodzeń rynkowych w sektorze bankowym.

Polityka wynagrodzeń w Banku w 2018 roku była spójna z zasadami należytego i skutecznego zarządzania ryzykiem, co zostało potwierdzone oceną przeprowadzoną we współpracy z zewnętrznym doradcą pod kątem oceny realizacji celów polityki, w szczególności długoterminowego wzrostu wartości dla akcjonariuszy i stabilności funkcjonowania Banku. Polityka nie zachęcała do podejmowania nadmiernego ryzyka i, biorąc pod uwagę sytuację finansową Banku, miała zrównoważony charakter, wspomagała realizację celów strategicznych Banku oraz jego długoterminowy rozwój. Powyższa ocena została zawarta w Projekcie Raportu „Ocena Funkcjonowania Polityki Wynagradzania w PKO Banku Polskim SA w 2018 roku”, który będzie przedstawiony Komitetowi Nominacji i Wynagrodzeń Rady Nadzorczej PKO Banku Polskiego.

W 2018 roku miały miejsca następujące zmiany w polityce wynagradzania w Banku:

- 1) w następstwie przyjętego w 2017 roku przez Radę Nadzorczą Banku dokumentu „Polityka Wynagradzania Pracowników i Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego” w podmiotach Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego kontynuowane były prace związane z wdrożeniem w adekwatnym zakresie dla danego podmiotu zasad określonych w „Polityce Wynagradzania Pracowników i Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego”,
- 2) nastąpiło przekształcenie Komitetu Wynagrodzeń Rady Nadzorczej w Komitet Nominacji i Wynagrodzeń Rady Nadzorczej, powyższa zmiana była podyktowana dostosowaniem do zmian wprowadzonych w prawie bankowym (art. 9cd.) oraz rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 7 maja 2018r., w sprawie szczegółowego zakresu zadań komitetu do spraw nominacji w bankach istotnych.

10.1. Zmienne składniki wynagrodzeń członków Zarządu i kluczowych menedżerów o wysokim wpływie na profil ryzyka banku - Material Risk Takers (MRT)

Zgodnie z wymogami dyrektywy CRD IV i Rozporządzenia nr 604/2014 z 4 marca 2014 roku¹⁸, Bank na bieżąco aktualizuje wdrożone w 2012 roku dla MRT zasady ustalania zmiennych składników wynagrodzeń (premi i nagród), poprzez uchwały:

- 1) Rady Nadzorczej w sprawie „Polityki wynagradzania Pracowników Banku i Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA”, oraz w sprawie „Zasad zatrudniania i wynagradzania członków Zarządu”,
- 2) Zarządu w sprawie „Zasad wynagradzania pracowników, których działalność ma istotny wpływ na profil ryzyka Banku – Material Risk Takers w Banku”.

Wykaz MRT niebędących członkami Zarządu ustala Zarząd w oparciu o kryteria jakościowe i ilościowe ustalania kategorii pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka, wymienione w Rozporządzeniu 604/2014. Na podstawie wyżej wymienionych kryteriów za MRT uznaje się w szczególności:

- 1) kadrę kierowniczą wyższego szczebla odpowiedzialną za istotne jednostki gospodarcze, za zarządzanie określonymi kategoriami ryzyka oraz za funkcje kontrolne,
- 2) stanowiska odpowiedzialne za zapewnianie wsparcia wewnętrznego, które mają decydujące znaczenie dla prowadzenia działalności, narażając Bank na istotne ryzyko operacyjne i inne rodzaje ryzyka,
- 3) stanowiska generujące ryzyko kredytowe i ryzyko rynkowe wyodrębnione przy użyciu kryteriów opartych na limitach uprawnień,
- 4) stanowiska, na których zatrudnieni pracownicy otrzymali łączne wynagrodzenie, które przekracza odpowiedni próg określony przepisami (o ile pracownicy w rzeczywistości mają istotny wpływ na profil ryzyka),
- 5) stanowiska, na których zatrudnieni pracownicy mieszczą się w tym samym przedziale wynagrodzeń, co kadra kierownicza wyższego szczebla i osoby podejmujące ryzyko działalności (o ile mają istotny wpływ na profil ryzyka).

¹⁸ Rozporządzenie delegowane nr 604/2014 z 4 marca 2014 roku uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych w odniesieniu do kryteriów jakościowych i właściwych kryteriów ilościowych ustalania kategorii pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka instytucji (RTS).

W 2018 roku odrębne regulacje ustalające zasady zmiennych składników wynagrodzeń funkcjonowały także w wybranych podmiotach Grupy Kapitałowej Banku. Zasady zmiennych składników wynagrodzeń dla członków zarządu obowiązywały w PKO Banku Hipotecznym SA, PKO BP BANKOWYM PTE SA, PKO Leasing SA, PKO Towarzystwie Ubezpieczeń SA oraz PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA. Jednocześnie w spółkach PKO Bank Hipoteczny SA, PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA i PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA zasadami zmiennych składników wynagrodzeń objęci byli pracownicy na wybranych stanowiskach kierowniczych, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka spółki.

Ponadto, w związku z ustawą z 27 maja 2004 roku o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi oraz rozporządzeniem Ministra Finansów z 30 sierpnia 2016 roku w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinna odpowiadać polityka wynagrodzeń w towarzystwie funduszy inwestycyjnych, w 2018 roku w spółce PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA funkcjonowała polityka wynagrodzeń ustalająca zasady zmiennych składników wynagrodzeń zarówno dla wszystkich członków zarządu, jak i dla wybranych pracowników, do których zadań należą czynności istotnie wpływające na profil ryzyka spółki lub zarządzanych przez spółkę funduszy inwestycyjnych. 4 czerwca 2018 roku nastąpiło połączenie PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA z Gamma Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA (dawniej KBC Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA).¹⁹

10.1.1. Proces ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń MRT

Przy opracowywaniu przepisów wewnętrznych Banku dotyczących zmiennych składników wynagrodzeń, brali udział eksperci i kadra menedżerska Banku z Departamentu Zarządzania Personelem i Efektywnością (zasady premiowania i nagradzania), Departamentu Spraw Pracowniczych (prawo pracy), Departamentu Planowania i Kontrolingu (planowanie, nakładanie i rozliczanie celów finansowych).

W zakresie przygotowania Polityki Bank korzystał z usług konsultanta zewnętrznego, firmy doradczej PwC Polska. Przy aktualizacji Polityki Bank wspierała firma doradczą EY Polska. Politykę ocenia i modyfikuje Rada Nadzorcza na podstawie rekomendacji Zarządu i z wykorzystaniem opinii Komitetu ds. Nominacji i Wynagrodzeń.

10.1.2. Komitet ds. nominacji i wynagrodzeń Rady Nadzorczej (KNIWRN)

W Banku funkcjonuje KNIWRN mający na celu wspieranie Rady Nadzorczej w wykonywaniu jej statutowych obowiązków oraz zadań wynikających z przepisów prawa. KNIWRN tworzą członkowie Rady Nadzorczej Banku. Komitet Nominacji i Wynagrodzeń Rady Nadzorczej powstał w 2018 roku z przekształcenia wcześniej funkcjonującego w ramach Rady Nadzorczej Komitetu Wynagrodzeń Rady Nadzorczej (Tabela 10.1).

Tabela 10.1. Członkowie Rady Nadzorczej Banku tworzący KNIWRN

2018	
Imię i nazwisko	Funkcja
Piotr Sadownik	Przewodniczący Komitetu
Grażyna Ciużyńska	Wiceprzewodniczący Komitetu
Wojciech Jasiński	Członek Komitetu
Elżbieta Mączyńska-Ziemacka	Członek Komitetu
Janusz Ostaszewski	Członek Komitetu

KNIWRN wydaje opinie na temat Polityki wynagrodzeń wysokości i składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku, w tym wynagrodzeń zasadniczych i zmiennych członków Zarządu.

KNIWRN odpowiada w szczególności za realizację następujących zadań:

- 1) dokonywanie okresowego przeglądu polityki wynagradzania osób zajmujących stanowiska kierownicze Banku oraz przedstawianie wyników z przeglądu Radzie Nadzorczej,
- 2) przedstawianie Radzie Nadzorczej propozycji zasad wynagradzania członków Zarządu
- 3) opiniowanie, podlegających zatwierdzeniu przez Radę Nadzorczą, ogólnych zasad polityki wynagradzania osób, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka Banku,
- 4) opiniowanie raportu z przeprowadzonego przez Departament Audytu Wewnętrznego, przeglądu wdrożenia polityki wynagrodzeń,
- 5) przygotowanie projektu raportu z oceny funkcjonowania polityki wynagradzania w Banku, który jest przedstawiany Walnemu Zgromadzeniu przez Radę Nadzorczą.

W 2018 roku odbyło się łącznie 7 posiedzeń Komitetu ds. Wynagrodzeń Rady Nadzorczej i Komitetu ds. Nominacji i Wynagrodzeń Rady Nadzorczej.

10.1.3. Najważniejsze informacje na temat cech charakterystycznych systemu zmiennych składników wynagrodzeń MRT

Polityka wynagradzania Pracowników Banku i Grupy Kapitałowej Banku oraz obowiązujące w spółkach regulacje dotyczące wynagrodzeń opisują tryb przyznawania MRT zmiennych składników wynagrodzeń powiązanych z wynikami i efektami pracy, w tym nagród za szczególne osiągnięcia w pracy oraz premii.

¹⁹ W Gamma Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA (dawniej KBC Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA) będącej podmiotem pośrednio zależnym od PKO Banku Polskiego SA od grudnia 2017 roku) do czasu połączenia z PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA w dniu 4 czerwca 2018 roku obowiązywała polityka wynagrodzeń obejmująca członków zarządu i wszystkich pracowników uwzględniająca wymogi Rozporządzenia Ministra Finansów z 30 sierpnia 2016 roku w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinna odpowiadać polityka wynagrodzeń w towarzystwie funduszy inwestycyjnych w zakresie uproszczonym, obowiązującym towarzystwa niebędące znacznymi towarzystwami funduszy inwestycyjnych (tj. z uwzględnieniem §6 ust 2 tego Rozporządzenia), która nie przewiduje odraczania wypłaty zmiennych składników wynagrodzenia oraz wypłaty wynagrodzeń w innej formie niż gotówkowa.

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ Powszechnej
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Podstawą przyznania zmiennych składników wynagrodzeń są przede wszystkim cele premiowe nadawane w ramach zarządzania przez cele - *Management by Objectives (MbO)*.

Zasady zawarte w Polityce wskazują, że nadawane cele mają zagwarantować uwzględnienie cyklu koniunkturalnego Banku oraz ryzyka związanego z prowadzoną przez Bank działalnością – mogą dotyczyć w szczególności wyników Grupy Kapitałowej Banku, wskaźnika C/I Grupy Kapitałowej Banku, wskaźnika ROE Grupy Kapitałowej Banku, wyników na działalności biznesowej poszczególnych obszarów, realizacji projektów wspierających strategię. Ryzyko uwzględniane jest poprzez zarówno ustalenie odpowiednich, wrażliwych na ryzyko kryteriów oceny efektywności pracy, jak i redukcję lub brak premii w przypadku pogorszonych wyników finansowych lub straty Banku (w tym stosowanie tzw. malusa w odniesieniu do odroczonego na trzy lata części wynagrodzeń zmiennych).

Kryteria oceny realizacji celów przez osobę zajmującą stanowisko MRT, w tym członka Zarządu, obejmują m.in.:

- 1) wpływ na kapitał regulacyjny, współczynnik wypłacalności i kapitał własny Banku tak, aby wypłata wynagrodzenia zmiennego nie ograniczała możliwości ich wzmocnienia,
- 2) wynik Banku w obszarze odpowiedzialności danej osoby, z uwzględnieniem wyników całego Banku.

W konstrukcji struktury mierników efektywności zestawione są różne rodzaje KPI, w szczególności wskaźniki ilościowe i efektywnościowe wynikające z posiadanych danych systemowych oraz spójne ze specyfiką organizacji. Wszystkie mierniki efektywnościowe są sparametryzowane i mają charakter mierzalny. Z uwagi na charakter danego stanowiska kierowniczego, określana jest różna proporcja udziału poszczególnych poziomów oceny oraz wagi wyżej wymienionych rodzajów KPI. Zastosowano odpowiedzialność za długoterminowe wyniki finansowe korygowane o ryzyko i koszty z różną konstrukcją celu w zależności od specyfiki realizowanych zadań. Stanowiska odpowiedzialne za funkcje kontrolne rozliczane są z celów niezależnych od wyników kontrolowanych struktur.

Zmienne składniki wynagrodzeń za dany okres oceny (rok kalendarzowy) przyznawane są na podstawie regulaminów, po rozliczeniu celów premiowych, w formie:

- 1) nieodroczonej – w wysokości 60% wynagrodzenia zmiennego (w pierwszym roku po okresie oceny),
- 2) odroczonej – w wysokości 40% wynagrodzenia zmiennego (w równych ratach w kolejnych trzech latach po pierwszym roku po okresie oceny), przy czym zarówno wynagrodzenie nieodroczone, jak i odroczone, jest przyznawane w równych częściach w formie gotówkowej oraz w formie instrumentu finansowego, tj. akcji fantomowych (których przeliczenie na gotówkę według aktualizowanego kursu cen akcji Banku jest dokonywane po okresie retencyjnym, a w przypadku wynagrodzenia odroczonego – po okresie odroczenia).

W przypadku, gdyby kwota wynagrodzenia zmiennego za dany rok przekroczyła 1 mln PLN, odroczeniu podlega 400 tys. PLN plus 60% z nadwyżki ponad kwotę 1 mln PLN.

Tabela 10.2. Maksymalne poziomy wnańgrodzeń zmiennych w PKO Banku Polskim oraz w podmiotach Grupy Kapitałowej Banku

Według stanu na 31.12.2018 roku wynagrodzenia zmienne nie mogły przekroczyć:

W PKO Banku Polskim SA:	W PKO TFI i PKO Banku Hipotecznym SA*	W PKO BP BANKOWYM PTE SA i PKO Leasingu SA,	W PKO TU SA* i PKO Życie TU SA*:
100% rocznego wynagrodzenia stałego dla MRT i członków Zarządu Banku	50% rocznego wynagrodzenia stałego dla członków Zarządu 100% rocznego wynagrodzenia stałego dla MRT	50% rocznego wynagrodzenia stałego dla członków Zarządu	50% rocznego wynagrodzenia stałego dla członków Zarządu 100% rocznego wynagrodzenia stałego dla MRT

*Limit wynagrodzenia zmiennego dla członków Zarządu Banku Hipotecznego SA, PKO TU SA i PKO Życie TU SA może zostać podniesiony maksymalnie do poziomu 200% wynagrodzenia stałego pod warunkiem zatwierdzenia przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy. Dotychczas takie podwyższenie nie zostało zastosowane.

50% każdego składnika wynagrodzeń zmiennych MRT powiązane jest z wartością akcji fantomowych opartych na kursie akcji Banku zmieniającym się w czasie. Zgodnie z wymogami prawa, w PKO Banku Hipotecznym SA instrumenty finansowe są powiązane z wartością księgową aktywów netto, a w PKO TFI SA – z wartością jednostek funduszy inwestycyjnych.

Każdy z naliczonych składników wynagrodzenia zmiennego może zostać obniżony w następująco:

- 1) naruszenia obowiązków pracowniczych,
- 2) uchybień w przestrzeganiu przepisów prawa lub standardów obsługi klientów,
- 3) nieprawidłowego wykonywania wyznaczonych zadań służbowych,
- 4) zachowań w stosunku do innych pracowników naruszających zasady współżycia społecznego.

Kwota premii:

- 1) człónka Zarządu może zostać skorygowana na minus lub na plus o określony wskaźnik - w zależności od osiągniętych wyników Banku określonych w rocznej Nocie Banku (zestaw kluczowych wskaźników zarządczych określonych na dany rok kalendarzowy),
- 2) MRT nie będącego członkiem Zarządu może zostać skorygowana na plus o określony wskaźnik w zależności od wyników Banku określonych w rocznej Nocie Banku.

W przypadku członków Zarządu warunkiem przyznania i uruchomienia wypłat wynagrodzeń zmiennych jest zatwierdzenie przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy sprawozdania finansowego za dany okres oceny. Rada Nadzorcza w stosunku do członków Zarządu oraz Zarząd w stosunku do osób na stanowiskach kierowniczych może także przed każdą wypłatą wynagrodzeń zmiennych podjąć decyzję o ewentualnym proporcjonalnym ograniczeniu wysokości środków na te wynagrodzenia uwzględniając:

- 1) wpływ na kapitał regulacyjny, współczynnik wypłacalności i kapitał własny Banku, aby wypłata wynagrodzenia zmiennego nie ograniczała możliwości ich wzmocnienia,
- 2) wpływ na koszt kapitału, by wypłata wynagrodzenia zmiennego nie ograniczała możliwości zachowania odpowiedniej bazy kapitałowej,
- 3) pożądany profil ryzyka Banku,
- 3) wyniki finansowe Banku w odniesieniu do długoterminowych planów rozwoju.

W przypadku:

- 1) znacznego pogorszenia się wyników Banku,
  - 2) ustalenia, że nastąpiła znacząca negatywna zmiana w kapitale własnym,
  - 3) naruszenia przez MRT przepisu prawa lub popełnienia przezeń istotnych błędów,
  - 4) korekty realizacji i stopnia realizacji wyników lub celów MRT,
  - 5) pogorszenia wyników nadzorowanych lub kierowanych przez wyżej wymienione osoby struktur,
  - 6) przyznania wynagrodzenia zmiennego na podstawie nieprawidłowych, wprowadzających w błąd informacji lub w wyniku oszustwa MRT,
- możliwe jest zastosowanie – odpowiednio przez Radę Nadzorczą lub Zarząd – rozwiązania typu malus obniżającego wielkość należnego wynagrodzenia zmiennego odroczonego w kolejnych okresach rozliczeniowych.

Material Risk Takers (z wyłączeniem Członków Zarządu Banku) mogą korzystać z finansowanej przez Bank opieki medycznej, funduszu świadczeń socjalnych, PPE.

W przypadku przyznania MRT odprawy związanej z odwołaniem z pełnienia funkcji powiązanej z rozwiązaniem stosunku pracy (innej niż wynikająca z powszechnie obowiązujących przepisów prawa) jej wysokość odzwierciedla ocenę pracy w ciągu ostatnich trzech lat zatrudnienia. Przy tym regulacje Banku określają maksymalną wysokość odpraw. Odprawa przysługuje członkowi Zarządu Banku pod warunkiem pełnienia funkcji członka Zarządu przez okres co najmniej dwunastu miesięcy przed rozwiązaniem wyżej wymienionej umowy. Odprawa MRT może być przyznana pod warunkiem zatrudnienia na stanowisku MRT przez okres co najmniej dwunastu miesięcy przed rozwiązaniem umowy o pracę.

Członkowie Zarządu i wybrani MRT objęci są ponadto umowami o zakazie konkurencji, które z tytułu powstrzymania się przed zatrudnieniem w firmie konkurencyjnej po zakończeniu zatrudnienia w Banku, przewidują wypłaty odszkodowań – maksymalnie przez okres sześciu miesięcy, w wysokości do 100% wynagrodzenia stałego wynikającego z umowy.

Opublikowanie danych ilościowych w zakresie zmiennych składników wynagrodzeń planowane jest w czerwcu 2019 roku.

10.2. Zmienne składniki wynagrodzeń pracowników nie będących Material Risk Takers

10.2.1. Premie

W PKO Banku Polskim SA funkcjonuje system premiowania, w którym wysokość premii jest powiązana z poziomem realizacji postawionych celów, składający się z czterech filarów:

- 1) MbO (Zarządzanie przez Cele) - obejmuje stanowiska kadry menedżerskiej i stanowiska eksperckie, na których są realizowane cele kluczowe dla Banku. MbO ma charakter premii zależnej od jakości i stopnia realizacji przypisanych celów,
- 2) PPBiz (Program Premii Biznesowych) - jest filarem premiowym, w którym premia zależy od stopnia wykonania konkretnych zadań sprzedażowych lub efektywnościowych. Obejmuje pracowników realizujących zadania biznesowe, głównie sprzedażowe, w obszarze bankowości korporacyjnej i inwestycyjnej oraz windykacyjne,
- 3) SPS (System Premiowania Sprzedaży) - jest skierowany do stanowisk w oddziałach detalicznych, na których realizowana jest sprzedaż produktów bankowych,
- 4) SPW (System Premiowy Wsparcia) - obejmuje pozostałych pracowników, których stanowiska nie podlegają pod filar MbO, PPBiz albo SPS.

Cele premiowe pracowników pozostają powiązane z kluczowymi wskaźnikami zarządczymi Banku uwzględnianymi w celach premiowych nakładanych na poszczególne jednostki Banku. Zasada kaskady ujęta w zasadach premiowania, której przestrzeganie jest monitorowane, wymaga przypisywania celów do pracowników zatrudnionych w ramach poszczególnych struktur.

Dodatkowo każdy cel jest stawiany zgodnie z zasadą SMART (S-specyficzny, M-mierzalny, A-ambitny, R-realny, T-terminowy), co również podlega cyklicznemu monitorowaniu.

10.2.2. Nagrody

Niezależnie od systemu premiowego funkcjonuje system nagradzania pracowników Banku. Regulamin Nagradzania Pracowników PKO Banku Polskiego umożliwia tworzenie w Banku funduszu nagród z przeznaczeniem na:

- 1) indywidualne uznaniowe nagrody dla pracowników Banku uzyskujących wyróżniające wyniki w pracy zawodowej lub za osiągnięcia, w wyniku których uzyskano efekty ważne dla Banku,
- 2) nagrody dla pracowników rekomendujących kandydatów do pracy w Banku,
- 3) działania związane z retencją pracowników zajmujących istotne stanowiska.

10.2.3. Pozapłatowe świadczenia przysługujące pracownikom Banku

Oferowane w Banku i Grupie Kapitałowej świadczenia dodatkowe stanowią przejaw dbałości o szeroko pojętą satysfakcję pracowników. Gama oferowanych świadczeń dodatkowych jest szeroka. Dla Banku istotne jest ponadto dostosowanie oferowanych pracownikom świadczeń do trendów na rynku pracy, gdyż działania w tym zakresie są ściśle powiązane z kreowaniem wizerunku Banku, jako pracodawcy. Główne świadczenia dodatkowe udostępnione pracownikom to:

10.2.3.1 Opieka medyczna

Bank zapewnia pracownikom dodatkową opiekę medyczną, przysługującą pracownikom wg zróżnicowanych pakietów świadczeń, dedykowanych określonym grupom stanowisk pracy. Wszyscy pracownicy mają możliwość korzystania nieodpłatnie z konsultacji lekarskich lekarzy wszystkich specjalności i szerokiego zakresu badań diagnostycznych. Pracownicy mają również możliwość korzystania z programu profilaktycznego „Zdrowie jak w Banku”, ukierunkowanego na wczesne wykrywanie chorób i promowanie zdrowego stylu życia. W ramach profilaktyki zdrowia w Banku pracownicy mogą raz w roku skorzystać z przeglądu stanu zdrowia. Pracownikom udostępniane są dodatkowe materiały dotyczące dbania o zdrowie, a we

współpracy z dostawcą organizowane są konkursy promujące postawy prozdrowotne wśród pracowników. Pracodawca na bieżąco monitoruje poziom realizacji usług medycznych przez dostawcę tak, aby zapewnić pracownikom jak najlepszy dostęp do usług w tym zakresie.

Pozostałe podmioty Grupy Kapitałowej (działające na terenie Polski) zapewniają swoim pracownikom opiekę medyczną na warunkach wynegocjowanych z dostawcą usług przez Bank, na podstawie odrębnie zawieranych umów.

10.2.3.2 PPE

Już od ponad pięciu lat funkcjonuje w Banku Pracowniczy Program Emerytalny (PPE), w ramach którego pracownicy mają możliwość długookresowego oszczędzania w celu uzupełnienia dochodów emerytalnych otrzymywanych z obowiązkowych części systemu emerytalnego. PPE Banku prowadzone jest w formie umowy o wnoszenie przez Bank Składki Podstawowej (wcześniejsza składka na poziomie 3% wynagrodzenia została zwiększona od 10.12.2018 roku do 3,5% wynagrodzenia pracownika) i Składki Dodatkowej Pracowników do Funduszy Inwestycyjnych zarządzanych w roku 2018 przez PKO TFI SA.

Pracownicze Programy Emerytalne zapewniają swoim pracownikom również większe spółki Grupy Kapitałowej: z Grupy PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA, PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA, PKO BP Finat Sp. z o.o., Grupy PKO Leasing SA, PKO BP BANKOWY PTE SA, PKO TFI SA.

10.2.3.3 Ubezpieczenia

Pracownicy mogą skorzystać z możliwości przystąpienia do atrakcyjnego kosztowo grupowego ubezpieczenia na życie, za odpłatnością ponoszoną za pośrednictwem Banku.

10.2.3.4 ZFŚS

W celu zapewnienia pracownikom wyboru preferowanych świadczeń dodatkowych, w ramach środków z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych (ZFŚS) pracownicy mają możliwość korzystania z systemu kafeterijnego MyBenefit. Przyznane środki pracownik może wykorzystywać na aktywności rekreacyjne, w licznych sklepach, na wydarzenie kulturalne, a także inne dedykowane aktywności według jego preferencji. Wysokość otrzymanych na kafeterię środków jest uzależniona od dochodu brutto na osobę w rodzinie.

Część Spółek Grupy Kapitałowej także oferuje pracownikom możliwość korzystania z platformy MyBenefit, pozostałe zapewniają inne świadczenia, takie jak bony Sodexo czy premie świąteczne.

Wysokość otrzymanych środków w ramach systemu kafeterijnego jest uzależniona od dochodu brutto na osobę w rodzinie.

Ponadto w ramach Funduszu Socjalnego pracownicy mogą korzystać z pożyczek na cele mieszkaniowe, zapomóg losowych i socjalnych oraz środków na akcje dodatkowe związane m.in. ze sportem, kulturą, edukacją, imprezami integracyjnymi.

10.2.3.5 Pozostałe Świadczenia

Dobrą praktyką w Banku i innych spółkach Grupy Kapitałowej jest zapewnianie pracownikom możliwości korzystania z kart sportowych. Dbając o promowanie zdrowego trybu życia wśród pracowników, Bank zapewnia możliwość nabycia kilku rodzajów kart sportowych po to, aby zapewnić świadczenie jak najlepiej dostosowane do potrzeb użytkowników a co za tym idzie, realnie wspierać ich działania prozdrowotne.

Katalog oferowanych w Banku świadczeń dodatkowych uwzględnia ponadto oferty i zniżki dla pracowników Banku, np. program PKO Zawsze Nowe Auto.

Warto wspomnieć także, że Bank w ramach programu PKO po godzinach wspiera inicjatywy i aktywności sportowe (w Banku działa m.in. sekcja biegowa, sporty górskie, sekcja piłki nożnej) oraz działalność charytatywną pracowników.

Zgodnie z najlepszymi praktykami rynkowymi, w Banku realizowana jest inicjatywa: Twój Całkowity Pakiet Wynagrodzeń, która powstała w odpowiedzi na oczekiwania pracowników PKO Banku Polskiego w zakresie przejrzystej informacji o wynagrodzeniach.

11. Słownik użytych pojęć i skrótów

AMA (<i>Advanced Measurement Approach</i>)	zaawansowane podejście do pomiaru ryzyka operacyjnego do wyznaczenia wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego zgodnie z Rozporządzeniem CRR
CIRS (<i>Currency Interest Rate Swap</i>)	transakcja polegająca na wymianie między kontrahentami płatności odsetkowych naliczanych od kwot nominowanych w różnych walutach i określanych według różnych stóp procentowych
CRD IV	Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z 26 czerwca 2013 roku w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywę 2006/48/WE oraz 2006/49/WE
CSA (<i>Credit Support Annex</i>)	umowa zabezpieczająca – załącznik do umowy ramowej
Cząstkowa urealniona luka płynności	różnica pomiędzy aktywami razem a pasywami razem, wyliczana dla każdego przedziału zapadalności (wymagalności); informuje o niedopasowaniu pomiędzy zapadającymi aktywami oraz wymagalnymi pasywami w danym przedziale czasowym z uwzględnieniem urealnienia ich terminu zapadalności (wymagalności)
EaR (<i>Earnings at risk</i>)	określa maksymalne odchylenie przychodów biznesowych netto od wartości oczekiwanej przy założonym poziomie ufności w określonym horyzoncie czasowym
EBA (<i>European Banking Authority</i>)	Europejski Urząd Nadzoru Bankowego
ECAI (<i>External Credit Assessment Institutions</i>)	zewnętrzna instytucja oceny wiarygodności kredytowej
Ekspozycja kredytowa	suma aktywów finansowych powstałych w wyniku udostępnienia dłużnikowi środków pieniężnych lub świadczenia usług, obejmująca kwoty główne i wszelkie należności z nimi powiązane (np. odsetki, premie, dyskonta), wycenianych metodą zamortyzowanego kosztu lub w kwocie wymaganej zapłaty oraz udzielonych zobowiązań finansowych i gwarancyjnych
FX Swap	swap walutowy – jest to transakcja w której dwie strony wymieniają między sobą uzgodnione kwoty z uwzględnieniem należnych odsetek w różnych walutach na określony czas
IBNR (<i>incurred but not reported</i>)	grupa ekspozycji kredytowych, w przypadku której nastąpiła utrata wartości, jednak nie została ona udokumentowana zaraportowaniem przesłanki indywidualnej utraty wartości w odniesieniu do konkretnych ekspozycji wchodzących w skład portfela
IRB (<i>Internal Ratings Based Approach</i>)	metoda wewnętrznych ratingów stosowana do wyznaczenia wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego
ISDA (<i>International Swap and Derivatives Association</i>)	Międzynarodowe Stowarzyszenie Dealerów Swapowych
Kapitał wewnętrzny	wysokość kapitału niezbędna do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności Banku i Grupy Kapitałowej Banku oraz wpływu zmian otoczenia gospodarczego, uwzględniająca przewidywany poziom ryzyka
KRI - Kluczowy wskaźnik ryzyka (<i>Key Risk Indicator</i>)	miernik ryzyka operacyjnego, określony jako kluczowy dla danego obszaru, aplikacji lub procesu w kontekście strat wynikających ze zdarzeń operacyjnych, tzn. monitorujący główne czynniki wpływające na poziom kluczowych dla Banku ryzyk
KPI - Kluczowy wskaźnik efektywności (<i>Key Performance Indicator</i>)	finansowy i niefinansowy wskaźnik stosowany jako miernik w procesach pomiaru stopnia realizacji celów organizacji
Korekta CVA (<i>Credit Value Adjustment</i>)	korekta wyceny instrumentów pochodnych odzwierciedlająca ryzyko kredytowe kontrahenta
Korekta DVA (<i>Debt Value Adjustment</i>)	korekta wartości godziwej zobowiązań oraz instrumentów pochodnych będących zobowiązaniami, wynikająca z własnego ryzyka kredytowego Banku
LDA (<i>Loss Distribution Approach</i>)	podejście polegające na wykorzystaniu danych historycznych o zdarzeniach operacyjnych wewnętrznych jak i zewnętrznych oraz informacji o kształtowaniu się czynników otoczenia biznesowego

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

	do statystycznego pomiaru ryzyka operacyjnego
LGD (<i>Loss Given Default</i>)	strata ponoszona przez Bank w przypadku wystąpienia niewypłacalności klienta
Łączny współczynnik kapitałowy	główny miernik adekwatności kapitałowej, wyliczany jako iloraz funduszy własnych i sumy wymogów w zakresie funduszy własnych, przemnożonych przez 12,5
Material Risk Takers (MRT)	członkowie Zarządu i kluczowi menedżerowie o wysokim wpływie na profil ryzyka Banku
MSR	Międzynarodowe Standardy Rachunkowości
MSSF	Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej
NBP	Narodowy Bank Polski
Outsourcing	korzystanie z zewnętrznych zasobów, poprzez przekazanie określonych zadań i działań do wykonania przez firmy zewnętrzne na podstawie umów
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności
Portfel bankowy	portfel obejmujący operacje niezaliczone do portfela handlowego, w szczególności udzielanie kredytów, pożyczek, składanie lokat i przyjmowanie depozytów, wykonywane w ramach działalności Banku
Portfel handlowy	portfel obejmujący wszystkie pozycje w instrumentach finansowych i w towarach, które to pozycje Bank przeznacza do obrotu lub do celów zabezpieczenia pozycji przeznaczonych do obrotu
Poziom ufności	prawdopodobieństwo, wyrażone najczęściej procentowo, z jakim analizowana zmienna (strata banku) nie przekroczy określonej wartości
Pozycja indywidualna dla danej waluty obcej (pozycja walutowa)	- różnica sumy aktywów w danej walucie, pozabilansowych zobowiązań otrzymanych i aktywów indeksowanych do tej waluty obcej oraz sumy pasywów w tej walucie, pozabilansowych zobowiązań udzielonych i pasywów indeksowanych do tej waluty obcej
Prawdopodobieństwo niewypłacalności (<i>Probability of Default - PD</i>)	statystycznie oszacowane prawdopodobieństwo wystąpienia niewypłacalności kredytobiorcy w skali roku (określa poziom ryzyka kredytowego związanego z portfelem, które zmaterializuje się w przyszłości)
Punkt odjęcia	minimalna liczba punktów przyznawanych w wyniku oceny wiarygodności z wykorzystaniem systemu scoringowego (dla klienta indywidualnego) bądź klasa ratingu klienta oraz klasa ratingu łącznego (dla klienta instytucjonalnego), od których można dokonać z klientem transakcji kredytowej
RI - pomocniczy wskaźnik ryzyka (<i>Risk Indicator</i>)	miernik ryzyka operacyjnego, nie określony jako kluczowy, o charakterze operacyjnym, wspierający monitorowanie poziomu ryzyka operacyjnego dla danego obszaru, aplikacji lub procesu
Ryzyko biznesowe	ryzyko nieosiągnięcia założonych celów finansowych, w tym poniesienia strat, wynikające z niekorzystnych zmian zachodzących w otoczeniu biznesowym, podjęcia niekorzystnych decyzji, nieprawidłowego wprowadzenia podjętych decyzji lub braku podjęcia odpowiednich działań, które miałyby być odpowiedzią na zachodzące w otoczeniu biznesowym zmiany
Ryzyko kredytowe	ryzyko poniesienia straty w wyniku niewywiązania się klienta z zobowiązań wobec Banku lub ryzyko spadku wartości ekonomicznej wierzytelności Banku w wyniku pogorszenia się zdolności klienta do obsługi zobowiązań; w ramach ryzyka kredytowego wyróżnia się również ryzyko korekty wyceny instrumentów pochodnych z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta (CVA), które jest ryzykiem poniesienia straty w wyniku zmiany czynników rynkowych i kredytowych (w szczególności w wyniku zmiany prawdopodobieństwa niewypłacalności kontrahenta)
Ryzyko modeli	ryzyko poniesienia strat w wyniku podejmowania błędnych decyzji biznesowych na podstawie funkcjonujących modeli
Ryzyko operacyjne	ryzyko powstania straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, ludzi i systemów lub zdarzeń zewnętrznych, uwzględniające ryzyko prawne (ryzyko poniesienia straty wynikającej z niezajomości, niezrozumienia i niestosowania norm prawnych oraz standardów rachunkowości, niemożności wyegzekwowania postanowień umów, niekorzystnych interpretacji lub rozstrzygnięć sądów albo organów administracji publicznej), nie obejmuje ryzyka utraty reputacji i ryzyka biznesowego
Ryzyko płynności	ryzyko braku możliwości terminowego wywiązania się ze zobowiązań w wyniku braku płynnych środków

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ Powszechniej
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Ryzyko przedzliczeniowe	ryzyko utraty zdolności kredytowej kontrahenta w trakcie trwania transakcji zawartej z Bankiem
Ryzyko stopy procentowej	ryzyko poniesienia straty na pozycjach bilansowych i pozabilansowych Banku wrażliwych na zmiany stóp procentowych, w wyniku zmian stóp procentowych na rynku
Ryzyko walutowe	ryzyko poniesienia straty z tytułu zmian kursów walutowych, generowane przez utrzymywanie otwartych pozycji w poszczególnych walutach
Ryzyko zmian makroekonomicznych	ryzyko pogorszenia sytuacji finansowej Banku w wyniku niekorzystnego wpływu zmiany warunków makroekonomicznych
Rzeczywista ochrona ryzyka kredytowego	technika ograniczania ryzyka kredytowego, w przypadku której Bank jest uprawniony do upłynnienia, dokonania transferu lub przejęcia, bądź zatrzymania określonych aktywów lub kwot w przypadku niewykonania zobowiązania przez kontrahenta, obejmująca zabezpieczenia finansowe oraz umowy o kompensowaniu ekspozycji bilansowych
Skumulowana kontraktowa luka płynności	suma wszystkich cząstkowych kontraktowych luk płynności liczonych od pierwszego przedziału a'vista do przedziału, dla którego liczona jest skumulowana kontraktowa luka płynności
Skumulowana urealniona luka płynności	suma wszystkich cząstkowych urealnionych luk płynności liczonych od pierwszego przedziału a'vista do przedziału, dla którego liczona jest skumulowana urealniona luka płynności
Strata nieoczekiwana (<i>Unexpected Loss, UL</i>)	oznacza nadwyżkę straty kredytowej, której Bank nie przekroczy z określonym prawdopodobieństwem w rocznym horyzoncie czasu, nad stratą oczekiwaną
Strata oczekiwana (<i>Expected Loss, EL</i>)	statystycznie oszacowana wartość średniej (oczekiwanej) straty z tytułu ryzyka kredytowego, jaką Bank spodziewa się ponieść na portfelu w ciągu jednego roku
Strategiczny limit tolerancji	poziom tolerancji na ryzyko ustalony przez Zarząd
Metoda ratingowa	metoda oceny ryzyka kredytowego banku związanego z finansowaniem klientów instytucjonalnych przy udzielaniu lub zmianie istotnych warunków transakcji kredytowej oraz w okresie realizacji transakcji kredytowej
System scoringu behawioralnego	system oceny ryzyka kredytowego banku związanego z finansowaniem klientów głównie na podstawie transakcji występujących na rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym służące do wyznaczania limitów kredytów odnawialnych
Testy warunków skrajnych	element zarządzania ryzykiem służący do oceny potencjalnego wpływu na sytuację Banku lub Grupy Kapitałowej Banku określonego niekorzystnego zdarzenia lub zmian parametrów rynkowych
Umowa ramowa	porozumienie stron regulujące zasady współdziałania banku z kontrahentami na rynku finansowym w odniesieniu do terminowych transakcji finansowych
Wartość bilansowa brutto	Zgodnie z Wytycznymi EBA GL/2016/11 wartość bilansowa brutto oznacza wartość księgową przed wszelkimi odpisami/obniżeniami wartości, ale z uwzględnieniem umorzeń, bez uwzględnienia metod ograniczania ryzyka zgodnie z częścią trzecią, tytułem II, rozdziałem 4 rozporządzenia CRR. Pozycje pozabilansowe są ujawniane w ich wartości nominalnej brutto przed uwzględnieniem współczynników konwersji kredytowej, mających zastosowanie zgodnie z art. 111 i 166 rozporządzenia CRR oraz przed zastosowaniem technik ograniczania ryzyka kredytowego. W szczególności dla: a) gwarancji udzielanych wartość brutto jest maksymalną kwotą, którą Bank byłaby zmuszony zapłacić w przypadku skorzystania z gwarancji, b) zobowiązań pożyczkowych oraz innych wartość brutto jest równa kwocie całkowitej, którą Bank zobowiązał się pożyczyć
Wartość netto	Wartość netto ekspozycji: dla pozycji bilansowych wartość netto stanowi wartość bilansową ekspozycji pomniejszoną o odpisy/korekty z tytułu utraty wartości. Dla pozycji pozabilansowych wartość netto stanowi wartość bilansową ekspozycji pomniejszoną o odpisy, rezerwy
Wartość godziwa	kwota, za jaką dany składnik aktywów mógłby zostać wymieniony, a zobowiązanie uregulowane, na warunkach transakcji rynkowej pomiędzy zainteresowanymi i dobrze poinformowanymi nie powiązаныmi ze sobą stronami
Wartość zagrożona (<i>Value-at-Risk, VaR</i>)	potencjalna wartość straty, wynikająca ze zmiany wartości bieżącej przepływów pieniężnych z instrumentów finansowych lub potencjalna wartość straty na utrzymywanych pozycjach walutowych z tytułu zmian kursu walutowego, przy założeniu określonego poziomu ufności oraz okresu utrzymywania

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ Powszechniej
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

	pozycji
Wartość zagrożona ryzykiem kredytowym (<i>Credit Value-at-Risk, CVaR</i>)	potencjalna strata, jaka nie powinna zostać przekroczona z tytułu ryzyka kredytowego na utrzymywanym portfelu kredytowym, przy założeniu określonego (wysokiego) poziomu ufności oraz okresu utrzymywania pozycji
Wskaźnik LCR	wskaźnik pokrycia wypływów netto, który określa relację płynnych aktywów wysokiej jakości do wypływów netto (tj. pomniejszonych o wpływy) w horyzoncie 30 dni w warunkach skrajnych – europejska miara nadzorcza określona w pakiecie CRD IV/CRR
Wskaźnik NSFR	Wskaźnik pokrycia stabilnego finansowania netto, który określa relację pozycji zapewniających stabilne finansowanie do pozycji wymagających stabilnego finansowania
Wskaźnik <i>LTV</i> (<i>Loan to Value</i>)	wskaźnik wysokości ekspozycji kredytowej do wartości nieruchomości, stanowiącej jej zabezpieczenie
Wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznana utratą wartości odpisami	stosunek stanu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek do wartości kredytów i pożyczek z utratą wartości
Współczynnik kapitału Tier I (T1)	miara adekwatności kapitałowej, wyliczana jako iloraz kapitału Tier I i sumy wymogów w zakresie funduszy własnych, przemnożonych przez 12,5. W Banku oraz Grupie Kapitałowej Banku nie są identyfikowane elementy kapitału dodatkowego Tier I, w konsekwencji wartość współczynnika kapitału podstawowego Tier I (CET1) jest równa wartości współczynnika kapitału Tier I (T1)
Wymogi w zakresie funduszy własnych	suma wymogów w zakresie funduszy własnych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka oraz z tytułu przekroczenia limitów i naruszenia innych norm określonych w Rozporządzeniu CRR
ZBP	Związek Banków Polskich

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ Powszechniej
KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
(W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Oświadczenie Zarządu PKO Banku Polskiego SA

Zarząd PKO Banku Polskiego SA:

- oświadcza, że według jego najlepszej wiedzy, informacje ujawniane zgodnie z częścią ósmą Rozporządzenia CRR zostały przygotowane w zgodności z wewnętrznymi procesami kontroli;
- oświadcza, że według jego najlepszej wiedzy, adekwatność ustaleń dotyczących zarządzania ryzykiem, w szczególności ryzykiem płynności, w PKO Banku Polskim SA, daje pewność, że stosowane systemy zarządzania ryzykiem są odpowiednie z punktu widzenia profilu ryzyka i strategii Banku oraz Grupy Kapitałowej Banku;
- zatwierdza niniejszy Raport „Adekwatność kapitałowa oraz inne informacje podlegające ogłaszaniu Grupy Kapitałowej Powszechniej Kasy Oszczędności Banku Polskiego Spółki Akcyjnej według stanu na 31 grudnia 2018 roku”, w którym umieszczono informacje na temat ryzyka, w tym ryzyka płynności, omówiono ogólny profil ryzyka Banku i Grupy Kapitałowej Banku związany ze strategią działalności oraz zawarto kluczowe wskaźniki i dane liczbowe, zapewniające zewnętrznym zainteresowanym stronom całościowy obraz zarządzania ryzykiem przez PKO Bank Polski SA i Grupę Kapitałową Banku, w tym interakcji między profilem ryzyka Banku, a tolerancją na ryzyko wyrażoną w formie strategicznych limitów tolerancji, określonej przez Zarząd i zaakceptowaną przez Radę Nadzorczą.

Podpisy wszystkich Członków Zarządu PKO Banku Polskiego SA

04.03.2019	Zbigniew Jagiełło	Prezes Zarządu	..... (podpis)
04.03.2019	Rafał Antczak	Wiceprezes Zarządu	..... (podpis)
04.03.2019	Rafał Kozłowski	Wiceprezes Zarządu	..... (podpis)
04.03.2019	Maks Kraczkowski	Wiceprezes Zarządu	..... (podpis)
04.03.2019	Mieczysław Król	Wiceprezes Zarządu	..... (podpis)
04.03.2019	Adam Marciniak	Wiceprezes Zarządu	..... (podpis)
04.03.2019	Piotr Mazur	Wiceprezes Zarządu	..... (podpis)
04.03.2019	Jakub Papierski	Wiceprezes Zarządu	..... (podpis)
04.03.2019	Jan Emeryk Rościszewski	Wiceprezes Zarządu	..... (podpis)